

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» (М. ЛЬВІВ, УКРАЇНА)
ДНІПРОВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ (М. ДНІПРО, УКРАЇНА)
НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ОСВІТИ ТА ВИХОВАННЯ (М. РИМ, ІТАЛІЯ)
АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК ІМЕНІ СТЕФАНА БАТОРІА В СКЕРНЕВІЦАХ
(М. СКЕРНЕВІЦЕ, РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
АКАДЕМІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ (М. ГДАНСЬК, РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ ПОМОРСЬКОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ В СТАРОГАРДІ ГДАНСЬКОМУ
(М. СТАРОГАРД ГДАНСЬКИЙ, РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ПРАЗЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
(М. ПРАГА, ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА)
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЦЕНТР ОСВІТИ (М. РИМ, ІТАЛІЯ)

**Професійний розвиток педагога в умовах інтеграції до
європейського освітнього простору: міжнародна академічна
та професійна / професійно – педагогічна мобільність**

**Матеріали III Міжнародної науково – практичної конференції
27 вересня 2024 року**

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації
Національний університет «Львівська політехніка» (м. Львів, Україна)
Дніпровська академія неперервної освіти (м. Дніпро, Україна)
Науковий Інститут Психології Освіти та Виховання (м. Рим, Італія)
Академія Прикладних наук імені Стефана Баторія в Скерневіцах
(м. Скерневіце, Республіка Польща)
Академії фізичного виховання і спорту (м. Гданськ, Республіка Польща)
Інститут педагогіки Поморської Вищої Школи в Старогарді Гданському
(м. Старогард Гданський, Республіка Польща)
Празький гуманітарно-технологічний інститут
(м. Прага, Чеська Республіка)
Європейський Центр Освіти (м. Рим, Італія)

**Професійний розвиток педагога в умовах інтеграції до
європейського освітнього простору: міжнародна академічна
та професійна / професійно – педагогічна мобільність**

Матеріали III Міжнародної науково – практичної конференції
27 вересня 2024 року

Професійний розвиток педагога в умовах інтеграції до європейського освітнього простору: міжнародна академічна та професійна / професійно – педагогічна мобільність: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Національний університет «Львівська політехніка»), м. Львів, 27 вересня 2024 року / за ред. Т. М. Горохівської, Ю. М. Козловського, О. М. Ієвлєва, М. Ф. Криштановича, Н.М. Мукан, Л.В. Дольнікова, О. Якимець; за заг. ред. О. М. Ієвлєва. Львів, 2024. 385 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (протокол № 3/24 від 08 жовтня 2024 р.)

Редакційна колегія:

Горохівська Т.М., доктор педагогічних наук, професор (голова) (м. Львів, Україна);
Ієвлєв О.М., доктор педагогічних наук, доцент (заступник голови) (м. Львів, Україна);
Козловський Ю.М., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна);
Криштанович М.Ф., доктор наук з державного управління, професор (м. Львів, Україна);
Мукан Н.М., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна);
Дольнікова Л.В., кандидат педагогічних наук (м. Львів, Україна);
Якимець О., доктор філософії з психології (м. Рим, Італія);
Гузій І.С., доктор філософії з педагогіки, відповідальний секретар (м. Львів, Україна).

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції відображають проблеми професійного розвитку педагога в умовах інтеграції до європейського освітнього простору освіти під час війни. Провідним чинникам, що визначають ефективність цього розвитку, є міжнародна академічна та професійна / професійно-педагогічна мобільності педагога.

Адресується науковцям, педагогам-практикам, керівникам, методистам закладів вищої, фахової передвищої, професійної, загальної середньої освіти та працівникам інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Матеріали, що включено до збірника, подано у авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Рецензенти:

Квас О.В., доктор педагогічних наук, професор
Сікорський П. І., доктор педагогічних наук, професор
Креденець Н. Д., доктор педагогічних наук, професор

ЗМІСТ

ОСВІТНІ ТА КУЛЬТУРНІ ВИКЛИКИ У ПЕРСПЕКТИВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	11
Фаусто Презутті	
ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТІ: ЗАГРОЗИ ТА ПЕРЕВАГИ	16
Роксоляна-Марія Швай	
ЕМОЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА КОГНІТИВНІ ПРОЦЕСИ У НАВЧАННІ.....	20
Олександра Якимець	
ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ОСВІТНЬОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ВОЄННОГО СТАНУ У ПРИФРОНТОВОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ	23
Іван Безена, Марина Ващенко	
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ З ПРИКЛАДНОЇ МАТЕМАТИКИ ТА ІНФОРМАТИКИ: ПОРІВНЯННЯ З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ ПРАКТИКАМИ НА ПРИКЛАДІ ВАРШАВСЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ	31
Андрій Головка	
ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНИЙ ФЕНОМЕН ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА	35
Любов Дольнікова	
OPPORTUNITIES FOR THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF UNIVERSITY TEACHERS IN CHINA IN THE ERA OF SMART MEDIA	40
Zhu Fangzhou (s.a. Oksana Isaieva)	
PROJECT COMPETENCE: INTERPRETATION OF THE CONCEPT IN THE NARRATIVES OF MODERN SCIENTISTS.....	44
Yan Bezhrebelnyi (s.a. Hanna Shevchuk)	
DEVELOPMENT OF KEY COMPETENCES THROUGH THE PRISM OF REGULATORY DOCUMENTS IN THE SPHERE OF HIGHER EDUCATION	48
Volodymyr Andrusiv (s.a Tetiana Horokhivska)	
THE SKILLS OF A MUSIC THERAPIST	53
Shanyin Li (s.a Nataliya Mukan)	
ПРОВІДНІ ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ.....	56
Оксана Базилевська, Ірина Родименко	
ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	60
Віталій Білан (н.к. Ірина Куриляк)	
ВИКЛИКИ ТА ПЕРЕВАГИ ІНТЕГРАЦІЇ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС	64
Дмитро Біловус (н.к. Мирослав Криштанович)	
МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРЕШКОДИ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	67
Світлана Бобош (н.к. Наталія Чубінська)	

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗУВАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ В ПЕДАГОГІЦІ.....	70
Сергій Бубній (н.к. Олександр Ієвлєв)	.
СПІВПРАЦЯ З НАВЧАЛЬНИМИ ПЛАТФОРМАМИ ВІД ХМАРНИХ ПРОВАЙДЕРІВ, ЯК СПОСІБ НАДАННЯ МОБІЛЬНОСТІ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ	74
Олександр Вахула	
ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ВИХОВАТЕЛІВ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА РОЗВИВАЛЬНОГО ЦЕНТРУ	82
Наталія Вікторчук (н.к. Ольга Красовська)	
ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕТАП ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....	88
Оксана Волошина, Ілля Демчик	
ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ВІЙНИ	94
Соломія Гаврилів (н.к. Олександр Ієвлєв)	
ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ДИСЦИПЛІН ПІД ВПЛИВОМ ПОСИЛЕННЯ У ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ НА БАЗІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	98
Ігор Гаврилов	
ШЛЯХИ РОЗВИТКУ МОЛОДОГО ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ	100
Максим Гончаров (н.к. Олександр Ієвлєв)	
КООРДИНАЦІЯ РОБОТИ ВІДДАЛЕНИХ ІТ-КОМАНД У МІЖКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	103
Данило Горейко (н.к. Павло Ільчук)	
ІНТЕРАКТИВНІ ОНЛАЙН ЗАСОБИ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА: ВИКЛИКИ Й НОВІ МОЖЛИВОСТІ	108
Євген Грень	
НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	110
Тарас Грибик (н.к. Олександр Ієвлєв)	
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ І ФОРМИ НАВЧАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ, ЯКІ ВІДПОВІДАЮТЬ ВИМОГАМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РИНКУ ПРАЦІ	114
Назарій Дикий (н.к. Олена Станкевич)	
ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЯК ЧИННИК УСПІШНОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ.....	118
Давид Доктор (н.к. Олександр Ієвлєв)	
АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ.....	121
Андріана Задорожна (н.к. Олександр Ієвлєв)	
ГУМАНІСТИЧНИЙ АСПЕКТ МІЖНАРОДНОЇ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО МЕДИКА В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	124
Ольга Задорожна	

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА У СФЕРІ ДИЗАЙНУ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МОБІЛЬНОСТІ.....	128
Роман Заставний (н.к. Світлана Лінда)	
ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	133
Іванна Івасик	
ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ.....	136
Оксана Калінська	
ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА: ЗАПОБІГАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ У НАВЧАННІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	142
Лариса Канцелярська, Софія Мамченко	
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРАВОЗНАВСТВА В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ	147
Віталій Кеменяш (н.к. Тетяна Горохівська)	
ІНТЕГРУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ	152
Анна Кирпа	
ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ТА ЇЇ РОЗВИТОК ЗАВДЯКИ ЗАСОБАМ ІНФОРМАЦІЙНО – КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	158
Олена Копоть (н.к. Тетяна Рузяк)	
ДО ПИТАННЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	161
Богдан Коровяк (н.к. Тетяна Горохівська)	
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ОСВІТІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	166
Орест Кравчик (н.к. Тетяна Гельжинська)	
ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА У КОНТЕКСТІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ.....	171
Лариса Кульбач	
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ МІЖНАРОДНОЇ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНИХ МОВ	175
Ірина Ладанівська	
ВПЛИВ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я НА ПРОФЕСІЙНУ МОБІЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	178
Діана Лупир (н.к. Крістіна Петрик)	
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ: РОЛЬ ВИКЛАДАЧІВ У РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ	183
Юрій Луцан (н.к. Мирослав Криштанович)	
НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ВЧИТЕЛЯ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ	185
Ірина Максимек (н.к. Любов Дольнікова)	

РОЛЬ БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ	190
Назар Малець (н.к. Любов Дольнікова)	
ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	193
Юрій Мисак (н.к. Роксолана Винничук)	
ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ З ІНКЛЮЗИВНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ	198
Альона Кудрявцева (н.к. Ірина Мойсєєнко)	
РОЛЬ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ	203
Андрій Паламар (н.к. Мирослав Криштанович)	
ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИМУЛЯЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	206
Марія Парфенюк (н.к. Олена Квас)	
ІНТЕГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВКУ ВЧИТЕЛІВ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД	209
Володимир Пастернак (н.к. Олег Стечкевич)	
ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	213
Аліса Пачевська, Ірина Сімонова, Monika Malgorzata Bialoszycka	
ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЧИННИК МОТИВАЦІЇ ТА УСПІШНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	218
Анастасія Науменко (н.к. Крістіна Петрик)	
ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ СТВОРЕННЯ АУДІОЛЕКЦІЙ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	224
Марія-Вікторія Полець	
ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	228
Марія Полух (н.к. Тетяна Рузяк)	
ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІВ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ	231
Діана Попадюк (н.к. Наталія Чубінська)	
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІВ У КРАЇНАХ ЄС ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ АДАПТАЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ.....	234
Володимир Ратушний (н.к. Олег Стечкевич)	
ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ-ЖУРНАЛІСТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЯВЛЕННЯ	238
Марія Ріпей	
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ З ВАДАМИ СЛУХУ.....	242
Микола Романів (н.к. Любов Дольнікова)	

ОСВІТНІ СТРАТЕГІЇ РОСІЇ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПОКОЛІННЯ, ЛОЯЛЬНОГО ДО РАШИСТСЬКОЇ ІДЕОЛОГІЇ.....	247
Андрій Романюк (н.к. Наталія Хома)	
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В У МОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ.....	251
Тетяна Рузяк	
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	254
Ірина Сабодашко (н.к. Тетяна Горохівська)	
РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЄКТНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ ПРОГРАМУВАННЮ.....	258
Михайло Савчак (н.к. Тетяна Гельжинська)	
ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД: ЗНАЧЕННЯ АДАПТАЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ ПІД ПОТРЕБИ УЧНІВ.....	261
Ярослав Середюк (н.к. Мирослав Криштанович)	
СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ УВАГИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: ЕФЕКТИВНІ ПІДХОДИ ТА РІШЕННЯ	264
Алла Сивак	
ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРОЦЕС НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ТА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ	269
Данило-Михайло Стоділко (н.к. Мирослав Криштанович)	
СТАНДАРТИЗАЦІЯ ЗАГАЛЬНОПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У НІМЕЧЧИНІ	272
Оксана Сторонська	
ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ТА ЇЇ РОЗВИТОК ЗАВДЯКИ ЗАСОБАМ ІНФОРМАЦІЙНО – КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	276
Олена Копоть (н.к. Тетяна Рузяк)	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ПОСИЛЕНОЇ ВНУТРІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ: ВИКЛИКИ ДЛЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ.....	279
Ростислав Хвалібота	
МОЖЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВНИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ СЕРВІСІВ GOOGLE	282
Олег Чичкевич (н.к. Олег Стечкевич)	
МОЖЛИВОСТІ ПРОБЛЕМНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ В ПРАКТИЦІ ВИЩОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ.....	287
Анастасія Чубінська (н.к. Ірина Куриляк)	
ВІРТУАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК СПОСІБ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО КОНТЕНТУ В МОБІЛЬНИХ ДОДАТКАХ	290
Анастасія Чубінська (н.к. Олександр Ієвлєв)	

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У КРАЇНАХ ЄС ТА УКРАЇНІ	295
Ольга Швед (н.к. Тетяна Мухіна)	
ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ФАХОВА ЯКІСТЬ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА	301
Людмила Швидун	
ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	305
Остап Юнак, Ольга Залога	
ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	311
Тарас Янишівський (н.к. Галина Хаварівська)	
ПРОФЕСІЙНА КВАЛІФІКАЦІЯ ВИКЛАДАЧІВ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ «ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА» ТА «ВИРОБНИЦТВО ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ»	316
Наталія Назарчук, Ольга Янюк	
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ.....	322
Христина Дзівінська (н.к. Іванна Гузій)	
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	326
Мар'ян Попко (н.к. Наталія Чубінська)	
ДІЛОВА ГРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....	330
Андрій Скочиляс (н.к. Наталія Чубінська)	
ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ІНЖЕНЕРІЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ» ЧЕРЕЗ ЗВ'ЯЗОК З ІТ-КОМПАНІЯМИ	334
Матвій Приходько (н.к. Тетяна Мандрика)	
РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТЕЙ ПЕДАГОГА ДЛЯ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ	340
Роман Карп (н.к. Олександр Ієвлєв)	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	343
Андрій Маслюк (н.к. Наталія Чубінська)	
THE ROLE OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE IN THE PROFESSIONAL ACTIVITIES OF A MODERN IT SPECIALIST	346
Svitlana Kozubska (s.a Nataliya Mukan)	
ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	349
Остап-Михайло Сірант (н.к. Юрій Козловський)	
РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ	354
Наталія Дячик (н.к. Любов Дольнікова)	
ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПРАВА В КОНТЕКСТІ МОДЕЛІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ	360
Іван Когут (н.к. Ганна Шевчук)	

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МЕТОДУ МОДЕЛЮВАННЯ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДХОДУ	364
Володимир Нагірний (н.к. Тетяна Горохівська)	
СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ БУДІВЕЛЬНИКІВ	369
Захар Фаринюк (н.к. Юрій Козловський)	
ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ В УМОВАХ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА РОБОТОДАВЦІВ ІТ-СФЕРИ	374
Богдан Петровський (н.к. Юрій Козловський)	
СТРУКТУРНО-КРИТЕРІАЛЬНИЙ ПІДХІД ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРОГРАМІСТІВ	378
Василь Салабай (н.к. Олександр Ієвлєв)	
УХВАЛА ІІІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО – ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЧНА ТА ПРОФЕСІЙНА / ПРОФЕСІЙНО – ПЕДАГОГІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ».....	384

ОСВІТНІ ТА КУЛЬТУРНІ ВИКЛИКИ У ПЕРСПЕКТИВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Фаусто Презутті

PhD, професор

Науковий Інститут Психології Освіти та Виховання

м. Рим, Італія

f.presutti@ispef.it

Сучасна педагогіка вже не базується на педагогічно-філософських моделях, а ґрунтується на постійних експериментах і досвіді, в різних середовищах, освітніх і суспільних, в яких досвід переживається та здобувається. Як побудувати експериментальну педагогіку, дослідницьку педагогіку, наукову педагогіку, яку в Європейській Спільноті прагнуть створити вже три десятиліття проспіль.

Як вказувала Європейська Спільнота у 1990-х роках (European Commission, 1993, 1995; Delors, 1996), у 21 столітті, радикальна соціальна зміна екологічних, економічних і культурних сфер може бути досягнута лише шляхом освіти, проширення, розвитку і реалізації Свідомого, Багатовимірного Інтелектуального Буття людей і народів за допомогою 4-х людських знань:

- Знання виконати (вміння),
- Знання, як бути,
- Знання, як пізнавати, як здобувати нові знання,
- Знання, як жити з іншими.

Парадигма такої освіти, яку будуємо в Європейському Освітньому просторі, вже не є негнучкою, статичною моделлю, заснованою на теоретичних принципах, як це було раніше, виведеною з богословських і філософських принципів, які педагогіка протягом двох тисячоліть розвивала, і була додатком до філософії в 1700-х і 1800-х роках. Сучасна наука про совіту визначається безперервним і прогресивним експериментуванням запропонованих моделей, і це правда, що праця починається на основі випрацьованих гіпотез, але продовжується і розвивається на основі безперервної рефлексії, аналізу і оцінки результатів.

Перший принциповий момент - "Що таке наукова педагогіка?", "Як реалізується наука про освіту, педагогічна наука?". Цей аспект важливо підкреслити саме тому, що в, які завжди бачили педагогіку, гуманістичні знання, як не наділені науковими характеристиками, де педагогіка базувалася в основному на винахідливості і геніальності окремих людей, на випрацюванні модулів та теорій, які впроваджувалися за чітко встановленими фіксованими та негнучкими процедурами.

Цей факт освіти шляхом експериментування і проведення дослідження є дуже важливим. Наприклад, для випрацювання моделі TeLSAC ми провели багато досліджень. І одна справа проводити дослідження із колегами та студентами, що знаходяться у Львові, інша справа - у Харкові, чи в Вінниці, одна справа - в Італії, інша – в країнах Європи, чи поза її межами. Проведення експериментів і досліджень повинно бути контекстуалізованим, насамперед повинна відбуватися постійна взаємодія між отриманими результатами і відповідністю запропонованої моделі, у, а також відповідно до контексту, до викладачів і студентів, які беруть участь у дослідженні.

Європейська освіта, за новими вказівками, насамперед передбачає розвиток інтелектуальних здібностей в широком сенсі терміну, що передбачає вміння отримувати та відтворювати знання, вміння застосовувати попередні знання для здобуття нових, і, що дуже важливо, вміння та постійне змагання до застосування знань у вирішенні щоденних завдань не в механічний, а у новий, творчий, глибоко притаманний людському єству – у творчий спосіб.

Ще один важливий аспект формування якісної освіти у Європейському освітньому просторі – це спосіб викладання та навчання з допомогою технології, який адаптований не тільки до технологічних новинок до 21 століття, в якому, саме викладач керує процесами і технологічними інструментами, саме він створює клімат соціальних стосунків із студентами, аби опосередковано управляти як самим навчальним процесом, так і окремими технологічними інструментами. В даному випадку не технологічні інструменти визначають навчальний план, який є фіксованим і негнучким, а технологічні інструменти є поєднані з навчальною програмою і доповнюють та збагачують навчальний план і викладацьку діяльність.

Отже, важливо було не лише використовувати не лише конкретні моделі, наприклад модель TeLSAC, яка ґрунтується на досвіді Європейського Союзу з 1990-х років і до сьогодні, а й на моделі виведення, знань, процедур, процесів, основану на компетентнісному навчанні, професіоналізації діяльності, а також творчому розвитку. Модель викладання/навчання TeLSAC характеризується як знаннями здобутими особисто, так і знаннями праці і соціалізації в групі, як і на рівні асамблеї (колегіальному рівні), саме це поєднання різних видів навчальної діяльності формує глобальну, цілісну підготовку студентів.

Поєднання

- факту, що викладач бере участь у за навчальному процесом іноді за сотні кілометрів від студентів,

- у поєднанні з працею груп студентів, які були присутні на заняттях, активізувало низку формуючих освітніх стосунків, які є фундаментальними для навчання.

Успішність такого навчання і було продемонстровано в результатах навчального процесу за методом TeLSAC. ***Без побудови взаємовідносин для соціалізації знань, а також спільного аналізу між студентами, без моніторингу викладачем та студентами,*** освітня діяльність перетворюється на «напихання інформацією», яка не є освітою у справжньому значенні.

Оскільки для успішної освіти недостатньо сертифікату про знання, недостатньо просто знати, вміти та оволодіти знаннями за допомогою когнітивних, комунікативних, дидактичних (дисциплінарних), а також особистісних навичок, і це складає всебічний і повний навчальний комплекс.

Вже доведено, що традиційний метод, коли вчитель лише викладає свої знання і повторює їх учням, вже застарів, він не призводить до жодних Знань у 21 столітті. Але, з іншого боку, делегувати все обчислювальним машинам, навіть штучному інтелекту не є прийнятним виходом для якісної освіти.

Потрібно передавати знання, але, перш за все, [навчати] когнітивним, комунікативним навичкам і операційним стратегіям як діяти відповідно до

контексту і відповідно до поставленої проблеми, це визначається виключно спільно з викладачем, вчителем.

Процес викладання характеризується великою компетентністю і підготовкою викладача, вчителя, і, перш за все, залученням учнів до діяльності та підтримкою їх мотивації, яку вони мають, аби реалізувати і спробувати оригінальні та особистісні підходи до поставленої проблематики.

Література

1. European Commission (1993), GROWTH, COMPETITIVENESS, EMPLOYMENT: The Challenges and Ways Forward into the 21st Century - White Paper. Parts A and B. COM (93) 700 final/A and B, 5 December 1993. Bulletin of the European Communities, Supplement 6/93, EU Commission - COM Document; trad.: *CRESCITA, COMPETITIVITÀ, OCCUPAZIONE: Le sfide e le vie da percorrere per entrare nel XXI secolo*: Libro bianco, Commissione Europea, Bruxelles

2. European Commission (1995), TEACHING AND LEARNING: Towards the Learning Society - White Paper, Commissioner for research, education and training; trad. IT: *Insegnare e apprendere. Verso la Società della Conoscenza*- Libro bianco, Commissione Europea, 1995.

3. Delors J. (1996), LEARNING: THE TREASURE WITHIN, Commissione internazionale sull'Educazione per il XXI secolo, UNESCO, Paris; trad. IT: *Nell'Educazione un tesoro*, Armando Editore, Roma, 1997

4. Laeng M. (1969). *L'educazione nella civiltà tecnologica*, Armando, Roma.

5. McLuhan, M., Powers B.R. (1989). *The Global Village*, Oxford University Press, Oxford. Trad. IT: *Il villaggio globale*. SugarCo, Milano, 1992.

6. Presutti F. (1995), *La Progettazione d'Istituto nella Società del XXI secolo. La Pedagogia di Contesto e di Comunità nella Società della Conoscenza Tecno-Informatizzata*, I.S.P.E.F., Roma, 2012

7. Presutti F. (1996), *Concezioni e Modelli di Intelligenza. Le Intelligenze Pluridimensionali e Relative*; I.S.P.E.F., Roma

8. Presutti F. (2016a). *The development of the Culture of Human Sciences in Europe*, Journal Plus Education, ISSN: 1842-077X, E-SSN (on line) 2068-1151, Vol. XIV (2016) n. 1, pp. 293-322.

9. Presutti F. (2016b), *Insegnamento/Apprendimento per Competenze*, Euroguidance News, Numero 2, Dicembre 2016, Rivista del Centro Euroguidance Italia, INAPP Ministero del Lavoro e Politiche Sociali, ISSN 2281-4752

10. Presutti F. (2018), *Nuovo Umanesimo nella Società Tecno-Informatizzata del XXI secolo. Realtà Virtuale, Intelligenza Artificiale e Miti Culturali*, I.S.P.E.F., Roma

11. Presutti F. (2022b), *Le Scienze Psicologiche nel XX secolo. Modelli e teorie per il Nuovo Umanesimo nel XXI secolo*, I.S.P.E.F., Roma

12. Watzlawick P., Weakland J. H., Fisch R. (1974). *Change: Principals of Problem Formation and Problem Resolution*; trad. IT: *Change. La formazione e la soluzione dei problemi*, Roma, Astrolabio, 1974

ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТІ: ЗАГРОЗИ ТА ПЕРЕВАГИ

Роксоляна-Марія Швай
доктор педагогічних наук, професор
директор Інституту педагогіки
Поморська Вища Школа в Старогарді Гданському
[*roksolyanash@yahoo.com*](mailto:roksolyanash@yahoo.com)

Використання сучасних цифрових технологій змінює підхід до освітніх процесів та створює нові можливості.. Це може стосуватися як генеративного штучного інтелекту (генерування текстів, тестових запитань, презентацій тощо), так і прогностичного штучного інтелекту (аналіз результатів студентів і пропозиція оптимальних стратегій для їх поліпшення). Основні переваги використання штучного інтелекту в освіті:

- можливість індивідуалізації роботи з студентом. Системи на основі штучного інтелекту можуть аналізувати можливості та потреби кожного студента, надаючи відповідні завдання та матеріали. Можна навчатися в будь-якому місці та в будь-який час. Це особливо корисно для тих, хто має обмежений доступ до традиційної освіти через віддаленість, війну або інші обставини;
- штучний інтелект може адаптувати навчальний матеріал, темп, стиль та рівень складності відповідно до особливостей кожного студента;
- для викладачів це – допомога у підготовці до лекцій, створення навчальних матеріалів, оцінювання, моніторинг і прогнозування процесу навчання;
- штучний інтелект може допомагати студентам з особливими освітніми потребами у виконанні певних завдань, які їм важко або неможливо зробити без додаткової підтримки.

Чим більше штучний інтелект проникає в наше повсякденне життя, тим частіше виникають питання про різні етичні, правові та соціальні аспекти його застосування. Це стосується також застосування штучного інтелекту в освіті. Сумніви можуть стосуватися, наприклад, таких питань, як безпека даних:

труднощі з оцінюванням того чи продукт є результатом роботи людини, чи штучного інтелекту; відповідальність за помилки в роботі такого помічника. Варто звернути увагу на інші загрози, а саме [1]:

- штучний інтелект як інструмент дезінформації: фальшиві тексти, фото, відео, що може призвести до неможливості відрізнити правдиву інформацію від брехні;
- вплив штучного інтелекту на ринок праці, втрата робочих місць через відсутність попиту на певні професії;
- створення загрози для людства, оскільки штучний інтелект, використовуючи величезні обсяги даних, може демонструвати неочікувану поведінку, зокрема генерувати й запускати власний комп'ютерний код, що може призвести до його використання як “роботів-солдатів”.

Відповідальне використання систем штучного інтелекту в освіті передбачає дотримання низки принципів. Серед основних принципів використання систем штучного інтелекту є [3]:

1. Справедливість та інклюзивність:
 - ✓ системи штучного інтелекту мають бути доступними для всіх, незалежно від віку чи індивідуальних можливостей;
 - ✓ недопущення дискримінації.
2. Законність та прозорість:
 - ✓ наявність усіх необхідних дозволів для використання систем ШІ;
 - ✓ доступ до інформації про використання штучного інтелекту, пояснення цілей і методів такого використання.
3. Конфіденційність і безпека:
 - ✓ запобігання витоку персональних даних або іншої конфіденційної інформації;
 - ✓ захист від шкідливого контенту, від пропаганди насильства.
4. Відповідальне та етичне використання:
 - ✓ штучний інтелект повинен впроваджуватися освітньою установою в освітній процес свідомо і зважено;

✓ штучний інтелект має дотримуватися етичних стандартів, базуватися на принципах справедливості, довіри та рівності.

5. Зменшення ризиків і впливу:

✓ усі ризики та потенційні загрози мають бути належним чином оцінені й мінімізовані.

Дискусія про використання штучного інтелекту в освіті викликає багато емоцій.

Виникає питання: чи може штучний інтелект формувати інтелект людини? Чи повинен? Чи не призведе полегшення навчання, яке раніше було для учнів (студентів) викликом, до того, що вони будуть гірше підготовлені до вирішення проблем у майбутньому? Які довгострокові наслідки використання ШІ ми почнемо помічати лише через десятки років? Чи усвідомлюємо, що варто критично ставитися навіть до відповідей, згенерованих ШІ, з огляду на те, що вони можуть містити не тільки мовні помилки, а й фактичні неточності?

Кілька загроз, що виникають внаслідок використання технологій в освіті:

Цифровий аутизм [2]. Це не "справжній" аутизм, але деякі його прояви схожі на симптоми аутизму, серед яких:

- відсутність потреби в підтримці близьких контактів з іншими людьми або нездатність їх підтримувати;
- труднощі з функціонуванням у суспільстві.

Надмірне використання Інтернету призводить до погіршення психічного стану та когнітивного функціонування, зниження рівня творчості. В інтернеті головним джерелом інформації стало зображення. Відтак зменшується потреба в концептуальному мисленні, коли творчо аналізується інформація та генеруються нові ідеї. Концептуальне мислення виявляється під час читання текстів, які тепер здебільшого витісняються графіками, зображеннями, що ускладнює творче мислення та творчий підхід до вирішення проблем.

На сучасному етапі відбуваються революційні технологічні зміни. Проте в освіті нічого суттєвого не відбувається. Досі один викладач навчає групу студентів. Це не є революція в освіті. Не технології навчання є важливі, а те, як

ми використовуємо сучасні технології для підтримки мисленнєвих процесів. Для процесу мислення найкраще підходить поєднання тексту та візуалізація, тобто краще створювати навчальні відео. Тоді виникає питання: навіщо потрібен викладач, коли можна створювати відеолекції для всіх? Однак головне завдання викладача – не донести інформацію, а керувати освітнім процесом – мотивувати, надихати, заохочувати до навчання. Йдеться про те, щоб дати кожному студенту відчуття своєї важливості та відповідальності за виконання завдання. Це не означає, що технології не вплинули на освіту. Важливі не технології, а те, що відбувається в головах студентів. Найкраще стимулювати мислення студентів в освітньому середовищі разом з іншими студентами та турботливим викладачем. Хоча ми повинні усвідомлювати ризики, однак використання штучного інтелекту в освіті дає багато переваг.

Висновки.

Хоча перспективи штучного інтелекту в освіті є переконливими, лише відповідальне його впровадження зможе реалізувати його потенціал та забезпечити справедливий доступ до високоякісної освіти. У сучасному технологічному ландшафті, що швидко розвивається, перетин штучного інтелекту та освіти — це вже сучасність..

Література

1. Metz C. (2023). *The Godfather of A.I.' Leaves Google and Warns of Danger Ahead*. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2023/05/01/technology/ai-google-chatbot-engineer-quits-hinton.html>
2. Wieczorek-Płochocka W. (2023). Autyzm cyfrowy - przyczyny, objawy i zwalczanie. *Journal of Modern Science*, 53(4), 622-638. Strona internetowa <https://doi.org/10.13166/jms/175992>
3. Jakubiak M., Stacewicz P. (red.). (2023). *Zaufanie do systemów sztucznej inteligencji. Monografia*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej.

ЕМОЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА КОГНІТИВНІ ПРОЦЕСИ У НАВЧАННІ

Олександра Якимець, PhD

Науковий Інститут Психології Освіти та Виховання

м. Рим, Італія

oleksandra.yakymets@ispef.it

Емоції відіграють важливу роль у наших мотиваційних процесах, значно впливаючи на когнітивні функції, такі як увага, пам'ять та сприйняття. Деталізуючи це, Cornoldi та колеги (2018) наголошують на суттєвому впливі емоцій на етапи навчання та розуміння інформації.

Навчання і назагал когнітивний розвиток потребує постійної регуляції емоцій та почуттів, оскільки інтелектуальний розвиток передбачає постіне вирішення завдань, тривалу напругу та вміння керувати власним емоційним станом для досягнення поставленої у навчанні мети.

Ми, люди, розвиваємо власний інтелект залежно від наших внутрішніх мотивацій та соціально-екологічних потреб; завжди бути розумним означає докладати значних розумових зусиль, що часто створює труднощі в ефективному, результативному та правильному вирішенні проблем (Презутті, 2013.)

Якщо проблеми немає, то навіщо нам докладати зусиль? Це марно, а іноді й шкідливо.

Це тим більше стосується творчої діяльності, одним із проявів якої є навчальний процес. Ми не володіємо творчістю ми є творчими, але не завжди і не скрізь, ми стаємо такими лише тоді, коли нам потрібно оригінально персоналізувати щось або обдумати і бути гнучкими в реалізації дій.

Творчість передбачає значні інтелектуальні зусилля, які часто не мають жодного сенсу чи користі у повсякденних діях. Звички поведінки, що розуміються як ритуали вже засвоєних дій, так само важливі, як і конструювання креативних відповідей, оскільки звички слугують для виживання у повсякденному житті.

Бути розумним і творчим означає не механічно повторювати дії, а відкривати або винаходити дії чи рішення, яких людина не знає.

Конгруентність настрою. Відомий феномен конгруентності настрою, описаний Bower (1981), свідчить про те, що емоції, з якими відбувається навчання, впливають на результат. У стані позитивних емоцій ми запам'ятовуємо інформацію краще, тоді як негативні емоції можуть перешкоджати цьому процесу.

Вплив емоцій на навчання. Приємні емоції сприяють гнучкому мисленню, інтуїції, креативності та здатності вирішувати проблеми. Негативні емоції, в свою чергу, ведуть до нав'язливих думок і зменшують якість навчання, зосереджуючи увагу на деталях, що обмежує адаптивність у мисленні.

Емоційний інтелект. Згідно з Давідом Големаном, емоційний інтелект — це здатність ефективно розуміти та управляти своїми емоціями, що є ключовим для побудови успішних особистих і професійних стосунків. Големан запропонував структуру з п'яти компонентів емоційного інтелекту: самосвідомість, саморегуляція, мотивація, емпатія та соціальні навички. Розвиток цих навичок передбачає здатність усвідомлювати та аналізувати як власні, так і чужі емоції, що сприяє кращій взаємодії у суспільстві.

Виклики сучасності. У техно-інформаційному суспільстві XXI століття однією з основних проблем є ізоляція дітей через перевантаження інформацією. Щоб створити та підтримувати мотивоване середовище, важливо використовувати прості, але ефективні методи. Серед них: посмішка, звертання до людей по імені, питання про їхній досвід, застосування гумору. Ці дії можуть підтримувати позитивні емоції та допомагати долати труднощі.

Емоції, як важливий аспект когнітивної діяльності, мають великий вплив на навчальні процеси та міжособистісні стосунки. Розуміння та розвиток емоційного інтелекту може підвищити ефективність комунікації, сприяти успіху в навчанні та полегшити подолання складнощів сучасного життя. Підтримка позитивного емоційного середовища є важливим завданням для дорослих у вихованні молодого покоління.

Одним з найбільших завдань нас, дорослих - це навчити як поводитися у стажданні. У час постійних викликів та труднощів, які прийшли

в кожен український дім і які кожна дитина чи студент переживають, можуть бути корисними підтримати мотивацію та відновити почуття деякі елементи, як частина навчального процесу.

Щоб створити і підтримувати освітнє мотивуюче середовище спробуйте старі і завжди нові елементи, які допомагають плекати позитивні емоції та переживати труднощі:

- 1) Усміхайтеся. Усмішка нічого не коштує і вона дорого варта.
- 2) По можливості називайте студентів по імені. Для кожного з нас власне ім'я є дорогоцінною музикою,
- 3) Запитуйте у студентів, та по можливості е інших «Що саме тобі допомагало тобі йти вперед?» «Які приклади, думки, дії твої чи інших допомагали тобі зібратися силами?»
- Застосовуйте гумор та заохочуйте певні прояви гумору з боку інших.

Література

1. Cornoldi C., C. Meneghetti, A. Moe, C. Zamperin, *Processi cognitivi, motivazione e apprendimento*, Il Mulino, Bologna, 2018.
2. Bower, G. H. Mood and memory. *American Psychologist*, 36 (2), 129–148, 1981. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.36.2.129>.
3. Fredrickson, B. L., *The role of positive emotions in positive psychology: The broaden-and-build theory of positive emotions*, *American Psychologist*, 56 (3), 218–226, 2001, <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.3.218>.
4. Presutti F., *Educazione alla creatività e all'immaginazione*, 2013, I.S:P.E.F., Roma.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ОСВІТНЬОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ВОЄННОГО СТАНУ У ПРИФРОНТОВОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ

Іван Безена

**кандидат філософських наук, доцент
завідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти
*ORCID ID: 0000-0002-7169-2038, ivanbezen@ukr.net***

Марина Ващенко

старший викладач

**Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної
освіти» Дніпропетровської обласної ради» (Дніпро, Україна)**

Система освіти України перебуває в досить складному стані розвитку й діяльності: реформи освіти, євроінтеграційні процеси та воєнний стан і постійні безпекові загрози життю учасників освітнього простору. Мирне і воєнне у нашому житті стає досить непростим загальнодержавним викликом для його подолання у суспільстві, окремою людиною і в цілому освітньою системою. Адже вони створюють численні виклики у її освітніх процесах, спонукають до постійних коригувань змістових процесів, які направлено на досягнення освітніх цілей з індивідуального розвитку здобувачів освіти та повноцінної й ефективної професійної діяльності педагогів у забезпеченні змісту і якості освіти.

Окреслені процеси відбуваються під внутрішніми й зовнішніми впливами у сфері управління освітнім процесом, методичного забезпечення, ресурсного інструментарію педагогів та гнучкості змістової частини освітньої діяльності в кожному закладі освіти. Є незаперечним, те що мають враховуватись відповідно зовнішні виклики й загрози: воєнний стан, повітряні тривоги й організація безпечного і розвиваючого середовища, виконання змістових ліній навчальних програм та сприятливий психологічний супровід учасників освітнього процесу.

Наше дослідження проведено в рамках НДР за темою: «Особистість в освітньому середовищі сучасного суспільства»/ "Personality in the Educational Environment of Modern Society", яка зареєстрована в ДНУ «УкрЕНТЕІ» реєстраційний номер 0123U104510 від 07.11.2023 р.. Мета дослідження:

полягає в аналізі взаємозв'язку між індивідуальною гармонійною особистістю та сучасним формаційним розвитком у рамках сучасного суспільства. Дослідження спрямоване на виявлення місця і ролі освіти у становленні та розвитку сучасної особистості, формування наукових, методичних та педагогічних рекомендацій щодо оптимізації цього розвиваючого процесу. Проблеми саморозвитку педагога та зміст його професійної діяльності завжди були в центрі уваги науковців, педагогів та суспільства.

Дніпропетровський регіон є однією із провідних земель України, який забезпечує аграрну, промислову та енергетичну безпеку нашої держави. Відповідно освітня галузь має особливу регіональну стратегію забезпечення кадрового потенціалу для соціально-економічного зростання в контексті євроінтеграційних перспектив нашої держави. Вчитель/вчителька є постійними представниками національного суспільства в контексті партнерського супроводу здобувачів освіти й освітнього процесу, який відповідає життєво-актуальному розвитку особистості, сприяє набуттю компетенцій для життя, діяльності та повноцінної самореалізації. Виходячи з окресленого, аби бути у активному професійному тонусі для активної розвиваючої й ефективної діяльності із дітьми, педагоги мають постійно розуміти відповідальність перед суспільством, стратегічно компетентісно зростати і набувати практик, які актуальні для майбутнього дитини, формувати розвиваючу мотивацію до сталого розвитку/саморозвитку орієнтуючись на потреби/запити сучасного й майбутнього життя.

Прагнення/стратегія педагога до саморозвитку й професійного удосконалення є рушійною силою, що допомагає стати не просто професіоналом й креативною особистістю, а також продвинутим митцем своєї педагогічної справи. Дослідники даного індивідуального процесу саморозвитку педагогів, відмічають, що забезпечення творчого підходу у виконанні професійних обов'язків дозволяє розвиватися як професійно, особистісно та не втрачати зацікавленості в удосконаленні індивідуальних

якостей для пошуку педагогічних шляхів особистісного розвитку й актуалізації розвиваючого освітнього процесу [1, с. 25].

В сучасному освітньому просторі одним із найактуальніших завдань середньої і вищої освіти є глибоко чуттєве формування і розвиток компетентностей, які визначатимуть успішність здобувачів освіти у повсякденному житті й діяльності, які охоплюють як суспільні і соціальні мотиви, глибокі знання, навички й компетентності. Всі ці професійні і людські якості, необхідні для успішної суспільної взаємодії із соціальним середовищем, так і відповідного сталого самопочуття та особистісного самосприйняття власного життя у постійно мінливому соціумі. Задля цього, щоб ефективно виконати суспільні завдання, сучасному педагогу вкрай необхідно відповідально розвивати індивідуальну гнучкість, творчість й нестандартність відповідального мислення, вміння адаптуватися самому і передати ці якості здобувачам у індивідуальних якостях направлених до трансформацій у процесах швидких змін та умов людського життя. Як відмічають дослідники, важливим чинником професійного зростання вчителя стає: по-перше, цілеспрямована систематична пізнавальна діяльність, керована самою особистістю, є безперервним продовженням загальної та професійної освіти (поглиблення професійних знань і компетентностей в навчальній дисципліні); по-друге, самовиховання, яке відбувається через активну цілеспрямовану діяльність з формування й розвитку у себе позитивних і подолання негативних людських, професійних й змістових якостей (рефлексивна, організаційна компетентності); по-третє, професійна самореалізація, яка актуалізує сутнісні професійні сили та потенціал педагога; по-четверте, постійний самоаналіз та педагогічна рефлексія (рефлексивна компетентність), які виокремлюють всі «удачі й прорахунки» [2, с.45; 3, с.73]. У процесах професійного самовиховання та самореалізації педагог має широку свободу пошуку і самовираження, набуває власного вчительського «почерку», який спрямовує свої педагогічні й творчі сили на пошук нових змістових шляхів у навчанні та вихованні здобувачів освіти. Не заперечно, що водночас вчитель/вчителька мають внутрішні сили керувати

власним професійним, інтелектуальним та комунікативним розвитком, які є неодмінними умовами у досягненні високого рівня професійності і визнання.

Сучасні пріоритети у досягненні стратегічної мети у середній та вищій освіті пов'язане саме із особистісним потенціалом педагога, його рівнем загальної та професійної культури, без яких враховуючи виклики часу неможливо розв'язати наявні проблеми навчання і виховання відповідно до нових освітніх парадигм, Державних стандартів, освітніх програм та закласти глибинні основи для індивідуальних потенціалів і стійкості в подоланні поточних й майбутніх індивідуальних/суспільних викликів перед особистістю, про які ми раніше вже ділились своїми спостереженнями [4; 5].

Виходячи із цих перспектив, у освітньому середовищі професійні і перспективні педагоги мають бути: самостійними й творчими здобувачами актуальної професійної/загальної інформації, виконувати актуальні суспільні ролі – наставників, фасилітаторів, консультантів, порадників, партнерів, менеджерів, а також: глибоко володіти/оволодівати навичками індивідуального навчання, виховання і сталого розвитку впродовж життя; випереджувального стратегічного планування й організації самостійного навчання й розвитку; професійного розроблення навчально-методичного й ресурсного забезпечення процесів освітнього розвитку; актуального розуміння змісту навчального й життєдайного оцінювання рівня компетентності особистості тощо. Особливої ваги набуває питання про новітні дидактичні підходи до розвиваючого і змістового освітнього процесу до якого долучений педагог [6].

Тому центральні органи влади і наукового супроводу реалізації Концепції «Нова українська школа» та зконцентрували всю увагу на ресурсне забезпечення й осучаснення освітнього процесу: ноутбуки і програмне забезпечення вчителів; електронний документообіг, проєкт «Єдина школа», дистанційні платформи з візуальними, табличними, схематичними, відео, аудіо продуктами на професійну допомогу вчителю, нові види і форми післядипломної освіти і саморозвитку, психологічний

супровід професійної діяльності зі сторони психологів, кризових інструкторів, медичних працівників тощо.

Переходячи від теоретичних питань до сучасних практик у сприянні методичному й професійному розвитку сучасних педагогів закладів середньої освіти, можна відмітити наступні тенденції з досвіду Дніпропетровщини і роботи закладу післядипломної освіти регіону. Територіальні громади області можна розділити на наступні групи: перша, міські та сільські громади; друга, громади, які наближені до районів бойових дій і віддалені в глибину, але теж мають ризики у безпеці; третя, громади різні за обсягами місцевих доходів бюджету; четверта, за різним числом закладів освіти та педагогічних працівників у них; п'ята, за якісним показником педагогічних кадрів закладів освіти та їх типами організації; шоста, за кількістю здобувачів освіти та рівнем ресурсного забезпечення/можливостями освітнього процесу; сьома, потребами місцевого ринку праці у спеціалістах за професійними спрямуваннями; восьма, різними стратегічними перспективами соціально-економічного розвитку території та їх інвестиційної привабливості.

Весь базовий рівень ресурсного забезпечення освітнього процесу в закладах освіти лягає на ресурси місцевих бюджетів та залежить від їх рівня наповнення доходної частини. Необхідно відзначити, основний сучасний виклик є воєнний стан в Україні, загрози обстрілів та обмеженість доходів і видатків місцевих бюджетів. Адже цей виклик негативно впливає на зміст і якість освітнього процесу, рівень професійного розвитку педагогів, окреслює тенденції до освітніх втрат і втрати мобільності як вчителів так і здобувачів освіти.

Дніпровська академія неперервної освіти як і всі заклади післядипломної педагогічної освіти реагує на сучасні виклики перед освітньою сферою України. Для цього створюються нові освітні програми короткотермінові та довготермінові за різними напрямками професійної педагогічної діяльності: нові дидактичні форми організації освітнього процесу за базовими навчальними дисциплінами середньої освіти; STEM-

технології в процесі викладання гуманітарних та природничих наук навчального плану середньої освіти; особиста безпека в часи воєнного стану вдома і в закладі освіти; психолого-емоційна безпека людини, баланс індивідуального стану та подолання вигорання у професійному середовищі і навчанні; широкий спектр освітніх проєктів для життя і відбудови України; тощо.

Дослідження показали значний інтерес педагогів регіону до запропонованого спектру тем з боку педагогів, щорічно більше 40 тис. осіб проходять курсову підготовку за самостійно обраними програмами підвищення кваліфікації. Такі курси проходять через ресурси ZOOM, KlassRum, Moodle тощо. Активно залучаються партнерські інституції українського та зарубіжного освітнього простору: громадські організації, медичні заклади, психологічні служби, які представляють Україну, Польщу, Німеччину та ін.. Ми розуміємо, що партнерство і волонтерство є сучасними проєктами у виході із стану освітніх втрат та подолання негативного досвіду життя. Мобільність вчителя сьогодні перебуває в особливому епіцентрі уваги шкільного менеджменту, самих педагогів, батьківської громади та дитячих колективів. Адже взаємна підтримка і увага одне до одного стверджують нашу національну єдність в подоланні сучасних викликів воєнного стану.

Дослідники відмічають, що саме тому спільна робота з Університетом менеджменту освіти та дослідження психологічних проблем формування і розвитку професіоналізму освітян є не лише моделюванням професійної поведінки вчителя в умовах реалізації НУШ на основі сукупності психологічних, психічних та особистісних змін, що відбуваються в людині в процесі оволодіння і тривалого виконання певної діяльності, а якісно новим, більш ефективним рівнем виконання складних професійних завдань у нових і нестандартних умовах [5]. Окрім того відмічається, що в умовах післядипломної педагогічної освіти розбудова гнучкої, випереджувальної системи науково-методичного супроводу педагогічного акмепрофесіогенезу фахівців. Окреслений напрям формальної і неформальної освіти педагогів передбачає: надання випереджувальних сервісних послуг для безперервного

саморозвитку й самореалізації педагогічних працівників на принципах бенчмаркінгової діяльності, що включає створення гнучкого, конкурентного освітнього середовища з домінуванням мобільних програм підвищення кваліфікації, модернізацію змісту, форм, методів, технологій навчання залежно від суспільних та індивідуальних освітніх потреб замовників, відповідно до темпів втрати актуальності й оновлення інформації, можливостей та особливостей, компетентнісного досвіду фахівців [7].

Підсумовуючи отримані результати дослідження відмічаємо, що упровадження нових актуальних підходів до професійного розвитку педагога в контексті «Нова українська школа» з урахуванням загальноєвропейських, вітчизняних і регіональних стандартів, постає через запровадження індивідуально-диференційованих форм підвищення кваліфікації педагогічних працівників системи середньої освіти. Окрім того, перехід від масово-репродуктивних форм і методів навчання до індивідуально-творчих тощо зумовлює якісне оновлення освітніх програм з післядипломної педагогічної освіти. Сьогодні актуалізуються освітні пропозиції з багатоваріантності форм, моделей, технологій, напрямів професійного розвитку педагогів та дозволяє сформувати нові здатності до неперервного самонавчання і самореалізації шляхом через різні освітні платформи з формальної і неформальної освіти впродовж усього життя.

Стає незаперечним думка про те, що вплив професії на особистість педагога/вчителя може мати як позитивні, так і негативні наслідки. До позитивних впливів можна віднести формування професійної самосвідомості, педагогічної актуальної спрямованості, педагогічного креативного мислення, у розвитку професійно важливих людських і професійних якостей, оволодінні актуальним педагогічним досвідом тощо. В той же час, деякі негативні наслідки можуть проявлятися у різкому загостренні небажаних особистісних якостей, винесенні назовні стереотипів поведінки, мислення, спілкування. Усі окреслені чинники спричиняють ускладненням у взаємодії з іншими людьми, призводять до виникнення професійних деформацій

особистості та втрати власного педагогічного іміджу. Тож ми розуміємо, що поле для саморозвитку у нас є.

Література

1. Денищук І. Особливості професійного розвитку педагога Нової української школи. *Післядипломна освіта*. №6 (201), 2021. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-6\(201\)-24-27](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-6(201)-24-27)
2. Запорожцева Л. Основні компоненти професійного саморозвитку сучасного педагога в контексті професійного стандарту. *Педагогічна Житомирищина*. № 2 (30), 2023. С. 41-51.
3. Коломієць Н. Особистісно-професійний розвиток педагога: поняття і зміст. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. Вип. 4, 2021. С. 72-79.
4. Безена І., Карпань І. Трансформації змісту шкільної історичної освіти: вивчення подій та суспільного розвитку. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2023. Вип. 66. Том 1. 314 с. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-1-2>
5. Черній А. Професійний розвиток педагога: досвід, співпраця, пріоритети на шляху до нової української школи. *Післядипломна освіта в Україні*. Грудень 2018 року. С. 40-43.
6. Ієвлєв О. М.. Реалізація дидактичних принципів у процесі формування професійно-педагогічної мобільності майбутнього викладача. *Гірська школа Українських Карпат*. 2019. № 20. С. 97-101.
7. Сидоренко В. В. Безперервний професійний розвиток педагога Нової української школи в умовах формальної і неформальної освіти. Збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) «Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців в умовах трансформації освіти», 25 травня 2018 року, м. Київ. - ЦППО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ З ПРИКЛАДНОЇ МАТЕМАТИКИ ТА ІНФОРМАТИКИ: ПОРІВНЯННЯ З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ ПРАКТИКАМИ НА ПРИКЛАДІ ВАРШАВСЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ

Андрій Головко

освітньо-наукова програма

«Прикладна математика», аспірантура 2 курс

andrii.i.holovko@lpnu.ua

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: Владислав Алексєєв

кандидат технічних наук, доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

vladyslav.i.aliexsieiev@lpnu.ua

Сучасний розвиток інформаційних технологій вимагає від закладів вищої освіти постійного вдосконалення освітніх програм, особливо в таких динамічних напрямках, як прикладна математика та інформатика. Процес інтеграції України до європейського освітнього простору передбачає адаптацію навчальних програм до вимог міжнародного ринку праці, що включає впровадження новітніх освітніх стандартів, сучасних технологій та міждисциплінарних підходів. Важливою складовою цього процесу є вивчення європейського досвіду, зокрема програм провідних технічних університетів.

Ця стаття спрямована на проведення порівняльного аналізу освітньо-професійної програми «Прикладна математика та інформатика» Національного університету «Львівська політехніка» з програмою Варшавської політехніки, з метою визначення шляхів для вдосконалення національної програми. Використання кращих практик європейських закладів вищої освіти сприятиме підвищенню якості підготовки фахівців, здатних відповідати сучасним викликам ринку праці.

Освітньо-професійна програма «Прикладна математика та інформатика» Національного університету «Львівська політехніка» належить до першого (бакалаврського) рівня підготовки за галуззю знань 11 «Математика та статистика», спеціальності 113 «Прикладна математика». Програма була затверджена на засіданні Вченої ради університету 28 лютого 2023 року.

Структура навчального плану включає курси загальної та професійної підготовки, із можливістю додаткової спеціалізації за напрямками 113.01 «Прикладна математика» та 113.02 «Інформатика». Основними об'єктами вивчення є математичні методи, моделі, алгоритми та програмне забезпечення, призначені для дослідження, аналізу та проектування процесів і систем у різних галузях.

Програма має на меті підготовку фахівців, здатних формулювати, розв'язувати та узагальнювати прикладні задачі, використовуючи фундаментальні та спеціальні методи математичних і комп'ютерних наук. Випускники зможуть розв'язувати завдання математичного моделювання процесів і явищ, розробляти та досліджувати моделі, що базуються на даних, а також створювати й використовувати сучасне програмне забезпечення.

Програма передбачає можливості академічної мобільності в рамках програми ЄС Еразмус+ через двосторонні угоди між Національним університетом «Львівська політехніка» та навчальними закладами країн-партнерів. Це сприяє обміну досвідом та підвищенню конкурентоспроможності випускників на міжнародному ринку праці.

Для порівняльного аналізу було обрано освітню програму «Інформатика та інформаційні системи» факультету математики та інформаційних наук (Wydział Matematyki i Nauk Informacyjnych) Варшавської політехніки. Цей факультет, заснований у 1999 році в результаті реорганізації факультету технічної фізики та прикладної математики, отримав високу оцінку науково-технічного рівня, а його дисципліни, зокрема математика та інформатика, отримали категорію «А» за період 2017-2021 років, що свідчить про їхній значний вплив на економіку та суспільство.

Метою програми «Інформатика та інформаційні системи» є підготовка фахівців з глибокими знаннями математики та теоретичних основ інформатики, здатних самостійно розв'язувати завдання в ІТ-галузі, розробляти програмне забезпечення та ефективно працювати в командах. Програма включає 7 семестрів навчання, кожен з яких охоплює 30 кредитів ЄКТС.

Порівняльний аналіз двох програм вказує на те, що Варшавська політехніка має більш практично-орієнтований підхід, з більшим акцентом на вибіркові дисципліни та програмування (Таблиця 1). Більша кількість кредитів також виділяється на вивчення іноземної мови. Програма Львівської політехніки зосереджена на більшій кількості годин у фундаментальних математичних дисциплінах.

Таблиця 1.

Порівняльний аналіз освітніх програм Львівської та Варшавської політехніки

	Львівська політехніка (113.2 «Інформатика»), кількість ЄКТС	Варшавська політехніка, кількість ЄКТС
Іноземна мова	9	12
Дисципліна за вибором	9	20
Алгебра і геометрія	7	7
Математичний аналіз	21	12
Дискретна математика	9	8
Чисельні методи	13	9
Теорія ймовірності та статистика	11	5
Математичне моделювання	12	3
Архітектура комп'ютерів та ОС	5	11
Алгоритми та програмування	25	42
Бази даних	11	4
Комп'ютерні мережі	9	4
Основи штучного інтелекту	16	4

Ми вважаємо вкрай важливим здобуття міцного теоретичного підґрунтя, адже саме воно забезпечує студентам глибоке розуміння фундаментальних принципів, необхідних для успішної професійної діяльності. Особливо приємно, що Львівська політехніка активно враховує сучасні тенденції в ІТ-індустрії, зокрема у сфері розробки штучного інтелекту, що дозволяє студентам бути в курсі найновіших технологічних досягнень.

Для подальшого вдосконалення освітньої програми з прикладної математики та інформатики у Львівській політехніці доцільно посилити акцент на практичному програмуванні, яке відповідатиме актуальним вимогам ринку праці. Оволодіння сучасними мовами програмування, інструментами розробки та технологіями має стати невід’ємною частиною навчання, щоб випускники були конкурентоспроможними та могли швидко адаптуватися до викликів сучасної індустрії.

Крім того, важливим є впровадження командних проектів, які допоможуть студентам здобути навички роботи в колективі та розвивати комунікаційні здібності ще під час навчання. Робота в командах над реальними проектами не лише покращить їхні технічні вміння, але й сприятиме формуванню лідерських якостей та здатності взаємодіяти в багатопрофільних середовищах.

Не менш значущим є постійний діалог із представниками індустрії. Регулярна співпраця з провідними компаніями та залучення їхнього практичного досвіду допоможе забезпечити своєчасну адаптацію навчальних програм до змін, що відбуваються на ринку. Це дозволить студентам отримати корисні поради від професіоналів, краще підготуватися до професійної діяльності та сприятиме розвитку інновацій у сфері ІТ.

Література

1. Карти курсів бакалаврату 2023-2024 н.р. спеціалізацій 113.01 «прикладна математика» та 113.02 «інформатика». Кафедра прикладної математики. URL: <https://amath.lp.edu.ua/courses/1> (дата звернення: 23.09.2024).

2. Освітньо-професійна програма «Прикладна математика та інформатика». Національний університет «Львівська політехніка». URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2021/program/17137/prikladna-matematika-ta-informatika.PDF> (дата звернення: 23.09.2024).

3. Informatyka i systemy informacyjne. Politechnika Warszawska. URL: <https://ects.coi.pw.edu.pl/menu2/detail2test/idProgram/2448/idWydzial/13/idStopien/1> (дата звернення: 23.09.2024).

4. O nas. Wydział Matematyki i Nauk Informacyjnych. URL: <https://ww2.mini.pw.edu.pl/wydzial/o-nas/> (дата звернення: 23.09.2024).

ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНИЙ ФЕНОМЕН ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

Любов Дольнікова

кандидат педагогічних наук

доцент кафедри педагогіки та інноваційної освіти

Національний університет «Львівська політехніка»

lubov.v.dolnikova@lpnu.ua

Багаторічні наукові спостереження дають підстави стверджувати, що найважливішою якістю педагога після професіоналізму студенти визначають таку якість як уміння слухати, уміння чути, уміння розуміти, а на запитання про негативні спогади в своєму попередньому навчальному досвіді здобувачі освіти зазначають небажання говорити, авторитаризм, невміння і небажання педагога пояснити і, просто нелюбов до здобувачів освіти. Всі ці зазначені якості характеризують комплекс особистих здатностей педагога, який ми називаємо педагогічною майстерністю, тобто трактуємо педагогічну майстерність як компетентність педагога, що інтегрує загальні компетентності, фахові компетентності та компетентність комунікативну.

Описані в літературі теоретичні та методологічні підходи до організування педагогічної взаємодії дають підстави робити висновок, що педагогічне спілкування як професійно-етичний феномен потребує від педагога спеціальної підготовки не лише для оволодіння технологією взаємодії, а й для набуття морального досвіду, педагогічної мудрості в організуванні стосунків з усіма учасниками педагогічного процесу у різних сферах освітнього процесу.

Зазначимо, що повноцінне педагогічне спілкування є не лише багатограним, а й поліфункціональним. Воно забезпечує обмін професійною інформацією і співпереживаннями, пізнання особистості і самоутвердження, продуктивну організацію взаємодії. Обмін інформацією і ставленнями реалізує комунікативний бік спілкування, пізнання особистості і самоутвердження - перцептивний, організування взаємодії –

інтерактивний, а всі вони базуються на урахуванні функцій професіоналізму, гуманістичної спрямованості, педагогічної техніки. Орієнтування на поліфункціональність спілкування дає змогу педагогові організувати взаємодію на навчальному занятті (і поза ним) як цілісний процес: педагог не обмежується плануванням лише інформаційної функції, а створює умови для обміну ставленнями, переживаннями; допомагає кожному учаснику з середовища здобувачів освіти гідно самоствердитися в колективі, забезпечуючи співробітництво і співтворчість, а отже і мотивацію до зростання. Спілкування педагога з своїми здобувачами освіти різних освітніх рівнів є специфічним тому, що за статусом вони виступають з різних позицій: педагог організовує взаємодію, а студент сприймає її і включається в неї. Треба допомогти студентові стати активним співучасником педагогічного процесу, забезпечити умови для реалізації його потенційних можливостей, тобто забезпечити суб'єкт-суб'єктний характер педагогічних стосунків. Суб'єкт-суб'єктний характер педагогічного спілкування - важливий принцип його ефективного організування, що проявляється у рівності психологічних позицій, взаємній гуманістичній установці, активності педагога та його вихованців, взаємопроникненні їх у світ почуттів та переживань, готовності прийняти співрозмовника, взаємодіяти з ним. Академік Зязюн І.А. та його послідовники [1, 2] виділяють такі ознаки педагогічного спілкування на суб'єкт-суб'єктному рівні:

- особистісна орієнтація співрозмовників, як готовність бачити і розуміти співрозмовника;
- суб'єкт-суб'єктний характер спілкування як психологічна рівність позицій співрозмовників, адже наші вихованці хочуть, щоб з ними радилися, зважали на їхні міркування, і завдання педагога - враховувати цю потребу; пр

- проникнення у світ почуттів і переживань, готовність стати на точку зору співрозмовника, що є ознакою спілкування за законами взаємної довіри;

- нестандартні прийоми спілкування, що є наслідком відходу від суто рольової позиції педагога.

Залежно від того, реалізовано принцип суб'єкт-суб'єктної чи суб'єкт-об'єктної взаємодії, спілкування постає як функціонально-рольове або особистісно орієнтоване. Функціонально-рольове спілкування педагога - суто ділове, стандартизоване, обмежене вимогами рольової позиції. Головна мета такого спілкування - забезпечення виконання певних дій і отримання результату, а особисте ставлення педагога й студента не враховується. Особистісно орієнтоване спілкування викладача передбачає виконання нормативно заданих функцій з виявом особистого ставлення, почуттів, емпатії тощо. Головна мета впливу - розвиток вихованців. Педагог, який організовує стосунки з своїми студентами (учнями) таким чином, спрямований не стільки на виконання нових завдань, скільки на розвиток студентів за допомогою цих дій, форм роботи.

На основі аналізу наукових трактувань особистісно-орієнтованого спілкування нами розроблено психологічний портрет особистісно орієнтованого педагога:

- це відкритий і доступний для кожного здобувача освіти педагог, який не викликає страху, дає можливість здобувачам освіти бути відвертими, вільними, творчими;

- особистісно-орієнтований педагог постійно демонструє своїм слухачам довіру до них, не принижує їхньої гідності;

- постійно цікавиться життям своїх вихованців, не байдужий до їхніх проблем, справедливий;

- виявляє емпатійне розуміння, відчуває внутрішній світ своїх студентів;
- надає студентам реальну допомогу.

Досягнути ідеалу особистісно-орієнтованого педагога можна, на нашу думку, під час опанування педагогом-наставником майстерності ведення діалогу. Саме діалогічне педагогічне спілкування забезпечує суб'єкт-суб'єктний принцип взаємодії педагога та його здобувачів. Виходячи з вище зазначеного хочемо зауважити, що сутність суб'єкт-суб'єктного принципу, який ми розглянули вище, детермінує основні ознаки діалогічного педагогічного спілкування. Це і є критеріями його визначення, до яких відносимо:

- визнання рівності особистісних позицій, відкритість і довіра партнерів;
- домінанта педагога на співрозмовникові і взаємовплив поглядів;
- модальність висловлювання і персоніфікація повідомлення;
- поліфонія взаємодії і надання педагогом розвиваючої допомоги;
- двоплановість позиції педагога у спілкуванні.

У процесі професійного спілкування педагог веде діалог не лише з партнером, а й з самим собою: активно включаючись у взаємодію, він водночас аналізує ефективність втілення власного задуму. Це дає йому змогу зберегти ініціативу у спілкуванні, дотримуватися надзавдання в педагогічній дії і перебудуватися під час діалогу. Власне бути природним, щирим - це ознака майстерності в педагогічній взаємодії. Важливим є і питання контакту у педагогічній взаємодії, адже діалог будується через контактну взаємодію. У педагогічній взаємодії контактом називаємо особливий стан єднання педагога та студентів, який характеризується взаєморозумінням, співпереживанням і готовністю до взаємодії. Ознаками того, що у педагога є контакт з своїми здобувачами освіти в процесі спілкування, є:

- взаємне особистісне сприйняття учасників спілкування, відкритість у стосунках і відвертість у висловлюваннях;
- згода з головними змістовими положеннями взаємодії, сприйняття думок педагога і вихованців як значущих, розвиток їх у подальшому спілкуванні;
- єдність оцінних суджень;
- наявність емоційного резонансу;
- доречне і вчасне використання гумору;
- контроль за увагою та розвитком професійного мислення;
- збереження інтересу до подальшої взаємодії;
- високий рівень візуального контакту у бесіді;
- узгодженість поз, міміки та інтонації у діалозі.

Всі вищевикладені роздуми переконливо, на нашу думку, стверджують важливість володіння кожним педагогом у всіх педагогічних системах майстерністю педагогічного спілкування, що забезпечує професійно-етичний аспект педагогічної взаємодії, який спрямований на ефективну реалізацію мети педагогічного процесу.

Література

1.Зязюн І.А., Лавріненко О.А., Солдатенко М.М., Пилипчук В.В. Розвиток педагогічної майстерності викладача вищого навчального закладу непедагогічного профілю в умовах інформаційно-технологічного суспільства: монографія. К.: Педагогічна думка, 2012. 390 с.

2. Лавріненко О.А. Тренінги розвитку і саморозвитку педагогічної майстерності викладача ВНЗ : посіб. для магістрантів, викладачів вищ. навч. закладів. К. : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України : 2015. 168 с.

OPPORTUNITIES FOR THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF UNIVERSITY TEACHERS IN CHINA IN THE ERA OF SMART MEDIA

Zhu Fangzhou

**postgraduate student of
pedagogy and innovative education department**

[*fanchzhou.chzhu@lpnu.ua*](mailto:fanchzhou.chzhu@lpnu.ua)

Scientific advisor: Oksana Isaieva

Sc.D. (Education), Professor

[*oksana.s.isaieva@lpnu.ua*](mailto:oksana.s.isaieva@lpnu.ua)

Lviv Polytechnic National University

University teachers are a key factor in achieving high-quality development in higher education, and their professional development is a crucial aspect of strengthening the faculty of universities. Since the 1980s, with the continuous advancement of higher education reform, the functions and organizational structures of traditional universities have undergone significant changes, and the scale of university faculty has expanded considerably. According to statistics from the Chinese Ministry of Education, the number of full-time university teachers increased from 407,253 in 1998 to 2,005,188 in 2022, marking a multiple-fold growth, which has set higher demands for the professional development of university teachers.

In 2018, the Ministry of Education issued several notices, calling for active exploration of the integration of new technologies, such as artificial intelligence, with the university teaching workforce, aiming to build a high-quality, professional, and innovative teaching force. This initiative is intended to provide strategic support for creating a leading edge in artificial intelligence and for building China into an educational powerhouse. This marks China's emphasis on integrating smart technology with the professional development of university teachers as a strategic component of its future educational power plan. Meanwhile, with the emergence of generative AI technology, known for its intelligence and personalization, new opportunities have arisen for the professional development of university teachers.

Professional development is an intrinsic element of building a university teaching workforce and serves as the growth point and driving force for teachers' professional competencies. The historical process of teachers' professional

development shows that it is the result of a collective construction by professionals within specific social, economic, political, and cultural contexts. In the era of smart technologies, the educational landscape is already being shaped, and the value that technology brings to teachers' professional development is mainly reflected in transforming their behavior and thinking patterns. Moreover, the individual characteristics of teachers as "humans" will become increasingly prominent, requiring teachers to acknowledge the instrumental value of machines while also focusing on their own distinctive developmental traits.

1. Artificial Intelligence Promotes the Role Shift of University Teachers

Future education will enter an era of collaboration and coexistence between teachers and artificial intelligence [1], which requires university teachers to continuously reshape their roles to keep pace with educational reforms. American scholar Smaldino suggests that the role of teachers in future schools will shift from being providers of information to coordinators of various learning resources [2].

Based on this, teachers in the context of human-machine collaboration need to move away from the traditional mode of knowledge transmission and focus more on the cultivation of students' character. First, in the era of smart technologies, the role of university teachers has shifted from the initial "knowledge transmitter" to a "nurturer" who collaborates with machines in education, requiring teachers to play a role in awakening students' potential and helping them achieve self-actualization. Second, the role of university teachers will evolve into that of a "reflector" who engages in human-machine co-thinking. Reflective capacity is an important component of teachers' professional skills, and in the smart era, teachers' reflection will shift from traditional experience-based review to data-driven insights, enhancing their professional competence through the collision of human and machine thinking. Lastly, the role of university teachers will transition to that of a "creator" in human-machine co-creation. The introduction of intelligent technology into higher education will inevitably bring about a shift and reshaping of the teacher's role, requiring university teachers to embrace innovative educational concepts and proactively transform into creators in the smart era.

2. Artificial Intelligence Triggers the Emotional Return of University Teachers

As artificial intelligence technology becomes deeply integrated into higher education, we must remain vigilant and not allow technology to overstep or dominate the realm of higher education. Some scholars have noted that, as engineers of the human soul, teachers have an influence on students that extends beyond mere behavior and into the realm of the spirit, which cold machines cannot replicate [3]. The spiritual aspect here is primarily reflected in the emotional value of teachers. Emotion is a key dimension of university teachers' spiritual growth and an important indicator of their life attitude. In the era of technological rationality, it is not uncommon for university teachers to neglect emotional communication with students or forget that having a positive and healthy emotional capacity is the foundation for guiding students' emotional development. This can lead to emotional disconnects between teachers and students, resulting in phenomena such as classroom "silence." Research shows that teachers' emotional competence has a positive impact on individual teachers, classroom teaching, and student development [4]. Therefore, the path of emotional return for university teachers should be given serious attention, especially with regard to the influence of teachers' professional emotions on students.

3. Artificial Intelligence Ignites the Professional Wisdom of University Teachers

In the era of artificial intelligence, the emergence of intelligent knowledge generation has disrupted the traditional knowledge order [5]. Digital technologies, such as computers and the internet, have overcome the limitations of books as carriers of knowledge, allowing everyone to access the knowledge and information they need from online nodes. The source, innovation, and creation of knowledge are no longer concentrated in the hands of teachers, and the mystery of knowledge has "suddenly" vanished. Knowledge, once the exclusive domain of a few, has become accessible to all. This shift has placed teachers' teaching practices into the challenge of knowledge "demystification." In this new context, the role of teachers as "knowledge transmitters" is transforming into that of "collaborators" or "guides" in student learning. This requires university teachers to develop the ability to integrate artificial intelligence with human wisdom.

Chinese scholar Tian Huisheng believes that the educational wisdom of a wise teacher is the product of a deep integration of educational science and art, resulting from long-term practice, insight, and reflection, and is a comprehensive embodiment of a teacher's multifaceted, individualized qualities [6]. Based on this view, this study suggests that a wise teacher in the smart era refers to an educator who integrates practical wisdom, emotional wisdom, rational wisdom, and technological wisdom. Therefore, the professional development of university teachers in the era of artificial intelligence will increasingly focus on cultivating teachers' professional wisdom.

Literature

1. Yu Shengquan. (2018). Human-computer collaboration: changes in teachers' roles and thinking in the era of artificial intelligence. *Digital Teaching in Primary and Secondary Schools*. (03). pp. 24-26. doi:CNKI:SUN:ZSZJ.0.2018-03-008.
2. Smartino (2008). *Teaching Technology and Media*. Translated by Guo Wenge. Beijing: Higher Education Press. P. 213.
3. Zhu Zhiting, Han Zhongmei & Huang Changqin. (2021). Educational artificial intelligence (eAI): a new paradigm of humanistic artificial intelligence. *Research on audio-visual education*. (01). pp.5-15. doi:10.13811/j.cnki.eer.2021.01.001.
4. Guo Rong. (2022). Empirical research on international teachers' socioemotional abilities: theoretical model, research design and research results—a field review based on 23 core empirical studies. *Journal of Comparative Education*. (01). pp.108-126.
5. Gao Qiqi. (2023). Knowledge revolution or knowledge degradation—ChatGPT and the order of knowledge generation. *Chinese Social Sciences Evaluation*. (02). pp.8-13. doi:CNKI:SUN:ZSKP.0.2023-02-002.
6. Huisheng Tian.(2007). Educational wisdom and intellectual teachers are called on by the times. *Frontiers of Education in China*. (02). pp.50-57. doi:10.1007/s11516-007-0009-8.

**PROJECT COMPETENCE:
INTERPRETATION OF THE CONCEPT
IN THE NARRATIVES OF MODERN SCIENTISTS**

Yan Bezhrebelnyi

Educational and Scientific Program «Educational, pedagogical sciences»

Postgraduate studies, the 2nd year

yan.o.bezhrebelnyi@lpnu.ua

Scientific advisor: Hanna Shevchuk

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor

Lviv Polytechnic National university

halyna.yo.shevchuk@lpnu.ua

To clarify the key concepts of our research, we turned to scientific publications in periodical professional publications. Thus, Savchenko (Савченко, 2013) notes that “the project needs to draw up a scenario of all the activities of its participants with the definition of the functions of each of them. The organization of coordination work in the form of phased discussions and the presentation of the obtained results and possible means of their implementation in practice are especially important” (p. 11). Nahorna (Нагорна, 2019) claims that a project is “a temporary activity aimed at creating a unique product and is based on a task with certain initial data and requirements for the final result, which, in turn, determines the way to solve it” (p. 21).

The work of Polish scientists who investigate the problem of IT project management deserve research attention. According to the authors, “IT projects include all projects, the final product of which is based on information and communication technologies related to communication, collection, processing and distribution of information. These are the projects developed for use by external customers – state enterprises and institutions that combine projects, the final product of which is mostly related to the creation of software or services linked to its development, maintenance and support; projects the final product of which mainly consists of equipment or related services, telecommunication projects, as well as electronic and electrical engineering projects, or these are interdisciplinary projects in

which we can hardly indicate a dominant specialty, for example, corporate network projects” (Kaczorowska, Motyka, & Słonec, 2016, p. 15).

On the basis of the generalization of the results of scientific investigations, highlighted in the source base of the study, we conclude that the project should be interpreted as the organization of the activities of the company’s employees, the main purpose of which lies in the creation of a new product or service, and among its main features there is the temporary nature and focus on achieving a defined, planned result based on efficient use of resources.

Taking into account the wide application of the competency-based approach in the professional training of modern specialists, it is worth specifying the concepts of “competence” and “project competence”. In this context, we agree with the statement that competence is “the ability of a person that manifests itself at a critical moment and provides an opportunity to successfully satisfy individual and social needs, to act and perform tasks in a certain activity by establishing a connection between the situation and one’s own educational and life possessions” (Бурай, 2018, p. 17).

According to Roshchenyuk (Рощенюк, 2019), “the feature of a successful IT professional is not only a fixed set of knowledge, abilities and skills in the relevant field, but the formation of a spectrum of competences that contribute to his creative self-realization, among which: educational and cognitive competence, which includes, in addition to skills of cognitive activity, the availability of techniques for getting out of non-standard situations; information competence, which reflects the ability to independently analyse, select, process and transmit information, in other words, to creatively approach work with the necessary information; communicative competence, which is related to the ability to work in a team and make collective decisions” (p. 8). “One of the most important qualities of a trained specialist is the ability to creatively transfer methods and ideas from one type of practical activity to another. The formation of competence involves the replacement of the learning model of operating with acquired knowledge to a humanistic model, which involves the development of a person who actively cultivates creative potential and professional skill” (Малежик, 2020, p. 56-57).

Regarding the clarification of the concept of “project competence”, we refer to the work of Pavlyuk (Павлюк, 2016), in which it is interpreted as “the ability to be creative and solve problematic tasks in the process of project activity, the ability to set and solve non-standard tasks in the process of project activity, a sense of novelty, overcoming stereotypes, propensity to risk” (p. 295).

Horváth (2019) suggests considering project competence as one of the key factors in ensuring the productivity of individual employees, the effectiveness of the project implementation process, and the company’s activities in general. Nahorna (Нагорна, 2019) notes that “project competence in the context of the educational paradigm is a complex personal formation. On the one hand, it is related to the problem of the actual understanding of the concepts of competence, projecting in scientific knowledge, on the other – to the problem of determining the psychological conditions for the development of project competence...” (p. 21).

Studying project activities, Kornosenko, Danysko and Buhun (Корносенко, Даниско, & Бухун, 2022) emphasize the need to develop “the ability to use various sources of information to solve a specific problem, to apply theoretical knowledge in practice, to work effectively and harmoniously in a group, to present and argue one’s own proposals for implementation tasks, use knowledge from related subjects; an important advantage of such technology, along with other research methods, is the possibility of developing the creative abilities of an individual, which is often quite difficult in the military sphere” (p. 64-65).

Therefore, summarizing the results of previous scientific studies, we interpret project competence as an integrative characteristic of a specialist, which is based on a system of knowledge, abilities and skills, personal qualities of an employee that allow to accumulate various kinds of resources for the purpose of developing innovative ideas, developing and implementing a project that involves achieving a certain result.

Literature

1. Бугай, О. (2018). Проектна компетентність сучасного менеджера: теоретичний аспект. *Модернізація професійної підготовки менеджерів: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції*. (pp. 15-20). Взято з: http://www.ndu.edu.ua/storage/2018/tezu_2018_02_15.pdf#page=15
2. Корносенко, О., Даниско, О., & Бухун, А. (2022). Сучасні педагогічні технології проєктної діяльності як основа науково-дослідницької компетентності майбутніх військових фахівців. *Українська професійна освіта*, 12, 62-68.
3. Малезик, П. М. (2020). *Теоретичні й методичні засади технічної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій*. (Дисертація д. пед. н.: спеціальність 13.00.02 Теорія та методика навчання (технічні дисципліни). Київ: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.
4. Нагорна, Н. О. (2019). Змістова характеристика поняття «проектно-технологічна компетентність» майбутніх вчителів технологій. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Серія: Педагогічні науки*, 177(2), 20-24.
5. Павлюк, Б. В. (2016). Проектна компетентність – складова фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 45, 292-296.
6. Рощенюк, А. М. (2019). *Підготовка майбутніх фахівців з інформаційних технологій до творчої самореалізації в адаптаційний період*. (Автореферат дис. к. пед. н.: спеціальність 13.00.04 Теорія і методика професійної освіти). Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет.
7. Савченко, Л. О. (2013). Проектна діяльність в практиці вищої педагогічної школи. *Science and Education a New Dimension*. (pp. 7-12). Будапешт: Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe.
8. Horváth, V. (2019). *Project management competence – definitions, models, standards and practical implications*. *Budapest Management Review*, 50(11), 2-17.
9. Kaczorowska, A., Motyka, S., & Słoniec, J. (2016). Methodical ICT Project Management. *Journal of Economics and Management*, 25(3), 14-29.

ON THE ISSUE OF FOREIGN EXPERIENCE IN FORMING DIGITAL COMPETENCE OF FUTURE PROFESSIONALS

Volodymyr Andrusiv

educational and scientific programme

«Educational and pedagogical sciences», postgraduate study, 2nd year

[*volodymyr.v.andrusiv@lpnu.ua*](mailto:volodymyr.v.andrusiv@lpnu.ua)

Scientific advisor: Tetiana Horokhivska

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Lviv Polytechnic National University

[*tetiana.m.horokhivska@lpnu.ua*](mailto:tetiana.m.horokhivska@lpnu.ua)

Today, the digitalisation of many processes in the life of society and the state is becoming a consequence of inevitable changes in the educational environment. In this regard, one of the important goals of the educational process is for students to acquire knowledge, skills and competences valuable for the digital environment. The traditional model of education is undergoing numerous changes and modernisation: more attention is paid to individualisation of the student's educational path, self-organisation, overcoming space and time barriers; educational processes are transformed to the maximum extent possible on digital platforms or on the basis of digital technologies; information and communication technologies have transformed from additional to an integral part of the educational process at all levels.

Today's realities are such that it is not enough for a graduate to have a diploma of education, it is important to have the result of his or her education in the form of skills and competences, the formation of digital skills (educational and professional), the development of digital literacy and competence at a level above the basic level for the use of rapidly developing information and communication technologies. One of the ways of successful digitalisation of the educational environment is to study and take into account the examples of foreign experience in forming the digital competence of future specialists.

The peculiarities of foreign experience in the formation of digital literacy and digital competence are reflected in the works of domestic scholars, including O. Bazeliuk, O. Hlazunova, O. Zakhar, N. Morse, T. Nanaeva, O. Pasichnyk, L. Chernikova et al. Various aspects of the concept of digital development, digital

competence and the peculiarities of its assessment are studied in the works of foreign scholars such as A. Arstorp, D. Bawden, S. Carretero, A. Ferrari, K. Helland, M. Kelentrić, J. Sefton-Green, Q. Yang et al.

Countries leading in international comparative studies of the quality of education (USA, UK, Singapore, Canada, France etc.) have been building systems of continuous training in the field of computer science and information technology in recent years. According to the position of foreign researchers (L. Ilomäki, M. Lakkala, A. Kantosalo, etc.), “the concept of digital competence consists of a list of skills and competences concentrated in a number of areas: communications and media, technology and computer work, literacy and information science” [4].

At the same time, the Digital Competence Framework of Canada (2019) defines digital competence as “the ability to find, understand, organise, evaluate, create and disseminate data using digital technologies. It is considered to be a multifaceted human competence that includes skills in the use of information and communication technologies, cognitive and social skills, and the ability to interact with others through digital technologies. Digital competence also includes the ability to behave ethically and responsibly when working with information and communication technology-based tools and is linked to civic responsibilities regulated by the Criminal Code, as well as various laws on privacy and personal data protection, copyright and intellectual property” [3, p. 28].

The European Union defines digital competence as: “the safe, critical and responsible use and interaction with digital technologies for learning, working and participating in society. It includes information and data literacy, communication and collaboration, media literacy, digital content creation (including coding), safety (including digital well-being and cybersecurity skills), intellectual property issues, problem solving and critical thinking” [2, p. 9].

In the study by A. Ferrari, digital competence is defined as “the confident, critical and creative use of information and communication technologies to achieve goals related to work, study, leisure, and participation in society. Digital competence

is a key competence that contributes to the formation and development of other key competences” [5].

According to the Recommendation of the European Parliament (2006) on key competences for lifelong learning, digital competence “involves the confident and critical use of information and communication technologies for work, leisure and communication” [7, p. 15-16].

This requires basic skills in working with these technologies, such as using computers and other computer devices to search, evaluate, store, create, present and exchange data, as well as the ability to communicate and work with Internet services for collaborative use. The use of ICTs requires a critical and reflective attitude to existing messages and data, including those disseminated by the media; understanding of the possibilities of using the Internet for work, leisure, communication, education, research; legal and ethical principles of ICT use and potential risks of working with computer networks.

According to these recommendations, such basic ICTs included software for [7, p. 16]:

- word processing, spreadsheets, databases;
- data storage and management;
- Internet services (e-mail, search engines, teleconferencing systems, forums, chats, etc.).

At the same time, the main functional skills of working with digital technologies can be divided into four interrelated blocks:

- the ability to use components of digital devices, software and interfaces;
- the ability to organise the storage of digital content;
- mastering the skills of setting up network communication tools;
- ability to organise network interaction.

The approach of the American Centre for Curriculum Redesign (CCR) to the development of competences for mastering computer science is interesting. All competences are structured into three large blocks in the following areas: computer

(computational) thinking; programming; information systems and their interaction [1].

Thus, the development of digital competence in students and increasing their level of formation at all stages of education is an important strategic priority for the development of the European Union. The fact that digital skills and digital competence are currently needed to develop not only for IT-related professions, but also for almost any profession, is confirmed by the results of two studies by the UK government:

- a study of the current state of employer demand for digital skills in the UK labour market, conducted in 2019 (Burning Glass Technologies);
- to identify the digital skills needed to succeed now and in the next 10 years, conducted in 2018 (Warwick Institute for Employment Research).

Studies have shown that at the current stage of society's development, digital competence is required not only for highly skilled jobs. Today, it is in demand for almost all professions, from call centre workers to highly qualified IT specialists [6].

To determine the level of digital competences of citizens and ways to form them, national digital competence structures are being developed in foreign countries. Let us outline some of them

- Digital Transformation: An International Framework for ICT Literacy (2007), Digital Transformation: A Framework for ICT Literacy;
- ICT Framework for Schoolchildren (Ireland, 2007), ICT Framework: a Structured Approach to ICT in Curriculum and Assessment;
- Seven levels of information literacy for students, teachers and librarians (UK, 2011), SCONUL Seven Pillars of Information Literacy;
- Framework for Assessment of Digital Skills (Norway, 2013), Learning Outcomes in Digital Skills;
- Digital Competence Framework for Students (Austria, 2013), Digitale Kompetenzen Informatische Bildung;

- International Computer and Information Literacy Study: Assessment Framework (2013), International Computer and Information Literacy Study: Assessment Framework (ICILS Assessment Framework);

- DIGICOMP: A framework for the development and understanding of digital competence in Europe (EU, 2013).

Thus, digital competence is one of the most important in modern society, in which technological innovations are changing the labour market, knowledge, skills, abilities, competences necessary for living and working in a digital society. Therefore, an important task of modern education is to form and develop key competences, including digital ones, to train future professionals.

Literature

1. Center for Curriculum Redesign (CCR). URL: <https://curriculumredesign.org/our-work/papers/>.
2. Council Recommendation. On key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance). 2018. (2018/C 189/01, of 22 May 2018). URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&rid=7](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&rid=7).
3. Digital Competency Framework. *Quebec Votre Gouvernement*. 2019. April. 34 p. ISBN 978-2-550-84858-5 (PDF). URL: http://www.education.gouv.qc.ca/fileadmin/site_web/documents/ministere/Cadre-reference-competence-numAN.pdf.
4. Ilomäki L., Lakkala M., Kantosalo A. What is digital competence? Linked portal. Brussels : European Schoolnet (EUN), 2011. URL: <http://linked.eun.org/web/guest/in-depth3>.
5. Ferrari A. Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks. Luxembourg : IPTS-JRC. 2011. URL: <http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC68116.pdf>.
6. Llewellyn G. Current and future demand for digital skills. Smart Insights. 2020. April 29. URL: <https://www.smartinsights.com/managing-digital-marketing/personal-career-development/current-and-future-demandfor-digital-skills/>.
7. Recommendation 2006/962/EC of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning. OJ L 394, 30.12.2006, pp. 10-18. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0962&from=EN>.

THE SKILLS OF A MUSIC THERAPIST

Shanyin Li

Educational and Scientific Program «Educational, pedagogical sciences»

Postgraduate studies, the 3rd year

[*shanin.li@lpnu.ua*](mailto:shanin.li@lpnu.ua)

Scientific advisor: Nataliya Mukan

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Lviv Polytechnic National university

[*nataliya.v.mukan@lpnu.ua*](mailto:nataliya.v.mukan@lpnu.ua)

Currently, in the developed countries of the world, there is a rapid development of music therapy and the demand for services provided by music therapists. Music therapists work with clients who have a wide range of problems and therefore need to know how to adapt music experiences to a range of client needs and abilities (Richardson, 2011). Clinical improvisation allows client and therapist to communicate with each other via music, and this communication requires musical flexibility. The music therapist must be able to shape his own music to work with the client's strengths and limitations, avoidance and resistance (Brown, & Pavlicevic, 1996; Pavlicevic, 2003).

Music therapists are also required to consider the needs of the client, including their cognitive, motor and social competence, to engage the client at his own level of functioning and to facilitate increased access to musical activities (Ruud, 1998). Thus, a music therapist must also be able to diagnose pitch/frequency, tempo/pulse, rhythm, intensity/volume, duration, melody and harmony in order to create music that best suits each client's needs (Wigram, 2004).

There are differences between musical and clinical improvisation. Musical improvisation is the process by which musicians create a musical product that often has an aesthetic value. Clinical improvisation is an interpersonal dimension that is primary. Clinical improvisation is different from improvisation as an art form. It is a process by which therapist and client improvise together for the purpose of therapeutic diagnosis and treatment (Wigram, 2004).

Typically, clinical improvisation is the use of musical improvisation in a trusting and supportive environment that is designed to meet the client's needs. Clinical

improvisation reflects the nature of the interpersonal dimension, as well as the presence of specific states, emotions and sensations. In this context, according to F. Baker (2007), the ability to make the right decisions about the clinical use of music (“clinical reasoning skills”) is important for music therapists. The skill of making decisions about the clinical use of music forms is the vigorous part of a music therapist’s “clinical reasoning skills” (Baker, 2007, p. 28).

Clinical reasoning skills include the integration of theoretical knowledge with the skills of previous clinical experience, the presence of critical thinking, problem-solving skills, and reflection. To make sound decisions about which clinical interventions are most likely to achieve effective and qualitative therapeutic change, music therapists must assess the situation, ascertain the client’s clinical needs, and define therapeutic goals. Such a clinical approach must be exploratory, consistent, and adaptive.

Wigram (2004) notes that improvised music represents the past and present of the individual. Past influences include the musical culture from which a person comes, the musical skills they have acquired, musical tastes and preferences that are associations with past life events. Current life influences include musical interests, life events, moods, or emotional states that reflect current status and needs. These facets and influences combine to form a musical identity that emerges during improvised music-making. Both client and music therapist develop a musical identity. The skill of the music therapist lies in the ability to show flexibility within the boundaries of one’s own musical identity, which determines the level of communication with the client through music. As far as the client’s involvement in music therapy is independent of his musical training (experience), the music therapist must be able to read and interpret what the client brings as music and engage him in the creation of music. In the creative music therapy model, improvisation is a means of engaging others in communication in order to build musical relationships. In the work of Wigram (2004), it is substantiated how the musical identity of the therapist affects the development of the musical identity of the client, which requires a high level of development of special skills of interaction with clients through the

environment. Wigram writes that “the musical identity of the therapist meets and engages the musical identity of the clients, and this calls for highly developed and advanced specialized skills in interacting with the clients through this medium” (Wigram, 2004, p. 34).

For sure, the effectiveness of the music therapy process depends on the qualifications and level of professional competence of music therapists, the quality of professional training and his skills, etc.

Literature

1. Baker, F. (2007). Enhancing the Clinical Reasoning Skills of Music Therapy Students through Problem Based Learning: An Action Research Project. *Nordic Journal of Music Therapy*, 16(1), 27–41.
2. Brown, S., & Pavlicevic, M. (1996). Clinical improvisation in creative music therapy: Musical aesthetic and the interpersonal dimension. *The Arts in Psychotherapy*, 23(5), 397-405.
3. Pavlicevic, M. (2003). Persons as music (and finding the groove). In *Groups in Music. Strategies from Music Therapy*. London: Jessica Kingsley publishers. 183-192.
4. Richardson, T. G. (2011). *The impact of training on music therapists' song writing knowledge, self-efficacy, and behaviour*. (Doctoral thesis). Indiana: Indiana State University. Retrieved from: <http://hdl.handle.net/10484/1816>
5. Ruud, E. (1998). Pathways to Music Therapy. In *Music therapy: Improvisation, communication and culture*. (pp. 1-18). Gilsum: Barcelona.
6. Wigram, T. (2004). Introduction. In *Improvisation. Methods and Techniques for Music Therapy Clinicians, Educators and Students*. (pp. 23-37). Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.

ПРОВІДНІ ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Оксана Базилевська

кандидат педагогічних наук

Ірина Родименко

кандидат педагогічних наук, доцент

Комунальний заклад вищої освіти

«Дніпровська академія неперервної освіти»

Дніпропетровської обласної ради

nice.bazilevskaya@ukr.net

Оновлення української освітньої сфери акцентує увагу на розвитку сучасного педагога як фахівця та особистості, сприяє його мотивації та підвищенню соціального статусу. Ця необхідність змін пояснюється не лише нормативно-правовими документами, але також викликами сучасності та новими підходами до організації освітнього процесу.

У законодавстві України «Про освіту» чітко визначені компоненти освіти дорослих, такі як післядипломна освіта, професійне навчання працівників, курси підвищення кваліфікації, безперервний професійний розвиток, а також будь-які інші компоненти, передбачені законодавством або визначені суб'єктом освітньої діяльності або самостійно особою [1].

Післядипломна освіта педагогів має на увазі надбання нових навичок та удосконалення раніше засвоєних компетентностей на базі отриманої освіти та практичного досвіду. Цей процес включає у себе підвищення кваліфікації педагога, яке полягає в навчанні новим або вдосконаленні уже наявних здібностей у рамках професійної діяльності, а також інтернатура – набуття практичного досвіду виконання завдань та обов'язків у професійній сфері. Курси підвищення кваліфікації організовуються з метою здобуття педагогом нових навичок у межах професійної діяльності. Неперервний професійний розвиток відбувається через постійне навчання та удосконалення професійних навичок педагогів після отримання вищої освіти, що дозволяє підтримувати або

поліпшувати стандарти професійної діяльності протягом усього періоду їх професійної кар'єри [1].

Наступною стратегічною ініціативою на рівні держави у сфері розвитку педагогічного персоналу стало затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти Наказом МОН України від 16.07.2018 р. № 776 [3], на виконання Закону України «Про освіту» [1]. Також був розроблений та затверджений План заходів на 2017–2029 роки щодо впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» [2].

Метою Концепції розвитку педагогічної освіти [3] є покращення системи педагогічної освіти для забезпечення підготовки педагогів нового покоління та розвитку інноваційних моделей неперервного та особистісного розвитку педагогічних працівників.

Традиційний метод підвищення кваліфікації полягає в навчанні у закладах вищої освіти, які мають ліцензію на підвищення кваліфікації або проводять освітню діяльність за акредитованими освітніми програмами. Це передбачає здобуття нових навичок та вдосконалення вже наявних компетентностей у межах професійної діяльності. Актуальність проблеми систематичного підвищення кваліфікації стає значною, коли йдеться про розвиток навичок в галузі інформаційно-комунікаційних технологій, медійної грамотності, володіння іноземними мовами та інших загальних компетентностей.

У Концепції освіти [3] підкреслюється важливість підвищення кваліфікації педагогічних працівників за допомогою стажування, участі у сертифікаційних програмах, тренінгах, семінарах, вебінарах, майстер-класах тощо. Ми поділяємо позицію, що втілення Концепції розвитку педагогічної освіти сприяє покращенню якості педагогічної роботи, зростанню якості освітнього процесу в закладах освіти, удосконаленню архітектури та змісту безперервного професійного розвитку для педагогів, значним покращенням

результатів навчання, забезпеченню функціонування й розвитку конкурентного ринку освітніх послуг у сфері постійного професійного зростання педагогічних працівників.

Основоположними принципами професійного розвитку педагогів у закладах вищої освіти є створення системи, яка сприяє постійному розвитку, самореалізації та самовдосконаленню педагога в умовах змін у суспільно-економічній сфері. Ця система має спрямовувати всі компоненти на забезпечення найсприятливіших умов для розкриття творчого потенціалу педагога, здобуття ним нових навичок та удосконалення вже наявних, розширення професійного портрету відповідно до особистих освітніх потреб з урахуванням прогресивних цілей закладу, суспільних очікувань та вимог ринку праці, заснованих на вільному виборі формату, методів та місця професійного зростання.

Встановлені принципи функціонування системи професійного розвитку наступним чином:

- неперервний процес педагогічної освіти, що означає крок за кроком розвиток від загальних до спеціалізованих знань;
- застосування діагностичного підходу для створення індивідуальної траєкторії педагогічного розвитку;
- підвищення мотивації, відповідальності та академічної мобільності педагога;
- надання навчального матеріалу, що орієнтований на особистість та використання особистісно-діяльнісного підходу у навчальному процесі;
- персоналізація професійного розвитку;
- свобода вибору форми, виду та суб'єкта професійного розвитку, впровадження різних моделей, підходів та процедур для педагогічного розвитку.

Особистість педагога, його бажання до самовдосконалення, розширення власного професійно-педагогічного портфоліо відповідно до інновацій у

педагогічній галузі, до самореалізації, підтримка його у досягненні висот педагогічної майстерності, конкурентоздатності в сучасному освітньому середовищі стають провідною концептуальною ідеєю функціонування всіх компонентів системи та процесу неперервного професійного розвитку педагога.

Література

1. Верховна Рада України. (2017, Верес. 28). Закон України «Про освіту» № 38–39, ст. 380 [Електронний ресурс].
2. Кабінет Міністрів України. (2017, Груд. 13) Розпорядження № 903-р. «Прозатвердження плану заходів на 2017–2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»». [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2017-%D1%80>
3. Міністерство освіти і науки України. (2018, Лип. 16). Наказ № 776 «Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти». [Електронний ресурс]. URL: <file:///C:/Users/ASUS53/Downloads/661680c50e562217664455.pdf>

ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Віталій Білан

освітньо-наукова програма

«Музичне мистецтво», магістратура 2 курс

labuh97@gmail.com

Науковий керівник: Ірина Куриляк

кандидат мистецтвознавства, доцент

Львівська національна музична академія імені М.Лисенка

kuryliak.iryana@lnma.edu.ua

У сучасних складних геополітичних умовах державна підтримка соціально вразливих верств населення, включаючи дітей, які мають проблеми зі здоров'ям, забезпечення їм гідних умов для отримання якісної освіти, що розкриває їх внутрішні резерви та сили, набуває особливого значення, виступаючи критерієм зрілості та соціальної орієнтованості країни в цілому.

В Україні, як і у всьому світі, розвиток інклюзивної освіти привертає особливу увагу. Не можна сказати, що інклюзивна освіта в Україні — явище нове, але законодавча база інклюзивної освіти зазнала значних змін протягом останніх років. Конституція України гарантує право на освіту всім громадянам, у тому числі особам з ООП. Закон України «Про освіту» слугує основою освітньої політики в країні, підкреслюючи принципи рівного доступу до освіти та право на інклюзивну освіту для дітей з ООП. Цей закон також окреслює права та обов'язки учнів, батьків та навчальних закладів у забезпеченні інклюзивного навчального середовища [2].

Крім того, Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» встановлює правові засади забезпечення прав осіб з інвалідністю, включаючи їхнє право на освіту. Цей закон підкреслює важливість створення умов для інклюзивної освіти та надання відповідної підтримки, щоб допомогти дітям з ООП інтегруватися в загальноосвітній простір [1].

На різних етапах підготовки майбутніх педагогів-музикантів в умовах інклюзивного освітнього процесу необхідно давати такі завдання студентам, які допоможуть їм розв'язувати педагогічні ситуації, усвідомлюючи особистісну

відповідність професійній діяльності педагога. Наприклад, такі завдання як есе: «Чи можу я як майбутній учитель музики працювати в умовах інклюзивного освітнього процесу?»; підготовка самостійних розробок, рекомендацій або тренінгів щодо розвитку толерантного ставлення до дітей, які мають проблеми зі здоров'ям, завдання на розвиток емпатії, співчуття, емоційної чуйності тощо.

Дуже ефективними є дискусії та дебати на теми про педагогів, які досягли успіхів у своїй справі, у яких можна докладно описати та проаналізувати різні приклади найкращих практик з діяльності відомих педагогів, дійшовши під час колективних обговорень до висновків про те, які ж особистісні якості або методи роботи зробили таких вчителів відомими і т.д. На семінарських і практичних заняттях доцільно проводити з майбутніми педагогами вправи, тренінги, наприклад, ігри «Давайте дозволимо іншим бути іншими», «Магія наших дотиків», «Обіймемося ліктями» тощо на розвиток спостережливості, розпізнавання особистісних якостей людини, на усвідомлення чужої індивідуальності, унікальності тощо. Такі ігри та вправи надалі можуть використовуватися в педагогічній діяльності з дітьми в умовах інклюзії.

Необхідно дотримуватися основних принципів інклюзивної освіти, таких як право кожної дитини на спілкування з однолітками, що дає їй змогу бути почутою, бо кожна дитина здатна не тільки відчувати, а й розуміти, що вона розвивається, досягає успіхів у процесі своєї освіти, що здійснюється шляхом спільного рівного навчання зі своїми однолітками.

Найважливішою умовою підготовки майбутніх педагогів-музикантів до роботи в умовах інклюзії є підготовка їх до реалізації стратегій навчання в такому середовищі. Також необхідно майбутнім педагогам навчитися роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами, спонукаючи їх до реалізації гуманістичної стратегії розвитку, адже більшість із них побоюються, що внаслідок спільного навчання їхні діти, які мають серйозні проблеми зі здоров'ям, відчуватимуть психологічний та соціальний дискомфорт, а також образи та глузування з боку однолітків.

Досі викликають великий дослідницький інтерес ідеї Я.А. Коменського про те, що заняття музикою необхідно послідовно здійснювати протягом усіх етапів розвитку дитини. Цю саму думку знаходимо і в працях великого педагога В.О. Сухомлинського, який вказував, що музика позитивно впливає на розвиток розумових здібностей дітей, бо несе в собі інтелектуальний початок і пробуджує внутрішні резерви дітей, зокрема й соціально замкнутих, мало активних.

Прослуховування на уроці класичної музики навіть у ранньому віці може допомогти дітям висловлювати свої емоції, радіти та ділитися почуттями. Вони можуть розгойдуватися, стрибати, танцювати, рухати ручками в такт мелодії, наспівувати знайому мелодію, складати свої пісеньки тощо. Саме на уроках музики діти вчаться висловлювати свої емоційні почуття, сміятися, повторювати слова пісні, запам'ятовувати слова, і цей вплив музики сприяє також зближенню дітей один з одним.

Педагогу-музиканту, який працює з учнями з різними неврологічними захворюваннями, необхідно використовувати у своїй практиці специфічні методичні прийоми фортепіанного навчання, які можуть істотно відрізнятись від традиційно прийнятих правил і норм роботи зі здоровими учнями. Особливу роль у цьому напрямі відіграють різноманітні способи невербального спілкування, які допомагають учневі, особливо на початковому етапі розбору нотного тексту, коли педагог м'яко грає на спині або колінах разом з учнем, підказуючи ритмічні рішення, штрихові позначення, силу натискання, напрямок мелодійної лінії та ін.

Результати дослідження дають змогу зробити висновок, що більшість дітей, які мають ті чи інші проблеми зі здоров'ям, виявляються цілком здібними та вмотивованими до інклюзивної музичної освіти. Тож перед майбутніми педагогами-музикантами в умовах інклюзивного освітнього процесу постають такі проблеми, як поширення передового досвіду у сфері інклюзивної музичної освіти в межах підвищення кваліфікації чи центрів педагогічної майстерності,

підвищення комп'ютерної та цифрової компетентності в даному контексті, подальший розвиток фахової компетентності в проектуванні офлайн і онлайн курсів перепідготовки педагогів-музикантів, присудження мікрокваліфікацій для роботи в інклюзивному середовищі, підготовка до інклюзивних освітніх програм підготовки педагогів-музикантів. Керівництву освітніх програм підготовки бакалаврів і магістрів музичної освіти необхідно враховувати на сьогоднішній день і такі проблеми як: забезпечення доступного середовища для навчання музики дітей з особливими освітніми потребами, подальше корегування навчальних планів для педагогів-музикантів для роботи в інклюзивному середовищі.

Література

1. Про затвердження концепції розвитку інклюзивного навчання. Міністерство освіти і науки України.

URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>

2. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 р. № 872 : станом на 1 січ. 2022 р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-п#Text>

3. Devlin K., Alshaikh J. T., and Pantelyat A. (2019). Music therapy and music-based interventions for movement disorders. Curr. Neurol. Neurosci. Rep. 19:83. doi: 10.1007/s11910-019-1005-0

ВИКЛИКИ ТА ПЕРЕВАГИ ІНТЕГРАЦІЇ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Дмитро Біловус
освітньо-наукова програма
«Освітні педагогічні науки», аспірантура 3 курс
Національного університету «Львівська політехніка»
dmytro.i.bilovus@lpnu.ua
Науковий керівник: Мирослав Криштанович
доктор наук з державного управління, професор
Національний університет «Львівська політехніка»
myroslav.f.kryshtanovych@lpnu.ua

Інтеграція учнів з особливими потребами в загальноосвітній процес є важливою складовою сучасної освіти. Цей процес має свої виклики та переваги, які впливають як на учнів з особливими потребами, так і на їхніх однокласників. Цей процес передбачає забезпечення рівного доступу до навчання для всіх учнів, незалежно від їх фізичних, сенсорних або розумових можливостей. Інтеграція не лише сприяє розвитку інклюзивного середовища, але й забезпечує учням з особливими потребами можливість взаємодії з однолітками, що має велике значення для їх соціалізації та розвитку особистості. Аналізуються ключові аспекти інтеграції, зокрема її позитивний вплив на соціалізацію та освітній процес, а також труднощі, що виникають під час реалізації інклюзивних практик.

Проте реалізація інтеграційних практик стикається з низкою викликів. Відсутність відповідних ресурсів, недостатня підготовка педагогів, забезпечення ресурсами та створення відповідного навчального середовища а також соціальна стигматизація можуть значно ускладнити цей процес. Таким чином, аналіз викликів та переваг інтеграції учнів з особливими потребами в освітньому процесі є важливим кроком до створення інклюзивної освіти, яка враховує потреби всіх учнів і сприяє їх всебічному розвитку. Інтеграція учнів з

особливими потребами в загальноосвітні заклади стає дедалі актуальнішою темою в сучасній освіті. Вона базується на принципах рівності, доступності та інклюзії, що передбачає забезпечення кожному учневі можливості отримувати освіту в середовищі, де враховуються їхні індивідуальні потреби.

Ми хочемо розглянути як переваги, так і виклики, пов'язані з інтеграцією учнів з особливими потребами, що допоможе зрозуміти важливість цього процесу для розвитку інклюзивної освіти. Водночас, переваги інтеграції — такі як розвиток емпатії серед учнів, покращення навчальних результатів та формування більш відкритого і толерантного суспільства — є незаперечними.

Переваги: Інтеграція учнів з особливими потребами сприяє їхній соціалізації, покращуючи навички спілкування та взаємодії з однолітками. Уроки в змішаних класах можуть сприяти покращенню навчальних досягнень усіх учнів завдяки взаємодії та підтримці, що підвищує їхню відповідальність і самостійність. Інтеграція учнів з особливими потребами сприяє формуванню інклюзивного суспільства, де цінуються різноманітність і рівність. Інтеграція сприяє формуванню у учнів почуття співчуття та толерантності, що важливо для здорового соціального середовища. Заклади, які успішно інтегрують учнів з особливими потребами, можуть покращити свою репутацію та привабливість для нових учнів.

Виклики: Педагоги часто стикаються з браком знань і навичок для роботи з учнями з особливими потребами, що потребує додаткового навчання. Інклюзивне навчання вимагає додаткових ресурсів, таких як спеціалізовані матеріали, технології та підтримка фахівців. Учні з особливими потребами можуть зазнавати негативного ставлення з боку однокласників, якщо інтеграція не реалізується ефективно. Інтеграція вимагає тісної співпраці між вчителями, батьками та спеціалістами для забезпечення успішного освітнього процесу [1-3].

Отже, інтеграція учнів з особливими потребами в освітній процес є складним, але важливим завданням, має суттєві переваги, зокрема покращення соціалізації, формує в суспільстві культуру толерантності та прийняття різноманітності та розвиток емпатії та підвищення академічних результатів. Однак вона також стикається з рядом викликів, які потребують уваги, зокрема підготовки педагогів і забезпечення ресурсами. Успішна інтеграція вимагає комплексного підходу, що включає співпрацю між усіма учасниками освітнього процесу. У кінцевому підсумку, інтеграція учнів з особливими потребами не лише покращує якість освіти, а й сприяє формуванню більш справедливого та інклюзивного суспільства.

Література

1. Дубровіна, Н. (2019). Інклюзивна освіта в Україні: *Теорія і практика*. Київ: Вид-во «Освіта». 2(14). С. 25-29.
2. Сергієнко, Т. (2017). Методи роботи з учнями з особливими потребами: практичний посібник для вчителів. Львів: Видавництво «Світ». № 3(5). С. 42-49.
3. Шарова, Т. (2018). Інтеграція дітей з особливими потребами в освітній процес: виклики та перспективи. *Журнал «Освіта України»*. 3(15). С. 22-29.

МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРЕШКОДИ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Світлана Бобош

освітньо-наукова програма

«Професійна освіта (за спеціалізаціями)», бакалаврат 4 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

svitlana.bobosh.pts.2021@lpnu.ua

Науковий керівник: Наталія Чубінська

кандидат педагогічних наук

Національний університет «Львівська політехніка»

nataliia.b.chubinska@lpnu.ua

Академічна мобільність - це важливий елемент сучасної системи вищої освіти, що сприяє розвитку наукового потенціалу та інтеграції українських студентів у світове наукове і освітнє співтовариство. Міністр освіти Оксен Лісовий зазначив, що академічна мобільність — це можливість для студентів тимчасово виїхати за кордон з метою навчання чи стажування. Це дозволяє студентам здобувати нові знання та досвід, а також сприяє зміцненню партнерств між університетами та іноземними закладами.

Метою академічної мобільності є інтернаціоналізація освітнього та наукового середовища, що відповідає стратегії розвитку вищої освіти України на період 2022–2032 років.

Важливо відзначити, що через воєнний стан у програмах академічної мобільності наразі беруть участь лише дівчата, і студенти неодноразово зверталися з цим питанням до президента.

Згідно зі статтями 46 та 62 Закону України “Про вищу освіту”, студенти мають право на академічну мобільність, включаючи міжнародну. Якщо студент реалізує це право, він не відраховується з університету, і йому зберігається місце навчання та стипендія[1].

Студенти-чоловіки віком від 18 до 22 років, які бажають брати участь у програмі академічної мобільності, повинні дотримуватися таких умов:

1. Навчатися на денній формі в закладах вищої освіти України.

2. Здобувати освітній ступінь бакалавра (або магістра) у медичному, фармацевтичному або ветеринарному спрямуванні.
3. Не підлягати призову на військову службу під час мобілізації.
4. Брати участь у програмі академічної мобільності строком на 1 семестр.
5. Підтвердити рівень володіння англійської мови згідно з умовами закладу-партнера.
6. Підтвердити відсутність негативних оцінок протягом двох півріч і фактор перескладання заліків чи екзаменів.

Для того, щоб студенти-чоловіки змогли перетнути кордон, їм необхідні такі документи:

1. е-квиток студента;
2. направлення від ЗВО;
3. засвідчена копія договору з іноземним університетом про прийняття на програму академічної мобільності;
4. військово-довідковий документ від ТЦК[2].

Варто наголосити, що академічна мобільність сприяє не лише сприяє особистісному зростанню, а й вносить вагомий внесок у розвиток науки та освіти в Україні. Завдяки обміну знаннями, новими підходами та культурним взаємодіями, ми підвищуємо якість освіти, розширюємо горизонти та збагачуємо наш інтелектуальний потенціал. Такі ініціативи є важливим кроком до більш відкритого та глобального освітнього середовища.

Найбільш поширеними програмами міжнародної академічної мобільності, є такі програми:

- Двосторонні угоди про співпрацю між закладами освіти.
- Міжінституційні угоди за програмою ERASMUS+ KA1, KA2, Jean Monnet
- Програма обміну MEVLANA.
- Програма стипендій ім. Фулбрайта в Україні.
- Програма стипендій DAAD.

- Програма стипендій Mitacs.

- Урядові стипендії іноземних країн, спеціальні програми для українських здобувачів та науковців.

-Програми Horizon, Chevening, Twinning, USAID, UNOPS, UNDP, ELSA[3].

Отже, міжнародна академічна мобільність є важливим інструментом для розвитку вищої освіти та науки в Україні, особливо в умовах глобалізації та інтеграції в світову освітню спільноту. Однак, в умовах воєнного стану, необхідно враховувати додаткові виклики та обмеження, які впливають на доступ студентів до таких програм, зокрема студентів-чоловіків.

Забезпечення рівного доступу до академічної мобільності для всіх студентів має стати пріоритетом державної політики в галузі освіти, оскільки це сприятиме інтернаціоналізації освітнього простору України і допоможе підвищити рівень освітньо-наукових стандартів.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25.09.2024).
2. Гончарова К., Лобунько М. Студенти зможуть виїздити за кордон: хто саме і які умови. *РБК-Україна*. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/deyaki-studenti-zmozhut-viyizditi-kordon-1712568222.html> (дата звернення: 25.09.2024).
3. Міжнародна академічна мобільність в умовах воєнного стану. *Офіційний сайт НУ "ОЮА"*. URL: <https://onua.edu.ua/ua/news/novyny-universytetu/7944-2023-11-07> (дата звернення: 25.09.2024).

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗУВАННЯ
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ В
ПЕДАГОГІЦІ**

Сергій Бубній

освітньо-наукова програма

«Професійна освіта (за спеціалізаціями)», аспірантура 3 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

[*bubniy1995@gmail.com*](mailto:bubniy1995@gmail.com)

Науковий керівник: Олександр Ієвлєв

доктор педагогічних наук, доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

[*oleksandr.m.iievliev@lpnu.ua*](mailto:oleksandr.m.iievliev@lpnu.ua)

Експериментальне дослідження є однією з ключових методологій у педагогічній науці, що дозволяє перевірити ефективність освітніх технологій, програм і методик навчання. У педагогіці експеримент надає змогу впроваджувати нові ідеї, оцінювати їхню дієвість та запропонувати рекомендації щодо їх використання у навчальному процесі. Експериментальні дослідження, проведені українськими вченими, спрямовані на вдосконалення як загальної системи освіти, так і окремих її компонентів.

1. Теоретичні основи педагогічного експерименту.

Педагогічний експеримент базується на об'єктивному дослідженні явищ та процесів навчання і виховання. Він поєднує як якісні, так і кількісні методи дослідження для отримання науково обґрунтованих даних про ефективність певних педагогічних технологій або методик.

Основними цілями педагогічного експерименту є:

- Вивчення нових форм і методів навчання.
- Перевірка їхнього впливу на успішність та розвиток особистості учня або студента.
- Обґрунтування нових підходів для впровадження в освітню систему.

На основі таких досліджень можуть бути створені нові навчальні програми, педагогічні технології та рекомендації для педагогів, які допоможуть

удосконалити процес навчання.

2. Етапи організації педагогічного експерименту.

2.1. Визначення проблеми, мети та гіпотези дослідження

Перший етап будь-якого педагогічного експерименту полягає у чіткому визначенні проблеми, яка потребує вирішення. Зазвичай проблема пов'язана з наявністю певних недоліків або прогалин у традиційних методах навчання або виховання. Мета експерименту формулюється на основі цієї проблеми і може включати перевірку нової методики, освітньої технології або програми.

Гіпотеза експерименту виступає основним припущенням дослідження, яке необхідно підтвердити або спростувати в ході експерименту. Вона формулюється як можливий результат впливу нового педагогічного підходу на навчальний процес. Наприклад, гіпотеза може виглядати так: "Застосування інтерактивних методів навчання сприятиме підвищенню академічної успішності учнів."

2.2. Планування експерименту.

На цьому етапі важливо розробити чіткий план експерименту, який включає:

- Визначення об'єкта і предмета дослідження: об'єктом можуть бути учні певної вікової групи, студенти або педагоги. Предметом дослідження виступають специфічні педагогічні технології, методики або підходи.

- Вибір експериментальної та контрольної груп: експериментальна група піддається впливу нової методики, а контрольна група працює за традиційною системою, що дозволяє порівнювати результати і робити об'єктивні висновки.

- Формування критеріїв оцінки результатів: необхідно визначити конкретні показники, які будуть використані для оцінки ефективності впровадженої методики. Це можуть бути успішність учнів, рівень засвоєння матеріалу, розвиток критичного мислення тощо.

2.3. Вибір методів дослідження.

Для збору даних в експериментальних дослідженнях використовуються різні методи, які можуть бути поділені на кількісні та якісні:

- Кількісні методи: тестування, анкетування, вимірювання успішності, математична обробка даних. Ці методи надають змогу отримати об'єктивні кількісні показники, які можна порівнювати.

- Якісні методи: спостереження, інтерв'ю, аналіз робіт учнів. Ці методи дозволяють краще зрозуміти внутрішні процеси навчання та мотивації учнів.

3. Проведення експерименту.

Це найбільш тривалий і важливий етап експерименту. Його основна мета — безпосереднє впровадження експериментальної методики у навчальний процес та збір даних для подальшого аналізу. Протягом цього етапу можуть проводитися проміжні вимірювання для відстеження динаміки змін у навчальних результатах.

Контрольна група залишається важливим елементом експерименту, оскільки вона дозволяє порівнювати результати і виявляти реальні зміни, викликані застосуванням нової методики.

4. Обробка результатів та аналіз.

Після завершення експерименту дані піддаються обробці та аналізу. Якщо були використані кількісні методи, дані зазвичай обробляються за допомогою математичних методів — аналізу середніх значень, дисперсії, кореляції тощо. Це дозволяє зробити статистично обґрунтовані висновки щодо ефективності експериментальної методики.

Якщо застосовувалися якісні методи (спостереження, інтерв'ю), результати можуть бути представлені у вигляді узагальнених описів або моделей, які ілюструють позитивні або негативні зміни у поведінці та успішності учнів.

5. Формулювання висновків і рекомендацій.

Остаточні висновки формуються на основі аналізу отриманих даних.

Якщо результати підтвердили гіпотезу, робляться рекомендації щодо можливості впровадження нової методики у ширшу освітню практику. У разі негативних результатів експерименту проводиться аналіз причин невдачі і розробляються інші можливі шляхи вирішення проблеми.

Таким чином педагогічний експеримент є необхідним інструментом для вдосконалення освітніх процесів. Його застосування дозволяє науково обґрунтовано перевірити нові підходи до навчання та виховання. Завдяки проведенню експериментальних досліджень можна створювати ефективні педагогічні технології, що сприяють підвищенню якості освіти і розвитку інновацій в освітній практиці.

Література

1. Жук Ю., Ващенко Л., Науменко С. (2023). Експериментальне дослідження сформованості каузального мислення здобувачів загальної середньої освіти. *Український Педагогічний журнал*. 2023 №3 (Вер). С. 63-78. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-3-63-78>.
2. Кулешова В., Аксакова Н. Дослідницька діяльність викладача у закладах вищої освіти. *Grail of Science*. 2023. №26 (Apr.). С. 400-406. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.14.04.2023.073>.

СПІВПРАЦЯ З НАВЧАЛЬНИМИ ПЛАТФОРМАМИ ВІД ХМАРНИХ ПРОВАЙДЕРІВ, ЯК СПОСІБ НАДАННЯ МОБІЛЬНОСТІ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Олександр Вахула

**Аспірант та асистент кафедри захисту інформації,
Національний університет «Львівська політехніка»**

oleksandr.p.vakhula@lpnu.ua

Спершу давайте з'ясуємо, що таке мобільність, "мобільність" означає здатність до швидкого і легкого переміщення або адаптації. У професійному контексті це стосується здатності фахівців змінювати місце роботи, галузь діяльності або адаптуватися до нових умов праці, які пропонує швидко змінюване середовище.

Фактори, що визначають зростаючу потребу у професійній мобільності, включають глобальні кризи, такі як збройні конфлікти, війни та пандемії, які вимагають гнучкості та швидкої адаптації до нових умов роботи. Окрім цього, стрімкий розвиток генеративного штучного інтелекту радикально змінює ринок праці та освітні вимоги, що зумовлює необхідність постійного оновлення знань і навичок для викладачів та інших професіоналів. Ці чинники підкреслюють важливість мобільності, як фізичної, так і інтелектуальної, для підтримання конкурентоспроможності та ефективності в динамічному професійному та освітньому середовищі. За рахунок перелічених факторів і в умовах стрімкого розвитку технологій та глобалізації освітнього простору, поняття професійної мобільності стає ключовим елементом у кар'єрному розвитку педагогів.

Одним з головних чинників, що впливають на підвищення професійної мобільності, є використання цифрових платформ для навчання, зокрема тих, що надаються хмарними провайдерами. Такі платформи як AWS Academy, Microsoft Learn, Google Cloud тощо дозволяють викладачам, які навчають в напрямку Інформаційних технологій отримувати доступ до сучасних освітніх ресурсів, отримувати сертифікації у сфері хмарних обчислень, кібербезпеки, та програмування. Завдяки цим інструментам, освітяни можуть розширювати свої компетенції та легко інтегрувати нові знання у свої навчальні програми.

Професійна мобільність у педагогічній практиці та роль хмарних платформ.

Професійна мобільність є складовою частиною концепції постійного професійного розвитку, яка особливо важлива в освітньому середовищі. В умовах сучасної педагогіки професійна мобільність набуває ширшого значення: вона включає не тільки фізичну мобільність (здатність змінювати місце роботи або викладання в різних країнах), але й інтелектуальну та методологічну мобільність. Це означає здатність швидко адаптувати нові методи навчання, технології, розширювати свої професійні компетенції та застосовувати їх у педагогічній діяльності.

У контексті освітньої діяльності мобільність педагога означає його спроможність:

1. Адаптувати нові освітні технології. Це може включати цифрові інструменти, онлайн-платформи, новітні методики викладання або інноваційні підходи до організації навчального процесу.

2. Реагувати на зміну потреб ринку праці. Оскільки ринок праці вимагає нових компетенцій (наприклад, знання хмарних технологій та кібербезпеки), педагоги повинні бути готові оновлювати свої знання і навички, щоб відповідати цим вимогам.

3. Розширювати професійні горизонти. Викладачі мають бути готові до навчання не тільки в межах своєї країни, але й брати участь у міжнародних освітніх програмах, проектах та обмінах. Це сприяє розвитку міжнародної співпраці та обміну досвідом.

Одним із сучасних інструментів, що суттєво впливають на підвищення професійної мобільності педагогів в напрямку ІТ, є використання хмарних освітніх платформ. Хмарні провайдери, такі як AWS, Microsoft, Google, пропонують інструменти, які дозволяють не лише здобувати нові навички, але й легко інтегрувати їх у освітній процес. Це підвищує рівень професійної мобільності викладачів і сприяє їхній адаптації до нових викликів в освітньому середовищі.

Також важливо не лише зосереджуватися на фундаментальних принципах, але й враховувати актуальні тенденції та статистику в галузі технологій та освіти, яка впливає на підготовку кваліфікованих кадрів в ІТ напрямку, як полягає в наступному:

- 56% лідерів зазначають, що очікують дефіциту навичок у наступні 1-2 роки.
- 66% ІТ-лідерів ринку заявили про нестачу навичок в ІТ-сфері.

Ця статистика свідчить про нагальну проблему — очікуваний дефіцит фахівців з необхідними навичками в сфері безпеки та інформаційних та зокрема хмарних технологій у найближчому майбутньому. Без ефективної підготовки нових спеціалістів і безперервного підвищення кваліфікації наявних кадрів компанії можуть стикнутися з серйозними викликами, особливо в контексті кібербезпеки, де загрози постійно розвиваються і стають складнішими.

Вплив на навчальний процес

Використання хмарних платформ дозволяє не тільки підвищити мобільність педагогів, але й значно вплинути на навчальний процес. По-перше, це відкриває нові можливості для створення гнучких навчальних програм, що відповідають актуальним вимогам ринку праці. По-друге, хмарні сервіси дозволяють використовувати різні форми навчання: від асинхронного навчання до інтерактивних лабораторних робіт у віртуальному середовищі. Це сприяє не тільки зростанню професійної мобільності, але й підвищенню якості освіти в цілому.

У європейському освітньому просторі хмарні платформи стали важливим інструментом професійної підготовки викладачів. Багато університетів та професійно-технічних закладів співпрацюють з провідними хмарними провайдерами, такими як AWS та Microsoft, щоб підвищити кваліфікацію своїх працівників та адаптувати навчальні програми до потреб сучасного ринку праці. Наприклад, у Німеччині та Нідерландах хмарні платформи активно використовуються для перепідготовки викладачів технічних дисциплін, що дозволяє їм швидко освоювати нові технології та методики навчання.

Досвід використання хмарних навчальних платформ для підвищення професійної мобільності педагогів

У Європі розвиток цифрових компетенцій та інтеграція сучасних технологій в освіту є одним із пріоритетів освітньої політики. Наприклад, “План дій з цифрової освіти 2021-2027 (Digital Education Action Plan)” Європейської Комісії визначає ключові напрямки розвитку цифрових компетенцій для всіх учасників освітнього процесу, зокрема викладачів. У цьому контексті хмарні навчальні платформи відіграють важливу роль у забезпеченні доступу до новітніх освітніх ресурсів, розширенні можливостей для дистанційного навчання та підвищенні професійної мобільності педагогів.

Європейські країни активно впроваджують хмарні платформи, такі як AWS Academy, Microsoft Learn, Google Cloud, як у вищих навчальних закладах, так і у професійно-технічній освіті. Це забезпечує не лише доступ до новітніх технологій, але й сприяє підготовці педагогів до нових викликів ринку праці.

Основні напрямки, де хмарні провайдери сприяють мобільності в різних розглянутих аспектах:

- Модернізація та безпека IT-інфраструктури навчальних закладів, AWS допомагає закладам освіти модернізувати свої системи, роблячи їх більш гнучкими та захищеними від кібератак, що є критично важливим для підтримки безперервного навчального процесу.

- Інструменти для аналізу даних, використовуючи хмарні сервіси для обробки великих обсягів даних, викладачі можуть отримувати нові інсайти щодо навчальних процесів, підвищуючи ефективність навчання.

- Персоналізація освітнього досвіду, за допомогою інструментів штучного інтелекту AWS, освітні заклади можуть створювати персоналізовані програми навчання, що покращує взаємодію студентів і підвищує їхню залученість.

Одним із ключових аспектів використання хмарних навчальних платформ є можливість отримання сертифікацій, що визнаються на міжнародному рівні. Такі програми, як AWS Certified Solutions Architect, Microsoft Certified Azure Fundamentals або Google Cloud Certified, дозволяють викладачам не лише

підвищити свою кваліфікацію, але й отримати конкурентоспроможні навички, які визнаються у всьому світі.

Ці сертифікації мають значний вплив на професійну мобільність педагогів. По-перше, вони визнаються роботодавцями в багатьох країнах, що дає викладачам можливість працювати в міжнародних компаніях або брати участь у проєктах з різних куточків світу. По-друге, вони сприяють підвищенню рівня викладання, оскільки педагоги отримують доступ до новітніх інструментів і методик, які можуть використовувати в навчальному процесі.

Цифрова трансформація освіти на прикладі AWS Global Higher Education

AWS підтримує освітні заклади у процесі цифрової трансформації, пропонуючи рішення для модернізації інфраструктури, посилення кібербезпеки та підвищення якості навчання. Ці зусилля сприяють розширенню можливостей викладачів для адаптації до сучасних умов.

AWS Academy пропонує різноманітні інструменти для полегшення викладання, серед яких:

- AWS Academy Learner Lab - це лабораторні середовища, де викладачі можуть створювати завдання для студентів і відслідковувати їхню активність. Цей інструмент дозволяє викладачам проводити практичні заняття у будь-який час і з будь-якого місця, підвищуючи їхню мобільність і гнучкість

- Віртуальні помічники для навчання - AWS активно використовує штучний інтелект для створення інструментів, які дозволяють автоматизувати рутинні завдання викладачів, надаючи їм більше часу для розвитку професійних навичок і зосередження на інноваціях у навчанні.

AWS Global Higher Education налічує більше 5000 освітніх установ, по всьому світу.

Серед них такі освітні заклади, як:

- Університет Сіднея (University of Sydney)
- Оксфордський університет (University of Oxford)
- Кільський університет (Keele University)

- Ньюкаслський університет (The University of Newcastle)
- Університет Пенсільванії (University of Pennsylvania)

Виклики та рішення

Впровадження хмарних платформ у навчальний процес не обходиться без викликів. Основними проблемами є необхідність постійного оновлення знань викладачів та забезпечення відповідної технічної підтримки для використання хмарних рішень. Проте європейські країни активно працюють над вирішенням цих питань, інвестуючи у навчання викладачів та розширення доступу до цифрової інфраструктури.

Зокрема, багато університетів створюють програми підвищення кваліфікації для педагогів, які допомагають їм освоїти нові технології та інтегрувати їх у навчальні плани. Окрім того, хмарні платформи пропонують безкоштовний доступ до навчальних матеріалів, що дозволяє викладачам розвиватися без додаткових фінансових витрат.

Висновки щодо використання хмарних технологій для підвищення професійної мобільності педагогів напрямку ІТ

На основі проведеного аналізу, можна зробити кілька важливих висновків щодо ролі хмарних платформ у підвищенні професійної мобільності педагогів, які викладають в напрямку Інформаційних технологій. У сучасних умовах цифрової трансформації освітньої галузі, професійна мобільність стає ключовим фактором, який дозволяє викладачам відповідати на швидкі зміни в навчальних вимогах, технологіях та ринку праці.

1. Хмарні платформи як засіб підвищення конкурентоспроможності педагогів. Використання таких платформ, як AWS Academy, Microsoft Learn та інших, забезпечує педагогам доступ до новітніх технологій і знань, які затребувані на ринку праці. Це сприяє розвитку нових компетенцій у сфері хмарних обчислень, кібербезпеки, роботи з великими даними та інших інноваційних галузей, що підвищує їхню конкурентоспроможність як на національному, так і на міжнародному рівнях.

2. Підвищення гнучкості та адаптивності викладачів, використання хмарних технологій дає змогу викладачам швидко адаптувати свої навчальні програми до нових методик і технологій. Це робить їх більш гнучкими у виборі навчальних інструментів, методів і форматів, що дозволяє реагувати на потреби ринку та ефективніше навчати студентів. Завдяки цьому педагоги можуть легко переходити від одного освітнього контексту до іншого, що є основним елементом професійної мобільності.

3. Інтеграція в міжнародний освітній простір, співпраця з глобальними хмарними платформами сприяє не лише професійному розвитку педагогів, але й інтеграції в міжнародний освітній простір. Викладачі отримують можливість брати участь у міжнародних проєктах, програмах обміну досвідом та навчальних заходах, що дозволяє їм краще орієнтуватися в світових освітніх тенденціях та впроваджувати найкращі практики у своїй педагогічній діяльності.

4. Розширення можливостей для дистанційного навчання. В умовах сучасних викликів, таких як пандемія COVID-19 або воєнні дії, хмарні платформи стали незамінним інструментом для дистанційного навчання. Вони дозволяють не тільки продовжувати навчальний процес без фізичної присутності викладача чи студента, але й роблять цей процес інтерактивним і доступним. Таким чином, хмарні технології сприяють забезпеченню безперервності освіти та розвитку педагогів навіть у складних умовах.

5. Підвищення якості освіти, хмарні платформи дозволяють викладачам створювати навчальні програми, що відповідають сучасним технологічним вимогам. Завдяки доступу до актуальних інструментів, таких як платформи для віртуальних лабораторій, автоматизованого навчання та аналізу, педагоги можуть підвищити якість навчального процесу, зробивши його більш прикладним і орієнтованим на практику.

Таким чином, співпраця з хмарними провайдерами є перспективним шляхом для підвищення професійної мобільності педагогів, що дозволяє їм

залишатися конкурентоспроможними та адаптуватися до нових викликів сучасного світу.

Література

1. European Commission. Digital Education Action Plan (2021-2027). [Електронний ресурс]. URL: https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_en
2. Global Knowledge. IT Skills and Salary Report. 2023. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.globalknowledge.com/us-en/resources/resource-library/reports/it-skills-and-salary-report/>
3. AWS Academy. Report on Cloud Skills in Higher Education. 2022. [Електронний ресурс]. URL: <https://aws.amazon.com/training/awsacademy/>
4. McKinsey & Company. The Future of Work: Defining Skills Gaps in IT. 2022. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.mckinsey.com/business-functions/people-and-organizational-performance/our-insights/the-future-of-work>
5. Varia, J. Architecting for the Cloud: AWS Best Practices. AWS Whitepaper. 2020. [Електронний ресурс]. URL: https://d1.awsstatic.com/whitepapers/architecture/AWS_Well-Architected_Framework.pdf
6. Weller, M. The Digital Scholar: How Technology Is Transforming Scholarly Practice. Bloomsbury Academic, 2021. 274 p.

**ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ВИХОВАТЕЛІВ З ДІТЬМИ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА
РОЗВИВАЛЬНОГО ЦЕНТРУ**

Наталія Вікторчук

аспірант кафедри теорії та методик початкової освіти

Приватний вищий навчальний заклад

**«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»**

Науковий керівник: Ольга Красовська

доктор педагогічних наук, професор

Приватний вищий навчальний заклад

**«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»**

latanuknatalia@gmail.com

Сучасне суспільство стоїть перед новими викликами, які вимагають глибоких та принципових змін у сфері освіти. Гуманізація та демократизація навчального процесу потребують перегляду взаємодії між учасниками освітнього середовища. Традиційні методи навчання втрачають свою актуальність відповідно до потреб сучасного суспільства та дошкільних навчальних закладів. Ці потреби вимагають глибокого розуміння людини як найвищої цінності, побудови взаємовідносин на основі довіри, поваги, діалогу та співпраці.

У Законі України «Про дошкільну освіту» передбачено, що під час виховання у дошкільному закладі, дитина повинна отримувати повноцінний та гармонійний розвиток, який зумовлений правильно організованим спілкуванням між вихователем та дітьми. Відповідна організація цього процесу є важливим аспектом для формування особистості дитини та розвитку її соціалізації. Тому, взаємодія між вихователем та дітьми дошкільного віку залежить від професійних якостей та педагогічної майстерності [4].

Нова парадигма суспільного-соціального становища трансформує зміст, форми та методи дошкільної освіти. Завданням дошкільного навчально-виховного процесу є комплексний педагогічний супровід вихователя, який виконує функції психолога, вихователя, старшого товариша, який має

практичний досвід і в умовах творчого співробітництва готовий допомогти дитині під час вирішення нагальної навчальної або життєвої проблеми.

Взаємодія між вихователем та дітьми відбувається в процесі спільної діяльності та базується на таких принципах як емпатія, взаєморозуміння, підтримка. Вихователь повинен виявляти чуйність до потреб та емоцій дітей, бути відкритим до сприйняття індивідуальних особливостей кожної дитини. Це допоможе побудувати довіру, позитивну взаємодію, ефективну комунікацію.

У взаємодії вихователя з дітьми важливо розуміти, що кожна дитина має свій унікальний внутрішній світ. Дитина є не лише суб'єктом, який самостійно сприймає світ, але й об'єктом впливу педагогічної системи. Для того, щоб дитина розуміла дії та була вмотивована до відповідної діяльності, важливо, щоб керівництво ґрунтувалося на сприйнятті педагогічних впливів. Такий підхід дозволяє побудувати ефективну взаємодію між вихователем і дитиною, сприяючи її гармонійному розвитку та вихованню [5].

У педагогічній практиці виділяють різні стилі взаємодії між вихователем та дітьми дошкільного віку, серед яких визначають основні чотири:

- авторитарний стиль – вихователь встановлює жорсткі правила і очікує їх виконання без обговорення; контролює дітей, накладає дисципліну та вимагає покори.
- демократичний стиль – вихователь співпрацює з дітьми, враховуючи їхні потреби та думки; стимулює до самостійності, відкритості та ефективній взаємодії.
- пасивний стиль – вихователь уникне конфліктів та важливих рішень, дозволяючи дітям вести себе самостійно.
- авторитетно-демократичний стиль – поєднує елементи авторитарного та демократичного підходів; вихователь встановлює правила та очікує їх виконання, але також враховує думки та почуття дітей [2].

В умовах демократизації суспільства авторитарний та пасивний стилі є неактуальними та можуть призвести до негативних наслідків: стресу, невпевненості, невизначеності та відсутності меж у дітей. Вихователь повинен

знайти свій власний стиль взаємодії з дітьми, який сприятиме розвитку самовираження дитини, виявленню її унікальності та здібностей, а також забезпечить комфортне перебування в дошкільному закладі. Важливо уникати високого тону, зрозумілого підходу та непотрібних обмежень, а замість цього створювати сприятливе середовище для гри та навчання, підтримувати зв'язок з батьками та встановлювати особисті контакти з дітьми.

Серед альтернативних моделей педагогічної взаємодії виділяють особистісно-орієнтований підхід педагогічної діяльності, який полягає у сприянні особистісному розвитку дітей. У цьому контексті формування знань, вмінь і навичок не є самоціллю, а лише одним із засобів особистісного зростання дітей. Особлива увага приділяється розвитку позитивного самовизначення, моральної свідомості, творчого потенціалу та виявленню індивідуальної унікальності. У взаємодії з дітьми переважають методи та прийоми позитивного натхнення та заохочення.

Сучасна освіта передбачає, що взаємодія між вихователем та дітьми це не тільки передача та отримання знань. Вихователь повинен розвивати дітей всебічно спираючись на соціальні, когнітивні, емоційні та мовленнєві аспекти. Взаємодія з вихователями допомагає дітям розвивати соціальні навички, вчитися розуміти і виражати свої почуття, встановлювати контакти з оточуючими. Вихователі стимулюють дітей дошкільного віку до пізнавальної активності, розвиваючи їхні когнітивні здібності.

Взаємодія з вихователями допомагає дітям виробляти навички саморегуляції емоцій, виявляти та виражати свої почуття, розуміти та сприймати емоції інших людей. Вихователі сприяють розвитку мовлення дітей, розширюючи їхній словник, навчають висловлювати свої думки та ідеї, розвивати комунікативні навички.

Взаємодія з вихователями допомагає дітям дошкільного віку виробляти навички, які їм знадобляться в майбутньому для успішного навчання та соціалізації. Тому важливо, щоб вихователі були відкритими, терплячими, добрими та співчутливими, щоб створити оптимальні умови для розвитку

кожної дитини. Особливості взаємодії між вихователем та дітьми дошкільного віку включають такі психологічні аспекти: 1) Емоційне спілкування. Вихователь повинен бути емоційно відкритим і підтримуючим, сприяючи позитивному емоційному клімату в групі. Важливо виявляти теплоту, розуміння та підтримку дітей. 2) Індивідуалізація підходу. Кожна дитина унікальна, тому вихователь повинен враховувати індивідуальні потреби, інтереси та темп розвитку кожної дитини. 3) Підтримка самостійності та самовираження. Вихователь повинен сприяти розвитку самостійності та самовираження дітей, допомагаючи їм розвивати навички самообслуговування та виражати свої думки та почуття [3].

Виховання дітей дошкільного віку в умовах безпечного середовища розвивального центру мають певні вимоги, які сприяють гармонійному фізичному, емоційному та соціальному розвитку дітей. Першочерговим завданням є забезпечення безпеки дітей у розвивальному центрі: наявність безпечних іграшок, обладнання та устаткування, а також нагляд за дітьми з боку кваліфікованих працівників. Важливо створити стимулююче середовище, де діти можуть вільно досліджувати, експериментувати та розвивати свої здібності. Розвивальний центр повинен мати різноманітні інтерактивні заняття, спрямовані на розвиток рухових, мовленнєвих, творчих навичок.

Важливо навчати дітей самостійності, відповідальності та соціальним навичкам. Це допоможе їм розвивати впевненість у собі та вміння взаємодіяти з іншими дітьми та дорослими. Співпраця з батьками є важливою складовою успішного виховання дітей. Важливо вести відкритий діалог з батьками, ділитися інформацією про розвиток дитини та спільно працювати над її підтримкою та розвитком.

Створення безпечного середовища в педагогічній практиці означає створення умов, які сприяють всебічному розвитку вихованців, враховуючи фізичне, емоційне, інтелектуальне та соціальне благополуччя дитини. До цих потреба відноситься забезпечення фізичної безпеки, формування позитивного та підтримуючого емоційного клімату, розвиток соціальних навичок та

здатності до співпраці. Важлива роль у цьому процесі належить педагогам, які повинні мати відповідні компетенції та особистісні якості для створення та підтримки такого середовища [1].

Для створення безпечного навчального середовища в дошкільних навчальних закладах України необхідно акцентувати увагу на готовності педагогічних колективів та персоналу до оперативної реакції, знаннях педагогами плану дій у надзвичайних ситуаціях та процедурі надання допомоги собі та іншим. Працівники дошкільних закладів повинні володіти навичками надання першої медичної та психологічної допомоги дитині та дорослому, мати чіткий алгоритм дій для ефективної реакції в критичних ситуаціях.

Організація взаємодії вихователів з дітьми дошкільного віку в умовах безпечного середовища розвивального центру є ключовим аспектом успішної роботи з дітьми. Важливі кроки та принципи, які необхідні для створення такого середовища:

1. Забезпечення безпеки, що включає в себе ретельний контроль за дитячими майданчиками, іграшками та обладнанням, а також нагляд за дітьми під час гри для активності.

2. Створення позитивного та підтримуючого середовища. Вихователі повинні створити атмосферу, де діти відчують себе комфортно, заохочуються до взаємодії та відчуття важливості. Це може бути досягнуто шляхом позитивного підходу, заохочення до співпраці та взаєморозуміння.

3. Розвиток індивідуальних та творчих потенціалів. Важливо враховувати індивідуальні потреби та інтереси кожної дитини. Вихователі повинні створити програми та активності, які сприяють розвитку різних аспектів особистості кожної дитини.

4. Сприяння взаємодії та соціальному розвитку. Важливо стимулювати взаємодію між дітьми та розвиток їхніх соціальних навичок. Групові активності, спільні проекти та співпраця можуть допомогти дітям вчитися спілкуватися, співпрацювати та розвивати емпатію.

5. Підтримка розвитку креативності та самовираження. Важливо стимулювати творчість та самовираження дітей через мистецтво, музику, танець та інші форми творчої діяльності. Це допоможе дітям розвивати свої таланти та виразити себе [6].

Взаємодія між вихователем та дітьми ґрунтується на співпраці та взаємодопомозі, що є запорукою безпечного, комфортного середовища для успішного навчання. Вихователю повинен підтримувати дітей у їхніх зусиллях, заохочувати їх до самовираження та розвитку, а також допомагати вирішувати проблеми та конфлікти. Виховання дітей дошкільного віку в умовах безпечного середовища розвивального центру вимагає комплексного підходу, який сприятиме всебічному розвитку та безпеці дитини.

Література

1. Безпечне освітнє середовище як умова навчання, соціалізації та самореалізації дитини: зб. ст. наук.-практ. конф. (29.03.2024 р.) / упоряд. Н. А. Поліщук. Луцьк : Волинський ІППО, 2024. 240 с.

2. Галузяк В. М. Класифікація стилів педагогічного спілкування. *Наукові записки Вінницького держ. пед. у-ту ім. М. Коцюбинського*. 2014. Вип. 2. С. 23-33

3. Желанова В. Суб'єкт – суб'єктна взаємодія вихователя і вихованців як засіб творчої самореалізації особистості. *Педагогічний часопис Волині*. 2016. № 2 (3). С. 71-76

4. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>

5. Навчання і виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: актуальні питання теорії і методики / за заг. ред. О. О. Максимової, М. А. Федорової. Житомир : ФОП Левковець, 2016. 216 с.

6. Фасолько Т. С., Олійник Г. І., Горшкова, Г. В. Створення безпечного та здорового освітнього середовища в закладах дошкільної освіти. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. № 8. 17 с.

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕТАП ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Оксана Волошина

кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

[*woloshina5555@gmail.com*](mailto:woloshina5555@gmail.com)

Ілля Демчик

освітньо-професійна програма

«Освітні педагогічні науки», магістратура, 1 курс

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

[*woloshina5555@gmail.com*](mailto:woloshina5555@gmail.com)

Формування професійної мобільності майбутніх учителів є надзвичайно важливим аспектом їхньої підготовки, сприяє адаптації до швидкозмінних умов розвитку освіти. Мобільність є міждисциплінарним поняттям: воно найбільш точно відображає особливості сучасного етапу розвитку людини та суспільства. Термін «мобільність» учені визначають і як якість особистості, і як процес. Дуальність цієї категорії характеризується тим, що людина може бути мобільною, якщо має певні особистісні та професійні якості, але її мобільність може проявлятися лише в діяльності, і визначати рівень її мобільності можливо за умов її реалізації у діяльності.

Студіювання наукової літератури дозволило з'ясувати, що професійна мобільність майбутніх учителів — це здатність ефективно адаптуватися до змін в освітньому середовищі, швидко засвоювати нові знання, технології та підходи, це здатність до професійного розвитку в різних напрямках. Вона є однією з ключових компетентностей сучасного вчителя, оскільки сучасний світ постійно змінюється, і освітні виклики вимагають від педагогів гнучкості та готовності до навчання впродовж усього життя [1; 5].

Практика є однією з найважливіших складових професійної підготовки будь-якого фахівця; вона є проміжною ланкою між теоретичним навчанням та професійною діяльністю, доповнює та збагачує теоретичну підготовку

здобувачів освіти, дає можливість поглибити та закріпити отримані знання, апробувати їх безпосередньо у професійній діяльності

Розглянемо потенційні можливості практики у формуванні професійної мобільності майбутніх учителів.

Під час проходження практики студенти адаптуються до нових умов організації освітнього процесу: знайомляться з різними закладами загальної середньої освіти, з учнями. Практика дозволяє майбутнім учителям дізнатися про учнівські потреби, дозволяє спробувати працювати з учнями різних вікових категорій, ознайомитися з різними стилями навчання. Освітня сфера сьогодні є дуже динамічною, і практика дозволяє студентам ознайомитися з новими педагогічними технологіями, методами навчання, цифровими інструментами. Майбутні педагоги можуть застосовувати різні методики, аналізувати, наскільки вони ефективні, а це допомагає зрозуміти сучасні освітні тенденції.

Під час проходження практики у майбутніх учителів можуть виникнути непередбачувані обставини, які вимагають швидкого прийняття рішення; наприклад, адаптувати план уроку, змінити траєкторію проведення уроку, враховуючи поведінкові особливості учнів, проводити урок в бомбосховищі тощо. Це допомагає вчителям бути стійкими і вміти працювати в умовах стресу.

Розвиток міждисциплінарних зв'язків під час проходження практики є важливим аспектом професійної підготовки майбутніх учителів. Міждисциплінарний підхід дозволяє відслідкувати, як знання з різних предметів можуть бути інтегровані в освітній процес, формуючи глибоке та цілісне розуміння матеріалу у здобувачів базової середньої освіти. Поєднання різних дисциплін дозволяє учням бачити зв'язки між предметами, наприклад, як математика може бути застосована в природничих науках, або як історичні події впливають на літературу. Майбутні вчителі вчаться проводити паралелі

між різними темами, що робить навчання більш інтерактивним, цікавим і практико орієнтованим.

Під час проходження практики майбутні вчителі розвивають важливі практичні навички та критичне мислення, що є основними складовими їхньої професійної підготовки. В умовах освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти студенти застосовують теоретичні знання на практиці, що потребує як прийняття швидких рішень, так і глибокого аналізу різноманітних педагогічних ситуацій.

Розглянемо практичні навички, на розвиток яких спрямована практика в закладах загальної середньої освіти. Студенти вчаться самостійно розробляти уроки, аналізувати навчальні програми, враховуючи вікові й індивідуальні особливості учнів, вимоги закладу загальної середньої освіти. Це допомагає їм формувати навички структурування матеріалу, управління часом, адаптації змісту матеріалу до потреб учнів. Суттєвою перевагою практики є те, що майбутні вчителі мають можливість випробовувати різні методи і форми навчання, зокрема групову роботу, проєктне навчання, інтерактивні вправи, змішане навчання тощо. Це дозволяє розширити арсенал власних педагогічних прийомів, знайти ефективні підходи у навчанні здобувачів базової середньої освіти [2].

Під час практики майбутні учителі стикаються з різноманітними ситуаціями, коли необхідно контролювати дисципліну, мотивувати учнів, забезпечуючи ефективне навчання. Вчителі-практиканти мають можливість аналізувати реальні педагогічні ситуації, оцінювати поведінку учнів, їхній рівень знань та відповідно обирати оптимальні підходи у роботі.

Ефективна комунікація та співпраця є ключовими елементами професійної підготовки майбутніх учителів під час проходження практики. Вміння спілкуватися з учнями, колегами, батьками та адміністрацією школи

забезпечує успішну педагогічну діяльність і створює сприятливу атмосферу для навчання.

Наведемо приклади основних векторів практики для організації ефективної комунікації. Один із головних викликів для практикантів — це вміння зацікавити учнів навчальним матеріалом. Ефективна комунікація передбачає розвинуті дидактичні здібності, адже важливо донести інформацію для учнів: незрозумілий і важкий матеріал зробити цікавим і легким. Важливими є комунікативні і організаторські здібності, адже необхідно налагодити ефективний діалог зі здобувачами базової середньої освіти. Це дозволяє створити активну навчальну атмосферу, де учні є активними учасниками освітнього процесу, мають можливість висловлюватися.

Важливою складовою комунікації є вміння встановлювати довірливі стосунки з учнями. Майбутні вчителі вчать слухати дітей, бути відкритими до їхніх потреб і запитань, це допомагає сформувати позитивний емоційний клімат у класі.

Неоднозначним питанням є проблема дисципліни. Тут комунікація відіграє важливу роль — необхідно чітко й впевнено пояснювати правила поведінки, водночас залишатися справедливим, спокійним у непередбачуваних обставинах.

Під час проходження практики студенти засвоюють і соціальну складову професії. Практиканти працюють під керівництвом досвідчених учителів. Співпраця з наставниками дозволяє отримати поради, обговорити стратегії викладання, спільно аналізувати успіхи та труднощі. Це важливий елемент професійного розвитку, оскільки взаємодія з досвідченими колегами допомагає майбутнім учителям удосконалювати свої педагогічні навички. У сучасній школі важливо працювати в команді. Здобувачі вищої педагогічної освіти вчать співпрацювати з колегами, наприклад, при плануванні міждисциплінарних уроків, виконанні спільних проєктів, організації

позакласної діяльності. Така взаємодія сприяє розвитку навичок координації, обміну ідеями та спільному вирішенні проблем [7].

Важливою частиною роботи вчителя є співпраця з батьками. Під час практики студенти вчаться спілкуватися з батьками, інформуючи їх про успішність учнів, їхнє шкільне життя. Відкрита та професійна взаємодія між школою та сім'єю сприяє налагодженню співпраці, що позитивно впливає на організацію освітнього процесу.

Готовність до неперервної освіти є важливою складовою професійного становлення майбутніх учителів, особливо в процесі проходження практики. У сучасному динамічному світі відбуваються постійні зміни у технологіях, педагогічних методах та вимогах до вчителя, що вимагає безперервного вдосконалення знань і навичок. Практика стає тією основою, яка формує усвідомлення важливості саморозвитку та неперервної освіти [6].

Під час практики студенти часто опиняються у ситуаціях, де вони повинні самостійно шукати інформацію, нові методи викладання або способи розв'язання педагогічних проблем. Це стимулює їх до розвитку навичок самонавчання, що є важливим для неперервної освіти впродовж кар'єри. Часто під час практики навчальні заклади пропонують участь у професійних семінарах, тренінгах або майстер-класах. Це стає для студентів прикладом того, як постійну неформальну освіту можливо інтегрувати в професійну діяльність учителя, що мотивує до неперервного вдосконалення.

Важливою складовою будь-якої діяльності є рефлексія. Під час практики студенти отримують безцінний досвід рефлексії щодо своєї діяльності: вони аналізують проведені уроки, роботу з учнями, свої педагогічні рішення. Цей досвід дозволяє їм не лише виправляти помилки, а й шукати можливості для додаткового навчання, що стає основою для неперервної освіти.

Отже, практика є важливою складовою процесу формування професійної мобільності майбутніх учителів. Вона дозволяє студентам не лише закріпити

теоретичні знання, отримані під час навчання, а й розвинути навички адаптації до умов педагогічної діяльності, що є важливою складовою професійної мобільності. Практична підготовка сприяє формуванню всебічно розвиненого, гнучкого і конкурентоспроможного фахівця, здатного швидко адаптуватися до нових вимог професії та освітнього середовища.

Література

1. Акімова О.В., Столярченко О.В., Губіна С.І. Професійна мобільність як засіб активізації професійного самовизначення майбутніх учителів. *Вісник науки і освіти*. 2024. Випуск 2 (20) 583-597.

2. Волошина, О.В. Використання технології проблемного навчання при викладанні дисциплін педагогічного циклу. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*, 2016, Випуск 46, С. 9-13.

3. Дячок Н. В. Мобільність педагога як шлях реалізації положень нової концепції педагогічної освіти. *Освітологічний дискурс*. 2019. № 1–2(24–25). С. 128–139.

4. Малишевський О. Система формування професійної мобільності майбутнього інженера-педагога комп'ютерного профілю: дис. ... д-ра пед. наук. Національна академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослий імені Івана Зязюна, Київ. 2021.

5. Фрицюк А. В. Підготовка майбутніх учителів до професійної мобільності як педагогічна проблема. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2023. Випуск 76. С. 45–50. DOI:<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2023-76-45-50>.

6. Холковська, І.Л., Волошина, О.В., & Губіна, С.І. *Основи педагогічної майстерності: Практикум*. Вінниця: Твори. 2019, 240 с.

7. Dmitrenko, N. Ye., Voloshyna, O. V., & Pinaieva, O. Yu. Simulation Game in Quasi-Professional Training of Pre-Service Teachers. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series «Pedagogy and Psychology»*, Мукачево, 2022, Випуск 8(2), С. 33-39. DOI: 10.52534/msu-pp.8(2).2022.33-39

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Соломія Гаврилів

освітньо-професійна програма

«Освітні, педагогічні науки», магістратура, 1 курс

solomiia.havryliv.mnopnz.2024@lpnu.ua

Науковий керівник: Олександр Ієвлєв

доктор педагогічних наук, доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

oleksandr.m.iievliiev@lpnu.ua

Система освіти України, як і будь-яка інша сфера, зазнала значних втрат та руйнувань внаслідок нового етапу війни – повномасштабне вторгнення країною-агресором росією в Україну 24 лютого 2022 року. Як і після анексії Криму та початку війни на Донбасі у 2014 році, країна знову зіткнулася з необхідністю адаптувати освітній процес та забезпечити його безперервність в умовах воєнного стану. Адже було зруйновано навчальні заклади, зірвано освітні процеси, а тисячі вчителів та учнів змушені були евакуюватися або продовжувати навчання в складних умовах.

В адаптації освітнього процесу особливу роль відіграють учителі. В умовах війни перед ними стоять нові виклики – забезпечити безперервність навчання, зберегти професійний підхід до викладання і водночас адаптувати методи навчання до складних і нестабільних умов. Педагоги змушені проявляти не лише високий професіоналізм, а й емпатію, гнучкість, стійкість та мати здатність зберігати моральний дух вихованців і підтримувати їх психологічно.

Організація процесу навчання здобувачів освіти в умовах війни вимагає від педагога дотримуватися професійної поведінки на найвищому рівні. Саме тому у нього повинна бути повністю сформована професійна та етична компетентності.

На думку Н. Мілорадової та В. Шевченко, компетентність є невід’ємною складовою частиною структури особистості, в якій акумулюються її життєвий

досвід, отриманий під час здобуття фахової освіти, а потім безпосередньо у професійній діяльності і обов'язково під час взаємодії із соціальним оточенням [3].

Головним завданням, яке постає перед педагогом в період війни є вміння оцінювати ті зміни, які відбуваються в державі, суспільстві, освітній діяльності. Варто зазначити, що в яких би умовах не перебував педагог, він завжди повинен дотримуватися етичної та професійної поведінки.

Етика – це наука про мораль, її походження, розвиток і роль у суспільному та особистому житті людей, норми поведінки, сукупність моральних правил якого-небудь класу, суспільної організації чи професії [2].

Професійна поведінка педагога характеризує моральну діяльність та моральні відносини у професійній діяльності, педагогічний етикет, правила спілкування, манери поведінки та зовнішнього вигляду [1].

В умовах війни вчителі стикаються з численними викликами, які значно ускладнюють їхню професійну діяльність. Ці виклики можна розділити на три категорії:

1. Фізичні та емоційні ризики.

Внаслідок війни багато навчальних закладів було пошкоджено, а деякі повністю зруйновано, що обмежило можливість для проведення занять у традиційному форматі та спричинило масову евакуацію здобувачів освіти, а також вплинуло на їх емоційний стан.

2. Психологічний тиск.

Постійні бомбардування та повітряні тривоги створюють стресову атмосферу, що негативно позначається на здоров'ї та продуктивності як учнів, так і педагогів. Учителі повинні бути готовими до швидкого реагування у надзвичайних ситуаціях.

3. Технічні та організаційні проблеми.

Постійні обстріли критичної інфраструктури призводять до блекаутів. Відсутність світла та зв'язку значно ускладнює проведення онлайн-занять, оскільки без електроенергії не можна використовувати комп'ютери та інші необхідні засоби навчання. Вчителям необхідно розробляти резервні плани, щоб забезпечити навчання навіть у таких умовах.

Державна служба якості освіти України [4] розробила рекомендації для вчителів щодо організації навчальної діяльності в умовах війни:

1. Найбільш оптимальною формою організації навчання є дистанційна, або змішана.

2. Вчителям слід бути гнучкими у підходах до організації навчання, налаштовуючи процес під потреби учнів. Розклад занять може бути адаптований в залежності від ситуації в регіоні, включаючи можливі зміни у часі початку уроків.

3. Школа під час війни має стати не лише місцем отримання знань, але й осередком психологічної підтримки. Вчителі повинні забезпечити комфортну і безпечну атмосферу, де учні можуть висловити свої переживання і отримати підтримку.

4. Педагоги повинні використовувати різноманітні методи навчання, адаптуючи їх до віку та інтересів учнів. Проблемні, пошукові та творчі методи можуть бути більш ефективними в умовах стресу, а застосування інтерактивних ігор і завдань допоможе залучити учнів і зняти напругу.

5. У навчальному процесі важливо зменшити кількість синхронних занять. Перевагу слід надавати асинхронним форматам, таким як робота з онлайн-ресурсами і виконання творчих завдань, які допомагають учням психологічно розвантажитися.

Отже, професійна діяльність учителя в умовах війни вимагає від нього не лише високого професіоналізму та знань, але й гнучкості, емоційної стійкості

та спроможності адаптуватися до швидко змінюваних умов. У цьому контексті педагог стає не лише носієм знань, а й підтримкою для своїх учнів у складний час. Він повинен бути готовим до нових викликів та шукати ефективні підходи до навчання, зберігаючи при цьому моральні та етичні цінності, які є основою педагогічної діяльності. Адаптація освітнього процесу в умовах війни — це складний, але необхідний крок для збереження майбутнього України, адже освіта є основою розвитку суспільства та формування нового покоління.

Література

1. Бирко Н. М., Богомол Н. Д., Гречановська О. В., Райтаровська І. В., Прокоф'єва О. А. Професійна поведінка педагога в умовах воєнного стану в Україні. *Перспективи та інновації науки*. № 12(17) 2022. С. 46–54;
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ: Ірпінь: Перун, 2002. 1440 с.;
3. Мілорадова Н.Е., Шевченко В.В. Компетентнісний підхід як методологічна основа дослідження професійної компетентності особистості. *Габітус*. 2020. Вип.16. С.233-237;
4. Як вчителю організувати свою роботу під час війни: рекомендації Державної служби якості освіти – веб-сайт. URL: <https://sqe.gov.ua/yak-vchitelyu-organizuvati-svoyu-robotu-p/>.

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ДИСЦИПЛІН ПІД ВПЛИВОМ ПОСИЛЕННЯ У ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ НА БАЗІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Ігор Гаврилов

аспірант кафедри професійна освіта
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
м. Переяслав -Хмельницький, Україна
19701990Igor@gmail.com

У сучасному світі значення штучного інтелекту стає все важливішим у багатьох аспектах людської діяльності, включаючи освіту. Викладання комп'ютерних дисциплін у закладах вищої освіти перетерпіло значні зміни завдяки інтеграції технологій на базі штучного інтелекту. Це впливає на освітній процес, змінюючи методи викладання, засоби освітньої взаємодії та підходи до оцінювання студентських знань. Перше і найголовніше, штучний інтелект дозволяє автоматизувати та персоналізувати освітній процес. Інструменти на базі штучного інтелекту можуть аналізувати великі обсяги даних про успіхи та потреби студентів, пропонуючи індивідуальні освітні траєкторії та ресурси. Це особливо важливо у закладах вищої освіти, де студенти мають різний рівень знань і освітніх потреб. Такий підхід може значно підвищити ефективність навчання, роблячи освітній процес більш цілеспрямованим і результативним. По-друге, впровадження системи штучного інтелекту в освітні програми дозволяє розширити доступ до навчальних матеріалів [1-3]. Штучний інтелект може сприяти створенню інтерактивних тьюторіалів, які доступні студентам 24/7, що робить навчання більш гнучким і доступним для людей з різних часових зон і соціальних умов. Також штучний інтелект може використовуватися для симуляції реальних задач і проблем, що дозволяє студентам краще зрозуміти теоретичні концепції на практиці.

Штучний інтелект може допомагати у формуванні об'єктивних критеріїв оцінювання та автоматизації процесу перевірки знань. Це не тільки економить час викладачів, але й забезпечує більшу справедливість і точність у оцінюванні робіт студентів. Використання систем штучного інтелекту може також допомогти ідентифікувати плагіат та інші форми академічного нечесності, підвищуючи якість академічної доброчесності.

Штучний інтелект відкриває нові можливості для досліджень у сфері комп'ютерних наук. Штучний інтелект може використовуватися для моделювання складних комп'ютерних систем і алгоритмів, дозволяючи студентам і дослідникам працювати над передовими проектами, що раніше були недоступні через обмеження в обчислювальних потужностях або відсутності необхідного програмного забезпечення.

Нарешті, впровадження технологій на базі штучного інтелекту викликає необхідність перегляду етичних норм у освітньому середовищі. Важливо забезпечити, щоб використання систем штучного інтелекту в освітніх програмах відповідало загальноприйнятим етичним стандартам, зокрема у сфері конфіденційності даних і збереження персональної інформації студентів.

Штучний інтелект стрімко розвивається, і заклади вищої освіти повинні гарантувати, що викладачі та студенти мають доступ до найновіших досліджень і технологій у цій галузі. Це забезпечує, що випускники будуть конкурентоспроможними на ринку праці, який все більше вимагає знань у галузі штучного інтелекту. Водночас, важливою залишається потреба у критичному мисленні щодо етичних аспектів використання цих технологій, щоб уникнути можливих негативних наслідків для суспільства. Отже, впровадження штучного інтелекту у викладання комп'ютерних дисциплін у закладах вищої освіти несе величезний потенціал для підвищення якості освіти, але водночас ставить перед освітніми установами нові виклики і вимагає вдосконалення існуючих підходів і методик.

Література

1. Грищенко, В. К., Лозицький, О. П., & Собко, Р. М. Вплив інноваційних технологій на розвиток освіти в інформаційній добі. Журнал української академії наук, 121(2), 2023, 144–162.
2. Березко, Л. О., Демченко, І. Б., & Тарасенко, Ф. Б. Інтеграція штучного інтелекту в навчальні процеси вищих навчальних закладів. Наука та прогрес транспорту, 77(5), 2023, 58–79.
3. Степаненко, І. І., Голуб, Н. Б., & Філіпова, С. М. Штучний інтелект у викладанні комп'ютерних наук: досвід і перспективи. Вісник технологічної освіти, 55(4), 2022, 233–255.

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ МОЛОДОГО ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ

Максим Гончаров

освітньо-професійна програма

«Освітні, педагогічні науки» магістратура, 1 курс

maksym.honcharov.mnopn.2024@lpnu.ua

Науковий керівник: Олександр Ієвлєв

доктор педагогічних наук, доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

oleksandr.m.iievliiev@lpnu.ua

В широких освітніх колах дедалі більше обговорюються теоретичні та практичні аспекти професійної мобільності педагога, отже виникла необхідність визначитися, як набути швидко і якісно певних навичок професійної мобільності. Навчаючись в умовах магістратури і роблячи свої перші кроки у викладанні, нам вдалося швидко зрозуміти, що успіх педагога полягає не лише в знаннях викладача, а й в стійкості та відкритості до самовдосконалення, готовності до нових викликів в сучасному світі. Розвиток професійної мобільності, яку визначають як здатність педагога зростати та набувати досвіду в освітній галузі, є пріоритетною метою. Поділяємо думку доктора педагогічних наук, професора Надії Луцан щодо професійної мобільності педагога: «Професійна мобільність майбутнього вчителя буде проявлятися в тому випадку, коли студент буде здатний самостійно знаходити шляхи вирішення конкретних дидактичних завдань і виявляти нетрадиційне мислення, вміло знаходити оригінальні рішення.» [3, с. 88].

Окреслимо стратегії професійного розвитку молодого педагога в контексті професійної мобільності.

Насамперед, це є впровадження технології позитивного мислення, що сприяє здоровому оптимізму і здатністю керувати емоційним станом, актуалізувати внутрішні резерви. Це не завжди легко, зокрема коли виникають труднощі під час навчального процесу. Проте, варто зазначити, що розглядати проблеми варто не як невдачі, а як можливості для особистісного і професійного зростання. Кожен важкий урок, на якому не все задумане вдалося, чи напружена взаємодія з учнем, змушували мене дізнаватись і

опановувати нові техніки і методи викладання, готуватися до нових викликів. Нас надихає оптимістичне висловлювання американської психологині, викладачки Стенфордського університету Керол С. Двек: «У розумінні зростання виклики радше захоплюють, ніж загрожують. Тож, замість того, щоб думати, о, я збираюся виявити свої слабкі сторони, ви кажете: агов, використайте цей шанс для розвитку» [2, с. 33]. Такі техніки подолання стресу надають можливість швидко переорієнтовуватися, адаптуватися до несподіваних змін, впевнено та комфортно почуватися в освітньому середовищі.

Безумовно, професійна мобільність також нерозривно пов'язана з налагоджуванням більш тісних стосунків з колегами, які можуть надати змістовний аналіз проблеми, запропонувати власні стратегії управління навчальним процесом. Американський дослідник в галузі освіти, автор бестселерів «Професійні навчальні спільноти на роботі» та «Навчаючись на практиці», Річард Дюфур слушно зазначав, що «для вчителів важливо регулярно займатися підвищенням кваліфікації. Ефективний професійний розвиток дозволяє викладачам вчитися один в одного та досліджувати нові ідеї для навчання» [4, с. 118].

Взявши до уваги те, що технології змінюють освіту безпрецедентними темпами, педагогу надважливо безперервно ознайомлюватися з комплексом комп'ютерних засобів, новітніми цифровими платформами та застосовувати різноманітні інструменти освітніх технологій. Урізноманітнивши свій підхід до викладання, інтегруючи інформаційні технології в навчальний процес, експериментуючи з різними педагогічними методами, зокрема, навчанням, орієнтованим на учня, проєктними завданнями, технологією перевернутого класу, нам вдалося пристосуватися до індивідуальних потреб учнів, змінити культуру викладання, навчитися орієнтуватися в освітній політиці. Завдяки гнучкості організаційної структури освітнього середовища, відкривається можливість приймати нові виклики, обирати різні ролі, обов'язки або сфери діяльності, як-то, наставництво, проведення тренінгів або семінарів для інших педагогів, керування ініціативами здобувачів освіти. Таким чином, нові ролі

відображають професійний гнучкий стиль педагога та його готовність брати на себе додаткові або інші функції у відповідь на змінні потреби системи освіти.

У контексті професійної мобільності педагога, доцільно підкреслити важливість його багатогранної діяльності, здатності креативно мислити, відповідати вимогам до особистості викладача, яка включає систему мотивів, установок, станів, а також спеціальні знання, уміння і навички, які дозволяють суттєво підвищити ефективність педагогічної діяльності [1, с. 357].

Змінюється час, змінюються підходи, методи і технології, саме тому опанування навичок професійної мобільності педагога, є для молодого викладача пріоритетним завданням, адже ці стратегії допомагають починаючому педагогу рухатися вперед з більшою впевненістю і ефективністю. Очевидно, що вміння пристосуватися до викликів сьогодення, пошук можливостей для зростання та побудова потужної мережі підтримки сприяє успіху в різних освітніх середовищах. Вищенаведені навички не тільки допомагають стати кращим педагогом, але й надають доступ до широкого спектру майбутніх можливостей.

Література

1. Борисов В. Класифікація показників професійної медіакомпетентності сучасного педагога / за ред. В. Борисова, В. Сипченко. (Kształcenie Zawodowe, Pedagogika i Psychologia. Ukraińsko-Polski rocznik, pod redakcją Tadeusza Lewowickiego, Jolanty Wilsz, Iwana Ziaziuna, Nelli Nyczkało. Częstochowa; Kijów: Wydawnictwo Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie), 2009. Tom XI. S. 355–366.
2. Керол С. Двек Менталітет: Нова психологія успіху. (Mindset: The New Psychology of Success. Ballantine Books), 2007. 320 p.
3. Луцан Н. І. Педагогічні умови формування професійної мобільності вихователя дошкільного закладу. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського*. 2014. Вип. 1.45. (Серія "Педагогічні науки"), С. 87-89. – URL: http://en.mdu.edu.ua/wp-content/uploads/files/22_9.pdf (дата звернення: 22.09.2024)
4. Richard DuFour, Revisiting Professional Learning Communities at Work: Proven Insights for Sustained, Substantive School Improvement, Solution Tree Press, 2008. 248 p.

КООРДИНАЦІЯ РОБОТИ ВІДДАЛЕНИХ ІТ-КОМАНД У МІЖКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Данило Горейко

освітньо-наукова програма

аспірантура 2 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

danylo.y.horeiko@lpnu.ua

Науковий керівник: Павло Ільчук

доктор економічних наук, професор

Національний університет «Львівська політехніка»

pavlo.g.ilchuk@lpnu.ua

Глобалізація та розвиток інформаційно-комунікаційних технологій призвели до зростання популярності віддаленої роботи, зокрема у сфері ІТ. Все більше компаній створюють віддалені команди, члени яких знаходяться у різних частинах світу та мають різний культурний бекграунд. Однак, такі зміни ставлять нові виклики перед менеджерами, що відповідають за координацію та управління подібними командами. Серед основних труднощів виділяють міжкультурні бар'єри, різницю в часових зонах, відмінності у підходах до роботи та особливості спілкування в онлайн-середовищі. Це вимагає застосування нових підходів до управління проектами та координації команд для забезпечення ефективної співпраці та досягнення високих результатів.

Основні аспекти:

1. Культурні виклики та їх вплив на координацію роботи: У віддалених ІТ-командах культурні відмінності можуть істотно впливати на якість комунікації, прийняття рішень та ефективність роботи загалом. Різні культури мають різні підходи до лідерства, управління часом та вирішення конфліктів. Наприклад, культура, яка цінує індивідуальну ініціативу та самостійність (такі як США), може стикнутися з труднощами в роботі з командами з колективістських культур (наприклад, з країн Азії), де рішення приймаються колективно. Це може призводити до непорозумінь, зниження мотивації та навіть конфліктів між членами команди. Управлінці мають бути обізнані щодо

цих викликів та адаптувати свої підходи до різних культурних контекстів, щоб забезпечити ефективну взаємодію у команді [1].

2. Проблеми комунікації в міжкультурних віддалених командах: У команд, члени яких знаходяться в різних культурних та географічних середовищах, виникають специфічні труднощі в спілкуванні. Відсутність особистої взаємодії ускладнює розуміння невербальних сигналів, які часто є важливими для ефективної комунікації. Наприклад, у деяких культурах невербальна комунікація може бути основним засобом вираження емоцій чи позицій, і її відсутність у віддаленому середовищі ускладнює порозуміння. Технології, такі як відеоконференції, чати та електронна пошта, значно покращили процес комунікації, однак вони не здатні повністю замінити невербальні сигнали. Зниження ефективності спілкування через комп'ютерно-опосередковані засоби може призвести до затримок у прийнятті рішень, виникнення непорозумінь і, зрештою, до зниження продуктивності команди [2].

3. Ефективні стратегії координації в умовах віддаленої роботи: Постійні зміни у глобальній економіці та ситуація з пандемією COVID-19 змусили компанії адаптуватися до нових умов роботи, зокрема до формату віддаленої роботи "з будь-якого місця". Це вимагає впровадження нових стратегій координації, таких як правильний розподіл завдань залежно від місця виконання. Наприклад, дослідження показали, що завдання, які потребують тісної співпраці та координації, краще виконуються в офісному середовищі, тоді як індивідуальні завдання, що вимагають зосередженості, краще вирішувати з дому. Крім того, використання таких технологій, як віртуальні кімнати для підтримки неформальних зустрічей та обміну інформацією, сприяє зниженню рівня формальності та підвищенню ефективності взаємодії між членами команди [3].

4. Культурна обізнаність як фактор підвищення ефективності роботи команд: Успішна робота міжкультурних віддалених команд великою мірою

залежить від здатності членів команди адаптуватися до культурних відмінностей і працювати разом, незважаючи на ці відмінності. Міжкультурна чутливість та адаптивність дозволяють запобігти конфліктам та непорозумінням, а також сприяють створенню сприятливого середовища для співпраці. Дослідження показують, що команди, які приділяють увагу розвитку міжкультурної компетенції, демонструють вищі результати у своїй роботі. Для успішної комунікації важливо не лише розуміти культурні відмінності, але й навчитися використовувати їх для покращення співпраці. Створення довіри між членами команди є одним з ключових факторів, який дозволяє подолати міжкультурні бар'єри та забезпечити високу продуктивність роботи [4].

5. Роль технологій у підтримці синхронної та асинхронної комунікації: Важливим аспектом у координації роботи віддалених команд є вибір відповідних технологій для забезпечення синхронної (відеоконференції, голосові дзвінки) та асинхронної (електронна пошта, чати) комунікації. Синхронна комунікація дозволяє швидше вирішувати питання в режимі реального часу, що важливо для термінових завдань або вирішення конфліктів. Водночас, асинхронні засоби комунікації дають можливість учасникам обмірковувати свої відповіді та обробляти інформацію у власному темпі, що особливо важливо в умовах різниці в часових зонах. Правильне балансування між цими двома типами комунікації дозволяє підвищити продуктивність команди та уникнути перевантаження інформацією [5].

6. Візуальне мислення як інструмент подолання культурних бар'єрів: У процесі роботи над складними проєктами, візуальні інструменти можуть стати важливим засобом подолання культурних бар'єрів. Візуальне мислення допомагає спростити процес комунікації, зменшити рівень непорозуміння та прискорити процес вирішення завдань. Крім того, візуальні методи сприяють виявленню прихованих проблем у комунікації, таких як стереотипи або упередження, які можуть впливати на продуктивність команди. Використання

візуальних інструментів допомагає створити інклюзивне середовище для співпраці, де кожен учасник команди може бути почутий, незалежно від культурного бекграунду [6].

7. Лідерство у віддалених міжкультурних командах: Ефективне лідерство є ключовим фактором успішної роботи віддалених команд. У глобальних командах часто застосовується концепція спільного лідерства, коли відповідальність за керівництво проектом розподіляється між кількома членами команди залежно від їхньої експертизи та компетенцій. Однак, спільне лідерство може бути менш ефективним у командах з високим рівнем культурної різноманітності, де учасники можуть мати різні очікування щодо ролей та відповідальності. Дослідження показують, що для підвищення ефективності спільного лідерства необхідно впроваджувати чіткі координаційні механізми та забезпечувати прозорість у розподілі обов'язків [5].

Координація роботи віддалених IT-команд у міжкультурному середовищі є складним та багатогранним процесом, який вимагає глибокого розуміння культурних відмінностей, адаптивності та використання сучасних технологій для підтримки комунікації. Ефективне управління такими командами можливе за умов високої міжкультурної обізнаності, правильного вибору інструментів для комунікації та запровадження стратегій координації, що враховують специфіку віддаленої роботи.

Література

1. Закарія, Н. Використання комп'ютерно-опосередкованої комунікації як інструменту для полегшення міжкультурної співпраці глобальних віртуальних команд [Електронний ресурс] // 2009. – Режим доступу: <https://doi.org/10.4018/978-1-60566-014-1.CH202..>

2. Лу Сяо, Донг'янь Хуан. Міжкомандна комунікація в міжкультурному контексті [Електронний ресурс] // Information, Communication

& Society. 2016. Т. 19. С. 940-955. – Режим доступу: <https://doi.org/10.1080/1369118X.2015.1067709>.

3. Sporseem T., Moe N. Координаційні стратегії при роботі з будь-якого місця: Дослідження двох гнучких команд [Електронний ресурс] // ArXiv. 2022. – Режим доступу: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2204.03978>.

4. Murdoch-Kitt K. Покращення міжкультурної співпраці за допомогою візуального мислення [Електронний ресурс] // LearnxDesign 2021. – Режим доступу: https://doi.org/10.21606/drs_lxd2021.09.235.

5. Nordbäck E. S., Espinosa J. A. Координація спільного лідерства у глобальних віртуальних командах [Електронний ресурс] // Journal of Management Information Systems. 2019. Т. 36. С. 321-350. – Режим доступу: <https://doi.org/10.1080/07421222.2018.1558943>.

6. Cagiltay K., Bichelmeyer B. A., Evans M. Співпраця серед мультикультурних віртуальних команд [Електронний ресурс] // Proceedings of the Human Factors and Ergonomics Society Annual Meeting. 2009. С. 309-313. – Режим доступу: <https://doi.org/10.4018/978-1-59140-555-9.CH037>.

ІНТЕРАКТИВНІ ОНЛАЙН ЗАСОБИ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА: ВИКЛИКИ Й НОВІ МОЖЛИВОСТІ

Євген Грень
аспірант кафедри професійної освіти
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
yevhengren@gmail.com

Інтерактивні онлайн засоби стали невід'ємною частиною сучасної освітньої системи, перетворюючи традиційні методи навчання та викладання. Вони включають в себе різноманітні платформи, додатки та сервіси, що дозволяють забезпечити двосторонню комунікацію у цифровому середовищі. Сутність цих засобів полягає у створенні інтерактивного освітнього простору, де знання не просто передаються, а активно конструюються учасниками освітнього процесу. За допомогою технологій віртуальної та доповненої реальності, інтерактивних симуляцій та мультимедійних ресурсів, освітній процес стає більш динамічним та адаптивним до індивідуальних потреб. Сучасний світ характеризується швидким розвитком інформаційних технологій, що вимагає від педагогів постійного оновлення методів викладу матеріалу. Актуальність використання інтерактивних онлайн засобів зумовлена необхідністю підготовки до життя в цифровому суспільстві. Крім того, пандемія COVID-19 продемонструвала важливість дистанційного навчання та вміння педагогів ефективно використовувати цифрові інструменти. За даними ЮНЕСКО, понад 1,5 мільярда учнів по всьому світу були змушені перейти на онлайн-навчання, що підкреслює необхідність інтеграції цих засобів у повсякденну практику [1-3].

Інтерактивні онлайн засоби сприяють підвищенню мотивації, залученню їх до активної участі в навчальному процесі та розвитку критичного мислення. Використання таких інструментів, як освітні платформи, онлайн-тести, відеоконференції та інтерактивні дошки, дозволяє педагогам надавати різноманітні та індивідуалізовані навчальні й освітні матеріали. Це, в свою чергу, сприяє кращому засвоєнню знань та розвитку навичок самостійного навчання. Дослідження показують, що інтерактивне навчання може підвищити рівень розуміння матеріалу на 20-30% у порівнянні з традиційними методами.

Незважаючи на очевидні переваги, існують певні виклики, пов'язані з впровадженням інтерактивних онлайн засобів. Серед них – технічні обмеження, відсутність належної інфраструктури, а також недостатня цифрова компетентність педагогів. Крім того, виникають питання щодо забезпечення академічної доброчесності та безпеки особистих даних. Педагоги стикаються з необхідністю адаптувати власні матеріали до цифрового формату, що вимагає додаткового часу та зусиль. Також важливо враховувати можливість виникнення цифрового розриву залежно від доступу до технологій.

Попри виклики, інтерактивні онлайн засоби відкривають перед педагогами нові горизонти. Вони дозволяють здійснювати персоналізоване навчання, враховуючи індивідуальні особливості кожного учня. Технології штучного інтелекту та адаптивного навчання можуть автоматично підлаштовувати навчальні матеріали під рівень знань учня. Крім того, онлайн засоби сприяють розвитку глобальної співпраці, дозволяючи обмінюватися досвідом з колегами та учнями з різних країн. Віртуальні лабораторії та симуляції надають можливість проводити експерименти, які були б неможливі в традиційному класі. Для подолання викликів та максимального використання можливостей інтерактивних онлайн засобів, педагоги повинні постійно підвищувати свою цифрову компетентність. Це включає в себе участь у тренінгах, семінарах та обмін досвідом з колегами. Важливо також забезпечити педагогічно обґрунтовану інтеграцію технологій, де технологія служить інструментом для досягнення навчальних цілей, а не самоціллю. Співпраця з батьками та залучення їх до процесу цифрового навчання може сприяти більш ефективному впровадженню онлайн засобів.

Література

4. Петрова І.О., Сідоренко О.В. Моделі професійного розвитку педагогів у системі неперервної освіти. Український педагогічний журнал, Т. 2021, № 4, 2021. С. 50-65.
5. Андрющенко Т.К. Професійний розвиток педагога в контексті викликів сьогодення. Журнал «На Урок», № 5, 2023. С. 24-39
6. Сорочан Т.М., Карташова Л.А. Проблеми трансформації професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників. Вісник Національної академії педагогічних наук України, Випуск 1, 2021. С. 44-59

НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Тарас Грибик

освітньо-професійна програма

«Професійна освіта (за спеціалізаціями)», аспірантура 3 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

[*taras.t.hrybyk@lpnu.ua*](mailto:taras.t.hrybyk@lpnu.ua)

Науковий керівник: Олександр Ієвлєв

доктор педагогічних наук, доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

[*oleksandr.m.iievliev@lpnu.ua*](mailto:oleksandr.m.iievliev@lpnu.ua)

З початком війни в Україні з 24 лютого 2022 року, система освіти зазнала кардинальних змін. Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну спричинило значні виклики для освітньої системи: проведення занять під час повітряних тривог, відсутність бомбосховищ у навчальних закладах, емоційний стрес як серед учнів, так і серед педагогів, а також труднощі з організацією повноцінної вступної кампанії та інші проблеми. Викладачі та адміністрація навчальних установ були змушені адаптуватися до нових умов змішаного та дистанційного навчання, а також безпекових та психоемоційних викликів. Як свідчать дані Міністерства освіти та науки (МОН, 2023), у першому півріччі навчального року 2022/2023 лише 15% освітніх закладів працювали офлайн. 33% — дистанційно, а 51% — змішано. При цьому 44% викладачів і 47% представництва адміністрації відзначали збільшення робочого навантаження порівняно з періодом до 24 лютого 2022 року (про зменшення говорять 12% і 5% відповідно, про те, що нічого не змінилося, — 44% і 48%) [3]. Основними причинами збільшення навантаження, за словами педагогів виступає збільшення часу на підготовку до уроків у змішаному/дистанційному форматі; необхідність виділяти час на психоемоційну підтримку учнів та учениць; додаткове навантаження через безпекові виклики; зниження власної продуктивності через психоемоційний стан [3]. Хоч це і постає складним

завданням для реалізації в даних умовах проте зараз педагогам як ніколи потрібно зосередитись на подальшому розвитку власної професійної мобільності задля ефективного реагування на соціально-економічні зміни в суспільстві.

Дослідження спрямоване на виявлення актуальних напрямів розвитку мобільності педагогів в умовах воєнного стану та етичних, соціальних, технологічних та педагогічних аспектів, які можуть виникнути в процесі реалізації формування даних навичок. У сучасних умовах соціальна мобільність більше не асоціюється виключно із соціальним становищем і статусом, а визначає спосіб соціальної діяльності людини [5]. Складовими соціально-професійної мобільності педагога є вміння, що забезпечують ефективну діяльність у професійному середовищі, яке постійно змінюється. Це включає здатність орієнтуватися у динамічному інформаційному просторі, аналізувати та правильно оцінювати стан навколишнього середовища, проявляти активність відповідно до ситуації та власних цілей, адаптуватися до змін і впливати на реальність, а також постійно вдосконалювати себе [1].

В реаліях війни потреба в вдосконаленні всіх цих аспектів професійної діяльності педагога є надзвичайно великою, проте варто звернути увагу і на нові виклики які постають в цей час. В даний момент дуже важливо пріоритезувати ментальне здоров'я всіх учасників освітнього процесу. В нашому суспільстві психоемоційний стан досить довго ігнорувався та не вважався причиною чи складовою неуспішності освітнього процесу. У системі освіти мали б впроваджуватися цілісні програми психологічної підтримки педагога і освітянина. Педагог, який вважається сформованим фахівцем повинен в тому числі турбуватись про власний психоемоційний стан, який напряду впливає на його власну успішність як фахівця так і успішність засвоєння матеріалу його учнями. Педагоги повинні працювати з психологами,

з супервізорами для підтримки їхнього ментального здоров'я, щоб в подальшому розуміти як діяти при потребі надання психоемоційної підтримки учням та ученицям. Це не лише покращить процес навчання загалом, але й позитивно вплине на емоційний стан педагога, адже в сучасних умовах постійного стресу важко залишатись стабільним без сторонньої кваліфікованої допомоги.

Хоч процес імплементації та вивчення педагогами нових технічних засобів і систем дистанційного навчання йде вже з часів пандемії Covid 19, проте зараз ця система навчання стикається з ще більшими проблемами у своїй реалізації. Окрім того що викладачам приходится адаптовувати виклад матеріалу під фізичну відсутність учасників навчального процесу в аудиторії, постійні обстріли та відключення світла також можуть переривати і процес дистанційного навчання. Тому зараз педагоги зіткнулись з новим викликом, а саме потребою адаптації навчальної програми за умов скорочення робочих годин. Тож як ніколи зараз педагогам потрібно також вміти працювати з їх матеріалом на найвищому рівні та ефективно адаптовувати і за потреби скорочувати навчальну програму, щоб мінімізувати освітні втрати [4]. У цьому фахівцям педагогічної сфери варто звернути увагу на доступні курси які зараз запускають благодійні та державні організації у спробах утримати навчальний процес на достатньому для здобуття нових знань рівні.

Результати цього дослідження виділяють основні напрямки очікуваного розвитку професійної мобільності педагога та враховують можливі зовнішні фактори, які можуть вплинути на реалізацію даного процесу. Адже задля ефективного саморозвитку, фахівець повинен бути не лише вмотивованим для подальшого розвитку, але й мати достатню фінансову стабільність, психологічну, технічну та методичну підтримку. Професійна трансформація

педагогів в умовах воєнного стану, повинна підтримуватись з боку навчальних установ та держави, задля збільшення ефективності даного процесу.

Література

1. Дячок Н.В. Професійна мобільність як показник якості педагогічної освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. Сер. Психологія. Педагогіка №33, 2020. 70 с.

2. Ієвлєв О. М Вплив ринку праці на зміст професійно-педагогічної мобільності. *Педагогічний альманах*. №36. 2017. 147 с.

3. Презентація результатів дослідження впливу на освіту повномасштабного вторгнення : веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/news/vidbulasya-prezentatsiya-rezultativ-doslidzhennya-vplivu-na-osvitu-povnomasshtabnogo-vtorgnennya> (дата звернення: 19.09.2024).

4. Anna Elizabeth du Plessis, Elize Küng, Elize du Plessis Challenges for Pedagogical Effectiveness in an Ever-Changing Education Landscape: Conceptualisation of Pedagogical Mobility and Flexibility as a Context-Consciousness. *Education Sciences*. №4. 2024. 349 p.

5. Iyevlyev O. Professional Pedagogical Mobility of Educators in the European Context. *Comparative Professional Pedagogy*. V. 8, № 3. 2018. 57 p.

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ І ФОРМИ НАВЧАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ, ЯКІ ВІДПОВІДАЮТЬ ВИМОГАМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РИНКУ ПРАЦІ

Назарій Дикий
освітньо-наукова програма
«Комп'ютерні науки», аспірантура 2 курс
Національний університет «Львівська політехніка»
[*nazarii.v.dykyi@lpnu.ua*](mailto:nazarii.v.dykyi@lpnu.ua)
науковий керівник Олена Станкевич
доктор технічних наук, професор
Національний університет «Львівська політехніка»
[*olena.m.stankevyich@lpnu.ua*](mailto:olena.m.stankevyich@lpnu.ua)

У сучасному світі, який піддається стрімким змінам в економіці, технологіях та соціальній сфері, питання підготовки кваліфікованих кадрів, які зможуть відповідати вимогам ринку праці, стає дедалі більш актуальним. Особливо відчутно це у контексті процесів євроінтеграції, коли українські фахівці виявляють конкурентність на міжнародній арені.

Європейський ринок праці постійно вдосконалюється і змінюється, вимагаючи від фахівців не лише технічних знань, але й гнучкості, креативності, комунікативних навичок та здатності до швидкого адаптування до нових умов. У зв'язку з цим, важливим завданням стає розвиток інноваційних методів та форм навчання, які дозволять ефективно підготувати фахівців, здатних успішно функціонувати на цьому конкурентному ринку. Для забезпечення актуальності та конкурентноздатності потрібно розглядати ряд інноваційних підходів до навчання, спрямованих на забезпечення відповідності кваліфікації фахівців європейським стандартам та вимогам робочих місць.

Один із ключових аспектів успішної підготовки фахівців для європейського ринку праці – це здатність освітніх закладів адаптуватися до змінних потреб та вимог сучасного світу. Інноваційні методи навчання виступають тут важливим інструментом, який дозволяє підвищити якість освіти та підготувати кадри, здатні до ефективного виконання різноманітних завдань у сучасному глобалізованому середовищі.

Такі інновації можуть охоплювати різноманітні аспекти навчального процесу, включаючи використання сучасних технологій, впровадження інтерактивних методів та форм роботи, а також розвиток креативності та самостійності студентів. Це сприяє формуванню не лише технічних навичок, але й критичного мислення, комунікативної компетентності та здатності до колективної роботи – якісної основи для подальшої успішної кар'єри на європейському ринку праці.

Тож дослідження і впровадження інноваційних підходів до підготовки фахівців є нагальним завданням сучасної української освіти. Вони дозволяють не лише відповісти на вимоги європейського ринку праці, але і сприяють підвищенню конкурентоспроможності країни в цілому у світовому освітньому просторі.

Основні кроки для покращення кваліфікаційного рівня студентів для відповідності європейським стандартам:

1. Аналіз сучасних вимог європейського ринку праці до професійних фахівців.
2. Інноваційні підходи до підготовки фахівців у контексті європейських стандартів кваліфікації.
3. Роль проектної та практичної діяльності у формуванні компетентностей, необхідних для успішної роботи на європейському ринку праці.
4. Використання інтерактивних методів навчання, таких як групові проекти, відкриті лекції та дискусії, для розвитку креативності та комунікативних навичок.
5. Застосування технологій електронного навчання та змішаного навчання у навчальному процесі для підготовки студентів до реальних викликів ринку праці.
6. Перспективи використання методів професійного тренінгу та стажування для набуття практичних навичок та досвіду роботи в європейському середовищі.

7. Розробка і впровадження індивідуалізованих навчальних програм з орієнтацією на конкретні потреби ринку праці.

Ці пункти можна розширити додатковими дослідженнями, прикладами та практичними рекомендаціями для підготовки фахівців, які відповідають вимогам європейського ринку праці.

Таким чином, проаналізовано роль інноваційних методів і форм навчання в підготовці фахівців, які відповідають вимогам європейського ринку праці. Постійно зростає важливість оновлення навчальних програм та впровадження новаторських підходів до навчання, які сприяють формуванню у студентів не лише технічних навичок, але й м'яких компетенцій, необхідних для успішного функціонування на сучасному ринку праці.

Через те, що багато працівників з технологічної сфери зараз працюють також в закладах вищої освіти, відбувся помітний прогрес в освітніх програмах, орієнтованих на спеціалістів комп'ютерних технологій. Завдяки співпраці спеціалістів з технологічної сфери з багатьма європейськими компаніями, вони отримують досвід спілкування з кваліфікованими європейськими кадрами. Таким чином, науковці проводять аналіз сучасних вимог європейських стандартів кваліфікації, як вказано в пункті 1. Відповідно, науковці що беруть участь в реалізації програм стараються її вдосконалювати щоб відобразити сучасні потреби для фахівців. Актуалізація навчальних програм сприяє конкурентноздатності українських спеціалістів на міжнародному ринку.

За останні роки було досягнуто серйозного процесу в покращенні українського навчального процесу, а також в інших напрямках Болонської діяльності, таких як кваліфікаційні рамки, визнання та заохочення використання результатів навчання (Заскалета С., 2015).

Інноваційні методи навчання, такі як використання сучасних технологій, інтерактивні форми роботи та розвиток креативності, являються дієвими інструментами для стимулювання активного навчання та розвитку критичного мислення у студентів. Вони сприяють підготовці фахівців, які здатні швидко

адаптуватися до змін у сучасному глобальному середовищі та ефективно впроваджувати інноваційні рішення у практичну діяльність.

Загалом, настала велика необхідність подальшої реформи системи вищої освіти відповідно до вимог європейського ринку праці. Інноваційні підходи до навчання відкривають нові можливості для підвищення якості освіти та підготовки конкурентоспроможних фахівців, які відповідатимуть сучасним вимогам і забезпечать стабільний розвиток національної економіки в умовах глобальної конкуренції.

Література

1. Заскалета, С. Тенденції професійної підготовки фахівців у країнах європейського простору: забезпечення якості вищої освіти. 2015
2. Димань, Т. М., Боньковський, О. А., Вовкогон, А. Г. Європейський простір вищої освіти та Болонський процес, 2017. 89 с.
3. Огієнко, О.І., Безпалько, О.В., Соколова, І.В. . Освітні системи країн Європейського союзу: загальна характеристика, 2012. 188 с.
4. Локшина, О. І., Пазюра, Н. В., Романова, Г. М. Сучасні моделі професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: порівняльний досвід, 2018. 76 с.
5. Гонюкова, Л. В., Олійник, В. В., Протасова, Н. Г. Правові засади реалізації Болонського процесу в Україні, 2014. 19 с.

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЯК ЧИННИК УСПІШНОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ

Давид Доктор

освітньо-наукова програма

«Професійна освіта (за спеціалізаціями)», аспірантура 3 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

[*davyd.z.doktor@lpnu.ua*](mailto:davyd.z.doktor@lpnu.ua)

Науковий керівник: Олександр Ієвлєв

доктор педагогічних наук, доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

[*oleksandr.m.iievliev@lpnu.ua*](mailto:oleksandr.m.iievliev@lpnu.ua)

Формування правової поведінки студентів є важливим завдання викладача закладу вищої освіти. Норми і правила такої поведінки визначаються змістом відповідних нормативно-правових актів. Важливою ознакою правової поведінки є дотримання студентами правил академічної доброчесності, під котрою розуміють сукупність етичних принципів та визначених законом правил котрими керуються суб'єкти освітнього процесу.

Як вказує, Т. Стрибко, правова поведінка як елемент правосвідомості є складним, багатогранним аспектом суспільного буття, оскільки модель поведінки особистості в певному правовому контексті регламентується виключно індивідуальними морально-правовими орієнтирами, правовою ідеологією [4, С. 260].

Відомо, що правова поведінка є чинником самоствердження людини в епоху постмодерну, самоідентифікує її як особистість у соціальній дійсності. При цьому важливість цінності права для «постмодерної людини» та “постмодерного суспільства”, на думку В. Рогозянського, беззаперечна [3, С. 83].

Досліджуючи правову поведінку в контексті правової реальності, через ідеологічну парадигму прав людини, І. Жаровська вказую, що вона загалом

визначається не лише юридичними нормами, а й особистою гідністю та свободою [2, С. 311].

Формування правової поведінки студентів у закладі вищої освіти загалом покладено на викладачів - кураторів академічних груп (що призначено відповідними розпорядженнями) та викладачів, які забезпечують освітній процес. Важливим чинником, що забезпечує вирішення ними цього завдання, є високий рівень їх професійно-педагогічної мобільності.

Професійно-педагогічної мобільний викладач є вмотивним до професійно-педагогічної діяльності, творчо підходить до викладацького праці, проявляє рефлексію та адаптованість щодо учасників освітнього процесу [5].

Водночас, опанування викладачем фахових знань щодо правил правової поведінки передбачає, на нашу думку, цільове підвищення кваліфікації. При цьому мають вивчатися права та обов'язки студентів, правила академічної доброчесності, правила поведінки та порядок вирішення конфліктних ситуацій, відповідні нормативні документи закладу вищої освіти та т.п.

Розгляд цих питань доцільно здійснювати із врахуванням чинників, що впливають на правову поведінку: чинники категорії «хто/що», котрі пов'язані з речами, людьми та їх соціальними ролями; чинники категорії «коли», що пов'язані з розподілом часу загалом; чинники категорії «де», що пов'язані зі специфікою поєднання речей між собою та узгодженістю їх у життєдіяльності; чинники категорії «як», котрі пов'язані з тим, як речі впливають одне на одного; чинники категорії «чому», що пов'язані зі спроможністю роз пізнавати причинно-наслідкові зв'язки; чинники категорії «для чого», що пов'язані зі здатністю бачити картину загалом [1, С. 332-333].

Таким чином формування правової поведінки студентів є завданням викладача закладу вищої освіти. Важливим чинником, що визначає успішність його виконання, є високий рівень професійно-педагогічної мобільності

викладача. Водночас, опанування викладачем фахових знань щодо правил правової поведінки передбачає, на нашу думку, цільове підвищення його кваліфікації.

Література

1. Балинська О. М. Правова поведінка як вид соціального замовлення. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія : Юридична. 2015. Вип. 3. С. 326-335. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvlduvs_2015_3_38
2. Жаровська І. Правова поведінка та ідентичність людини в дискусійній парадигмі філософії права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2024. Вип. 81(3). С. 308-312. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2024_81\(3\)__48](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2024_81(3)__48)
3. Рогозянський В. Правова поведінка як самоідентифікація людини в епоху постмодерну. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. Серія : Юридичні науки. 2023. Т. 10, № 2. С. 79-84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2023_10_2_14
4. Стрибко Т., Бойченко С. Правова поведінка як складник правосвідомості: загальнотеоретичний аналіз. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 257-261. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2020_4_44
5. Iyevlyev O. Professional and pedagogical mobility of the future teacher: expert assessment of components and features of formation. *Advances in Educational Technology and Psychology*. 2021. Vol. 5. No. 1. P. 13–17. DOI: 10.23977/aetp.2021.51003 .

АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Андріана Задорожна
освітньо-професійна програма
«Освітні, педагогічні науки» магістратура, 1 курс
andriana.zadorozhna.mnopn.2024@lpnu.ua
Науковий керівник: Олександр Ієвлєв
доктор педагогічних наук, доцент
Національний університет «Львівська політехніка»
oleksandr.m.iievliev@lpnu.ua

Сьогодні академічній мобільності студентів приділяється значна увага, оскільки вона є, по-перше, ключовим елементом вищої освіти, а по-друге, одним із основних напрямків інтеграції сучасних закладів вищої освіти в міжнародний освітній простір. Сучасна система вищої професійної освіти ставить собі за мету розвиток всебічно гармонійно розвинутої академічно мобільної особистості, здатної навчатися як рідною, так і іноземною мовою [2].

Академічна мобільність, як найвища форма інтернаціоналізації освіти, сприяє інтеграції особи в міжнародну академічну спільноту в контексті глобального освітнього простору. Вона забезпечує можливість доступу до освітніх досягнень провідних країн, сприяє розвитку міжкультурних компетентностей і підвищує шанси на професійну реалізацію студентів [4].

Навчання за міжнародною програмою сприяє формуванню у студентів низки компетентностей:

1. Міжкультурна компетентність. Студенти здатні визначати подібності та відмінності між культурами своєї рідної країни та іншої країни, що сприяє розвитку толерантного світогляду. Вони володіють знаннями про культурне та мовне різноманіття в іноземних школах і можуть порівнювати його з ситуацією в своїй країні.

2. Дидактико-методична компетентність. Студенти вчаться ефективно планувати та проводити навчальні заняття, обирати та застосовувати відповідні концепції та методи для роботи з культурно різнорідними групами учнів.

3. Соціальна компетентність. Студенти самостійно виконують завдання на уроках, вміють працювати в команді та адекватно реагувати в стосунках з

учнями, колегами та адміністрацією. Вони мають знання з управління конфліктами та можуть їх застосовувати в своєму середовищі.

4. Особистісна компетентність. Студенти займаються саморозвитком і виявляють готовність до саморефлексії, конструктивно налаштовані, здатні порівнювати рідну мову та культуру з іншими, визнають цінність мовного та культурного розмаїття. Вони усвідомлюють, що вивчення іноземної мови сприяє формуванню ідентичності, розвивають позитивне ставлення до оточення та сприймають себе як майбутніх вчителів і членів політичного суспільства [5].

Академічна мобільність стала важливим інструментом для формування глобального освітнього та наукового середовища, що сприяє міжкультурному обміну. Для студентів участь у програмах мобільності відкриває нові горизонти, дозволяючи отримати якісну європейську освіту та дипломи від провідних міжнародних університетів за вибраною спеціальністю. Це також забезпечує доступ до наукових бібліотек і лабораторій, що розширює знання в суміжних сферах і збагачує особистий досвід у питаннях створення та поширення знань. [1].

Крім того, академічна мобільність сприяє вдосконаленню мовних навичок та знайомству з культурою, історією і традиціями країни перебування. В результаті, цей досвід допомагає студентам перевірити свої адаптаційні можливості в новій системі вищої освіти та житті в іншій країні [2].

Отримання європейської освіти в останні роки стало дедалі популярнішим завдяки ефективній освітній політиці урядів європейських країн. Згідно з дослідженнями С. Колісника, академічна мобільність студентів сприяє:

- встановленню як внутрішніх, так і зовнішніх інтеграційних зв'язків;
- налагодженню і підтримці соціальних, економічних, культурних та політичних відносин з іншими країнами;
- підвищенню інтеграції освіти та науки, стимулюючи дослідження та розширення знань про національні культури інших держав, а також поширення інформації про українську мову, культуру, освіту та науку [3].

Отже, для України євроінтеграція в єдиний освітній простір є ключовим зовнішньоекономічним пріоритетом. Наразі структура вітчизняної освіти адаптована до європейських стандартів, що полегшує визнання дипломів, сприяє академічній та професійній мобільності, а також реалізації концепції освіти протягом життя. Міжнародна мобільність допомагає розвивати транскордонне співробітництво в освітній сфері та формувати конкурентоспроможних фахівців для українського ринку праці на європейському рівні. Незважаючи на глобальні виклики, Європа підтримує тісні зв'язки з Україною в сфері академічної мобільності, що сприяє поглибленню євроінтеграційних відносин. Водночас важливо зазначити, що ці зміни не повинні призводити до втрати кращих традицій або зневажання національних стандартів якості освіти.

Література

1. Бака С. Основні елементи академічної мобільності в країнах ЄС. *Освітня аналітика України*. 2017. № 1. С. 117–127 [120 с.].
2. Kolisnyk D. International student mobility as a factor of the European integration of Ukrainian youth. *Perspectives of Innovations, Economics and Business. PIEB*. 2013. № 13 (3). P. 51–58.
3. Козаченко О.В., Шкрегаль О.М. Інтеграція освіти і науки України до міжнародної спільноти. *Підвищення ефективності інноваційної системи сталого розвитку університету*: зб. наук.-метод. праць ХНТУСГ. Харків: ХНТУСГ, 2012. С. 228–234.
4. OECD. Internationalisation and Trade in Higher Education: Opportunities and Challenges. Paris: OECD Publications, 2004. 315 p.
5. Хан Є. Академічна мобільність як один із пріоритетних напрямів у процесі формування спільного європейського освітнього простору: український досвід співпраці. *Європейські історичні студії*. 2017. № 8. С. 53–73.

ГУМАНІСТИЧНИЙ АСПЕКТ МІЖНАРОДНОЇ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО МЕДИКА В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Ольга Задорожна

кандидат педагогічних наук, доцент

Львівський національний університет імені Івана Франка

olga.zadorozhna@lnu.edu.ua

В умовах воєнного часу традиційні освітні процеси зазнають серйозних випробувань, студенти часто зустрічаються з обмеженим доступом до якісної освіти. Конфлікти можуть призводити до закриття університетів і втрати навчальних ресурсів. За даними UNESCO (2021), війна призводить до мільйонів незавершених освітніх шляхів.

Міжнародна академічна мобільність стає важливим елементом сучасної медичної освіти та освіти загалом, оскільки є не лише засобом здобуття нових знань та навичок чи підвищення фахових компетенцій, але й інструментом збереження гуманістичних цінностей, таких як емпатія, повага до людської гідності, міжкультурна толерантність, самовдосконалення. Учасники академічного процесу мають змогу отримувати освіту в різних країнах, що сприяє їхньому професійному розвитку, культурній обізнаності, міжкультурній комунікації та адаптивності. (Beine et al., 2014) Для майбутніх медиків цей процес є особливо важливим, адже медицина як професія вимагає не лише технічних знань, але й етичної та гуманістичної підготовки.

Багато міжнародних програм дозволяють студентам-медикам брати участь у гуманітарних місіях у зонах конфлікту або в місцях, де перебувають біженці. Цей безпосередній досвід допомоги людям у кризових ситуаціях формує в них глибоке розуміння людського болю та співчуття до тих, хто постраждав. Отже, міжнародна академічна мобільність, з гуманістичної точки зору, відіграє важливу роль у професійному становленні студента-медика, збагачуючи його професійні та особистісні якості. Зважаючи на вище сказане, наводимо ключові аспекти цього впливу:

- *розвиток співчуття та емпатії* – навчаючись чи стажуючись за кордоном, де відбуваються військові дії, студенти часто працюють з людьми,

які пережили фізичні або психологічні травми. Вони мають можливість спостерігати, як війна руйнує життя людей, як впливають на них бойові дії, втрати, біженство. Це занурення в реальні страждання допомагає розвивати співчуття до пацієнтів, які потребують не тільки медичної допомоги, але й емоційної підтримки. Студенти-медики можуть опинитися у ситуаціях, коли через воєнні дії бракує медикаментів, медичного обладнання або необхідної інфраструктури для надання повноцінної медичної допомоги. Це змушує їх шукати креативні рішення, надаючи пріоритет не лише лікуванню, але й психологічній підтримці пацієнтів, що розвиває емпатію до їхньої ситуації;

- *толерантність та повага до людської гідності* – перебуваючи в іншій країні, студенти зустрічають людей з різним культурним та соціальним походженням, співпрацюють з колегами різних національностей, що сприяє формуванню толерантності. Вони навчаються розуміти та цінувати різні традиції, погляди і способи життя, що допомагає майбутнім лікарям бути більш чутливими до індивідуальних потреб пацієнтів. Це особливо важливо в умовах війни, коли медики мають справу з різними формами дискримінації чи насильства. Таким чином, студенти вчаться не лише лікувати хвороби, але й захищати права пацієнтів, поважати їхню культурну ідентичність, що сприяє розвитку гуманістичних цінностей, які є основою медичної етики. (Doherty & Pruitt, 2019)

- *формування соціальної відповідальності* – працівники медичної сфери мають особливу соціальну відповідальність, адже їхня діяльність безпосередньо впливає на добробут людей. Міжнародна академічна мобільність дає змогу студентам вивчати різні системи охорони здоров'я. Як зазначає Гонзалес (J. González), участь у міжнародних програмах допомагає студентам формувати активну громадянську позицію. Вони мають можливість спостерігати за різними підходами до надання медичних послуг, звертати увагу на відсутність доступу до якісної медицини чи соціальну нерівність, які можуть впливати на здоров'я різних груп населення. Отже, студенти вчаться не лише надавати медичну допомогу, але й усвідомлюють свою відповідальність

за вирішення глобальних проблем, таких як нерівність у доступі до охорони здоров'я та забезпечення прав людини на гідне медичне обслуговування. Цей досвід сприяє розвитку соціальної свідомості, що спонукає майбутніх лікарів стати «агентами змін» і покращувати суспільний добробут у своїх рідних країнах та на міжнародному рівні;

- *самовдосконалення* – міжнародна академічна мобільність, особливо в час кризових ситуацій, дозволяє студентам здобувати нові знання, навички та життєвий досвід, що сприяє їхньому професійному та особистісному розвитку. Працюючи в нових умовах, з різними підходами до медицини, студенти вчаться адаптуватися до змін, вирішувати складні завдання за кризових обставин. Це розвиває в них навички критичного мислення, гнучкості та самостійного прийняття рішень. Окрім цього, міжнародна мобільність стимулює прагнення до постійного вдосконалення, адже студенти не тільки засвоюють нові знання, але й отримують можливість порівняти свої підходи до лікування з практиками інших країн. Це мотивує майбутніх фахівців медичної галузі до розвитку професійної компетентності та розширення власного світогляду, роблячи їх більш конкурентоспроможними у глобальній медичній спільноті;

- *психологічна підтримка* – в умовах стресу та емоційного вигорання, спричинених війною, міжнародна академічна мобільність стає важливим ресурсом для підтримки психічного здоров'я студентів. Зміна середовища, нові культурні та професійні взаємодії допомагають учасникам академічного процесу відчувати підтримку з боку міжнародної спільноти та знизити рівень стресу. Спілкування з колегами з інших країн, участь у групах психологічної підтримки, а також доступ до різноманітних послуг у галузі психічного здоров'я сприяють відновленню емоційного балансу. Такі програми також відволікають від травматичних подій, допомагають зосередитися на навчанні та професійному розвитку, що сприяє стабілізації психічного стану.

Отже, міжнародна академічна мобільність відіграє важливу роль у формуванні гуманістичних цінностей та професійних компетенцій студентів-медиків, особливо в умовах воєнного часу. Вона не лише надає можливість

здобувати нові знання та навички, але й сприяє розвитку таких важливих якостей, як співчуття, емпатія, толерантність та соціальна відповідальність.

Література

1. Beine, M., Noël, R., & Ragot. Determinants of the International Mobility of Students. *Economics of Education Review*. 2014. № 41, 40-54. DOI: 10.1016/j.econedurev.2014.03.001.
2. Doherty, C., & Pruitt, L. Building Global Health: The Role of Academic Mobility in Health Care Education. *Global Health Action*. 2019. №12(1), 1702076. DOI: 10.1080/16549716.2019.1702076.
3. González, J. The Influence of International Experience on Medical Students' Attitudes Towards Cultural Competence and Social Responsibility. *Medical Teacher*. 2018. №40(5), 543-549. DOI: 10.1080/0142159X.2018.1431852.
4. Houghton, T. The Role of Academic Mobility in Enhancing Global Health Education. *Journal of Global Health*. 2016. 6(1), 010301. DOI: 10.7189/jogh.06.010301.
5. Schmidt, P. The Impact of War on Higher Education: A Global Perspective. *International Journal of Educational Development*. 2020. №75, 102179. DOI: 10.1016/j.ijedudev.2020.102179.
6. UNESCO. Global Education Monitoring Report 2021/2: Inclusion and Education: All Means All. Paris: UNESCO Publishing.

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА У СФЕРІ ДИЗАЙНУ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МОБІЛЬНОСТІ

Роман Заставний

**аспірант кафедри дизайну та основ архітектури
Національний університет «Львівська політехніка»**

roman.s.zastavnyi@lpnu.ua

**Науковий керівник: д. арх., проф. Світлана Лінда
Національний університет «Львівська політехніка»**

svitlana.m.linda@lpnu.ua

У сучасних умовах війни та зростаючої потреби в реабілітації військових особлива увага приділяється просторам, що сприяють фізичному й психологічному відновленню. Розробка таких реабілітаційних центрів вимагає комплексного підходу, в якому знання дизайнера-педагога стають критично важливими. Європейський досвід показує високий рівень інтеграції педагогів у процес проектування таких просторів, що потребує адаптації цих методик в українському контексті. Професійна мобільність педагога в умовах євроінтеграції є ключовим фактором для вдосконалення навичок та обміну досвідом, що сприяє підвищенню якості реабілітаційних центрів для військових [3].

У сфері дизайну реабілітаційних центрів для військових виділяються дослідження, що підкреслюють важливість середовища для психологічного та фізичного відновлення. Гнатюк Л.Р. і Ю. Шевель (2018) наголошують на ролі кольору, освітлення та текстур у створенні комфортного простору, який знижує тривожність і прискорює одужання [2]. Пекер А.Й. і Голубов В.О. (2021) аналізують зарубіжний досвід проектування центрів у США, Німеччині та Ізраїлі, пропонуючи його адаптацію до українських умов [7]. О.В. Бісмак (2015) звертає увагу на необхідність адаптації інтер'єрів до потреб військових в умовах конфлікту в Україні [1].

Педагогічні, архітектурні та психологічні аспекти створення реабілітаційних центрів досліджуються в роботах Кайдановської (2010) і Мхаїкла (2021) [4]. Кайдановська акцентує на важливості освіти архітекторів для розробки інклюзивних просторів, а Мхаїкл аналізує зарубіжний досвід

побудови таких закладів і пропонує шляхи його адаптації до українських умов [6]. Обидва автори підкреслюють необхідність створення середовищ, які підтримують як фізичне, так і психологічне відновлення пацієнтів.

Метою дослідження є аналіз професійного розвитку педагога у сфері дизайну реабілітаційних центрів для військових через призму європейської мобільності та виявлення шляхів інтеграції європейських стандартів у проєктування таких об'єктів в Україні.

Європейська мобільність надає педагогам-дизайнерам можливість не лише навчатися новим підходам у сфері проєктування реабілітаційних центрів, але й застосовувати ці знання в українському контексті. Основний акцент робиться на принципі інклюзивного дизайну, який сприяє створенню просторів, адаптованих під різні групи користувачів, зокрема військових, які мають різні фізичні та психологічні потреби. Інклюзивний підхід передбачає врахування різноманітних факторів: від ергономіки до емоційного сприйняття простору. В європейських реабілітаційних центрах часто застосовують методи проєктування, орієнтовані на зменшення стресу та полегшення адаптації військових до мирного життя. Важливою частиною є створення багатофункціональних просторів, які підтримують не лише фізичну реабілітацію, але й психологічну підтримку.

Ключову роль у проєктуванні відіграє міждисциплінарний підхід, коли педагог-дизайнер тісно співпрацює з лікарями, психологами, фізіотерапевтами та архітекторами. Це дозволяє створювати середовища, що одночасно є комфортними для пацієнтів і сприяють їхньому відновленню. Такий підхід активно використовується у країнах Західної Європи, де реабілітаційні центри для військових розробляються з урахуванням найновіших досягнень у галузі медицини та архітектури. Успішні приклади таких проєктів демонструють, що врахування потреб кожного військового на етапі проєктування може значно прискорити його реабілітацію та покращити результати лікування [3].

Значну увагу в європейських реабілітаційних центрах приділяють також питанням екологічності та сталості. Наприклад, у Франції та Німеччині

популярні проєкти, де використовуються природні матеріали, які не тільки знижують вплив на довкілля, але й позитивно впливають на психологічний стан військових. Використання натуральних матеріалів, зелених зон у приміщеннях, а також природного освітлення створюють середовище, яке стимулює позитивні емоції та полегшує процес відновлення. Ці підходи вже довели свою ефективність у Європі та можуть бути адаптовані для України [2].

Український контекст вимагає особливого підходу до інтеграції європейського досвіду у проєктування реабілітаційних центрів для військових. З огляду на сучасні виклики війни, українським педагогам-дизайнерам важливо навчитися адаптувати найкращі європейські практики під реалії власної країни. Це стосується не лише використання сучасних технологій, але й створення ефективної комунікації між різними спеціалістами, які займаються реабілітацією. Важливим аспектом є також врахування економічних реалій, що вимагає пошуку бюджетних, але функціональних рішень.

Для підвищення ефективності професійної підготовки педагогів-дизайнерів у сфері проєктування реабілітаційних центрів для військових, доцільно запровадити міжнародні програми обміну та стажування. Це дозволить українським фахівцям безпосередньо ознайомитися з передовими європейськими практиками та технологіями, а також адаптувати їх до українських реалій. Стажування у провідних реабілітаційних центрах Західної Європи допоможе дизайнерам здобути практичний досвід у створенні просторів, які максимально відповідають потребам військових пацієнтів, а також дізнатися про останні інновації у сфері реабілітації та медицини.

Інтеграція міждисциплінарної співпраці у процес підготовки педагогів-дизайнерів є наступним важливим кроком. Важливо забезпечити тісну взаємодію між педагогами, дизайнерами, медиками, психологами та соціальними працівниками, щоб створити цілісний підхід до реабілітації військових. Це може бути реалізовано через створення спільних навчальних програм або проєктів, де представники різних професій працюватимуть над реальними завданнями. Такий підхід уже активно використовується в

європейських університетах і може стати основою для підготовки педагогів-дизайнерів в Україні.

Важливо також розробляти національні стандарти для проектування реабілітаційних центрів, адаптовані до українських реалій, але з врахуванням європейських норм. Українські реалії вимагають особливої уваги до економічної ефективності та доступності рішень, але це не повинно обмежувати інноваційність у підходах до дизайну. Використання бюджетних, але екологічних матеріалів та адаптивних технологій може бути ключовим для створення ефективних реабілітаційних просторів в Україні. Важливо також враховувати регіональні особливості, адже потреби військових у різних частинах країни можуть відрізнятися.

Для забезпечення стійкого розвитку професійної підготовки педагогів-дизайнерів рекомендується впроваджувати постійний моніторинг та оцінку якості проєктів реабілітаційних центрів. Це дозволить виявити слабкі місця в підготовці фахівців і швидко реагувати на потреби ринку. Співпраця з європейськими партнерами у цій сфері може сприяти не лише обміну досвідом, але й розвитку наукових досліджень, присвячених реабілітаційним просторам для військових, що в майбутньому покращить якість освіти в українських педагогічних установах.

Також, рекомендується приділяти більше уваги питанням психологічної підтримки військових через дизайн просторів. Педагог-дизайнер повинен мати знання щодо емоційного впливу середовища на людину і враховувати це у своїй роботі. Наприклад, вибір кольорової гами, матеріалів, освітлення та організація простору можуть сприяти зниженню рівня стресу у військових та покращенню їхнього психоемоційного стану. У цьому контексті особливо корисним є досвід скандинавських країн, які активно впроваджують принципи біофільного дизайну.

Отже, професійний розвиток педагога у сфері дизайну реабілітаційних центрів для військових у контексті європейської мобільності є важливою складовою покращення якості таких просторів. Європейський досвід може бути

успішно інтегрований в українські реалії через впровадження інновацій, міждисциплінарної співпраці та міжнародних обмінів, що сприятиме підвищенню якості реабілітаційних послуг для військових.

Література

1. Бісмак О.В., Особливості організації діяльності реабілітаційних закладів в Україні. ISSN Online: 2312-5829. Освітологічний дискурс, 2015, № 4(12).
2. Гнатюк Л.Р., Ю.Шевель. Засоби дизайну у формуванні інтер'єру реабілітаційних центрів. Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасного дизайну». м. Київ, 20 квітня 2018, Київ: КНУТД, 2018. – Том 2. – С. 141–143.
3. Заставний Р.С., Формування фахових умінь у майбутніх фахівців інституту архітектури до проектування інклюзивних медичних закладів (реабілітаційних центрів для військових). Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції 25 квітня 2024 року.
4. Кайдановська О. О. Шляхи модернізації системи освіти на архітектурному факультеті технічного університету. О. О. Кайдановська. Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології / Збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету. – Вип.1. – Херсон, 2009. – С. 81–88.
5. Кайдановська О.О. Педагогічні методи формування образотворчої грамотності майбутнього архітектора. О. О. Кайдановська. Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: Серія «Архітектура». № 674. – Львів : Видавництво ЛП, 2010. – С. 37–45
6. Мхайкл Х. Х., (2021) Сучасні проблеми становлення реабілітаційного центру. Ретроспективний огляд і досвід зарубіжних країн. Український журнал будівництва та архітектури, № 4 (004), Надійшла до редакції: 12.08.2021.
7. Пекер А. Й., Голубов В.О. Аналіз зарубіжного досвіду проектування реабілітаційних центрів для військовослужбових. Архітектурний вісник КНУБА № 22-23, 2021. С. 46-52.

ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Іванна Івасик
Одеський ліцей № 49 Одеської міської ради
ivetka25ivetka@gmail.com

Одними із методів, які застосовуються у використанні інноваційних форм навчання є активні методи навчання.

Термін «метод» походить від грецького *metodos*, що означає «шлях дослідження, теорія, вчення». Метод трактується в наукових джерелах як засіб досягнення будь-якої мети, вирішення конкретного завдання; сукупність прийомів або операцій практичного чи теоретичного засвоєння (пізнання) дійсності. У педагогіці під поняттям «науковий метод» розуміють систему основних підходів і засобів дослідження, що відповідають предмету і завданням цієї науки» [2, с. 446].

Активні методи засвоєння знань мотивують до розумової активізації та практично-результативної діяльності в процесі оволодіння навчальним матеріалом. Такі методи засвоєння знань створюють таке освітнє середовище, в якому можливе досягнення розуміння та вирішення проблеми.

Як бачимо, такі методи навчання спрямовані не на отримання вже готових знань, а на студента – майбутнього управлінця, який готовий активно брати участь у навчанні і робити висновки. При застосуванні активних методів навчання викладач підштовхує студента до включення в процес отримання інформації. Результатом правильного застосування активних методів навчання можна вирішити такі організаційно-освітні проблеми: підпорядкування самого освітнього процесу діям педагога; забезпечує активну участь у взаємодії як

студентів-відмінників, так і з низьким рівнем знань; встановлення безпосереднього контролю за процесом оволодіння навчального матеріалу.

Активні методи навчання спрямовані на групові/колективні заняття, вони сприяють підвищенню комунікації студентів. На нашу думку, це покращує формування професійної компетентності майбутніх керівників освітніх закладів. Оскільки комунікативність, створення робочої атмосфери в колективі, пошук нових форм управління є принципами, на яких засновується професіоналізм сучасного менеджера освіти.

Науковці, розглядаючи активне соціально-психологічне навчання пропонують таке групування методів: дискусійні методи (групової дискусії, розбір казусів із різних практик, аналіз ситуацій й морального вибору та ін.; ігрові методи, дидактичні й творчі ігри, в тому числі ділові (управлінські) ігри, рольові ігри (поведінкове навчання, ігрова психотерапія, психодраматична корекція), контргра (трансактний метод усвідомлення комунікативної поведінки); сенситивний тренінг.

Серед розроблених активних методів навчання С. Люленко пропонує під час занять застосовувати такі методи, як: мозковий штурм, фундаменталістичний метод, метод кейс-стаді, метод «грона», «сократівський метод», проектний метод, метод «515», метод «займи позицію», метод «ланцюжка» та ін. [1].

Використання активних методів навчання в системі вищої освіти є необхідною умовою для підготовки висококваліфікованих фахівців і, як правило, призводить до позитивних результатів: вони дозволяють формувати знання, уміння та навички студентів шляхом залучення їх до активної навчально-пізнавальної діяльності.

Отже, використання активних методів навчання у процесі формування управлінської компетентності керівника закладу професійної освіти, дає змогу навчити майбутніх управлінців включатись у вирішення проблем, організовувати колектив, працювати у групі, самостійно розробляти стратегії управління, максимально долучати суб'єктів у процес дискусії. Вище описані методи дають змогу не просто почути проблематику управлінського питання, але й самостійно її визначити та розробити план дій для її вирішення. На нашу думку, використання активних методів навчання у процесі формування управлінської компетентності майбутніх керівників закладів професійної освіти мотивує майбутніх управлінців до самостійного вивчення та дослідження управління.

Література

1. Люленко С. О. Роль активних методів навчання в підготовці майбутніх вчителів природничих дисциплін. URL : https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/bitstream/6789/1687/1/Liulenko_2013%20pgf..pdf (дата звернення: 15.09.2024).
2. Тюптя Л. Т., Іванова І. Б. Сфери призначення і застосування соціальної роботи. *Соціальна робота (теорія і практика): навчальний посібник*. Київ : Знання, 2008. С. 113–205.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ

Оксана Калінська

кандидат педагогічних наук

Національний університет «Львівська політехніка»

[*oksana.p.kalinska@lpnu.ua*](mailto:oksana.p.kalinska@lpnu.ua)

Нова концепція освіти передбачає виникнення нової ролі педагогів, яким самим необхідно оволодівати новими вміннями, ставати тими, хто навчається протягом життя для засвоєння нових знань, педагогічних ідей і технологій [9, с. 28].

У контексті цього, викладач освітнього закладу має бути елітарною мовною особистістю, майстром діалогічної взаємодії, психологом-практиком, педагогом-майстром, тобто, володіти педагогічною майстерністю.

Здійснене О. Лавріненком соціологічне опитування у вищих і середніх закладах освіти дає підстави стверджувати, що педагогічна майстерність є атрибутивною складовою професійно-педагогічної підготовки вчителя та виступає основою системи післядипломної освіти вчительських кадрів. У ній поєднано дидактику з педагогічною дією, що олюднює, опочуттєвлює зміст учіння. Адже усі сподівання щодо дидактики, як теорії учіння, що модернізує освіту, є лише теоретичним підходом. Справжня модернізація, як стверджує науковець, залежить лише від самого учителя. Саме завдяки педагогічній майстерності дидактика набуває сили в сучасних освітніх удосконаленнях – поєднує систему компетенцій в засобах і прийомах, що безпосередньо застосовуються вчителем у його діяльності [6, с. 30].

Поринувши в історичні аспекти питання виникнення кафедр педагогічної майстерності можна згадати про те, що масово такі кафедри почали створюватися в кінці 80-хх на початку 90-хх років. Варто наголосити, що в той час на посаді Міністра освіти і науки України перебував академік І. Зязюн (І.Зязюн був Міністром освіти і науки України (1990-1991 рр. У 1998-2000 рр. посідав пост президента Міжнародної Макаренківської асоціації). Неабияких

зусиль довелося докласти вченому для досягнення таких важливих кроків в освітянській сфері того часу.

Також, беручи до уваги історію розвитку шляху педагогічної майстерності, не можливо не згадати перші витoki. А саме варто згадати, що ідея викладання педагогічної майстерності при підготовці сучасного вчителя своїм корінням сягає думок А.Макаренка – випускника Полтавського учительського інституту, знаного і шанованого всім освітянським світом. На сайті Полтавського національного педагогічного університету можна ознайомитися з інформацією про те, що перша в Україні кафедра педагогічної майстерності створена в Полтаві 1 червня 1981 року. Засновником кафедри був І. Зязюн. Зараз ця кафедра має назву «Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту імені І.Зязюна». Головним завданням кафедри є розробка нової моделі професійно-педагогічної підготовки вчителя, скерованого на забезпечення випускника високим рівнем знань і умінь, відстоювання стратегії особистісноорієнтованого професійного розвитку, формування професійно значущих якостей (комунікативність, емоційна стабільність, спостережливість, гуманістична спрямованість тощо) [3].

Про такий дивовижний експеримент полтавців з перетворення провінційного інституту на елітарний був викликав інтерес педагогів Японії, Китаю, Німеччини, Куби, Канади, Франції, Польщі, Чехії, Болгарії та інших країн, стимулював відкриття мережі кафедр педагогічної майстерності у вищих навчальних закладах не лише України, а й за її межами [11].

А саме, з інтерв'ю журналіста журналу «Освіта України» С. Галати з І. Зязюном про японський попит на українську педагогіку вчений зазначив, що у кожному школяреві учитель (навіть якщо того вважають невинуватим двієчником) повинен бачити потенціал. Для цього вчителів треба вдосконалювати власну педагогічну майстерність. У розмові учений розкриває секрет успіху педагогіки: «...школа має навчити основного – навчатися все життя. Для цього потрібні вчителі, які не тільки мають талант навчати інших, а

й здатні удосконалюватися самі. ... Педагог – основна виробнича сила суспільства» [1].

Нагадується, що досвідом І. Зязюна також цікавляться в Німеччині, Франції, Польщі і, особливо, в Японії, де переклали книжку вченого «Основи педагогічної майстерності», згадується також про те, як І. Зязюна запрошували читати лекції з педагогічної майстерності в Токіо та Кіото. Про що вчений наголосив «що педагогіка Василя Сухомлинського стала в цій країні державною системою виховання ще за його життя» [1].

Молода генерація українських учених-педагогів спирається на своїх попередників, на наукову школу педагогічної майстерності академіка І. Зязюна, що високо поцінована не лише в Україні, а й за її межами. Про це може свідчити, наприклад, перевидання у 2005 році в Польщі підручника «Педагогічна майстерність» за його редакцією [7, с.25].

Вкрай важливими показниками професійної майстерності викладача вищої школи, як наголошує О. Коваль, є не лише фахові знання, а й знання психології, методики викладання, педагогічної та акторської майстерності. Викладач зобов'язаний бути не лише відмінним науковцем та висококомпетентним фахівцем у своїй галузі, а й педагогом, вихователем, оратором, психологом, і, навіть, актором [4, с. 151].

Сучасний викладач має бути спроможним до саморозвитку та самовдосконалення в ситуації, яка постійно змінюється, готовим до якісної реалізації знань умінь та навичок у професійній діяльності. На наш погляд, окремо слід виділити проблему психолого-педагогічної освіти викладачів, зокрема тих, які не мають кваліфікації викладача певної спеціальності. Часом брак елементарних знань та навичок погіршує сприйняття викладача студентами і значно знижує продуктивність їх співпраці.

Проблема ускладнюється тим, що у вищих навчальних закладах України донедавна не готували фахівців з вищою освітою з багатьох спеціальностей, які б мали викладацьку кваліфікацію, тобто не готували викладачів вищої школи з

цих спеціальностей. Справа зрушила з місця лише після запровадження в Україні підготовки фахівців з вищою освітою за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр, складовою частиною якої є вивчення педагогіки та методики вищої школи. У Проекті Міністерства освіти і науки України для обговорення «Нова школа. Простір освітніх можливостей» чітко сформульована вимога про те, що нова школа потребує нового вчителя, який може стати агентом змін. Реформою передбачено низку стимулів для особистого і професійного зростання, щоб залучити до професії найкращих, тобто спеціальну педагогічну підготовку [8, с.18].

У своєму огляді про сучасний стан проблеми формування педагогічної майстерності викладача Л. Довгань наголошує, що педагогічна праця є однією з найбільш відповідальних та складних, адже вимагає різнобічної підготовки, високого рівня духовної культури, професійної майстерності, тобто, певних професійних здібностей, які характеризують як розумову, так і емоційно-вольову сторону особистості педагога [2, с. 90].

Врахування нових вимог до вищої освіти в умовах реформування суспільства, критичний аналіз якості роботи педагогічних працівників освітніх закладів обумовлюють необхідність нового підходу до організації, структури, змісту, форм і методів удосконалення педагогічної майстерності викладачів. Підвищення кваліфікації, стажування викладачів покликані вирішувати проблему задоволення професійно-освітніх потреб різних освітніх закладів, яка пов'язана не тільки з поглибленням та оновленням знань з предмета, а, перш за все, з вирішенням конкретних питань науково-педагогічних працівників щодо оволодіння педагогічною майстерністю, навиками та вміннями управління, застосування педагогічних технологій. Багатоаспектність стажування (науковий, навчальний, культурний аспекти), зокрема за кордоном, могли б робити таку форму підвищення кваліфікації ефективною та дієвою у плані розвитку професійної складової діяльності викладача у контексті інтернаціоналізації, однією з цілей якої є підвищення якості освіти і досліджень

за рахунок участі студентів і викладачів у міжнародному процесі обміну знаннями та практикою роботи [5, с. 104], [13].

Сучасна вища школа має багатий арсенал форм підвищення педагогічної майстерності науково-педагогічних працівників, і для дипломованого фахівця різноманітні форми організації методичної роботи, організовані на робочому місці, є способом підвищення професійної майстерності [12].

Як зазначає М. Фіцула, з метою підвищення професійної майстерності викладачів в освітніх закладах використовують різноманітні форми методичної роботи: науково-практичні конференції; методичні семінари; засідання кафедр; індивідуальна самоосвітня робота викладача вищої школи [10, с.333].

Отож для ефективного розвитку педагогічної майстерності в освітніх закладах створені різні центри підвищення педагогічної майстерності, кафедри педагогічної майстерності, створені школи педагогічної майстерності з чітким планом дій, з якими можна ознайомитися на сайтах різних вишів. Також на сучасному етапі за відсутності кафедри чи школи педагогічної майстерності в тому чи іншому освітньому закладі можна звернути увагу на плани роботи кафедр, де обов'язково зазначено в планах методичних семінарів різну тематику про підвищення рівня педагогічної майстерності. Звісно, не у всіх освітніх закладах можна зустріти таку тематику, але варто наголосити, що все ж таки робота започаткована.

Отже, з кожним роком якість надання послуг викладачами, як бачимо, зростає. Сучасна вища школа має багатий арсенал форм підвищення педагогічної майстерності науково-педагогічних працівників, і для дипломованого фахівця різноманітні форми та методи організації роботи з підвищення та розвитку педагогічної майстерності викладача, організовані на робочому місці, є способом підвищення професійної майстерності.

Література

1. Галата С. Іван Зязюн: Майбутніх академіків треба шукати в дитячій пісочниці. *Освіта України*. 2012. № 31. 30 липня. с. 10. URL: https://naps.gov.ua/ua/press/about_us/124/
2. Довгань Л.І. Сучасний стан проблеми формування педагогічної майстерності викладача іноземної мови вищого навчального закладу. 2010. Вип. 50. С. 90-93.
3. Історія кафедри. URL: <http://nature.pnpu.edu.ua/storpm.pdf>
4. Коваль О. Є. Розвиток педагогічної майстерності майбутніх викладачів економічних дисциплін в умовах аспірантури. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Сер : Педагогіка, 2014, № 2. С. 277-282.
5. Красовська О.Ю. Інтернаціоналізація вищої освіти в умовах глобалізації світового освітнього простору. *Вісник Академії митної служби України*. Сер. : Економіка, 2011. № 2. С. 102-109.
6. Лавріненко О. А. Тенденції розвитку ідей педагогічної майстерності вчителя: теорія і практика (середина XVI - кінець XX ст.) : автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. К., 2009. 38 с.
7. Ничкало Н.Г. Українська наукова школа педагогічна майстерності – скарбниця сьогодення і майбутнього. Вища освіта України : *Теоретичний та науково-методичний часопис* / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. акад. пед. наук України, Ін-т вищої освіти НАПН України. – Київ ; Кіровоград, 2014. № 3 (54) : *Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології*, Т. 1, 380 с. : Присвячується світлій пам'яті академіка Івана Андрійовича Зязюна. С. 22-29.
8. Проект Міністерства освіти і науки України для обговорення / «Нова школа. Простір освітніх можливостей». 40 с. URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/08/21/2016-08-17-3-.pdf>.
9. Сушенцева Л. Л. Управління системою методичної роботи в сучасному професійно-технічному училищі: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. Кривий Ріг, 1999. 226 с.
10. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / М. М. Фіцула. К. : «Академвидав», 2006. 352 с.
11. Фундатор інституту. Життєвий і творчий шлях Івана Андрійовича Зязюна URL: <http://nature.pnpu.edu.ua/storpm.pdf>
12. Харченко І. І., Харченко С. М. Педагогічна майстерність викладача вищої школи та шляхи її підвищення. *Педагогіка вищої та середньої школи : збірник наукових праць*. Кривий Ріг, 2015. С. 75.
13. Baumert J., Kunter M.: Stichwort: Professionelle Kompetenz von Lehrkräften *Zeitschrift fur Erziehungswissenschaft*, 9. Jahrg., Heft 4/2006, S. 469-520.

**ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА:
ЗАПОБІГАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ У НАВЧАННІ ДІТЕЙ З
ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ**

Лариса Канцелярська
вчитель початкових класів
[*kancelarskalarisa7@gmail.com*](mailto:kancelarskalarisa7@gmail.com)

Софія Мамченко
вихователь
[*sonya.mamch@gmail.com*](mailto:sonya.mamch@gmail.com)

**Комунальний заклад освіти «Багатопрофільний навчально -
реабілітаційний центр № 6» Дніпропетровської обласної ради»**

Лексичне значення слова мобільний – рухомий, активний. Професійна мобільність спеціаліста будь-якої галузі визначає його рух, розвиток, шліфування власної майстерності. Фахівець ніколи не зупиняється на пів шляху, а продовжує пошук вдосконалення результатів власної справи. Він цим живе, енергія творчості супроводжує його в усіх починаннях. Процес пошуку відповідей на запитання запускає всі ресурси: людина починає прискорено мислити, виникають цікаві ідеї й бажання втілити їх у життя.

Від професійної майстерності педагога залежить майбутнє не тільки конкретної дитини, а навіть цілої держави. Чим більше в країні щасливих людей, тим сильнішою й процвітаючою вона буде.

Сьогодні педагоги України демонструють високий рівень професійної мобільності: кожен день – це не просто подолання втрат у навчанні, а мобілізація всіх учасників (батьків, педагогів, вузькопрофільних спеціалістів) до виконання освітніх програм, залучення до освітнього процесу.

Як віяння часу, відчуючи необхідність змін, маємо концепцію «Нова українська школа», яка визначає, що знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами учня, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці [1, С.10]. Також у ній наголошено на суб'єктності учіння, необхідності оволодіння учнями способами навчальної діяльності, досвіді взаємодії з іншими людьми. А ще слід визнати,

що провідною метою кожної освітньої реформи, в тому числі нинішньої, є підвищення якості освіти [1, С. 9].

За словами В. Сухомлинського, « Початкова школа - це перш за все творча праця вчителя, а він не тільки світоч знань для дитини, а й наставник, учитель життя в справжньому розумінні цього поняття. Початкова школа ... — це міцний фундамент загальної середньої освіти» [3].

На вчителів початкових класів покладається найвагомніше й найвідповідальніше – формування в учнів стійкої мотивації до навчання, впевненості у вирішенні будь-яких завдань та питань, необхідності набуття навиків, які сприятимуть самостійності в роботі. Учні, які при звичаються до алгоритму навчання, аналізу власних надбань й помилок, прийняттю рішень щодо подолання упущень, самостійно виконуватимуть будь-які завдання – успішно навчатимуться не тільки в середній та старшій ланці школи, а й впродовж усього життя.

Зараз ми говоримо про втрати у навчанні через воєнний стан в Україні, а не обговорюємо питання щодо пропуску занять через хворобу чи поважну причину, а це теж невідпрацьовані теми з декількох предметів. Це питання також потребує обов'язкового вирішення. Ми, педагоги КЗО «БНРЦ № 6 «ДОР», вважаємо, що слід скласти алгоритм проведення уроків та корекційно-розвиткових занять за умов сьогодення. Якщо систематизувати основні види робіт на кожному уроці з кожного предмету, то учні, які щоденно відвідували уроки, будуть закріплювати опановане або виконуватимуть додаткові завдання, а ті, які були деякий час відсутні, надолужуватимуть упущене. Це стосується й дітей, які через будь-які причини змінили навчальний заклад й теж мають прогалини в знаннях.

Одним із чинників якісної освіти є диференціація – гнучкий спосіб коригувати методи навчання з урахуванням освітніх потреб, компетентностей та можливостей кожної дитини. Він буде доречним на будь-якому етапі уроку. Вчитель самостійно добирає завдання відповідно до сформованості навиків учнів [5].

Інтегровальне навчання – це не тільки розкриття змісту одного поняття через різні освітні галузі, але й закріплення здобутих знань під час виконання однієї вправи, з опрацюванням декількох тем з одного предмета. Наприклад, діти записали речення (списали з дошки, записали під диктовку, відновили деформоване і т. п.). Пропонуємо види робіт, які можна виконати відповідно до цього речення:

- за змістом речення: проаналізувати граматичну будову; прочитати речення декілька разів, почергово наголошуючи кожне слово, коментуючи зміни змісту речення і т. п.;

- формування орфографічних навичок: визначити початкову форму слова – утворити змінену, порівняти; повторити правопис, пояснення здійснити завдяки правилу, якщо воно словникове – запам'ятати;

- вправи на увагу: знайти слово з секретом, з одним складом, двома, яке не можна переносити з рядка в рядок і т. п.;

- здійснити звуко-буквений аналіз з дітьми, які потребують допомоги, іншим – відшукати слово, якому належить подані схеми;

- визначити лексичне значення слова: позначити для себе незрозуміле, якщо це слово, віднайти його значення, замінити словом-синонімом, словом-антонімом і т. п.;

- скласти схему до поданого речення: визначити скільки в ньому слів, чи є короткі слова, з якої букви пишемо перше слово в реченні, вибір позначки кожного слова в схемі.

І таких завдань можна винайти безліч. Вони допоможуть запобігти втратам у навчанні, систематизувати набуті знання. До речі, у підручниках з української мови саме так представлено вправи до кожної теми. Вчителю слід тільки визначитися, з якими учнями закріпити вивчене, а кому дати на самостійне опрацювання.

Переваги алгоритму такої роботи:

- економія часу;
- швидка зміна виду роботи;

- не перевантаження дітей;
- активна пошукова робота;
- збагачення словникового запасу;
- розвиток уваги, мислення, мовлення;
- систематизація знань.

Навчання дітей з особливими освітніми потребами вимагає від педагогів додаткових зусиль, бо тяжкі порушення мовлення та опорно-рухового апарату спричиняють уповільнення сприйняття й відтворення опанованого. Тому обсяг завдань повинен бути виваженим, а пошук відповіді на додаткові питання здійснюватися завдяки використанню навчального приладдя, інструментів, які завжди поруч: пластмасові палички й геометричні фігури для лічби, нумікон, цеглинки Lego, фішки для складання звукової моделі слова, м'ячики су-джок, трубочки для коктейлю і т. п. До речі, все це легко транспортується в укриття, де діти завдяки йому можуть продовжити навчання й здійснювати пошуково-дослідницьку діяльність.

Вчитель початкових класів у співпраці з вихователем планує корекційно-розвиткову роботу, яка проводиться в другу половину дня. Вправи для 1-2 класів добираються у ігровій формі, вони не повинні перевантажувати дитину та за сприятливих погодних умов проводяться на свіжому повітрі, по можливості у русі (естафети, стрибки зі скакалкою, вправи з гімнастичною палицею чи обручем, крокування по масажному килимочку, малювання на піску паличкою, крейдою на асфальті, викладання візерунків із шишок, каштанів і т. п.). Обов'язкова умова під час спілкування – послуговуватися рідною мовою, правилом мовлення – усе, що ти хочеш сказати, повинно бути зрозумілим співрозмовнику. Для покращення звуковимови виконують артикуляційні вправи, промовляють чистомовки, скоромовки. Вихователь слідкує за мовленням дітей й допомагає виправити неправильно побудоване речення, підтримує в процесі подолання труднощів, відзначає успіхи.

Робота педагогів з батьками вибудовується на принципах партнерства:

- повага до дитини;

- доброзичливість і позитивне ставлення;
- довіра у відносинах;
- діалог – взаємодія – взаємоповага;
- розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків);
- принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей) [1, С.16].

Педагоги навчального закладу у співпраці з батьками складають режим дня дитини на вихідні та вечірні години після школи. Основна умова – прогулянка на свіжому повітрі, виконання правил особистої гігієни перед сном, читання художніх творів з обговоренням вчинків героїв.

Систематичне виконання вищезазначеного сприяє успішній організації навчальної діяльності й відпочинку, покращенню результатів в опануванні знаннями й навиками, взаємодії дітей з однолітками, гармонізації стосунків в родині.

Література

1. Гриневич Л.М., Елькін О. Б., Калашнікова С.А. Концепція Нової української школи. МОН, 2016. 40 с. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konczepczyia.pdf>.
2. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в п'яти томах. Том третій. Київ: Радян. школа, 1977. 670 с.
3. Рібцун Ю. В. Програми з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із тяжкими порушеннями мовлення (підготовчий, 1–4 класи). Київ, 2015. 64 с.
4. Трофименко Л. І. Навчальні програми з української мови для підготовчого, 1-4, 5 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. URL: <http://www.mon.gov.ua>.
5. Диференційоване навчання: навіщо і як проводити. URL: <https://nus.org.ua/articles/dyferentsiojovane-navchannya-navishho-i-yak-provodyty> [Назва з екрану].

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРАВОЗНАВСТВА В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Віталій Кемєняш

**аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Національний університет «Львівська політехніка»**

vitalii.i.kemeniash@lpnu.ua

**Науковий керівник: Тетяна Горохівська
доктор педагогічних наук, професор
Національний університет «Львівська політехніка»**

tetiana.m.horokhivska@lpnu.ua

У сучасному світі технологічних інновацій та глобалізації освіти підготовка майбутніх учителів правознавства набуває нового значення. Змішане навчання, яке поєднує традиційні методи з цифровими технологіями, стає важливим елементом сучасної педагогічної практики. Це не лише розширює можливості навчального процесу, але й сприяє формуванню у студентів навичок, необхідних для ефективної роботи в цифровому суспільстві.

Змішане навчання об'єднує очне навчання з онлайн-компонентами, створюючи гнучкий та персоналізований освітній досвід. Такий підхід дозволяє студентам поєднувати самостійне освоєння матеріалу з можливістю безпосередньої взаємодії з викладачем та одногрупниками. Це сприяє глибшому розумінню предмету та розвитку критичного мислення.

Сполучені Штати Америки

У США змішане навчання активно використовується в програмах підготовки вчителів правознавства. Університет Південної Каліфорнії пропонує магістерську програму, яка поєднує онлайн-курси з практичним досвідом у школах. Студенти мають доступ до інтерактивних лекцій, відеоматеріалів та онлайн-дискусій, що дозволяє їм гнучко планувати своє навчання. Практичні заняття у школах надають можливість застосувати отримані знання на практиці, розвиваючи педагогічні навички та методики викладання правознавства.

Велика Британія

У Великій Британії змішане навчання використовується для розвитку критичного мислення та аналізу правових питань. Університет Оксфорда пропонує програми, де студенти мають доступ до онлайн-ресурсів та беруть участь у вебінарах з провідними фахівцями. Це дозволяє їм ознайомитися з актуальними дослідженнями у сфері права та освіти, а також обговорювати складні правові питання у міжнародному контексті.

Австралія

Австралійські університети, зокрема Університет Монаша, впроваджують технології змішаного навчання у підготовку вчителів правознавства. Використання інтерактивних онлайн-платформ та симуляцій судових процесів допомагає студентам розвивати практичні навички та краще розуміти складні правові концепції. Це сприяє підготовці вчителів, які здатні ефективно викладати правознавство з використанням сучасних технологій.

Канада

У Канаді змішане навчання застосовується для підтримки різноманітності методів викладання та навчання. Університет Торонто використовує онлайн-курси, доповнені очними семінарами та груповими проектами. Це дозволяє студентам працювати у команді, обмінюватися ідеями та розвивати навички комунікації, що є важливими для майбутніх учителів правознавства.

Переваги змішаного навчання у підготовці вчителів правознавства:

Гнучкість навчання: Студенти можуть навчатися у зручний для них час, що дозволяє поєднувати навчання з роботою або іншими зобов'язаннями. Це особливо актуально для тих, хто вже працює в освітній сфері та прагне підвищити свою кваліфікацію.

Персоналізація освіти: Змішане навчання дозволяє адаптувати навчальні матеріали до індивідуальних потреб та рівня підготовки студентів. Викладачі можуть надавати додаткові ресурси для тих, хто потребує поглибленого вивчення теми, або спрощені матеріали для початківців.

Розвиток цифрових компетенцій: В сучасному суспільстві цифрова грамотність є необхідною навичкою. Використання технологій у навчанні сприяє розвитку у студентів вміння ефективно користуватися цифровими інструментами, що є важливим для майбутніх вчителів.

Покращення якості освіти: Змішане навчання дозволяє використовувати різноманітні методи та засоби навчання, що сприяє глибшому засвоєнню матеріалу. Інтерактивні елементи, такі як відео, аудіо та віртуальні симуляції, роблять навчання більш цікавим та ефективним.

Виклики та обмеження

Необхідність технічної інфраструктури: Для ефективного впровадження змішаного навчання потрібен доступ до сучасних технологій та стабільного інтернет-з'єднання. У деяких регіонах це може бути проблемою, що обмежує доступність такого навчання.

Підготовка викладачів: Викладачі повинні мати необхідні навички для використання технологій у навчанні. Це вимагає додаткового навчання та підтримки, а також зміни підходів до викладання.

Мотивація студентів: Самостійне навчання онлайн вимагає високого рівня самодисципліни та мотивації. Без належної підтримки студенти можуть втратити інтерес або відставати у навчанні.

Забезпечення якості освіти: Необхідно розробити методи оцінювання, які б адекватно відображали результати навчання у змішаному форматі. Це може вимагати нових підходів до тестування та оцінювання знань і навичок студентів.

Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання:

Розробка якісних навчальних матеріалів: Необхідно створити навчальні ресурси, які поєднують теоретичний матеріал з інтерактивними елементами. Це можуть бути відеолекції, онлайн-тести, віртуальні симуляції та інші засоби, що сприяють активному навчанню.

Підвищення кваліфікації викладачів: Проведення тренінгів та семінарів для викладачів допоможе їм оволодіти новими технологіями та методиками викладання. Це сприятиме ефективному використанню змішаного навчання у педагогічній практиці.

Забезпечення технічної підтримки: Важливо надати студентам та викладачам доступ до необхідних технологій та технічної підтримки. Це включає доступ до комп'ютерів, програмного забезпечення та стабільного інтернет-з'єднання.

Розвиток мотивації студентів: Викладачі повинні заохочувати студентів до активної участі у навчальному процесі, надаючи зворотний зв'язок та підтримку. Використання гейміфікації та інших мотиваційних підходів може підвищити залученість студентів.

Співпраця з міжнародними партнерами: Обмін досвідом та кращими практиками з закордонними університетами допоможе вдосконалити підходи до змішаного навчання та адаптувати їх до місцевих умов.

Перспективи розвитку змішаного навчання у підготовці вчителів правознавства

З огляду на швидкий розвиток технологій та зміну освітніх потреб, змішане навчання має значний потенціал для подальшого розвитку. Впровадження нових технологій, таких як віртуальна та доповнена реальність, може ще більше покращити якість навчання та зробити його більш захоплюючим.

Розвиток глобальних мереж та співпраця між університетами з різних країн сприятиме обміну знаннями та досвідом. Це дозволить майбутнім учителям правознавства отримати доступ до найновіших досліджень та методик викладання, що підвищить якість освіти в цілому.

Висновки

Змішане навчання є ефективним підходом до підготовки майбутніх учителів правознавства, який поєднує переваги традиційної освіти з можливостями сучасних технологій. Зарубіжний досвід показує, що таке навчання сприяє розвитку професійних та цифрових компетенцій, підвищує мотивацію студентів та покращує якість освіти.

Водночас впровадження змішаного навчання вимагає вирішення певних викликів, пов'язаних з технічною інфраструктурою, підготовкою викладачів та забезпеченням якості освіти. Застосування рекомендацій щодо розробки навчальних матеріалів, підвищення кваліфікації викладачів та забезпечення підтримки студентів допоможе успішно інтегрувати змішане навчання у освітній процес.

Адаптація зарубіжного досвіду та його впровадження у вітчизняну систему освіти сприятиме розвитку сучасних компетенцій у майбутніх учителів правознавства та підвищенню якості педагогічної підготовки.

Література

1. Alammary A., Sheard J., Carbone A. Blended learning in higher education: Three different design approaches. *Australasian Journal of Educational Technology*. 2014. Vol. 30. No. 4. P. 440–454. DOI: 10.14742/ajet.693
2. Bower M., Dalgarno B., Kennedy G., Lee M. J., Kenney J. Design and implementation factors in blended synchronous learning environments: Outcomes from a cross-case analysis. *Computers & Education*. 2015. Vol. 86. P. 1–17. DOI: 10.1016/j.compedu.2015.03.006
3. Darling-Hammond L., Flook L., Cook-Harvey C., Barron B., Osher D. Implications for educational practice of the science of learning and development. *Applied Developmental Science*. 2017. Vol. 21. No. 3. P. 1–44. DOI: 10.1080/10888691.2016.1263411

ІНТЕГРУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Анна Кирпа

кандидат педагогічних наук, доцент

**Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної
освіти» Дніпропетровської обласної ради**

ms.kyrpa@gmail.com

Сучасна освіта потребує від учнів не лише академічних знань, але й розвинених соціально-емоційних навичок, які допомагають знизити афективний фільтр та подолати мовний бар'єр, пов'язаний з емоційними перешкодами, такими як тривожність і страх помилок [5]. Соціально-емоційне навчання (СЕН) пропонує ефективні стратегії для підтримки навчального процесу, зокрема під час вивчення іноземних мов, особливо в умовах нестабільності, викликаній війною в Україні. Для успішної інтеграції СЕН у викладання іноземних мов, необхідно належним чином підготувати вчителів, щоб максимально посилити позитивний вплив СЕН на освітній процес та зменшити емоційне напруження серед учнів.

Мета статті полягає в аналізі ефективності впровадження СЕН у викладання іноземних мов та визначенні шляхів підготовки вчителів до застосування цих підходів у своїй практиці. Для досягнення мети було проведено аналіз міжнародного досвіду, вивчено підходи до професійної підготовки вчителів та узагальнено результати грантового дослідження.

Питання інтеграції СЕН досліджується з різних точок зору. Зокрема, проаналізовано програми СЕН для дітей дошкільного віку, що часто включають рольові ігри та залучення сім'ї, та підтверджено їхню ефективність у розвитку емоційної саморегуляції та соціальної взаємодії [1]. Виокремлено ключові компоненти успішної інтеграції СЕН у початкових школах, такі як позитивні відносини між вчителем і учнем та залучення учнів до процесу навчання [4].

Досліджено дієвість застосування СЕН вищій освіті та викладанні STEM-дисциплін, демонструючи його роль у зменшенні стресу, підвищенні

зацікавленості студентів, досягненні академічного успіху та прояві загального благополуччя студентів [2].

Вивчено питання інтеграції СЕН у багатомовних класах, де важливо створювати безпечне та підтримуюче середовище для учнів, що вивчають іноземні мови [9]. Акцентовано увагу на ефективності впровадження СЕН у викладання англійської мови для носіїв інших мов (Teaching English for Speakers of Other Languages, TESOL) та підкреслено важливості психічного здоров'я для успіху в навчанні [7]. Дослідники з США також наголошують на важливості соціально-емоційної компетенції вчителів для ефективного впровадження SEL у школах [3].

Рамка СЕН, відома як «колесо CASEL» [10], допомагає розвивати навички та формувати середовище, яке сприяє навчанню та розвитку учнів. У рамці відображено системний підхід через інтеграції СЕН в освітні програми та культуру, співпрацю з родиною та громадськими організаціями. Цей підхід спрямований на посилення справедливості в освіті, покращення шкільного клімату, підвищення компетентності СЕН дорослих і встановлення значущих партнерств.

Вчителі відіграють вирішальну роль у стимулюванні СЕН у закладах загальної середньої освіти, оскільки їх власна соціально-емоційна компетентність і добробут значно впливають на результати учнів. Тому розуміння та підтримка соціально-емоційного здоров'я вчителів є життєво важливими для покращення СЕН у класах [8].

СЕН пропонує підходи, які допомагають учням краще розуміти свої емоції та керувати ними, підвищуючи їхню самооцінку та відкритість до вивчення мови. СЕН спрямований на розвиток емоційного інтелекту, який допомагає учням краще розуміти свої емоції та керувати ними. Наприклад, вправи на саморегуляцію можуть навчити підлітків розпізнавати свій емоційний стан перед мовним завданням і використовувати техніки зниження тривоги, що покращує їх здатність вивчати мову.

Ефективні методи СЕН, такі як рольові ігри, групові дискусії та вправи на емпатію, медіація та сесії з вирішення конфліктів, створюють сприятливе освітнє середовище, можуть стимулювати мовне занурення та зменшити емоційний дискомфорт, пов'язаний із вивченням нової мови. Такі підходи сприяють більшій відкритості серед учнів, зменшують страх зробити помилку та дозволяють учням вільно експериментувати з мовою. Вчителі, які застосовують принципи СЕН, проявляючи емпатію та практикуючи емпатійне слухання, можуть допомогти учням подолати страхи та розвинути впевненість у своїх власних мовних здібностях шляхом створення безпечного та сприятливого навчального середовища, де підлітки відчують себе комфортно, висловлюючи свої думки та помилки, що є невід'ємною частиною навчання процес.

Практична реалізація СЕН у вивченні іноземної мови може включати різні види діяльності, спрямовані на розвиток соціальних та емоційних навичок. Наприклад, використання кооперативного навчання дозволяє учням працювати в групах, де вони можуть практикувати мовні навички в менш напруженому середовищі. Інтерактивні вправи, такі як ведення мовних щоденників чи створення відеопроєктів, також можуть сприяти глибшому зануренню в мову та культуру, зменшуючи тривогу та підвищуючи мотивацію.

Використання соціально-емоційних ігор і вправ допомагає учням розвивати мовні навички в інтерактивний спосіб. Це покращує їхні навички спілкування та зміцнює міжособистісні зв'язки з однолітками, що сприяє кращій соціальній інтеграції. Учитель, який застосовує СЕН, стає наставником, який сприяє формуванню позитивного ставлення до навчання.

Мотивуючи учнів, підвищуючи їхню впевненість у собі та знижуючи рівень тривожності, вчителі здатні створити підтримуюче та інклюзивне освітнє середовище. Аналізуючи різні етапи уроку та застосовуючи такі прийоми, як взаємодія з учнями, стимулювання до спроб нового та фокусування на практичних завданнях, вчителі можуть забезпечити ефективне навчання навіть у складних умовах. Надання можливості вибору та висловлення власної думки

сприяє зростанню мотивації, а формування атмосфери причетності та поваги зміцнює впевненість учнів. Визнання помилок як невід'ємної частини навчання, підтримка мислення на розвиток та використання позитивних невербальних сигналів допомагають знизити рівень тривожності [6].

З метою підготовки вчителів англійської мови закладів загальної середньої освіти Дніпропетровської області (Україна) до впровадження підходів СЕН у педагогічну діяльність було проведено дослідження в рамках наукової теми «Особистість в освітньому середовищі сучасного суспільства» («УкрІНТЕІ», реєстраційний номер: 0123U104510, свідоцтво № 03 від 05 січня 2024 року) та реалізовано за грантової підтримки House of Europe (грантова угода № 42466-IPG-EDU). До участі в пілотній реалізації дослідження було запрошено 22 вчителі англійської мови з п'яти громад (Слобожанська, Підгородненська, Новомосковська, Петропавлівська та Царичанська), які викладають учням початкового та середнього шкільного віку.

В рамках дослідження було розроблено освітню програму, проведено очні тренінги, запроваджено менторство для вчителів, організовано міжнародну онлайн-конференцію (Державна реєстрація в МОН «УкрІНТЕІ», свідоцтво № 248 від 08 квітня 2024 р.) .

Тренінги охоплювали ключові аспекти СЕН, такі як розвиток емоційного інтелекту, управління стресом і методи підтримки позитивної атмосфери в класі. Програма тренінгу включала як теоретичні заняття, так і практичні вправи, що дозволило учасникам безпосередньо застосувати отримані знання.

Наставництво здійснювали досвідчені фахівці, які підтримували вчителів у впровадженні відносно нової методики у щоденну практику. Наставники регулярно проводили консультації, допомагали вирішувати проблеми, що виникали, надавали відгуки про результати впровадження СЕН на уроках.

Оцінка результатів дослідження показала позитивний вплив на педагогічну практику вчителів. Після завершення всього циклу навчання вчителі відзначили підвищення власної впевненості у застосуванні методів СЕН та продемонстрували здатність створювати більш сприятливе та позитивне

освітнє середовище, що сприяло зниженню рівня тривожності та стресу серед учнів.

Серед іншого викладачі відзначили підвищення мотивації студентів до вивчення іноземних мов та їх навчальних результатів, що стало можливим завдяки використанню методики СЕН.

Висновки. Соціально-емоційне навчання (СЕН) є потужним інструментом для покращення якості освіти, що допомагає учням оволодіти навичками контролю емоцій, досягнення цілей та побудови здорових стосунків. СЕН підвищує когнітивний розвиток, мотивацію учнів, покращує їхню впевненість та успішність, а також зміцнює стосунки між учителями та учнями. Впровадження СЕН у викладання іноземних мов сприяє формуванню емоційної стійкості та успішної адаптації учнів до викликів сучасного світу. Для успішної інтеграції СЕН у освітній процес важливо забезпечити належну підготовку вчителів через оновлені програми навчання, менторську підтримку та професійні спільноти.

В статті представлено досвід інтеграції СЕН у навчальну діяльність, аналіз підходів до підготовки вчителів іноземних мов, результати грантового дослідження щодо навчання педагогів загальноосвітніх шкіл та рекомендації щодо подальшої інтеграції СЕН у навчальний процес.

Важливо, що СЕН не знижує значущості академічних предметів, а, навпаки, може їх підсилити, допомагаючи учням подолати мовний бар'єр та розвивати важливі життєві навички. СЕН сприяє створенню емоційно безпечного середовища, де кожен учень може розкрити свій потенціал.

Література

1. Aksoy, P. & Gresham, F. M. Evidence-based social-emotional learning intervention programs for preschool children: An important key to development and learning. *International Journal of Psychology and Educational Studies*. 2024, Vol. 11, No 3, P. 201-217. DOI: <https://dx.doi.org/10.52380/ijpes.2024.11.3.1227>.

2. Elmi, C. Integrating Social Emotional Learning Strategies in Higher Education. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*. 2020, Vol. 10, Iss. 3, P. 848–858; DOI: <https://doi.org/10.3390/ejihpe10030061> .
3. Gimbert, B. G., Miller, D., Herman, E., Breedlove, M., & Molina, C. E. Social Emotional Learning in Schools: The Importance of Educator Competence. *Journal of Research on Leadership Education*. 2023, Vol. 18, No 1, P. 3–39. DOI: <https://doi.org/10.1177/19427751211014920> .
4. Kaspar, K. L. & Massey, S. L. Implementing Social-Emotional Learning in the Elementary Classroom. *Early Childhood Education Journal*. 2023, Vol. 51, P. 641–650. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10643-022-01324-3>
5. Krashen, S. D. Principles and practice in second language acquisition. Oxford: University of Southern California: Pergamon Press Inc., 1982, 209 p. URL: http://www.sdkrashen.com/content/books/principles_and_practice.pdf (дата звернення: 12.09.2024).
6. Kyrpa A. Lowering the affective filter: strategies for teaching in challenging environments during war-time. *Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*. 2023, No 88, P. 47-51. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2023.88.8>.
7. Pentón Herrera, L. J. Social-emotional learning in TESOL: What, why, and how. *Journal of English Learner Education*. 2020, Vol. 10, Iss. 1. URL: <https://stars.library.ucf.edu/jele/vol10/iss1/1> (дата звернення: 12.09.2024).
8. Schonert-Reichl K. A. Social and Emotional Learning and Teachers. *The Future of Children*. 2017, Vol. 27, No 1, P. 137-155. URL: <https://www.jstor.org/stable/44219025> (дата звернення: 12.09.2024).
9. Song, J., Howard, D., & Olazabal-Arias, W. (2022). Translanguaging as a Strategy for Supporting Multilingual Learners' Social Emotional Learning. *Education Science*. 2022, Vol. 12, Iss. 7, 475. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci12070475> .
10. What Is the CASEL Framework? URL: <https://casel.org/fundamentals-of-sel/what-is-the-casel-framework/#social-emotional-learning> (дата звернення: 12.09.2024)

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ТА ЇЇ РОЗВИТОК ЗАВДЯКИ ЗАСОБАМ ІНФОРМАЦІЙНО – КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Олена Копоть

освітньо – професійна програма

«Освітні педагогічні науки», магістратура, 2 курс

olena.kopot.mnopnz.2023@lpnu.ua

Науковий керівник: Тетяна Рузяк

доктор філософії, старший викладач

Національний університет «Львівська політехніка»

tetiana.i.ruziak@lpnu.ua

Інтеграція України до світового освітнього простору ставить нові виклики перед педагогічною наукою. У контексті міжнародної співпраці та адаптації до європейських і світових стандартів освіти, актуальність професійної компетентності вчителя набуває нової значущості. Важливим аспектом у цьому процесі є використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій як інструменту для підвищення ефективності навчання та вдосконалення педагогічної діяльності. Професійна компетентність вчителя відіграє ключову роль у досягненні цих цілей.

Розвиток сучасної освіти тісно пов'язаний із потребою адаптації до глобальних змін та вимог, що впливають із інтеграції України у міжнародний освітній простір. Законодавчі акти України, такі як «Про освіту» та «Про вищу освіту», підкреслюють важливість підвищення професійної компетентності вчителів, зокрема через використання інформаційно-комунікаційних технологій. Це необхідно для відповідності міжнародним стандартам освіти, що передбачають підготовку учнів до життя в інформаційному суспільстві, розвитку критичного мислення та здатності опановувати нові технології.

Сучасний вчитель має бути готовим до постійного навчання та адаптації до швидких змін, що відбуваються у світі. Професія педагога вимагає активного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у щоденну практику, використання інтернет-ресурсів, електронних платформ та інструментів для організації ефективного навчального процесу. Учитель, який активно впроваджує новітні технології, стає не тільки носієм знань, але й

фасилітатором процесу навчання, що дозволяє учням самостійно здобувати необхідну інформацію та розвивати навички, важливі для їхнього майбутнього.

Професійна компетентність учителя визначається як сукупність знань, навичок і умінь, що дозволяють йому ефективно виконувати свої професійні обов'язки. За визначенням С.У. Гончаренка, професійна компетентність є процесом розвитку особистості через соціалізацію та виховання, що тісно пов'язане з духовним і фізичним становленням людини [1]. О. Пошетун підкреслює, що компетентнісний підхід у сучасній освіті спрямований на формування ключових компетентностей, які дозволяють учням адаптуватися до нових умов та вимог сучасного світу [2].

Компетентнісний підхід у педагогіці по-різному тлумачиться різними науковцями. Зокрема, О. Овчарук наголошує на важливості підготовки учнів до сучасних соціальних викликів і змін на ринку праці. Вона вказує на необхідність формування у молоді навичок оперування сучасними технологіями, вміння адаптовуватися до нових умов, управляти інформацією, діяти ініціативно та приймати рішення вчасно, а також вчитися упродовж життя [4].

Інформаційно-комунікаційна компетентність сучасного вчителя стає важливим елементом його професійної діяльності. Як зазначає К. Колос, володіння інформаційно-комунікаційними технологіями дозволяє вчителю бути сучасним, активним та дієвим у цифровому світі, а також інтегрувати новітні досягнення технологій у педагогічну практику [3]. Використання таких систем, як Moodle та інших електронних платформ, сприяє розвитку професійних компетентностей і дозволяє вчителям бути більш гнучкими у своїй роботі.

Освіта впродовж життя є ключовим компонентом сучасного суспільства знань. Ідеї безперервної освіти, що ґрунтуються на філософських поглядах Платона, Сократа та інших мислителів, підкреслюють важливість постійного розвитку особистості. Сучасний учитель повинен навчатися протягом усього свого професійного шляху, вдосконалюючи свої компетентності за допомогою тренінгів, вебінарів, дистанційних курсів та інших форм навчання.

Активні інвестиції у систему освіти дорослих на всіх рівнях – загальноєвропейському, національному, регіональному та місцевому – можуть принести довгострокові плоди у таких сферах, як конкурентоспроможність, стабільність, розвиток, добробут населення, рівність та здоров'я.

Аналізуючи опрацьовану інформацію, можна дійти висновку, що учитель має бути у постійному процесі неперервної освіти, оскільки сучасні пізнавальні запити та духовні потреби вимагають оновлення знань і навичок. Професійна компетентність педагога повинна нагадувати керований процес розвитку професіоналізму, що дозволяє ефективно вирішувати професійні завдання та сприяти особистісному і професійному зростанню.

Розвиток професійної компетентності вчителя через використання інформаційно-комунікаційних технологій є важливим для підвищення якості освіти в Україні. Постійне навчання та вдосконалення вчителів дозволяє їм ефективно відповідати на виклики сучасного світу, підвищувати рівень педагогічної майстерності та інтегрувати інноваційні технології у навчальний процес. Освіта впродовж життя та активне використання інформаційно-комунікаційних технологій допоможуть вчителям забезпечити якісну підготовку молоді до майбутнього.

Література

1. Гончаренко, С.У. (2009). Дидактичні аспекти освіти дорослих. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 1, 67-73.
2. Пометун, О.І. (2004). Дискусія українських педагогів навколо компетентнісного підходу. В: О.В. Овчарук (ред.), *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. Київ: К.І.С.
3. Колос, К.Р. (2011). Система Moodle як засіб розвитку компетентностей учителів. *Житомирський державний університет імені Івана Франка*.
4. Овчарук, О.В. (2010). Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи.

**ДО ПИТАННЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ
ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ
ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ**

Богдан Коровяк

освітньо-наукова програма

«Професійна освіта (за спеціалізаціями)», аспірантура, 3 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

[*bohdan.e.koroviak@lpnu.ua*](mailto:bohdan.e.koroviak@lpnu.ua)

Науковий керівник: Тетяна Горохівська

доктор педагогічних наук, професор

Національний університет «Львівська політехніка»

[*tetiana.m.horokhivska@lpnu.ua*](mailto:tetiana.m.horokhivska@lpnu.ua)

Сьогодні формування конкурентоздатної особистості, яка адекватно орієнтується в соціумі, є неможливим без засвоєння нею комплексу правових знань. Сучасне суспільство все більш усвідомлює свою залежність від якості правової освіти, оскільки рівень і система юридичних знань істотно впливає на ефективність діяльності людини. Водночас рівень правової компетентності і правової культури суспільства починає формуватися в процесі правової освіти, від якості якої в країні залежить не лише стан правової культури в цілому, але й результат правової діяльності, в якій правова культура знаходить своє відображення. При цьому правова компетентність визначається знаннями в галузі права, повагою до закону, усвідомленим дотриманням правових норм, розумінням юридичної відповідальності, непримиренністю до правопорушень.

Аналіз науково-педагогічної літератури дозволяє виснувати, що проблематика формування та розвитку правової компетентності відображена в працях цілої низки вітчизняних дослідників. Зокрема методологічні та теоретичні засади правової компетентності досліджують Г. Буш, С. Гуріна, Н. Письменна та ін. Визначення структурних компонентів досліджуваної компетентності є предметом вивчення Л. Данильчук, О. Поліщук, Л. Рябовол та ін. Різноманітні аспекти застосування методів, технологій, форм розвитку і формування правової компетентності в закладах освіти розглядають А. Бойко, Н. Гарашкіна, С. Гурін, Я. Кічук, Д. Ключокова, М. Підберезький, М. Цимбалюк та ін.

Зауважимо, що традиційно в закладах освіти, в тому числі фахової передвищої, пріоритет надається спеціальним дисциплінам. Така ситуація є цілком зрозумілою, оскільки навчання здійснюється із врахуванням профілю закладу освіти. Разом з тим слід підкреслити, що недооцінювання значущості правових дисциплін у професійній підготовці студентів призводить до небажаних наслідків – низький рівень правової компетентності випускника, що формується в тому числі під час вивчення права в коледжі, може спровокувати умови соціальної незахищеності і складної адаптації до майбутньої професійної діяльності.

Варто зазначити, що сучасний етап розвитку професійної освіти характеризується переведенням студентів з репродуктивного рівня засвоєння знань на рівень формування компетентностей, що дозволяє поєднувати фундаментальність професійних базових знань з інноваційністю мислення і практико-орієнтованим підходом до вирішення конкретних завдань в сфері професійної діяльності. Таким чином, компетентнісний підхід представляє собою спробу привести у відповідність освіту і потреби ринку, уникнути протиріч між навчальною та професійною діяльністю. При цьому під час вивчення правових дисциплін необхідність застосування компетентнісного підходу є особливо важливою, оскільки право представляє собою один з найбільш динамічних регуляторів суспільних відносин – у зв'язку із застосуванням тих чи інших нормативно-правових актів інформація, що була засвоєна раніше, може не тільки втратити актуальність, але й стати принципово невірною.

Ми у своєму дослідженні правову компетентність студентів закладу фахової передвищої освіти розуміємо як сукупність якостей, що відображають ступінь кваліфікації, рівень правових знань, умінь, навичок, готовності та здатностей, необхідних для вирішення правових питань в галузі майбутньої професійної діяльності. Виходячи з такого визначення правової компетентності в її структурі можна виокремити декілька компонентів: когнітивний, мотиваційний, діяльнісний, особистісний (представлені на рис. 1).

Рис. 1. Структурні компоненти правової компетентності студентів закладу фахової передвищої освіти

На нашу думку, дослідження процесу формування правової компетентності студентів закладу фахової передвищої освіти потребує процедури педагогічного моделювання, центральним елементом якого є модель [3, с. 250].

Варто зазначити, що в педагогічній науці і практиці моделювання як метод наукового дослідження використовується достатньо широко. Він дозволяє глибше усвідомити сутність об'єкта дослідження, в якості якого в

нашому випадку представлений процес формування правової компетентності студентів. Результатом моделювання є модель як образ певної системи.

«Український педагогічний словник» визначає моделі як «умовні образи, (зображення, опис, схеми тощо) якогось об'єкта (або системи об'єктів), що зберігає зовнішню схожість і пропорції частин, при певній схематизації й умовності засобів зображення» [2, с. 213]. Вітчизняна дослідниця О. Гомонюк визначає, що «модель організовує, упорядковує її складові елементи, визначає їх взаємодію, дозволяє визначити форму застосування змодельованої системи» [1].

Процес моделювання С. Сисоєва формулює як «процес опосередкованого пізнання і перетворення дійсності, в межах якого об'єкт-оригінал перебуває в певній відповідності з об'єктом-моделлю. Робота з моделлю, як інструментом пізнання, інтерпретації і пояснення явищ дійсності, складається з етапів: побудова мисленнєвої моделі об'єкта вивчення; визначення умов, що впливають на динаміку моделі; зміна (послідовна, свідомо) і комбінування (довільне, вільне) умов; застосування законів і використання фактів» [4].

Під час розробки моделі формування правової компетентності студентів закладу фахової передвищої освіти ми виходили із загальноприйнятого в педагогічній науці уявлення про модель як систему, що зараховує мету, зміст, способи і засоби, а також результат освітнього процесу. Побудова моделі формування правової компетентності студентів враховує структурну та змістовну характеристику досліджуваної компетентності, особливості сприйняття права здобувачами освіти та складається з чотирьох блоків.

Перший блок: блок цілепокладання – відображає результат навчання, що планується, уявлення про рівень правової компетентності, що має бути досягнутий студентами. Метою моделі є формування правової компетентності як складової частини професійної компетентності майбутнього фахівця.

Другий блок: змістовний блок – складається з когнітивного, мотиваційного, діяльнісного і особистісного компонентів правової компетентності. Формування правової компетентності студентів закладу

фахової передвищої освіти розглядається як процес, спрямований на власне здобувача освіти з метою розвитку його особистості як професіонала. У зв'язку з цим зміст цього процесу складається не тільки з отримання студентами правових знань, але й формування мотивації, розвитку інтересу до закону і права в цілому, уміння застосовувати отримані знання у практичній діяльності, формування ціннісного відношення до професії та її правовому регулюванню.

Третій блок: організаційний блок – представлений низкою педагогічних умов, реалізація яких, на нашу думку, значно підвищить ефективність формування правової компетентності студентів.

Четвертий блок: результативний блок – відображає ефективність організування педагогічного процесу, характеризує досягнуті зміни у відповідності до поставленої мети. В якості оцінки результативності навчання передбачається діагностика рівня сформованості структурних компонентів правової компетентності студентів закладу фахової передвищої освіти.

Таким чином, представлена модель формування правової компетентності студентів закладу фахової передвищої освіти має визначену структуру, метою якої є удосконалення правової підготовки майбутніх фахівців. Запропонована модель дозволяє уявити процес підготовки студентів до професійної діяльності та її правового регулювання.

Література

1. Гомонюк О. М. Теоретичні та методичні основи формування професійно-педагогічної культури майбутніх соціальних педагогів у вищих навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2012. 595 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. 2-ге вид., доп. і випр. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.
3. Горохівська Т. М. Розвиток професійно-педагогічної компетентності викладачів фахових дисциплін технічних закладів вищої освіти : монографія. Дрогобич : Посвіт, 2020. 452 с.
4. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навч.-метод. посіб. Київ : ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ОСВІТІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Орест Кравчик

освітньо-наукова програма

«Професійна освіта (за спеціалізаціями)», аспірантура 2 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

[*orest.r.kravchyk@lpnu.ua*](mailto:orest.r.kravchyk@lpnu.ua)

Науковий керівник: Тетяна Гельжинська

кандидат педагогічних наук, доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

[*tetiana.y.helzhynska@lpnu.ua*](mailto:tetiana.y.helzhynska@lpnu.ua)

Станом на сьогоднішній день в рамках освітньої діяльності чітко не визначено можливості штучного інтелекту в освіті. Однак, у всякому разі, використання інноваційних технологій вітається та залучення систем штучного інтелекту, над якими буде належний контроль людини, однозначно зможе перевищити ті можливі ризики та покращити якість освіти, шляхом кращої індивідуалізації навчального процесу та отримання нових можливостей для навчання здобувачами освіти.

На сьогодні існує досить багато комп'ютерних програм, які можна класифікувати як системи штучного інтелекту, які задіяні у багатьох сферах життєдіяльності та широко використовується людиною, зокрема і в освітній діяльності. Сучасний ринок праці ставить високі вимоги до закладів освіти з очікуванням формування конкурентоспроможного фахівця, що здатний сучасно та креативно мислити, впроваджувати інновації у професійну діяльність. Протягом останнього часу науковцями розроблено та впроваджено багато інноваційних технологій, що базуються на інформаційно-комунікаційних технологіях, в тому числі і з застосуванням штучного інтелекту. Особливим інтересом останнім часом користується дослідження впровадження штучного інтелекту в освітню галузь.

Сучасна наука не визначає однозначного трактування поняття штучного інтелекту та реального його використання в освітньому процесі. Тому важливим питанням сьогодення є розуміння поняття штучного інтелекту, належне його правове регулювання, виокремлення реальних можливостей його застосування.

Зацікавленість використання штучним інтелектом у освіті свідчить величезна кількість нових досліджень в науковій літературі. Це питання досліджували у своїх працях зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема, Бердо Р. С., Расюн В. Л., Величко В. А., Візнюк І.М., Буглай Н.М., Куцак Л.В., Поліщук А. С., Киливник В.В., Драч І., Петроє О., Бородієнко О., Регейло І. та інші.

Можна зазначити, що найперше визначення штучному інтелекту надавали А. Тюринг, Р. Курцвейл та Дж. Маккарті - це здатність машин мислити як людина. Натомість, штучний інтелект в освіті - штучний інтелект в освіті можна визначити як технології на основі систем штучного інтелекту, які використовуються суб'єктами освітньої діяльності та здобувачами освіти різних рівнів в рамках освітнього процесу [2, с. 17].

Зараз теоретичне вивчення штучного інтелекту полягає у філософському сприйнятті інтелекту людини, а практичне застосування у можливості визначити такий алгоритм, який буде основою діяльності комп'ютерної програми, який дозволить самому штучному інтелекту максимально наблизитись до природнього інтелекту людини.

Аналіз літературних джерел підтверджує великий інтерес освітянської спільноти до залучення штучного інтелекту в освіту. На законодавчому рівні України в 2020 році було прийнято Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні, в якій було надано визначення поняття штучного інтелекту. Згідно з цією Концепцією, штучний інтелект - це організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні

комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань [1].

Якщо говорити про міжнародний рівень, то у березні у березні 2024 року прийнято Резолюцію Європарламенту щодо регулювання використання штучного інтелекту та визначено таке чітке розуміння поняття систем штучного інтелекту, який в даному контексті визначають саме як комп'ютерну програму.

Згідно із згаданим вище документом, система штучного інтелекту - це програмне забезпечення, яке розроблене за допомогою однієї чи декількох технік та підходів, зокрема машинне навчання, підходи на основі логіки та знань, індуктивне (логічне) програмування, використання баз даних, висновування та дедуктивні рушії, символну обробку даних статистичні підходи, баєсівський аналіз даних, методи пошуку та оптимізації, і може, відповідно до визначених людиною цілей, генерувати результати, такі як контент, прогнози, рекомендації або рішення, що впливають на середовища, з якими вони взаємодіють [3].

У Європейському Союзі було прийнято Резолюцію Європейського парламенту від 19 травня 2021 року щодо штучного інтелекту в освіті, культурі та аудіовізуальному секторі (2020/2017(INI)), який підкреслює важливість підвищення рівня цифрової грамотності та використання систем штучного інтелекту по всьому Європейському Союзу, зокрема в освіті, потребу в оновленні навчання вчителів та викладачів і забезпеченні загального доступу до технологій штучного інтелекту в школах для подолання цифрового розриву. Планується надати пріоритет цифровим навичкам і грамотності, документ

також підкреслює важливість етичного та ефективного використання штучного інтелекту в освітніх установах, закликає до інвестицій в цифрову інфраструктуру та сприяння інклюзивним освітнім практикам, які охоплюють всіх учнів, включно з тими, хто перебуває у вразливих ситуаціях [4].

Дослідники вважають, що штучний інтелект в освіті можна використовувати такими способами:

- персоналізація та індивідуалізація навчальних планів;
- супровід здобувачів освіти;
- “помічник” викладача та перевірка академічної доброчесності.

Використання систем штучного інтелекту в освіті дозволяє розробляти гнучкіші, більш індивідуальні та зручні плани навчання для конкретних користувачів, що дозволить значно підвищити успішність таких здобувачів освіти.

Разом з тим, великі перспективи викликають великі проблеми. Можна, загалом, виділити три групи проблем, які можуть виникнути внаслідок залучення штучного інтелекту в освітню діяльність. Системи штучного інтелекту розвиваються із використанням великих масивів даних (big data) та, в тому числі, відкритих даних, як до прикладу новинні ресурси, такі системи можуть невірно інтерпретувати особливості особистості кожного здобувача освіти при, до прикладу, перевірці результатів виконання навчальних завдань. Системи штучного інтелекту можуть використовувати некоректні або неактуальні дані для навчання, що може призвести до систематичної дискримінації певних груп людей або можуть бути обрані недостатньо правильні навчальні плани для здобувачів освіти, до прикладу, з особливими освітніми потребами. На жаль, штучний інтелект зараз недосконалий та може робити багато помилок у прийнятті тих чи інших рішень, існує ризик

упередженості та дискримінації, може бути порушена приватність, існує брак мисленнєвих вмінь вищого рівня.

Література

1. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 02.12.2020 р. № 1556-р : станом на 29 груд. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-p#Text> (дата звернення: 29.04.2024).

2. Сидорчук Ю. М. Філософсько-правові проблеми використання штучного інтелекту. *Право і суспільство*. 2017. № 3 ч. 2. С. 16–19. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/3_2017/part_2/6.pdf (дата звернення: 29.04.2024).

3. European Parliament legislative resolution of 13 March 2024 on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on laying down harmonized rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act) and amending certain Union Legislative Acts : European Parliament legislative resolution of 13.03.2024 no. COM(2021)0206 – C9-0146/2021 – 2021/010. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0138_EN.html (date of access: 29.04.2024).

4. European Parliament resolution of 19 May 2021 on artificial intelligence in education, culture and the audiovisual sector : European Parliament resolution of 19.05.2021 no. 2020/2017(INI). URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0238_EN.html (date of access: 29.04.2024).

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА У КОНТЕКСТІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ

Лариса Кульбач

**старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти
Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної
освіти» Дніпропетровської обласної ради**
kulbachlarisa@gmail.com

Розвиток України на шляху розбудови демократичного суспільства вимагає оновлених підходів у вихованні активних і відповідальних громадян, патріотів України, здатних стати на захист її територіальної цілісності й незалежності, ініціювати та брати на себе відповідальність за громадські справи, що сприяють підвищенню якості життя українців, просуванню громадянських цінностей, інтегруванню українців в європейську спільноту. Ключовим у формуванні громадянськості дітей і підлітків стає інтегральний компетентнісний підхід, який не містить чітких меж між навчанням та вихованням. І саме педагоги, маючи певний рівень професійної компетентності, складником якої є громадянська, формують основи правових знань та умінь здобувачів освіти, їх громадянські та соціальні компетентності, здатність до відповідальних вчинків на благо родини, суспільства, України.

У школі учні отримують базові знання про основи демократії та з прав людини, вони не готуються до дорослого життя, а живуть повноцінним шкільним життям, зі своїми правилами й законами, вибудовуючи стосунки з однолітками та педагогами на демократичних засадах, отримуючи певний досвід взаємин у мікросоціумі, створення власного іміджу в колективі, відчуття потреби й важливості колективу. Від того, наскільки вчителі готові дотримуватися громадянських принципів в освітньому процесі, таких як справедливість, рівність, повага до гідності особистості й повага до закону, верховенство права тощо, залежить рівень демократичних стосунків у шкільному колективі. Учителі програють роль «моделей поведінки» у суспільстві, навчаючи учнів, спілкуючись, дискутуючи, розв'язуючи нестандартні, конфліктні ситуації. Адже у спільному пошуку рішення проблем і шляхів подолання труднощів у здобутті знань та набутті життєвого досвіду лежить основа вибудованих стосунків між учасниками освітнього процесу, а в

майбутньому – рівень громадянськості та життєвих компетентностей випускників, їх активна участь у суспільному житті.

Варто зазначити, що підготовці педагогів до реалізації європейського вектору розвитку демократії в освіті сприяє низка міжнародних проєктів, які активно впроваджується сьогодні в системі освіти. Серед них проєкти ГО DOCCU («Розвиток громадянських компетентностей в Україні» – DOCCU; «Децентралізація для розвитку демократичної освіти» – DECIDE), Програма підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа» від Європейського центру ім. Вергеланда.

Так, програма підготовки педагогів дошкільної та загальної середньої освіти «Стаємо сильнішими разом» навчає активному використанню ресурсів ОДГ/ОПЛ у роботі з дитячими спільнотами щодо інтеграції дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій на окупованих та прифронтових територіях, які зазнали фізичних чи психологічних травм, які змінили місце проживання, перебувають за кордоном; програма сприяє поглибленню обізнаності педагогів у сфері освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини. Вивчаючи соціальні, педагогічні та психологічні аспекти інтеграції дітей в дитячі колективи, вчителі та вихователі шкіл, закладів дошкільної та позашкільної освіти через тренінгові технології випрацьовують стратегії використання ресурсів ОДГ/ОПЛ в освітньому процесі: розвиток дружньої атмосфери в дитячому колективі, дослідження прав людини та прав людини, різноманіття у суспільстві та навчання сприйняттю інших, вироблення правил та навчання конструктивному вирішенню конфліктів, навчання батьків використанню ресурсів ОДГ/ОПЛ для організації дозвілля дітей. Методичний порадник з використання ресурсів ОДГ/ОПЛ у роботі з дитячими спільнотами задля сприяння інтеграції дітей, які опинилися в умовах війни «Стаємо сильнішими разом» пропонує педагогам, що працюють в дошкільній, загальній середній та позашкільній освіті, навчальні активності «для розвитку демократичної взаємодії, емпатійного спілкування та шанобливого ставлення до прав людини і дитини у дитячих спільнотах загалом», матеріали розроблені на основі навчально-методичних ресурсів освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини міжнародної освітньої платформи

«Living Democracy», використання яких в освітньому процесі покликано розвивати в дітей когнітивні, поведінкові, соціальні й емоційні навички, необхідні для соціальної адаптації, інтеграції, інклюзивності й самореалізації особистостей та спільнот [4].

Упровадження в закладах загальної середньої освіти проєкту «Демократична школа» своєю чергою сприяє формуванню громадянських компетентностей, що є однією з ключових компетентностей школяра, навчає демократії завдяки інтегрованому й наскрізному підходам в освітньому процесі, в організації учнівського самоврядування, громадському управлінню. Освіта для демократичного громадянства фокусується на участі людини у громадській, соціальній, політичній, правовій, економічній та культурній сферах життя, на її демократичні права та обов'язки, а освіта з прав людини – на права людини у всіх її сферах життя [5].

Слушною є думка, що для України «демократична школа» – це орієнтир того, якими мають бути демократичні реформи в шкільній освіті. Адже реальна шкільна автономія, педагогіка партнерства, дитиноцентризм, задекларовані у Концепції нової української школи, реалізуються насамперед через практичне втілення цінностей демократії та прав людини у навчально-виховний процес, організацію діяльності школи та управління нею [5]. Методичні рекомендації щодо демократичного розвитку школи, розроблені у рамках реалізації Всеукраїнської програми освіти для демократичного громадянства «Демократична школа» пропонують інноваційний Інструмент демократичного розвитку школи, який базується на рекомендаціях Ради Європи та спрямований на практичну реалізацію положень Концепції нової української школи. На увагу заслуговує збірник «Громадянська відповідальність», який пропонує 80 вправ для формування громадянської та соціальної компетентностей під час вивчення різних шкільних предметів. Інтегрування педагогами запропонованих вправ з української та іноземних мов, історії, правознавства, математики, фізики, біології, української та зарубіжної літератур, фізичної культури, трудового навчання; створення ситуацій, у розв'язанні яких активну участь беруть учні, висловлюючи свої думки, виступаючи в ролі опонентів по відношенню до вчителя та своїх товаришів, де найбільше цінується свобода

думки як перша сходинка до творчості і демократизм; демократичне освітнє середовище, у якому заохочується ініціатива та власне бачення певної проблеми, критичне ставлення до дійсності, повага до різноманітності, взаємоповага і відповідальність – усе це, безперечно, сприяє формуванню нового покоління демократичних, незалежних, українців-патріотів [6].

Література:

1. Громадянська відповідальність: 80 вправ для формування громадянської та соціальної компетентностей під час вивчення різних шкільних предметів. 5–9 клас. Посібник для вчителя / Рафальська М., Боярчук О., Герасим Н. та ін. Київ, 2017. 136 с.
2. Демократична школа: практичний посібник. Всеукраїнська програма освіти для демократичного громадянства. Європейський центр імені Вергеланда, 2017. URL: <https://theewc.org/content/uploads/2020/02/Tool-for-Democratic-School-Development-web-Ukrainian.pdf> (дата звернення: 23.09.2024).
3. Концепція Нової української школи : ухв. рішенням колегії МОН від 27.10.2016 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 23.09.2024).
4. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні : затв. розпорядженням Каб. Міністрів України від 03.10.2018 р. URL: <http://surl.li/tctn> (дата звернення 10.09.2024).
5. Про освіту : Закон України від 23 березня 1996 р. № 100/96-ВР. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 09.09.2024).
6. Стаємо сильнішими разом : методичний poradnyk з використання ресурсів ОДГ/ОПЛ у роботі з дитячими спільнотами задля сприяння інтеграції дітей, які опинилися в умовах війни / укладачі: М. Гриньова, Д. Карпенко, О. Солнцева; за заг. ред.: Н. Г. Протасової, В. В. Полторак, Ю. О. Молчанової. Київ, 2023. 165 с. URL: https://decide.in.ua/wp-content/uploads/2023/11/stayemo-sylnishymy-razom_poradnyk_.pdf (дата звернення: 23.09.2024).

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ МІЖНАРОДНОЇ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНИХ МОВ

Ірина Ладанівська

доктор філософії

Львівський національний університет імені Івана Франка

iryna.ladanivska@lnu.edu.ua

В умовах викликів, з якими стикнулось людство, надзвичайно важливу роль відіграє дистанційне навчання. Повномасштабне вторгнення ще більше створило умови, які були зумовлені необхідністю переходу на дистанційне навчання для забезпечення безперервності освітнього процесу. Це створило розширення можливостей для академічної мобільності, а сама мобільність стає все більш актуальною та набуває особливої уваги. Поняття «дистанційне навчання» передбачає розуміння її як методу організації дидактичного процесу в умовах, коли вчителі та учні чи студенти знаходяться віддалено один від одного, використовуючи при цьому для передачі інформації - крім традиційних методів зв'язку – також сучасні телекомунікаційні технології, що забезпечують передачу голосу, відеозображення, комп'ютерних даних і друкованих матеріалів у цифровому форматі. [2, с. 12] . Таким чином інноваційні технології дають можливість здійснювати прямий контакт в реальному часі між викладачем і студентом через освітні платформи чи інші мережі, незалежно де вони знаходяться. Це особливо актуально в умовах воєнного часу, адже багато викладачів та студентів не мають фізичної можливості перебувати дома, у стінах своєї рідної школи чи університету, а змушені переїжджати в більш безпечні регіони. Дистанційне навчання являє собою ефективний інструмент, який дозволяє подолати географічні бар'єри, забезпечуючи доступ до якісної освіти як для студентів, так і для викладачів з усього світу.

Академічна мобільність є ефективним засобом підвищення професійної компетентності викладача іноземних мов, адже представлено широкий спектр онлайн-курсів та різноманітних програм, обмінів від передових університетів Європи та світу. Завдяки академічній мобільності викладачі мають змогу спілкуватись з колегами з різних країн, мають можливість обмінюватись досвідом та запозичувати його, щоб згодом втілити у своїй професійній діяльності та підвищити свою кваліфікацію. Також академічна мобільність є

прекрасною можливістю для спільних проєктів між викладачами, педагогами різних університетів та країн, де колеги мають можливість обговорити професійні питання та отримати нові знання, які застосовуватимуть у практичній діяльності у майбутньому.

Однією з переваг дистанційного навчання є те, що воно є більш доступним за вартістю, ніж традиційне очне навчання. Академічна мобільність - це надзвичайно корисний досвід для ознайомлення з останніми досягненнями в галузі викладання іноземних мов, яка передбачає використання штучного інтелекту та інтерактивних платформ для створення та проведення онлайн-занять зі своїми студентами. Штучний інтелект набуває все більшої популярності та стає все більш актуальним з кожним роком, адже його вплив стає надзвичайно помітним і поступово трансформує різні сфери нашого життя, а особливо вплив ШІ став відчутним та актуальним у вивченні іноземних мов. Університети європейських країн дуже активно використовують штучний інтелект, адже впроваджено до цифрового навчання інноваційні стратегії, які є набагато цікавіші та привабливіші порівняно з традиційними. [1] ШІ уможлиблює створення персоналізованих навчальних програм, особливо актуальні для вивчення іноземних мов, адаптованих до конкретних потреб кожного учня, забезпечуючи широкий спектр розробок у сфері вивчення та викладання іноземних мов із експоненціальним розвитком обробки природної мови (Natural language processing, NLP) та технологій для роботи з великими даними [3]. Таким чином, NLP, аналізуючи структуру, семантику і взаємозв'язки у тексті, має можливість виділити основну інформацію та зрозуміти основне повідомлення, створити завдання, які будуть адаптовані до потреб кожного студента чи учня. Такий підхід дає змогу вчителям відстежувати результати навчання та освоєння іноземної мови студентом, досягаючи таким чином більшої ефективності навчальних прийомів і методів. Використання ШІ та інших цифрових технологій поступово забезпечує перехід до гіперіндивідуалізованої освіти, яка перетворюється на взаємодію людини із штучним інтелектом, де останній контролює та дізнається про учня який навчальний матеріал він вже засвоїв і чого йому ще потрібно навчитися. Таким чином, так званий бот-викладач зі штучним інтелектом визначає, що учень

повинен вивчити, надаючи учневі той навчальний матеріал для засвоєння, який учень зможе опанувати упродовж найбільш оптимального академічного часу і пропонує способи опрацювання різних типів інформації виключно для цього учня, з урахуванням його навчальної історії, його навчального досвіду.

Академічна мобільність зумовлює конкурентоспроможність викладача іноземних мов, адже отримання нових знань, навичок, освоєння нових методів та методик викладання, обмін досвідом займає чільне місце у підвищенні професійно-методичної компетентності вчителя іноземних мов. Розвиток міжкультурної компетентності також відіграє важливу роль для підвищення, адже знайомство з різними культурами, мовами також підвищує професійно-методичну компетентність вчителя іноземних мов, розширює світогляд викладача.

Дистанційне навчання відкриває нові можливості та нові горизонти для міжнародної академічної мобільності викладачів іноземних мов. Академічна мобільність дозволяє набувати досвід, знання та навчатись у кращих викладачів провідних університетів світу. Отримання нових навичок та знань підвищують професійно-методичну компетентність вчителя іноземних мов та дають можливість створювати програму та навчальний матеріал, адаптований потребам кожного студента індивідуально, а це у свою чергу дозволяє досягати найкращих результатів як викладачам, так і їхнім студентам. Занурення викладача у мовне середовище дозволяє їм практикувати мову в реалістичних ситуаціях та покращувати її, вивчати та досліджувати лексико-семантичні особливості мови.

Література

1. Калько, Р. М., Декусар, Г. Г., & Лагун, К. Д. Теоретичні та практичні засади використання методів штучного інтелекту при вивченні іноземних мов у ЗВО. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки, (208), 2024. 181–187. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-208-25>
2. Kubiak M. J.. Szkoła, Internet, Intranet. Wirtualna edukacja. Wyd. MIKOM, Warszawa, 2000.
3. Li R. Using Artificial Intelligence in Learning English as a Foreign Language: An Examination of IELTS LIULISHUO as an Online Platform. *Journal of Higher Education Research*, 2020. <https://doi.org/10.32629/jher.v1i2.178>

ВПЛИВ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я НА ПРОФЕСІЙНУ МОБІЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Діана Лупир

**освітньо-професійна програма
«Початкова освіта», магістратура, 1 курс**

12dl09dl03@gmail.com

Науковий керівник: Крістіна Петрик

кандидатка педагогічних наук, доцентка

Бердянський державний педагогічний університет

crystalbspu@gmail.com

В умовах сучасних викликів, зумовлених воєнними діями, проблема ментального здоров'я майбутніх учителів початкових класів набуває особливої актуальності. Психологічні навантаження, що виникають через стресові обставини, впливають не лише на загальний стан особистості, але й на їх професійну мобільність та здатність ефективно виконувати педагогічні функції. Важливість вивчення цього питання полягає в тому, що вчителі є ключовою ланкою у формуванні майбутнього покоління, а їх ментальне здоров'я визначає якість освітнього процесу та здатність до адаптації у кризових умовах.

Проблеми формування і розвитку професійної мобільності педагогів досліджували С. Желтова, Б. Ігошев, О. Нікітіна, Р. Пріма. Цінними є напрацювання Л. Вороновської, І. Герасимової, Л. Горюнової, О. Дементьєвої, В. Дюніної, Є. Іванченко, С. Савицького, Т. Сливінської, Л. Сушенцевої, Д. Череднік, І. Хом'юк, які розглядали питання формування професійної мобільності майбутніх фахівців у закладах вищої освіти. Важливе значення для нашого дослідження мають праці вчених О. Белова, Ю. Бойчука, В. Загдай, О. Ткачишиної, А. Фрицюк у яких обґрунтовано проблеми впливу ментального здоров'я на здатність майбутніх педагогів, зокрема й початкових класів, адаптуватися до нових викликів і мобільно реагувати на зміну обставин у сучасних реаліях.

Мета статті – дослідити вплив ментального здоров'я на професійну мобільність майбутніх учителів початкових класів в умовах війни та визначити ключові чинники, які впливають на емоційну стійкість і здатність до адаптації в кризових умовах.

Процес педагогізації суспільства, що передбачає поширення освітніх ідей та залучення майбутніх фахівців у різні сфери діяльності, є досить поширеним явищем. Це, на думку Р. Пріми, підтверджує потребу в педагогічних кадрах, які володіють високим рівнем професійної мобільності. Здатність швидко адаптуватися до змін, передбачати ситуації та реагувати на них є ключовими компетентностями сучасного педагога, оскільки саме від них залежить успішність освітнього процесу [3, с. 42].

Професійна мобільність майбутнього педагога, як зазначають О. Акімова, О. Столяренко та С. Губіна, є невід'ємною рисою особистості, яка необхідна для успішної адаптації до сучасного ринку праці. Вона проявляється у здатності швидко змінювати завдання та види професійної діяльності, інтегрувати зміст суміжних навчальних дисциплін, а також майстерно обробляти та викладати його учням [1, с. 593].

У період війни, коли відбувається радикальне порушення звичного ритму життя, професійна мобільність стає критично важливою, оскільки надає можливість створити власний професійний стиль відповідно до своїх поглядів, принципів та орієнтацій, постійно здійснювати пошук оптимальних освітніх форм навчання, здійснювати педагогічний експеримент, продукувати й узагальнювати самобутній досвід педагогічної діяльності. Майбутні вчителі початкових класів повинні не лише зберігати здатність до самонавчання і самовдосконалення, але й оперативно реагувати на зміну умов навчання – зокрема, на дистанційну форму освіти, непередбачуваність робочого графіку, а також психологічний стан здобувачів початкової освіти, який може значно ускладнювати освітній процес.

Саме тому, у період війни, ментальне здоров'я стає одним з найважливіших показників, які безпосередньо впливають на діяльність майбутнього вчителя, його емоції, думки та вчинки, тобто на професійну мобільність.

Ментальне здоров'я є важливим чинником, що безпосередньо впливає на професійну мобільність майбутніх учителів, особливо в умовах війни, яка створює хронічні стресові умови, що значно впливають на здатність людини адаптуватися до змін і виконувати свої професійні обов'язки. Психологічна стійкість та емоційна стабільність стають невіддільними елементами професійної мобільності, оскільки вони дозволяють вчителям продовжувати працювати в екстремальних умовах, зберігаючи свою ефективність.

На думку А. Фрицюк у період війни вчителі не лише стикаються з підвищеним навантаженням через зміни в освітньому процесі (перехід на дистанційне навчання, часті повітряні тривоги, евакуація молодших школярів тощо), але й переживають особисті труднощі, пов'язані з безпекою, втратами, переміщенням або психологічними травмами. Емоційна виснаженість і постійне відчуття тривоги можуть обмежувати когнітивні ресурси майбутніх учителів, знижуючи їхню здатність вчитися новому або змінювати свої професійні стратегії. В умовах війни це може проявлятися у нездатності швидко освоювати нові технології, адаптувати методику викладання до потреб учнів або організувати навчання в нових форматах [6, с. 1251].

Детальний аналіз наукових праць О. Філоненко [5], Н. Меленишин та Г. Ступак [2] дозволяє стверджувати, що ментальне здоров'я впливає на кілька ключових аспектів професійної мобільності майбутніх фахівців. По-перше, учителі, які мають стійке ментальне здоров'я, краще пристосовуються до змін, зокрема, таких як перехід на дистанційне навчання, упровадження нових освітніх платформ або зміна навчальних планів. Вони здатні зберігати мотивацію, попри виклики, і підтримувати високий рівень самоконтролю та

організованості. По-друге, війна змушує вчителів шукати нові, нестандартні шляхи розв'язання педагогічних проблем. Психологічне здоров'я впливає на здатність до творчого підходу, що є важливою частиною професійної мобільності. По-третє, ефективне спілкування з учнями, особливо в умовах стресу, є важливою частиною професійної мобільності. Вчителі з міцним ментальним здоров'ям здатні краще підтримувати емоційний зв'язок зі здобувачами початкової освіти, розуміти їхні потреби та створювати позитивне навчальне середовище навіть у складних обставинах.

Активна професійна мобільність майбутнього вчителя, як зазначає Т. Сливінська, стає можливою завдяки формуванню усвідомленої позиції щодо збереження власного психічного здоров'я, сформованим навичкам саморегуляції та розвиненому емоційному інтелекту [4, с. 76].

Звідси приходить розуміння, що заклади вищої освіти, які займаються безпосередньою підготовкою майбутніх педагогів, повинні підтримувати їх ментальне здоров'я, зосереджуючи увагу на розвитку резильєнтності. Це передбачає впровадження програм психологічної підтримки, зокрема тренінгів, індивідуальних консультацій, а також інтеграцію в освітньо-професійні програми елементів психологічної грамотності, навчання навичкам стрес-менеджменту. Важливо створювати безпечне навчальне середовище, в якому здобувачі вищої освіти зможуть навчитися управляти стресом, розвивати самоорганізацію та бути готовими до роботи в кризових умовах. Такий підхід сприятиме формуванню емоційної стійкості й здатності до професійної адаптації в складних обставинах.

Таким чином, професійна мобільність майбутніх учителів початкових класів у період війни є необхідною умовою для забезпечення ефективності їхньої професійної діяльності та підтримки якості освітнього процесу. Війна створює нові виклики, які вимагають від педагогів готовності до змін, швидкої адаптації до нових умов та здатності виконувати свої професійні обов'язки в

умовах постійного стресу. Психологічна стійкість та емоційна зрілість є ключовими чинниками, які впливають на здатність майбутніх учителів початкових класів ефективно адаптуватися до змін у професійній діяльності, особливо в умовах війни.

Література

1. Акімова О., Столяренко О., Губіна С. Професійна мобільність як засіб активізації професійного самовизначення майбутніх учителів. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 2 (20). С. 583–597.
2. Меленишин Н., Ступак Г. Підготовка вчителя початкових класів до діяльності у ситуаціях воєнного часу. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 6 (12). С. 523–536.
3. Пріма Р. Формування професійної мобільності майбутнього вчителя: вектори наукових досліджень. Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка., 2016. №25. С. 40 - 45
4. Сливінська Т. Психічне здоров'я педагога як фактор його професійної мобільності. *Журнал «Психологія»*. 2020. № 2–3. С. 73–79.
5. Філоненко О. Формування професійної мобільності майбутніх учителів у закладах вищої освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. № 212. С. 174–178.
6. Фрицюк А. Педагогічні умови формування професійної мобільності майбутніх учителів. *Журнал «Наукові інновації та передові технології». Сер. : Педагогіка*. 2024. № 3 (31). С. 1248–1260.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ: РОЛЬ ВИКЛАДАЧІВ У РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ

Юрій Луцан

освітньо-наукова програма

**«Освітні педагогічні науки», аспірантура 3 курс
Національний університет «Львівська політехніка»**

yurii.p.lutsan@lpnu.ua

**Науковий керівник: Мирослав Криштанович
доктор наук з державного управління, професор
Національний університет «Львівська політехніка»**

myroslav.f.kryshtanovych@lpnu.ua

У статті розглядаються методичні підходи до навчання у закладах вищої освіти та роль викладачів у розвитку потенціалу студентів. Визначено основні методики, які сприяють активізації освітнього процесу, а також досліджено, як викладачі можуть підтримувати та мотивувати студентів. Аналізуються позитивні результати впровадження інноваційних підходів у навчання, що сприяють розвитку критичного мислення та професійних навичок студентів.

Метою статті є вивчення ефективних методичних підходів до навчання у закладах вищої освіти та визначення ролі викладачів у розвитку потенціалу студентів, а також формування рекомендацій щодо оптимізації освітнього процесу.

Сучасна освіта вимагає від викладачів не лише знання навчального матеріалу, а й вміння адаптувати методи навчання до потреб студентів. У зв'язку з динамічними змінами на ринку праці та швидким розвитком технологій, важливо, щоб освітній процес був гнучким і орієнтованим на розвиток критичного мислення, творчості та професійних навичок. У цьому контексті роль викладачів стає ключовою: вони не лише передають знання, але й формують середовище, що сприяє особистісному та професійному зростанню студентів.

Методичні підходи до навчання студентів:

- активні методи навчання: групові дискусії, проектна робота, кейс-методи, які залучають студентів до активної участі у навчальному процесі.

- інтерактивні технології: використання сучасних технологій (онлайн-курси, платформи для дистанційного навчання) для підвищення зацікавленості студентів.
- диференційований підхід: адаптація навчальних завдань відповідно до індивідуальних потреб та рівня підготовки студентів.

Розглянемо яка ж роль викладачів у розвитку потенціалу студентів:

- підтримка студентів у їхньому навчальному процесі та розвитку, надання зворотного зв'язку.
- використання різних стратегій для підвищення мотивації студентів до навчання, таких як встановлення чітких цілей та визнання досягнень.
- формування атмосфери довіри та підтримки, що сприяє розвитку відкритої комунікації.

Які ми маємо позитивні результати впровадження нових підходів, а це:

- покращення академічних результатів та зростання зацікавленості студентів у навчанні;
- розвиток критичного мислення та навичок вирішення проблем;
- підвищення рівня задоволеності студентів навчальним процесом [1-3].

Отже, методичні підходи до навчання у закладах вищої освіти грають важливу роль у розвитку потенціалу студентів. Викладачі, застосовуючи активні, інтерактивні методи та індивідуальний підхід, можуть значно підвищити ефективність навчання та мотивацію студентів. Важливо, щоб освітній процес був адаптований до потреб сучасних студентів і вимог ринку праці, що вимагатиме від викладачів постійного самовдосконалення та впровадження інноваційних практик.

Література

1. Сидоренко, О. (2021). Методичні аспекти викладання у вищій школі: теорія та практика. Київ: Наукова думка. 4. С. 15-20.
2. Романовська, О. (2020). Навчальні технології в сучасній вищій освіті: нові підходи і стратегії. Харків: ХНУ. 3(20). С. 42-50.
3. Коваленко, Л. (2023). Інноваційні підходи до навчання: роль викладачів у формуванні успішних студентів. Журнал «Освіта та наука». 1(25). С. 12-20.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ВЧИТЕЛЯ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

Ірина Максимек

освітньо-професійна програма

«Освітні педагогічні науки», магістратура, 2 курс

iryna.maksymek.mnopnz.2023@lpnu.ua

Науковий керівник: Любов Дольнікова,

кандидат педагогічних наук

Національний університет «Львівська політехніка»

lubov.v.dolnikova@lpnu.ua

Вимоги сучасного ринку праці, запити споживачів освіти, намагання педагога йти в ногу з часом, і бути професійно мобільним можуть бути реалізовані принципами освіти впродовж всього життя, оскільки сучасна наука розвивається настільки швидко, що часто професійні знання, здобуті педагогом у закладі вищої освіти, вже за кілька років стають недосконалими і неповними та потребують доповнення та осучаснення.

Державна політика та нормативно-правове регулювання професійної діяльності педагога як визначального суб'єкта освітнього процесу передбачає можливість безперервного навчання для його вдосконалення. У Законі «Про освіту» зазначено, що педагог в контексті власного професійного розвитку може обирати один з видів освіти впродовж життя – формальну, неформальну чи інформальну освіту.[2] Зупинимось на найдоступнішій і найефективнішій, на нашу думку, формі професійного розвитку і підвищення кваліфікації - на неформальній освіті. Неформальна освіта не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних або часткових освітніх кваліфікацій. Вона допомагає швидко і вчасно отримати необхідні знання відповідно до потреб сучасності, врахувати запити як освітньої галузі загалом так і вчителя зокрема. В літературі виокремлюють такі форми неформальної освіти: очна (тренінги, майстер-класи, семінари, професійні лабораторії тощо); дистанційна (дистанційні курси, вебіари).[1, с.37]

Неформальна освіта вчителя може бути отриманою в неурядових установах, на платформах дистанційного навчання, у приватних провідних фахівців галузі. Зазначимо, що вимоги до закладів неформальної освіти державою не встановлюються, оскільки вони нею не регламентуються. Для них не обов'язковим є наявність ліцензії, але вони повинні оприлюднити свої програми, зазначити умови отримання здобувачем сертифікату та оприлюднити реквізити офіційних установ, що забезпечують провадження освітньої діяльності в межах неформальної освіти. Це дає широке коло вибору вчителю саме цієї чи іншої форми навчання в контексті свого професійного розвитку для того, щоб досягти вершин педагогічної діяльності, не втратити до неї інтерес, відчувати внутрішнє задоволення від виконуваної роботи.[1, с.39]

Як свідчить досвід вивчення нами цього питання, для вчителя важливе значення для професійного зростання мають:

1. Оволодіння передовим педагогічним досвідом, пошуковою дослідною роботою.
2. Вивчення філософської та психолого-педагогічної літератури, законодавчих актів держави про освіту; зустрічі з новаторами; участь у роботі методичних об'єднань, семінарів, конференцій, педагогічних читань тощо.
3. Урахування новин педагогічної преси, радіо, телебачення, які швидко реагують на всі новації і зміни, що відбуваються у системі педагогічної освіти та освітньому процесі, ознайомлюють із передовим інноваційним досвідом, матеріалами зустрічей, конференцій, симпозіумів тощо.
4. Ознайомлення із національною системою виховання, що репрезентує виховну мудрість українського народу, прогресивні традиції українців у родинному та патріотичному вихованні.

Якщо педагог буде мати професійну свободу, то можлива буде ефективна організація процесу професійного зростання вчителя, що є своєрідним пошуком свого шляху, набуття власного власної авторської позиції. Учителю важливо знати свої сильні і слабкі сторони, постійно формувати в собі потребу особистісного зростання, яка є неодмінною умовою досягнення

професіоналізму. Внаслідок використання засобів неформальної освіти відбуваються зміни в структурі особистості педагога через посилення та інтенсивний розвиток якостей, що сприяють успішному здійсненню діяльності, а також придушуються структури, що не беруть участі в цьому процесі. Позитивний вплив змісту і завдань педагогічної професії на особистість учителя виявляється у формуванні професійної самосвідомості та педагогічної спрямованості на основі педагогічного мислення. Проте вплив професії на особистість може мати деякі негативні прояви, наприклад різке загострення небажаних особистісних якостей, байдужість і винесення назовні негативних стереотипів поведінки, мислення, спілкування. Усе це спричиняє ускладнення у взаємодії з іншими людьми і робить поведінку таких людей неадекватною ситуаціям. Такому вчителеві потрібно аналізувати свої дії і шукати шляхи усунення цих негативних деструктивних явищ.

Самоосвіта, отримана педагогом вже в процесі провадження педагогічної діяльності є засобом самопізнання і самовдосконалення, засобом педагогічного розвитку. Внаслідок неформальної освіти вчитель може наблизити свій реальний образ до ідеалу, відчувати потребу керувати власним розвитком. А це передбачає оволодіння навичками самоорганізації і саморегуляції. У самоорганізації виявляється психологічна готовність до педагогічної діяльності, у саморегуляції - свідоме управління своєю поведінкою, психікою, енергетичним потенціалом, контроль над емоціями, збереження здатності критично мислити і розв'язувати складні проблеми.

Найчастіше сучасний вчитель бачить основні напрями свого професійного розвитку у професійному навчанні і самоосвіті. Професійний розвиток стає стимулом для активного професійного способу діяльності, результатом якої є його творча самореалізація в професії, яка дає змогу продемонструвати свої індивідуальні і професійні можливості шляхом постійної праці, творчості, гармонії емоцій та поведінки. Самоосвіта характеризується активністю, самостійністю, добровільністю та спрямованістю на вдосконалення розумових здібностей, формування культури розумової праці та може бути реалізована

засобами неформальної освіти. Сутність, структуру та зміст самоосвіти як засобу професійного розвитку і самовдосконалення обґрунтовано у працях багатьох педагогів та психологів, проте всі пропонують розглядати самоосвітню діяльність як сукупність самооцінки, самовизначення, самоорганізації, самореалізації, самоконтролю і саморозвитку. Всіх цих складових можна досягти в процесі самоосвіти та участі у різноманітних засобах неформальної освіти. Саме шляхом організування самоосвітньої діяльності постійно удосконалюється педагогічна майстерність вчителя і, як результат, формується авторитет вчителя в освітньому середовищі. Творчо працюючий педагог сам створює свій особистий імідж. Самоосвіта вчителя, на думку науковців, формується на принципах цілісності, діяльності, мобільності, самореалізації. [3]. Ключовим завданням самоосвіти незалежно від форми її організування і провадження є підвищення професійної компетентності. Важливим, на нашу думку, у формуванні професійної компетентності є професійна мобільність педагога, що забезпечує йому можливість жити і працювати в умовах змін, здатність динамічно і творчо реагувати на постійно мінливі умови, бути цілеспрямованим, відрізнитися конструктивністю, розвиненим почуттям відповідальності у професійній діяльності, тобто бути мобільним. Ми вважаємо, що бути мобільним у професійній діяльності, означає вміти переходити зі стану виконавця в стан активно діючого суб'єкта, тобто бути внутрішньо готовим до самозміни у стрімко мінливому світі, мати здібності перебудовувати самі життєві ситуації, змінюючись і розвиваючись при цьому як особистість і як професіонал. Мобільність педагога пов'язана також з виконанням інноваційної діяльності. Формування мобільності педагога пов'язана з потребою освітньої практики в експертизі рівня розвитку складових інноваційної освіти, оцінки освітніх програм, їх розроблення, визначенні ефективності. Саме неформальна освіта передбачає можливість реалізації цих завдань, а також у застосуванні отриманих знань до різних областей психолого-педагогічної інноватики, що проявляється у кадрових процесах, інноваційній поведінці, педагогічному спілкуванні між усіма учасниками

педагогічного процесу; виборі новітніх методик діагностики рівня особистісного і пізнавального розвитку здобувачів освіти усіх освітніх систем. Сучасні вчителі позитивно ставляться до можливостей використання засобів неформальної освіти, проте зазначають, що її результати не завжди враховуються при атестації, часто педагоги не поінформовані про те, де можна навчитись, а ще гірше, що за це треба платити власні кошти із досить мізерної оплати праці вчителя. Саме над цими питаннями треба працювати керівництву школи, обласних відділів освіти, Міністерства освіти і науки України.

Узагальнюючи зазначимо, що обґрунтованими є пріоритети державної політики щодо розвитку освіти в першій чверті XXI століття, що зазначені в освітніх нормативних документах, у змісті яких важливе місце відведено розвитку системи безперервної освіти та навчання протягом життя. І ми вважаємо, що саме неформальна освіта і постійний потяг вчителя до саморозвитку і самовдосконалення сприяють постійному пошуку нового і, відповідно, рухові уперед, у ногу з часом, до нових вершин педагогічної майстерності не зважаючи на будь-які труднощі на своєму шляху.

Література

1. Дольнікова Л., Мукан Н. Професійна педагогіка : навч. посібник / за ред. Наталії Мукан. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 2021. 324 с.
2. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 15.09.2024).
3. Мірошник С.І. Професійний розвиток педагога: сучасні підходи. *Народна освіта*. 2016. Вип. №2 (29). URL: www.narodnaosvita.kiev.ua/ (дата звернення 12.09.2024).

РОЛЬ БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ

Назар Малець
освітньо-наукова програма
«Освітні педагогічні науки», аспірантура 3 курс
Національний університет «Львівська політехніка»
nazar.r.malets@lpnu.ua

Науковий керівник: Любов Дольнікова
кандидат педагогічних наук
Національний університет «Львівська політехніка»
lubov.v.dolnikova@lpnu.ua

Безперервний професійний розвиток (БПР) педагогів є критично важливим для забезпечення якісної освіти в умовах швидких змін у суспільстві та технологіях. Ми розглядаємо значення БПР для підвищення професійних навичок, адаптації до нових освітніх стандартів і вимог, а також впливу на ефективність освітнього процесу. Аналізуються методи БПР, переваги та виклики, з якими стикаються педагоги в процесі свого професійного зростання.

Сучасна освіта перебуває під значним тиском через швидкі зміни у технологіях, наукових дослідженнях та соціальних потребах. У цьому контексті роль педагогів стає особливо важливою, оскільки від їхньої підготовки та професійності залежить якість освіти, яку отримують учні.

Безперервний професійний розвиток стає необхідністю, а не розкішшю. Це процес, що дозволяє педагогам постійно вдосконалювати свої знання, навички та компетенції, що в свою чергу позитивно впливає на освітній процес. Безперервний професійний розвиток може включати в себе різноманітні форми навчання: від участі в семінарах і вебінарах до проведення наукових досліджень та практичних тренінгів. З огляду на постійні зміни в освітній політиці та вимогах до навчальних програм, важливо, щоб педагоги мали

можливість отримувати нові знання та адаптувати свої методи викладання. Безперервний професійний розвиток дозволяє педагогам оновлювати знання про нові методики та технології, що допомагає їм бути більш ефективними в навчальному процесі. Учасники БПР швидше реагують на зміни в освітній політиці, нові стандарти та вимоги, що дозволяє їм залишатися конкурентоспроможними на ринку праці.

Освітні інновації, впроваджені педагогами, підвищують якість навчання та сприяють розвитку учнівських навичок. БПР сприяє створенню мережі підтримки серед педагогів, що дозволяє обмінюватися досвідом та ресурсами. Участь у професійних тренінгах та семінарах стимулює педагогів до розвитку критичного мислення та аналізу своїх практик. Педагоги, які активно беруть участь у БПР, зазвичай мають вищу мотивацію до роботи та позитивнішу оцінку своєї професійної діяльності. Вчителі, що беруть участь у безперервному професійному розвитку, мають більші шанси на впровадження інновацій у своїй практиці, що робить навчальний процес більш сучасним та ефективним. Постійне навчання та розвиток допомагають педагогам відчувати впевненість у своїх силах та здібностях. Участь у програмах БПР часто пов'язана з розвитком лідерських навичок, що є важливим для організації навчального процесу. Безперервний професійний розвиток відкриває нові кар'єрні можливості для педагогів, такі як участь у розробці навчальних програм або керівництво освітніми проектами.

Отже, безперервний професійний розвиток педагогів є невід'ємною складовою якісної освіти. Він не лише покращує професійні навички вчителів, але й суттєво впливає на загальну якість навчання учнів. У світі, що постійно

змінюється, де освіта стикається з новими викликами, БПР стає важливим інструментом, що дозволяє педагогам адаптуватися до вимог часу.

Систематичний підхід до безперервного професійного розвитку, що включає тренінги, семінари та обмін досвідом, сприяє формуванню спільноти професіоналів, здатних на впровадження інновацій та змін в освітній процес. Успішна реалізація БПР потребує підтримки з боку адміністрацій навчальних закладів, що забезпечить створення сприятливого середовища для професійного зростання.

Таким чином, безперервний професійний розвиток є не лише особистою ініціативою педагогів, але й необхідною умовою для забезпечення якісної освіти в умовах сучасного світу.

Література

1. Гончаренко, С. (2018). Безперервний професійний розвиток: теорія та практика. Київ: Видавництво «Освіта». 2(4). С. 35-42.
2. Петренко, В. (2020). Професійний розвиток педагогів: нові підходи та технології. Харків: ХНУ. № 4. С. 50-54.
3. Мороз, І. (2019). Система безперервного професійного розвитку в освіті: аналіз досвіду. *Журнал «Педагогіка»*. 3(12). С. 34-41.

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Юрій Мисак

освітньо-наукова програма

«Менеджмент», аспірантура, 2 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

[*yurii.i.mysak@lpnu.ua*](mailto:yurii.i.mysak@lpnu.ua)

Науковий керівник: Роксолана Винничук

кандидат економічних наук, доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

[*roksolana.o.vynnychuk@lpnu.ua*](mailto:roksolana.o.vynnychuk@lpnu.ua)

Академічна мобільність є не лише основним компонентом сучасної глобальної освіти, але й важливим елементом євроінтеграційного процесу України. В умовах глобалізації та інтеграції до Європейського Союзу, академічна мобільність студентів та науковців відіграє ключову роль у поширенні знань, обміні досвідом та культурному взаємозбагаченні. Вона сприяє не лише формуванню висококваліфікованих фахівців, але й інтеграції української системи вищої освіти та науки у європейський та глобальний освітній простір. Міжнародна академічна мобільність є важливим фактором глобалізації освіти та формування фахівців, які користуються попитом як на вітчизняному, так і на європейському ринках праці. Вона є одним з напрямків Болонського процесу, який забезпечує цілісність європейського простору вищої освіти та європейського дослідницького простору [1]. Це підкреслює інтеграційні процеси у світовому співтоваристві та формування єдиного європейського освітнього простору. Війна створює безпрецедентні виклики для системи освіти в Україні, особливо для педагогів, які працюють у постійних умовах стресу та нестабільності. Підвищення мобільності через міжнародні програми, підтримка професійного розвитку, правова захищеність, відстрочка від мобілізації та психологічна допомога є критичними для забезпечення ефективного навчального процесу.

Війна в Україні призвела до значних руйнувань навчальних закладів, що суттєво ускладнює доступ до освітніх ресурсів для педагогів та студентів. Подібні виклики спостерігаються в інших зонах конфлікту, наприклад, в Іраку,

де школи та навчальні ресурси були пошкоджені чи зруйновані під час збройних дій. Викладання в умовах війни супроводжується постійним стресом, емоційним вигоранням та почуттям безвиході. Педагоги часто працюють в умовах великого тиску, не отримуючи належної підтримки. Це особливо проявляється у зонах конфлікту, таких як прифронтові території України або ж південний Мосул, де вчителі залишаються мотивованими до викладання, незважаючи на значні втрати та важкі умови [2].

Нажаль, війна стимулює міграцію молоді за кордон, що суттєво впливає на навчальні заклади в Україні. Відтік студентів знижує рівень залученості педагогів і ускладнює функціонування освітніх установ, призводячи до їх закриття або поглинання. Це також створює ризики для майбутнього країни, оскільки тривала відсутність молоді знижує ймовірність їхнього повернення до України. Щоб уникнути цього, педагоги та учні продовжують користуватися онлайн-засобами для проведення занять в той час, як решта світу загалом пройшла цей етап і повернулась до очних відвідувань навчальних закладів. Інноваційні технології та підходи, включаючи онлайн-навчання та цифрові платформи для обміну досвідом, стають все більш значущими у підтримці академічної мобільності. Міжнародна студентська та викладацька мобільність – важливий чинник глобалізації вищої освіти, що підкреслює, як інновації можуть допомогти в адаптації освітніх систем до викликів сучасності, включно з євроінтеграційними прагненнями України [3]. В цьому напрямку Україна займає передові позиції, оскільки, нажаль, єдина наразі стикається з безпрецедентними викликами великої війни, якої західний світ не бачив майже 80 років.

Програми міжнародної мобільності, такі як Erasmus+, відіграють важливу роль у розширенні можливостей для навчання та досліджень студентів і науковців за кордоном. Вони сприяють інтеграції в європейський освітній простір, що полегшує працевлаштування випускників і сприяє підвищенню академічної мобільності. Завдяки цим програмам учасники отримують унікальний досвід навчання, досліджень та професійного розвитку, що

підсилює їхні навички та знання. Крім того, такі програми сприяють культурному обміну, зміцнюючи взаєморозуміння між країнами. Інноваційні технології, включаючи онлайн-курси та віртуальні обміни, значно посилюють доступність академічної мобільності, пропонуючи нові форми навчання та професійної взаємодії.

Аби також мати можливість очно відвідувати заняття, багато сімей та вчителів обирають переміщення - хтось на безпечніші підконтрольні Україні території, а інші залишають Україну на користь Європи та США. Релокація навчальних закладів на захід України часто супроводжується браком фінансування та підтримки, що створює додатковий тиск на педагогів, які змушені адаптуватися до нових умов або навіть втрачати роботу. У цих умовах важливо підтримувати педагогів та створювати умови для їх інтеграції, оскільки навіть тимчасові місця навчання, можуть стати ключовими для відновлення навчального процесу [4]. Також дуже важливою є розбудова інфраструктури в прифронтових містах на прикладі міста Харків, де відбувається масштабне будівництво підземних шкіл, які зберігають можливість учням та вчителям продовжувати навчання у відносній безпеці.

Академічна мобільність також стикається з викликами, такими як необхідність забезпечення рівного доступу та адаптація до мінливого глобального контексту. Однак, студенти, які брали участь в програмі Erasmus+, повідомляють про вищий рівень задоволення своєю роботою порівняно зі студентами, що не брали участі в програмі [5]. Академічна мобільність це важливий фактор формування глобального освітнього та наукового простору, інструмент підвищення якості та ефективності освіти та розвитку міжкультурного обміну. Незважаючи на нестабільність економіко-політичної ситуації у країні, Україна залишається привабливою для здобуття освіти серед студентів європейських та інших країн. Попри ці виклики, існують значні перспективи для розвитку академічної мобільності через міжнародні програми та інновації, зокрема у контексті підтримки України європейськими освітніми інститутами.

Окрім реформування освітньої галузі як такої, Україні та партнерам варто зосередитись на конкретних напрямках та інструментах, які допоможуть покращити професійну мобільність педагогів та сформують конкретні перспективи у майбутньому, зокрема:

- Створення програм психологічної допомоги для зниження стресу та емоційного вигорання педагогів, які працюють у складних умовах
- Доступ до онлайн-курсів та вебінарів допоможе педагогам підвищувати свою кваліфікацію навіть в умовах обмеженого доступу до ресурсів.
- Налагодження співпраці з міжнародними організаціями для підтримки та захисту прав педагогів а також надання додаткових виплат та навчальних матеріалів педагогам, що працюють у кризових умовах.
- Розширення можливостей для участі педагогів у міжнародних програмах для покращення їхньої професійної підготовки.
- Створення координаційних центрів для підтримки педагогів у релокації та забезпечення належних умов праці.

Також важливо зазначити, що чинне законодавство України передбачає відстрочку від мобілізації для педагогів, що дозволяє їм залишатися на своїх робочих місцях і зосереджуватися на навчальному процесі. Ця відстрочка є важливим фактором для зниження психологічного навантаження на педагогів, оскільки вона надає їм можливість продовжувати працювати та підтримувати освітній процес навіть у найскладніших умовах війни.

Академічна мобільність є важливим чинником для підготовки конкурентоспроможних фахівців, оскільки вона розширює їхній професійний та особистісний досвід через участь у міжнародних програмах обміну та впровадження інноваційних освітніх підходів. Програми, такі як Erasmus+, сприяють міжкультурному обміну та міжнародній співпраці, позитивно впливаючи на професійне зростання учасників. Пандемія та війна посилили необхідність адаптації та інновацій в освіті, особливо через цифровізацію та новітні технології, що зробили навчання гнучкішим і доступнішим. Для подальшого розвитку академічної мобільності необхідно інвестувати в

міжнародні освітні програми, підтримувати інноваційні технології та забезпечувати рівний доступ до можливостей для всіх студентів. У воєнний час професійна мобільність педагогів стикається з численними викликами, що потребує комплексних рішень з боку держави, громад і міжнародних організацій. Інвестиції в мобільність, психологічну підтримку та інноваційні підходи допоможуть зберегти ефективність освіти навіть у найскладніших умовах.

Література

1. Хан Є. Академічна мобільність як один з пріоритетних напрямків у процесі формування спільного європейського освітнього простору: український досвід співпраці. Європейські історичні студії. 2017. № 8. С. 53—73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eis_2017_8_5
2. Paradies M. “I do not want to stop teaching”: The impact of conflict and displacement on teachers in southern Mosul. Prospects. 2023. URL: <https://doi.org/10.1007/s11125-023-09666-5>
3. Дернова І. А., Іванова І. В., Боровик Т. М., Залозна Т. Г., Палієнко А. В. Академічна мобільність студентів як один із напрямів євроінтеграції України. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи. 2022. xxx с.
4. Muthanna A., Almahfali M., Haider A. The Interaction of War Impacts on Education: Experiences of School Teachers and Leaders. Education Sciences. 2022. 12(10):719. URL: <https://doi.org/10.3390/educsci12100719>
5. European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture. Erasmus+ higher education impact study – Final report. Publications Office. 2018. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/162060>

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ З ІНКЛЮЗИВНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ

Альона Кудрявцева

освітньо-професійна програма

Інклюзивна освіта, корекційна педагогіка, магістратура, 2 курс

[*kydravseva1@gmail.com*](mailto:kydravseva1@gmail.com)

Науковий керівник: Ірина Мойсеєнко

доктор філософії, доцент

**Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної
освіти» Дніпропетровської обласної ради» (Дніпро, Україна)**

[*irina.moyseenko@gmail.com*](mailto:irina.moyseenko@gmail.com)

Сучасна освіта повинна бути спрямована на отримання життєвих компетентностей та гармонійний розвиток людини як особистості, її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей громадян, здатних до свідомого суспільного вибору. Одним із пріоритетних напрямів розвитку сучасної освіти в Україні є забезпечення рівних прав та можливостей в освітній сфері для всіх без будь-якої дискримінації. Вагомого значення набуває створення інклюзивного, безпечного, сприятливого для розвитку освітнього середовища, яке сприяє формуванню життєвих компетентностей, розвитку здібностей та обдарувань кожного.

У Національній стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року наголошується на необхідності підвищення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки та забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними здібностями, потребами на основі навчання протягом життя [5].

У стратегії йдеться про впровадження єдиної та ефективної державної системи для якісного інклюзивного навчання через: індивідуалізацію навчання з урахуванням здібностей і потреб кожного; сприяння соціальній інтеграції, толерантності та розуміння багатоманітності; розвиток потенціалу здобувачів для досягнення максимальних результатів; зменшення дискримінації в освітньому процесі; підтримку педагогів необхідними ресурсами для

ефективного інклюзивного навчання; допомогу органам місцевого самоврядування у запровадженні політик інклюзії; забезпечення гнучкого переходу між закладами різних типів і рівнів освіти.[5]

Проблема індивідуального підходу до дітей отримала всебічний розвиток у практичному досвіді і в педагогічному вченні В. Сухомлинського. Значний внесок у розробку питань розвитку особистості, урахування закономірностей розвитку дитини, індивідуального підходу в навчанні й вихованні внесли такі педагоги як К. Ушинський, П. Блонський, Л. Виготський, Я. Коменський, Й. Песталоцці, Ф. Дістервег, С. Русова та ін.

Науковці (Г. Балл, І. Вільш та ін.) зазначають, що індивідуальні відмінності людей абсолютно безмежні, і тому серед них немає двох однакових. Відмінності стосуються як фізичних, так і розумових параметрів розвитку кожної особистості. Здібності та задатки у людей проявляються, як правило, в ранньому віці. Вони не є сталими і постійно розвиваються. Індивідуальні відмінності та особливості особистісного розвитку стосуються інтелектуальної, практичної, моральної, емоційної та інших сфер життєдіяльності [1, 2].

Рівень знань та розвитку учнів будь-якого класу завжди буде неоднаковий, навіть за умови використання сучасних педагогічних технік та прийомів. Незважаючи на ряд факторів (однаковий мінімум знань у всіх учнів, позитивне ставлення до уроку, бажання засвоїти матеріал найкращим чином), нові знання засвоюються школярами по-різному. Така нерівномірність засвоєння знань зумовлена наявністю суттєвих індивідуальних відмінностей серед учнів, пов'язаних із різними аспектами розумової (пізнавальної) та практичної діяльності [3, с. 118-122].

Необхідність постійного врахування індивідуальних особливостей школярів у процесі навчання потребує, в свою чергу, реалізовувати на практиці конкретні і дієві засоби індивідуального підходу до учнів для забезпечення оптимальних умов навчання та розвитку їхніх здібностей, нахилів і задатків. Потреба враховувати індивідуальні особливості дитини в процесі навчання

відома ще з часів Конфуція. Відтоді реалізація індивідуального підходу пов'язувалася із особистістю вчителя [6, с. 52].

Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку (ПІР) має низькі показники у двох сферах: 1) розумове функціонування; 2) адаптивне функціонування (здатність самостійно діяти в соціальних умовах і вирішувати відповідні проблеми). Розвиток і навчання в цьому випадку будуть відповідати дещо нижчому рівню розвитку, ніж у ровесників з типовими інтелектуальними та адаптивними здібностями. Навчальні показники дітей з інтелектуальними порушеннями зазвичай нижчі, ніж у їхніх ровесників. Спостерігаються очевидні затримки розвитку в більшості сфер діяльності. [4, с.27]

Для реалізації індивідуального підходу до навчання важливо виявити реальний стан врахування індивідуальних особливостей у навчальних закладах. Із цією метою було проведено опитування (письмове) 76 учителів Дніпропетровської області, які проводять заняття у класах за інклюзивною формою навчання.

На нашу думку, важливо в першу чергу дізнатися про ставлення вчителів до індивідуального підходу як важливої педагогічної проблеми. Результати опитування вказують на те, що не всі педагоги, а лише 69,7 % респондентів визнають врахування індивідуальних особливостей учнів важливою педагогічною проблемою. Питання про доцільність індивідуалізації навчальної діяльності дітей з порушенням інтелектуального розвитку, ситуація майже не змінилася. Так, дані анкетування дозволили виявити, що 68,4 % респондентів визнали необхідність індивідуального підходу до учнів зазначеної категорії. На нашу думку, така ситуація обумовлена тим, що значна частина опитаних у процесі навчання у ВНЗ здобула недостатньої теоретичної підготовки щодо питань індивідуального підходу та недостатньо уваги приділяла цій проблемі у процесі педагогічних практик. Хоча визнання вчителями значення індивідуального підходу для забезпечення успішності навчальної діяльності дітей з ПІР показали високий відсоток. За результатами опитування 85,5 % респондентів переконані у позитивному значенні індивідуального підходу.

Тільки 7,9 % респондентів вважають, що індивідуальний підхід лише частково сприяє успішній навчальній діяльності учнів.

Слід зазначити, що ефективність реалізації індивідуального підходу до навчання дітей з ППР визначають 92,1% вчителів, що враховують у процесі підготовки до занять індивідуальні особливі потреби учнів з ППР.

У процесі реалізації індивідуального підходу, як правило, враховуються індивідуальні особливості групи учнів, що мають приблизно однакові особливості. Для виявлення того, чи здійснюється вчителями поділ учнів на умовні групи, ми запропонували респондентам запитання: «Чи поділяєте учнів на умовні групи за навчальними можливостями?». За результатами опитування були отримані такі дані: так, завжди поділяють учнів на умовні групи – 32,9 %; використовують його інколи – 44,7 %; ніколи не застосовують на практиці – 22 %.

Таким чином, можна зазначити, що значна частина вчителів активно використовує умовне групування учнів за навчальними можливостями. Відмінність полягає лише в тому, як часто вони застосовують типологічне об'єднання для реалізації індивідуального підходу.

Важливо також встановити, чи застосовується індивідуальний підхід до учнів з ППР на різних етапах уроку, та на яких з них найчастіше.

Одержані дані дають підставу стверджувати, що більша половина опитаних вчителів (52,6 %) застосовує індивідуальний підхід при виконанні самостійної роботи. До вивчення нового матеріалу та оцінювання знань індивідуалізацію використовують майже половина респондентів 48,7% та 47,4 % відповідно.

Важливим є і те, що 39,5% освітян застосовують індивідуальний підхід на всіх етапах уроку. Необхідно зазначити, що не було вчителів, які не використовують індивідуальний підхід у своїй педагогічній діяльності (0%).

Отже, у процесі дослідження виявилось, що вчителі, які працюють у закладах з інклюзивним навчання та мають досвід роботи з дітьми з порушенням інтелектуального розвитку, застосовують індивідуальний підхід.

Найчастіше врахування вчителями індивідуальних особливостей учнів даної категорії відбувається у процесі самостійної роботи.

Література

1. Балл Г. О. Здібності учня та принципи їх урахування в підготовці до професійної праці. *Професійно-технічна освіта*. № 1. 1998. С. 45–48.

2. Балл Г. О. Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній, психологічній сферах) : Вид. 2-е, доповнене. Житомир : Вид-во «Волинь». 2008. 232 с.

3. Коберник Г. І. Індивідуалізація й диференціація навчання в початкових класах: теорія та методика. Київ : Науковий світ, 2002. 232 с.

4. Колупаєва А.А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

5. Розпорядження «Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024—2026 роки» від 07 червня 2024 р. № 527-р Київ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvvalennia-natsionalnoi-stratehii-rozvytku-inkliuzyvnoho-navchannia-na-period-do-2029-roku-ta-zatverdzhennia-operatsiinoho-planu-zakhodiv-z-ii-realizatsii-na-20242026-roky-527r-070624>

6. Урусський А. В. Методика реалізації індивідуального підходу до навчання старшокласників за технологічним профілем : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Тернопіль, 2016. 235 с. URL : https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/D_26.053.19/Uruskyi1.pdf

РОЛЬ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ

Андрій Паламар

освітньо-наукова програма

**«Освітні педагогічні науки», аспірантура 2 курс
Національного університету «Львівська політехніка»**

andrii.b.palamar@lpnu.ua

**Науковий керівник: Мирослав Криштанович
доктор наук з державного управління, професор
Національний університет «Львівська політехніка»**

myroslav.f.kryshtanovych@lpnu.ua

Розвиток критичного мислення є ключовим аспектом сучасної освіти, оскільки він сприяє формуванню у студентів навичок аналізу, оцінювання та прийняття обґрунтованих рішень. У цій роботі розглядається значення критичного мислення в контексті освітнього процесу, методи його розвитку та вплив на загальний рівень підготовки студентів.

Сучасний світ, що швидко змінюється, вимагає від студентів не лише знань, а й здатності ефективно їх використовувати. Критичне мислення стало важливим елементом освітніх стандартів у багатьох країнах, адже воно допомагає студентам аналізувати інформацію, формувати власні думки та аргументовано їх висловлювати. У контексті глобалізації, інформаційного перевантаження та розвитку технологій навички критичного мислення стають життєво необхідними для успішної адаптації до нових умов.

Критичне мислення є головним елементом сучасної освіти, що сприяє формуванню аналітичних навичок, здатності до самостійного ухвалення рішень і критичного оцінювання інформації. В умовах інформаційного перевантаження та швидких змін у суспільстві, вміння критично осмислювати факти і події набуває особливої важливості. Ця стаття розглядає основні аспекти критичного мислення, його задачі та мету, а також вплив на розвиток особистості студента.

Основна задача розвитку критичного мислення в освіті полягає у формуванні у студентів умінь аналізувати, синтезувати, оцінювати інформацію та приймати обґрунтовані рішення.

Метою розвитку критичного мислення є підготовка студентів до активної участі в суспільному житті, забезпечення їх здатності ставити запитання, формувати власну точку зору та діяти в умовах невизначеності.

Студенти, які розвивають критичне мислення, у них краще розвиваються аналітичні навички і вони здатні більш ефективно аналізувати ситуації та інформацію. У них є здатність до аргументації, а також критичне мислення сприяє формуванню навичок аргументованого обговорення, що важливо для спілкування в різних контекстах. Вони стають більш самостійними у прийнятті рішень, оскільки вміють оцінювати різні точки зору.

Розвиток критичного мислення допомагає студентам уникати стереотипів і формувати об'єктивні судження. Критичне мислення також сприяє розвитку творчих здібностей, оскільки студенти вчаться генерувати нові ідеї та рішення. Студенти, які мають навички критичного мислення, часто показують кращі результати на тестах та в іспитах. Критичне мислення є основою для медіаграмотності, що допомагає студентам оцінювати достовірність інформації в медіа. Студенти, що володіють критичним мисленням, краще справляються з повсякденними проблемами та прийняттям рішень. Критичне мислення готує їх до успішної кар'єри, оскільки більшість професій вимагають здатності до аналізу та оцінки інформації. Критичне мислення сприяє формуванню соціально свідомих громадян, здатних до обґрунтованого висловлення своїх думок з важливих суспільних питань [1-3].

Розвиток критичного мислення є важливим аспектом сучасної освіти, що суттєво впливає на формування якісних навичок у студентів. Успішна

реалізація методів, що сприяють розвитку критичного мислення, допомагає їм адаптуватися до швидко змінюваного світу та приймати обґрунтовані рішення.

Викладачі відіграють ключову роль у цьому процесі, застосовуючи різноманітні методики навчання. У підсумку, критичне мислення не лише підвищує успішність студентів, а й готує їх до активної участі в суспільному житті.

Розвиток критичного мислення є необхідним складником сучасної освіти, оскільки він сприяє формуванню свідомих, активних та відповідальних громадян. Впровадження навчальних програм, що акцентують увагу на критичному мисленні, допомагає студентам стати не лише споживачами інформації, а й її активними творцями. Освіта, орієнтована на розвиток критичного мислення, забезпечує стійкість особистості до маніпуляцій та дезінформації, що є особливо актуальним у сучасному світі.

Література

1. Беляєва К.О. Використання технології критичного мислення «7кластерів» та «метод RED» на уроках історії Гуманітарний корпус. 2020. Випуск 31. С. 75 – 80.

2. Терно С. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії. Запоріжжя, 2012. С. 35 – 41.

3. Флегантов Л. О. Формування критичного мислення студентів дистанційної форми навчання. Науково-практична конференція професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2015 році (м. Полтава, 18-19 травня 2016 року) : Збірник наукових праць. Полтава : РВВ ПДАА. 2016. С. 69 – 71.

**ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК
ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
СИМУЛЯЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ В УМОВАХ
ВОЄННОГО ЧАСУ**

Марія Парфенюк
освітньо-наукова програма
«Освітні педагогічні науки», аспірантура, 2 курс
Львівський національний університет імені Івана Франка
mariia.parfeniuk@lnu.edu.ua
Науковий керівник: Олена Квас
доктор педагогічних наук, професор
Львівський національний університет імені Івана Франка
l_kvas@ukr.net

В сучасному освітньому медичному середовищі для успішної професійної діяльності важливу роль відіграє професійно-педагогічна мобільність. Оскільки медична освіта потребує освоєння інноваційно-педагогічних методів навчання, які змогли б доповнити навчальний процес, саме тому симуляційне навчання є одним з сучасних напрямів освітнього медичного простору, який стрімко розвивається в Україні. Слід зауважити, що педагогічна мобільність у медичній симуляції включає можливість ознайомлення з інноваційними технологіями, що дозволяє підвищувати якість медичної підготовки студентів-медиків.

Так, зокрема, одним із напрямів професійно-педагогічної мобільності з симуляційного навчання є щорічні конференції товариства симуляції у Європі (Society for Simulation in Europe - SESAM) [1]. Метою цього товариства є сприяння підготовці медичних педагогів з використанням симуляційних технологій в системі охорони здоров'я.

Крім того, доцільно зазначити, що ця міжнародна організація досить плідно співпрацює з українськими закладами медичної освіти в рамках Україно - Швейцарського проекту «Розвитку медичної освіти». Зокрема у складі делегації автор цих тез був учасником цієї конференції і представляв заклад

медичної освіти, а саме Львівську медичну академію імені Андрея Крупинського.

Тематика цієї програми конференції включала проведення лекцій, воркшопів, в яких брали участь медики, педагоги, що займаються застосуванням медичної симуляції в навчанні студентів-медиків. Крім того у програму конференції була включена така форма проведення студентських командних змагань, що дозволяє розвинути навички комунікації, вмінні працювати в команді.

Важливо зазначити, що міжнародне значення цієї організації сприяє розробці програм, можливості ознайомлення з сучасними видами симуляційного обладнання, які можуть бути використані в процесі підготовки студентів-медиків. Зокрема виробники симуляційного обладнання Helthcare Simuiation [2] ведуть розробки сучасних технологій, які дозволяють підвищити рівень медичної освіти.

Слід акцентувати, що в сучасних умовах викладання, викладачі не завжди виявляють зацікавленість до методів симуляційного навчання. Оскільки така діяльність матеріально не заохочується, у зв'язку з чим існує обмежена можливість брати участь в конференціях такого типу за кордоном. Педагоги не мають можливості навчатися, тому шукають способи покращення рівня фаховості з медичної симуляції в межах України. Зокрема потрібно проводити семінари, конференції, на яких тематика симуляційного навчання була більш активізована.

Вважаємо, що в умовах воєнного стану слід шукати б'юджетні і неб'юджетні ресурси для реалізації підготовки педагогічного персоналу, а педагог в свою чергу має бути більш активнішим, мотивованішим.

На наш погляд, для підвищення ефективності симуляційного навчання в медичній освіті шляхом професійно-педагогічної мобільності рекомендовано:

- по-перше: знаходити засоби мотивації педагогів, щодо вивчення використання сучасних симуляційних технологій, що сприяли б підвищення рівня освітнього процесу у закладах медичної освіти;
- по-друге: посилення наукової діяльності шляхом проведення педагогічних досліджень з залученістю до міжнародних конференцій;
- по-третє: знаходити додаткові фінансові ресурси для підвищення рівня кваліфікації педагогів, враховуючи умови воєнного стану.

Отже, професійно-педагогічна мобільність педагога як важливий чинник підвищення ефективності симуляційного навчання у медичній освіті в умовах воєнного часу сприяє підвищенні кваліфікації науково-педагогічному складу кафедр закладів медичної освіти, а також імплементації нових знань і вмінь в навчальний процес.

Література

1. <https://www.healthysimulation.com/medical-simulation/organizations/sesam/>
2. <https://www.healthysimulation.com/healthcare-simulation/>

ІНТЕГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВКУ ВЧИТЕЛІВ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

Володимир Пастернак

освітньо-наукова програма

«Освітні, педагогічні науки», аспірантура 3 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

[*volodymyr.v.pasternak@lpnu.ua*](mailto:volodymyr.v.pasternak@lpnu.ua)

Науковий керівник: Олег Стечкевич

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

Національний університет «Львівська політехніка»

[*oleh.o.stechkevych@lpnu.ua*](mailto:oleh.o.stechkevych@lpnu.ua)

Відомо, що сучасні освітні процеси наповнені різноманітними дидактико-методичними, організаційними пошуками, досягненнями, напрямками, а також виходом на шлях розвитку, можливістю практичного застосування різних технологічних досягнень, у тому числі інформаційних технологій. Очевидно, що збільшення кількості засобів, методів, шляхів зберігання, обробки та передачі інформації створило умови для викладачів повною мірою проявити свої здібності та можливості. Крім того, це забезпечило студентів якісним і різноманітним, цікавим змістовним наповненням, що дозволило значно підвищити рівень навчання, змінити напрямок, надати більший обсяг інформації за той самий часовий проміжок. Можна сказати, що перешкоди і труднощі, з якими стикалася педагогічна спільнота в підвищенні якості освіти за рахунок використання звукових і образних наочних посібників, інтерактивних дошок, широких можливостей персональних комп'ютерних структур, поглибленої і цікавої інтерпретації предметного змісту, були значною мірою зменшені, а то й майже повністю вирішені. Сьогодні переваги інформаційних засобів у сфері освіти чітко проглядаються, добре помітні і визнані. Інформаційні технології слугують на рівні взаєморозуміння та активної

участі між викладачами та студентами у викладанні, засвоєнні та передачі предметного змісту.

Згідно з традиційними педагогічними принципами, хід освіти зосереджений навколо особистості вчителя, згідно з сучасними настановами, пріоритетне спрямування надається самостійності учнів, а вчитель розглядається як активна допоміжна, рушійна сила на шляху розвитку та становлення учня [3].

Здатність ефективно реалізувати потенціал інформаційно-комунікаційних технологій у необхідному обсязі залежить від нахилів і кваліфікації викладача. Технології інтерактивної візуалізації, інструменти та програми для перетворення тексту у звуковий формат, програми комп'ютерного моделювання створюють умови для мультимедійного представлення інформації студентам, розуміння використання академічної мови в певному контексті, візуалізації ходу виконання складних завдань, роблять процес навчання цікавим, активним, повноцінним, сприяють ефективності викладацької діяльності викладача, підвищують когнітивні компетенції студентів, пов'язані з пам'яттю. Держава, навчальний заклад, суспільство не матимуть багато переваг, якщо інформаційні технології, на які виділяються значні кошти та які фінансуються з державного бюджету, не будуть зрозумілі, освоєні, проігноровані вчителями та не будуть використані на користь учням. Очевидно, що вчитель, який здатен опанувати нові технології, багато чого дасть і навчить учнів. «Навчання і викладання здійснюється тільки через спілкування, засноване на взаємно активних діях, тільки через взаємодію можна вчитися і навчати» [2].

Очевидно, що в процесі розвитку педагогічної науки сьогодні, одного з найбільш актуальних і перспективних напрямків в системі освіти в цілому,

необхідно використовувати досягнення інформаційних технологій в навчально-виховному процесі, використовувати можливості інформатизації. Вона спрямована на підвищення пізнавальних можливостей учнів, збільшення їх інтелектуального потенціалу, розширення горизонтів їх інтелекту, тим самим підвищуючи світовий рівень освітніх процесів [1].

Інформаційно-технологічне забезпечення освіти в системі педагогічних наук спрямована на якісний розвиток навчально-виховного процесу, глибокий розвиток і швидке вдосконалення навчально-виховного процесу шляхом раціонального та обґрунтованого широкомасштабного застосування інформаційно-комунікаційних технологій у всій мережі національної освіти з використанням сучасних технологічних досягнень за державною спрямованістю, досягнення рівня освіти провідних країн світу в найближчій перспективі. В результаті ефективного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес у студентів з'являється велика можливість для розвитку різнобічності, підвищення їх інтересу та мотивації до навчання, опанування дисципліни. Крім того, це позитивно впливає на розвиток допитливих здібностей молоді, формування навичок творчого мислення, розвиток пізнавальних навичок. З точки зору педагогіки і психології, використання інформаційних технологій в освіті приносить велику користь.

Очевидно, що навчальний процес, як організаційний, так і методичний, буде поживавлюватися і оновлюватися за допомогою інформаційних технологій. Необхідно звернути увагу на ці питання і вжити відповідних заходів:

- приділити увагу обґрунтуванню принципів і методичних підходів до викладання з точки зору комп'ютеризації;

- інтеграція інформаційно-комп'ютерних технологій у навчальний процес з максимальною зручністю;

- перетворення принципів формування здорової особистості на цінність.

У 21 столітті чітко видно, що нові парадигми навчання і виробничі технології все більше впливають практично на всі суспільства. Процес розвитку інформаційних технологій йде по каналу, спрямованому на поєднання комунікаційних та інформаційних технологій. Відповідно до цього в процесі навчання змінюється і характер зовнішньої діяльності, яка розвивається самостійно, і стає навчальною діяльністю, сформованою сучасними технологіями. Орієнтація педагогічної науки і спеціальностей змінюється від пріоритету передачі інформації до пріоритету створення умов для навчання. І освітня галузь, і педагогічна спільнота мають враховувати такі зміни та явища.

Література

1. Литвин А. В. Інформатизація освіти і інформаційна складова професійної підготовки спеціалістів у ПТНЗ: прогностичний аспект. *Імідж сучасного педагога*. 2012. № 5 (124).

2. Li Y. et al. Predicting high school teacher use of technology: Pedagogical beliefs, technological beliefs and attitudes, and teacher training. *Technology, Knowledge and Learning*. 2019. V. 24. №. 3. P. 501-518. URL: <http://dx.doi.org/10.1007/s10758-018-9355-2>

3. Voogt J., Knezek G. International Handbook of Information Technology in Primary and Secondary Education. NY: Springer New York, 2008. 279 p.

ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Аліса Пачевська

кандидат медичних наук, доцент

Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова

alisa.paczewska@gmail.com

Ірина Сімонова

старший викладач

Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова

arinasimonova@gmail.com

Monika Malgorzata Bialoszycka

Warminsko-Mazurski Uniwersytet, Collegium Medicum, Olsztyn, Polska

monika.margaretka@gmail.com

Мобільність є одним із головних завдань політики Європейського Союзу в галузі освіти та навчання, передбачених ст. 149 і 150 Договору про заснування Європейського Співтовариства. Це також є невід'ємною частиною вільного пересування людей – фундаментальної свободи, яка захищається Договором. Мобільність збагачує досвід навчання та підтримує передачу знань, допомагаючи сформувати почуття європейського громадянства та розвинути європейську обізнаність. Інтенсифікація європейської мобільності та обміну для розвитку освіти та навчання є метою роботи перетворення Європи на співдружність з найбільш інноваційними та конкурентоспроможними політикою та економікою, заснованими на знаннях та досягненнях багатьох країн. Очікується, що мобільність матиме позитивний вплив на ринок праці, дослідницький потенціал на європейському рівні та нове покоління освітніх і навчальних програм [1].

Болонський процес – один із тих процесів у європейській політиці, який привертає величезну увагу громадськості. Його метою є гармонізація різноманітних систем освіти в Європі та досягнення високого рівня порівнянності. Ідея процесу полягає в тому, що порівнювані системи університетської освіти сприяють підвищенню мобільності студентів та викладачів вищої школи. Студентська мобільність розглядається як ключ до підвищення продуктивності вищої освіти. Це також сприяє безпосередньому

контакту студентів з іншою культурою, допомагаючи молодим людям розвивати їх мультикультурні навички, які є важливими в Європейському Союзі. Збільшення студентської мобільності також є важливим імпульсом для посилення конкуренції між окремими країнами з метою залучення найталановитіших студентів. Оскільки університетська освіта в Європі по суті безкоштовна, виміром, у якому виникає така конкуренція, є якість освіти. Тому більша мобільність покращує якість університетської освіти, що, у свою чергу, підвищить продуктивність випускників у майбутньому [2].

Європейська мобільність підтримується спеціальними програмами, які прямо чи опосередковано фінансуються Європейською Комісією. Спільне виконання частини навчальної програми двома або більше вітчизняними чи іноземними університетами називається «горизонтальною мобільністю». Інша форма стає варіантом, який все частіше розглядається при розробці індивідуального освітнього шляху – «вертикальна мобільність» [3], тобто зміна університету на межі між першим і другим циклом навчання, що часто поєднується зі зміною галузі навчання. Форма «горизонтальної мобільності» пов'язана з навчальними програмами, які спільно проводяться університетами в різних країнах Європейського Союзу (спільні ступені) і закінчуються отриманням спільного диплома. Інструменти підтримки мобільності включають: – систему передачі та накопичення ECTS, що сприяє гнучкості навчальної програми. Це дозволяє індивідуалізувати навчальну програму кожного студента шляхом її формування таким чином, щоб відповідати мінімальним вимогам до випускника даного напрямку підготовки (обов'язкові предмети) та задовольняти індивідуальні інтереси студента (факультативні предмети). – Впровадження три циклової системи навчання та співпраця університетів за спільними навчальними планами (спільними ступенями) призводить до гармонізації змісту та методів навчання та усуває значні відмінності в навчальних програмах, які перешкоджають або становлять значний бар'єр для мобільності студентів. Тематичні мережі програми Erasmus – це проекти співпраці університетів, факультетів, університетських інститутів і

студентських організацій з усієї Європи, які також є загальноєвропейськими дискусійними форумами в галузі конкретних академічних дисциплін або міждисциплінарних питань. Їхня мета – підтримати інновації та покращити якість академічної освіти та розвинути європейський вимір у вибраній дисципліні. Вони доповнюють існуючі європейські інструменти мобільності та спрямовані на сприяння мобільності громадян між країнами, також на ринку праці, та сприяють їхньому навчанню протягом усього життя [4,5].

Відносно легко визначити, що таке мобільність академічного викладача [6,7]. Але основна проблема полягає в тому, що національні системи збору даних зосереджені на тих людях, які присутні «в системі», а не на даних про те, де ці люди були раніше і куди вони підуть. Кілька існуючих досліджень зосереджуються на мобільності дослідників більшою мірою, ніж на мобільності викладачів і науковців. Ймовірною причиною цього дисбалансу є дисгармонія в самій мобільності, оскільки мобільність з метою навчання є більш поширеною, ніж мобільність з науковою метою [8, 9]. Був розроблений географічний поділ на чотири зони, беручи до уваги показник ВВП 2004 року та оцінюючи відповідно до середнього шести показників якості демократичного врядування, розроблених дослідниками Світового банку: права голосу та підзвітність, політична стабільність, ефективність уряду, регуляторна якість, правові принципи та боротьба з корупцією. Традиційний академічний обмін є найпоширенішою категорією з точки зору мобільності персоналу, але він залишається найменш дослідженою та найменш контрольованою формою мобільності. У 2005 році програма підтримки співробітництва Tempus між університетами Європейського Союзу та університетами Західних Балкан, Східної Європи та Центральної Азії виділила 120 індивідуальних грантів на мобільність для академічного персоналу з країн-учасниць Болонського процесу, 70% грантів було призначено на стажування та навчання, 18% – на підготовчу діяльність до спільних проєктів за програмою Темпус, решта 12% – на участь у конференціях та семінарах. У свою чергу, у програмі мобільності для викладачів вищої школи (Erasmus Teacher Mobility) майже 21 тис. у 2004/2005

навчальному році представники колективу взяли участь у навчальній поїздці тривалістю в середньому 6–7 днів. Статистичні дані представлені у звіті Кредена показують, що існує дещо більша тенденція для персоналу зменш розвинених країн брати участь в обмінах з метою навчання. Так, майже 35% бенефіціарів прибули з саме цих країн, тоді як на цю зону припадає 31% від загальної кількості персоналу в Європейському просторі вищої освіти. Більше того, 70% бенефіціарів були прийняті в заклади в найбільш розвинені країни, де працює відповідно 70% усіх європейських викладачів вищої школи. Креден класифікує системи вищої освіти, які беруть участь у програмі обміну викладачами Erasmus, відповідно до готовності академічного персоналу переїхати та готовності вищих навчальних закладів прийняти стипендіатів. Ці показники можна виміряти відсотком стипендіатів, які покинули навчання в кожній країні, або стипендіатів, які отримують стипендію, поділеним на відсоток загальної кількості викладачів у системах вищої освіти всіх країн [10,11].

Сприяння мобільності створює можливості для особистого розвитку та підтримки. Міжнародна співпраця та взаєморозуміння між людьми та установами покращує якість вищої освіти – серед іншого через досвід, пов'язаний зі знайомством з новою країною. Це, у свою чергу, впливає на працевлаштування та здатність людини брати участь у міжнародному ринку праці.

Література

1. A Mobility Strategy for the European Research Area COM(2001) 331 final, [on-line:] [http:// ec.europa.eu/eracareers/docs/Com_2001_331_en.pdf](http://ec.europa.eu/eracareers/docs/Com_2001_331_en.pdf)
2. Bologna with Students Eyes 2007, [on-line:] <http://www.esib.org/documents/publications/ bwse2007.pdf>
3. Commission's Action Plan for Skills and Mobility COM(2002)72, [on-line:] http://ec.europa.eu/employment_social/news/2002/feb/ap_en.pdf

4. Cradden C., Constructing Paths to Staff Mobility in the European Higher EducationArea: from Individual to Institutional Responsibility, [on-line:] http://www.aic.lv/bolona/2005_07/sem05_07/se_lv_mob_lond/EI_study_mobility.pdf

5. Education at a Glance 2008, [on-line:] <http://www.oecd.org/dataoecd/23/46/41284038.pdf>

6. Joint Report on the Evaluation of the Socrates II, Leonardo da Vinci and Learning programmes, [on-line:] http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/training/2007/joint/jointsum_en.pdf

7. Kelo M., Teichler U., Wächter B. (2006), EURODATA – Student Mobility in European Higher Education, AcademicCooperationAssociation (ACA).

8. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 10 July 2001 on Mobility within the Community for Students, Persons Undergoing Training, Volunteers, Teachers and Trainers 2001/613/EC, [on-line:] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:215:0030:0037:EN:PDF>

9. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on Transnational Mobility within the Community for Education and Training Purposes: European Quality Charter for Mobility, 2006/961/EC, [on-line:] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_394/l_39420061230en00050009.pdf

10. Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States Meeting within the Council of 14 December 2000 Concerning an Action Plan for Mobility, 2000/C 371/03, [on-line:] http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/Council_actionplan_mobility.pdf

11. Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (wersja skonsolidowana), Dz. U. C 321E z 29 grudnia 2006 r., [on-line:] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:321E:0001:0331:PL:pdf>

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЧИННИК МОТИВАЦІЇ ТА УСПІШНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Анастасія Науменко

освітньо-професійна програма

«Початкова освіта», магістратура, 1 курс

nastan1951@gmail.com

Науковий керівник: Крістіна Петрик

кандидат педагогічних наук, доцент

Бердянський державний педагогічний університет

crystalbspu@gmail.com

Сучасні виклики глобалізації та зростаюча потреба в знанні іноземних мов вимагають від освітніх програм підвищеної уваги до аспектів емоційного розвитку здобувачів початкової освіти. Емоційний інтелект є важливим чинником, який впливає на мотивацію до навчання, створює сприятливі умови для подолання мовних бар'єрів та забезпечує успішність іншомовної комунікації молодших школярів. Уміння розуміти й управляти власними емоціями, а також емоціями інших людей, значно підвищує здатність до ефективної міжособистісної взаємодії, міжкультурного діалогу, що безпосередньо відповідає цілям сталого розвитку. Тому дослідження впливу емоційного інтелекту на мотивацію та іншомовну комунікацію здобувачів початкової освіти є важливим завданням для освітян.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Західними вченими, які розробили концепції емоційного інтелекту, були Д. Гоулман, П. Саловей, Дж. Мейер, Д. Карузо, Г. Гарднер, Р. Бар-Он, С. Хейн, Р. Купер, А. Саваф, Х. Вайсбах, У. Дакс, К. Кеннон, Дж. Готтман та ін. В Україні проблемою емоційного інтелекту займалися вчені І. Аршава, Г. Березюк, О. Власова, С. Дерев'янка, Н. Коврига, Е. Носенко, О. Філатова та ін. Питання розвитку емоційного інтелекту учнів на уроках іноземної мови досліджували І. Астапова, І. Гуменюк, Є. Ключев, М. Пантілеєв, В. Редько, С. Роман та ін. Вивченням переваг розвитку емоційного інтелекту для формування комунікативної компетентності займалися Т. Добреску, М. Ебрагімі, О. Філімонова, І. Бім та ін.

Мета – розкрити особливості впливу емоційного інтелекту на мотивацію та успішну іншомовну комунікацію здобувачів початкової освіти.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел, які проводяться з метою окреслення теоретичних засад цієї проблематики; метод моделювання.

Емоційний інтелект – це здатність людини усвідомлювати та керувати власними емоціями, а також розуміти емоції інших; важливий інструмент в освітньому процесі початкової школи, оскільки він розвивається і виявляється в діяльності, у процесі спілкування, взаємодії з іншими людьми. Емоційний інтелект має тісний зв'язок з мотивацією до навчання, яка, в свою чергу, є ключовим фактором успішної іншомовної комунікації [6]. Здобувачі початкової освіти з високим рівнем емоційного інтелекту краще справляються зі стресом, здатні управляти своїми емоціями, виявляють більшу стійкість до труднощів, готові до нових викликів і демонструють наполегливість у досягненні своїх цілей. Окрім того, їхня здатність ефективно співпрацювати з іншими, що розвивається в процесі формування емоційного інтелекту, сприяє створенню позитивного освітнього середовища, де іншомовна комунікація стає більш природною та результативною.

Іншомовна комунікативна компетентність передбачає здатність ефективно взаємодіяти з іншими людьми, що потребує встановлення емоційного зв'язку. На уроках іноземної мови в початковій школі доцільно впроваджувати методики, які стимулюють розвиток емоційного інтелекту, оскільки це сприяє не лише покращенню мовних та мовленнєвих навичок, але й підвищує здатність до ефективної міжособистісної взаємодії [5].

Оскільки найбільш інтенсивно емоційний інтелект розвивається у дитинстві, важливим є впровадження елементів емоційного навчання в освітній процес початкової школи. У цей віковий період учні 1–4 класів характеризуються емоційністю та чутливістю, однак вони не завжди розуміють і розрізняють свої емоції. Саме тому створення комфортної психологічної атмосфери та розвиток емоційного інтелекту допомагає підвищити

ефективність діяльності здобувача початкової освіти в усіх соціальних сферах і дає відчуття задоволення та щастя. Учні з високим рівнем емоційного інтелекту розуміють власні почуття і почуття інших людей, ефективно керують своєю емоційною сферою, що дає змогу досягати цілей у взаємодії з оточуючими [4].

Розвиток емоційного інтелекту учнів залежить від діяльності вчителя, починаючи з підготовки уроків і завершуючи стилем взаємодії в класі, як між учнями, так і між вчителем і дітьми. Вчитель, будучи лідером і прикладом для наслідування, відіграє важливу роль: якщо він усвідомлює значення емоцій у процесі вивчення іноземної мови і вміє ними керувати, здобувачі початкової освіти поступово набувають цих навичок.

Використання різноманітних інтерактивних технологій, графічних вправ, рольових ігор та інноваційних форм і методів навчання на різних етапах уроку англійської мови в початковій школі дозволяє не лише розвивати комунікативні навички, а й допомагає молодшим школярам виражати і розуміти свої емоції, що, у свою чергу, сприяє повноцінному формуванню їхнього емоційного інтелекту.

Важливим засобом ефективного формування іншомовної комунікації є розвиток емоційної складової інтелекту, що допомагає правильно реагувати в різних ситуаціях, заводити нові знайомства, вибудовувати дружні відносини тощо. Зважаючи на різноманітність форм і методів, які доцільно використовувати з метою формування емоційного інтелекту на уроках іноземної мови в початковій школі, пропонуємо розглянути деякі з них. Наприклад, створення під час уроків графічних оповідань із використанням малюнків, фотографій, анімацій. Використання цього методу сприяє розвитку креативного мислення молодших школярів та вмінню виражати свої думки мовою мистецтва. Окрім того, цей метод покращує засвоєння іноземної мови й розширює спектр виразності та самовираження серед здобувачів початкової освіти. Важливе значення для розвитку емоційного інтелекту, формування комунікативних навичок, емпатії, вміння вести діалог, а також відстоювати власну точку зору мають рольові ігри. Завдяки їхньому застосуванню з

урахуванням вікових особливостей на уроках іноземної в початковій школі, здобувачі можуть відтворювати реальні ситуації засобами мови [3].

Так, наведемо приклади застосування інтерактивних методів навчання на уроках іноземної мови задля розвитку емоційного інтелекту здобувачів початкової освіти:

1) *Фрагмент уроку 3 клас. Підручник: Англійська мова. Карпюк О. Д. Unit 5. It was yesterday? Lesson 10, pages 103 [1].*

Teacher: Now I read the text out loud 3 times, then I read it again, but some words will be missed, your task is to fill in the gaps in the text in writing, do you understand? Exchange notebooks to check this task with a desk neighbor. Discuss errors, if any.

Vicky usually gets up at 7 o'clock. Yesterday she helped her mother about the house. Every morning she does exercises. She cleaned her room and did the washing up. Vicky usually has breakfast at 8 o'clock and then she goes to school. Mother thanked her daughter. Vicky usually comes home from school at one o'clock. In the evening Vicky and her parents watched TV.	Vicky usually gets up at 7 o'clock. Yesterday she helped her mother about the house. Every morning she does exercises. She cleaned her room and did the washing up. Vicky usually has breakfast at 8 o'clock and then she goes to school. Mother thanked her daughter. Vicky usually comes home from school at one o'clock. In the evening Vicky and her parents watched TV.		
 usually	 yesterday	 usually	 yesterday

Answers: mother, exercises, breakfast, TV.

Цей метод емпатійної аналогії, коли учні вживаються в образ об'єкта, активують особисте емоційне переживання та бажання приймати участь у вирішенні проблеми. Використовується при перевірці рівня запам'ятовування слів чи змісту, розвиває іншомовну комунікативну компетентність.

2) *Фрагмент уроку 4 клас. Підручник: Англійська мова. Карпюк О. Д. Unit 5. The world of nature. Lesson 7–15, pages 88–104 [2].*

Teacher: Now we will systematize and summarize everything we have learned from Unit 5. Discuss:

1. What do you think the weather is like in the desert?
2. What do you think the weather is like in the tropical forest?

3. What animals do you think live in the North?
4. What kind of animals do you think can live on the farm?
5. Do you think a whale can live in a tropical forest? Why?
6. Do you think a tiger can live in the North? Why?

Дискусія передбачає обмін поглядами і думками з певної проблеми, вчить умінню відстоювати свою позицію та враховувати думки інших, стимулює активність та ініціативність учнів, є доречною при спілкуванні та систематизації матеріалу.

3) *Фрагмент уроку 1 клас. Зіпсований телефон.*

Teacher: Now we are divided into 2 teams and stand in a line. To those who are standing first, I say a word in a whisper, and you must pass this word from the first to the last team member. The team whose last player names the correct answer wins. If both teams answer correctly, both teams win. Let's start!

Word options are possible: apple, car, girl, mother, grandmother, spring, winter.

Цей метод можна використовувати задля переключення уваги з навчання на гру, для перевірки запам'ятовування вивчених слів, покращення вміння роботи в команді та поліпшенню іншомовної комунікації між здобувачами початкової освіти.

Так, використання різноманітних форм та методів навчання на уроках іноземної мови в початковій школі сприяє активному розвитку різних аспектів мовлення здобувачів початкової освіти та формуванню їхнього емоційного інтелекту.

Отже, емоційний інтелект є ключовим чинником, який позитивно впливає на мотивацію та успішність іншомовної комунікації у здобувачів початкової освіти. Аналіз змодельованих фрагментів уроків показав, що учні, які активно розвивають свої емоційні та соціальні навички, не лише краще сприймають нову інформацію, а й демонструють більшу залученість до освітнього процесу. Використання інтерактивних форм і методів, орієнтованих на розвиток емоційного інтелекту, сприяє створенню комфортної навчальної атмосфери, що

допомагає подолати мовні бар'єри та підвищує рівень самостійності та впевненості здобувачів початкової освіти в іншомовній комунікації.

Інтеграція елементів емоційного інтелекту в освітній процес допомагає молодшим школярам краще розуміти власні емоції та емоції інших, що, у свою чергу, сприяє розвитку навичок міжкультурної взаємодії та емпатії. Це підвищує їхню комунікативну компетентність і формує готовність до подальшого навчання іноземних мов. Таким чином, емоційний інтелект стає невід'ємним компонентом якісної освіти, допомагаючи здобувачам початкової освіти успішно опановувати іноземну мову та досягати високих результатів у навчанні.

Література

1. Англійська мова : підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти (із аудіосупроводом). Карпюк О. Д. Тернопіль : Вид-во «Астон», 2020. 128 с.
2. Англійська мова : підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти (із аудіосупроводом). Карпюк О. Д. Тернопіль : Вид-во «Астон», 2021. 128 с.
3. Бичківська Т. М. Використання інтерактивних методів навчання у процесі формування комунікативної компетенції учнів на уроках англійської мови. (2018). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*: Серія «Філологія», 1(64), 48–52.
4. Гуменюк І. Б. Розвиток емоційного інтелекту учнів на уроках англійської мови як чинник їх адаптації до сучасних умов життя. *Адаптивне управління: теорія і практика. Педагогіка*. 2019. Вип. 7. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/adupped_2019_7_7 (дата звернення: 17.09.2024).
5. Петрик К., Кравченко К. Інтерактивні навчальні технології у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів початкової освіти. *Збірник тез наукових доповідей студентів Бердянського державного педагогічного університету на Днях науки 13 травня 2021 року. Суспільні науки*. Бердянськ : БДПУ, 2021. Том 1. С. 126–128.
6. Mayer, J.D., Salovey, P., & Caruso, D.R. Emotional Intelligence. In R.J. Sternberg (ed.) *Handbook of Intelligence*. New York : Cambridge University Press. 2000. pp. 396–420.

**ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
ДЛЯ СТВОРЕННЯ АУДІОЛЕКЦІЙ
У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ**
Марія-Вікторія Полець
Національний університет «Львівська політехніка»
mariia-viktoriia.y.polets@lpnu.ua

В межах підготовки до нового 2024/2025 навчального року Міністерство освіти і науки України рекомендувало закладам фахової перед вищої освіти з середини листопада 2024 року до середини березня 2025 року планувати проведення заліково-екзаменаційної сесії, практичної підготовки, виконання курсових і кваліфікаційних робіт та подовжених канікул, а якщо потрібно, – продовжити заняття в дистанційному форматі, а також провадити освітній процес у традиційному (аудиторному) або змішаному (аудиторно-дистанційному) форматах у приміщенні закладу освіти або його окремому корпусі в межах розрахункової місткості споруд цивільного захисту [1].

У зв'язку з тим, що система освіти України продовжує функціонувати в умовах повномасштабної війни, гостро постає питання збереження якості освітнього процесу як в умовах очного так і в умовах дистанційного навчання. Одним із засобів підвищення якості освітнього процесу є створення аудіолекцій, які можна слухати вдома у вільний час, під час дистанційного навчання, а також в закладах освіти на заняттях чи в укриттях під час тривоги. Аудіоконтент відіграє значну роль у сучасному онлайн-навчанні та дистанційній освіті, забезпечуючи зручність й гнучкість для студентів. Однією з основних переваг використання аудіолекцій студентами-підлітками у закладах фахової передвищої освіти є можливість опрацювання навчальної інформації під час виконання інших буденних справ, що дозволяє їм ефективніше використовувати час і адаптувати навчання до власного графіка. Аудіолекції дозволяють збільшити доступність освіти для людей з вадами зору або тих, хто має краще слухове сприйняття інформації. Такий формат подання навчального матеріалу сприяє кращому засвоєнню змісту складного навчального матеріалу за допомогою багаторазового повторного прослуховування матеріалів.

Грамотно поєднаний з іншими мультимедійними засобами, аудіоконтент робить освітній процес різноманітним, підвищуючи мотивацію та залученість студентів до вивчення навчальних дисциплін.

Створення аудіолекцій традиційним способом є доволі складним і трудомістким процесом, що вимагає від викладачів і розробників навчального контенту значних витрат ресурсів й часу. Традиційний спосіб створення аудіолекцій передбачає участь професійних дикторів або викладачів, які будуть озвучувати текст, що несе з собою додаткові витрати на послуги запису та редагування. Також цей спосіб вимагає від розробника наявності професійного обладнання для запису та подальшої обробки звуку, що суттєво ускладнює процес для закладів освіти або окремих викладачів.

Крім цього, під час запису аудіо лекції часто виникають технічні проблеми, що призводять до необхідності багаторазового повторення фрагментів або правок, що значно уповільнює створення кінцевого продукту. Важливо при цьому також зазначити людський фактор – диктор втомлюючись може робити помилки або не досягати бажаного рівня емоційної виразності, що негативно вплине на подальшу якість лекції. Загалом такий процес потребує великих зусиль і часу, що робить його менш ефективним порівняно з автоматизованими рішеннями на базі штучного інтелекту.

Сьогодні, штучний інтелект стрімко набирає популярності у створенні навчального контенту завдяки своїй здатності автоматизувати складні й трудомісткі процеси. Завдяки технологіям перетворення тексту в мову (TTS) та синтезу голосу, можна швидко й ефективно озвучувати великі обсяги текстової інформації обраним голосом без потреби залучення дикторів. TTS дає змогу оперативно створювати аудіоматеріали різними мовами та стилями, забезпечуючи високий рівень адаптивності контенту для різних аудиторій. Крім того, інструменти на базі ШІ дозволяють персоналізувати лекції, підбираючи інтонації, темп та навіть емоційне забарвлення голосу відповідно до тематики або потреб слухачів. Це відкриває нові можливості для масштабування освітніх програм і підвищення їхньої доступності у цифровому форматі.

Основними перевагами використання ШІ для створення аудіо лекцій є:

- автоматизація процесів створення;
- висока швидкість створення;
- можливість адаптації аудіолекцій для різних аудиторій та навчальних дисциплін;
- можливості персоналізації на основі штучного інтелекту;
- інтерактивність.

Недоліки та виклики використання ШІ у створенні аудіолекцій:

- відносно низька якість синтезованого голосу та можливі проблеми з інтонацією;
- обмеження в поясненні складних тем, де потрібна жива взаємодія з викладачем.

В закладах фахової передвищої освіти сприйняття студентами навчального контенту є особливо важливим, оскільки напряду впливає на засвоєння ними знань і опанування майбутньою професією. Порівняльна характеристика сервісів ШІ для створення аудіолекцій приведена в табл.1.

Таблиця 1.

Порівняльна характеристика сервісів ШІ для створення аудіолекцій.

Назва сервісу ШІ	Характеристика
Amazon Polly	Платний сервіс із безкоштовним рівнем для обмеженого використання. Після перевищення квоти використання потрібно оплачувати на основі кількості знаків, які синтезуються в голос.
Google Text-to-Speech	Платний сервіс з обмеженою безкоштовною квотою в Google Cloud. Після перевищення ліміту користувачі сплачують за кількість запитів або синтезованих символів.
Microsoft Azure Cognitive Services (Speech)	Платний сервіс із безкоштовним рівнем для тестування. Після перевищення ліміту плата залежить від кількості синтезованих символів.
IBM Watson Text to Speech	Платний сервіс із безкоштовною квотою для початкового використання. Після досягнення ліміту оплата здійснюється залежно від обсягу використання.
iSpeech	Пропонує як безкоштовні, так і платні плани. Платні

Назва сервісу III	Характеристика
	версії мають розширені можливості та більші ліміти для професійного використання.
Natural Reader	Має безкоштовний план з базовими функціями та платні преміум-версії з доступом до більш якісних голосів та додаткових функцій.
Descript	Платний сервіс із різними тарифними планами. Існує безкоштовний рівень, але для повного доступу до функцій, таких як розширене редагування та синтез голосу, потрібен платний підпис.
Lovo AI	Платний сервіс, однак пропонує безкоштовну квоту для тестування. Професійні користувачі можуть обирати платні плани для доступу до більшої кількості голосів та функцій.
Murf AI	Платний сервіс із можливістю обмеженого безкоштовного використання. Повний доступ до голосів та функцій надається за плату.
Play.ht	Платний сервіс із безкоштовним планом для обмеженого використання. Преміум-функції та високоякісні голоси доступні в платних версіях.

Як видно з таблиці 1, більшість популярних сервісів штучного інтелекту для створення аудіолекцій розроблені американськими або міжнародними компаніями, такими як Amazon, Google, Microsoft, IBM та інші. Кожен з цих сервісів III має свої особливості і переваги для створення аудіолекцій тому вибір залежить від потреб слухачів і вимог розробників.

Аудіолекції, створені за допомогою сервісів III є ефективним рішенням для швидкого оновлення подачі навчального матеріалу і зростання рівня зацікавленості та замученості студентів до вивчення навчальних дисциплін.

Література

1. Підготовка до нового навчального року 2024/2025 у закладах освіти [Електронний ресурс] : рекомендації Міністерства освіти і науки України. Доступ із сайту Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/news/pidhotovka-do-novoho-navchalnoho-roku-20242025-u-zakladakh-osvity> (дата звернення: 23.09.2024).

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Марія Полух

освітньо-професійна програма

«Освітні педагогічні науки», магістратура, 2 курс

mariia.borovets.mnopnz202@lpnu.ua

Науковий керівник: Тетяна Рузяк

доктор філософії, старший викладач

Національний університет «Львівська політехніка»

tetiana.i.ruziak@lpnu.ua

Сучасне інформаційне суспільство активно впливає на освітні процеси, вимагаючи від системи освіти розвитку компетентностей, здатних допомогти учням орієнтуватися у складних життєвих ситуаціях та ефективно вирішувати проблеми. Ключовими компетентностями XXI століття стають здатність до критичного мислення, вирішення проблем і дослідницькі навички, що прямо залежать від використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Інформаційно-комунікаційні технології розширюють можливості навчання, роблячи його гнучким, індивідуальним і практично орієнтованим. Важливим є не лише засвоєння знань, але й набуття дослідницьких компетентностей, що дозволяють учням аналізувати, синтезувати і використовувати нові знання в процесі вирішення складних завдань. Враховуючи стрімкий розвиток технологій та потребу в підготовці кваліфікованих фахівців, роль інформатики як навчальної дисципліни постійно зростає [2].

Інформатика як навчальна дисципліна набуває ще більшої значущості у контексті сучасних освітніх реформ і розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Вона не тільки дає базові знання з інформаційних технологій, але й стає ключовим інструментом для розвитку міжпредметних зв'язків, критичного мислення, творчого підходу та самостійного прийняття рішень. Роль інформатики не обмежується лише вивченням алгоритмів та програмування –

вона стає основою для розвитку компетенцій, які допомагають учням адаптуватися до технологічного прогресу та швидко змінюваних умов на ринку праці.

В Україні, в рамках європейських освітніх процесів, освіта орієнтується на компетентнісний підхід, який включає розвиток не тільки професійних знань, але й навичок, важливих для життя та праці в умовах глобалізації та інформаційного суспільства. Дослідницькі компетентності, зокрема, є однією з ключових складових сучасної освіти. Вони сприяють самостійному пошуку нових знань, вмінню генерувати ідеї, приймати рішення та оцінювати їх ефективність [4].

У школах дослідницька діяльність допомагає учням досліджувати реальні проблеми, створювати власні проєкти та шукати рішення за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Це значно підвищує мотивацію до навчання та покращує розуміння складних процесів.

Інформатика активно інтегрується з іншими навчальними дисциплінами, такими як математика, природничі науки, економіка, що дозволяє учням використовувати інформаційно-комунікаційні технології у міждисциплінарних дослідженнях. Наприклад, учні можуть використовувати програмні засоби для моделювання фізичних або економічних процесів, аналізу даних та створення цифрових проєктів. Така інтеграція дає змогу формувати дослідницькі компетентності на основі реальних практичних завдань [1].

Дослідницькі компетентності включають в себе не лише вміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології для вирішення проблем, але й здатність до системного аналізу, творчого мислення та критичної оцінки результатів. Це є основою для формування наукового мислення, яке необхідне для професійної діяльності у будь-якій галузі. Володіння методами досліджень та здатність застосовувати їх на практиці стає важливою конкурентною перевагою на ринку праці [3].

Розвиток дослідницьких компетентностей є ключовим завданням сучасної освіти. Інформатика, як одна з найважливіших дисциплін ХХІ століття, відіграє центральну роль у формуванні цих компетентностей, забезпечуючи учнів необхідними інструментами для аналізу, синтезу та вирішення складних завдань. Використання ІКТ робить процес навчання гнучким, інтерактивним і практично орієнтованим, що сприяє підготовці кваліфікованих фахівців, здатних успішно діяти в умовах глобальної інформатизації та технологічного прогресу.

Література

1. Мелешко В. Деякі аспекти розвитку дослідницьких компетентностей учнів, схильних до наукової діяльності. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. Київ, 2022. 77 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734024/1/10.pdf>
2. Спірін О.М, Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійноспеціалізованих компетентностей вчителя інформатики. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2009. № 5 (13). С . 2-5. URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/admin,+09somtio%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/admin,+09somtio%20(3).pdf)
3. Щербань І., Савченко В. Сутність поняття «Дослідницька компетентність» у вітчизняній та зарубіжній літературі. Збірник наукових праць : Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. 2021. № 2(6). 245 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/probl_sych_school/2021/2/31.pdf
4. Якимчук О. Філософія освіти ХХІ століття: пошук пріоритетів Компетентнісний підхід в освіті : українські реалії. *Вища освіта України*. 2020. № 3. С. 20-21. URL : <file:///C:/Users/Admin/Downloads/2.pdf>

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІВ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Діана Попадюк

освітньо-професійна програма

«Професійна освіта (Цифрові технології)», бакалаврат 4 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

[*diana.popadiuk.pts.2021@lpnu.ua*](mailto:diana.popadiuk.pts.2021@lpnu.ua)

Науковий керівник: Наталія Чубінська

кандидат педагогічних наук

Національний університет «Львівська політехніка»

[*nataliia.b.chubinska@lpnu.ua*](mailto:nataliia.b.chubinska@lpnu.ua)

У сучасному світі професійна мобільність стає невід'ємною складовою розвитку особистості та професійної кар'єри. У сфері освіти вона надає педагогам можливість адаптуватися до умов, що швидко змінюються, впроваджувати нові методи навчання та інтегрувати різні види професійних знань. Сьогодні педагог є не лише передавачем знань, а виконує функцію наставника та фасилітатора, який заохочує учнів до самостійного навчання і розвитку критичного мислення.

В умовах глобалізації процеси мобільності набувають особливого значення, оскільки забезпечують не лише професійний ріст, а й сприяють розвитку освіти в цілому. Дослідження професійної мобільності вимагає уваги до нових викликів і можливостей, які постають перед педагогами, а також до необхідності структурних змін у системі освіти.

Професійна мобільність є ключовим фактором, котрий надає педагогам можливість виокремлювати та створювати власний професійний стиль, враховуючи погляди, переконання, цілі та принципи; безперервно здійснювати пошук відповідних освітніх форм навчання, педагогічний експеримент.

На думку дослідниці Н.В. Дяченко, можна виділити такі напрями формування професійної мобільності у суспільстві:

ознайомлення, застосування та освоєння нового комплексу знань у сферах професійної праці (у основу покладена кон'юнктура на ринку праці);
виникнення інтегрованих професій (вчитель інформатики, який володіє знаннями таких видів діяльності, як психолог, соціолог, IT-спеціаліст, соціальний працівник, що дає змогу на основі однієї професії ознайомлюватись із дотичними видами професійних знань як нових професій);
ознайомлення та освоєння професій, котрі мають загально професійний характер (економіст, юрист, маркетолог та ін.)[1].

М. Пивоварова стверджує, що особистість розвивається в середовищі контрольованої та неконтрольованої соціалізації. Педагог повинен навчати, розвивати та виховувати такі якості, які є у його володінні. Керована соціалізація є системним та цілеспрямованим процесом, котрий забезпечується педагогом. Можна провести паралель та усвідомити, що мобільний особистісний розвиток стає проблемою науки [2].

Професійно-педагогічна мобільність слугує ключовим елементом в успішному розвитку, активного руху кар'єрними сходами. Наявність можливостей та потреби у професійному розвитку, сприятливе середовище є щаблем у зростанні значущості педагога в організації [3].

Аналіз процесів глобалізації в сфері професійної мобільності вказує на значне збільшення міграційних потоків у різних професійних середовищах. У цьому контексті феномен професійної мобільності стає важливою темою сучасного дискурсу. Багато сучасних дослідників зазначають, що в регулюванні професійної мобільності виникла нагальна потреба перейти від простого співробітництва до структурних змін. Час усвідомити та оцінити характер транснаціональної професійної діяльності, яка все більше розширюється.

Професійна мобільність є ключовим фактором, що забезпечує педагогам гнучкість у виборі професійного шляху та постійний розвиток їхніх

компетенцій. Напрями формування професійної мобільності, такі як інтеграція нових знань та появи нових професій, підкреслюють необхідність адаптації до вимог сучасного ринку праці. Керована соціалізація, як важливий аспект професійного розвитку, свідчить про те, що педагог не лише навчає, а й формує особистість учня. У контексті глобалізації академічна мобільність стає важливою темою, що вимагає комплексного підходу до регулювання та розвитку. Отже, професійна мобільність педагогів є не лише умовою їхнього успішного кар'єрного зростання, а й важливим чинником підвищення якості освіти в цілому.

Література

1. Дячок Н. В. Мобільність педагога як шлях реалізації положень концепції педагогічної освіти [Електронний ресурс]. URL: <https://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/553/497>
2. Pivovarova M. Theorizing teacher mobility: a critical review of literature [Електронний ресурс]. URL: https://www.researchgate.net/publication/306242935_Theorizing_teacher_mobility_a_critical_review_of_literature
3. Фамілярська Л. Л. Мобільність як перспективна складова освітнього процесу [Електронний ресурс]. *Інформаційні технології і засоби навчання*. № 41, вип. 3. 2014. URL: <http://goo.gl/hIfp2a>

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІВ У КРАЇНАХ ЄС ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ АДАПТАЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ

Володимир Ратушний

освітньо-наукова програма

«Освітні педагогічні науки», аспірантура 3 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

[*volodymyratushnyi@gmail.com*](mailto:volodymyratushnyi@gmail.com)

Науковий керівник: Олег Стечкевич

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

Національний університет «Львівська політехніка»

[*oleh.o.stechkevych@lpnu.ua*](mailto:oleh.o.stechkevych@lpnu.ua)

Цифрові компетентності педагогів є ключовим елементом сучасної освіти, що забезпечує ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітньому процесі. Вони включають в себе не лише технічні навички, але й здатність критично оцінювати інформацію, створювати цифровий контент, співпрацювати в онлайн-середовищі та забезпечувати безпеку в цифровому просторі. Важливість цифрових компетентностей для сучасного педагога важко переоцінити. Вони дозволяють не лише підвищити якість викладання, але й сприяють розвитку критичного мислення та творчих здібностей учнів. Крім того, володіння цифровими навичками допомагає педагогам адаптуватися до швидких змін у технологічному середовищі та забезпечувати безперервний професійний розвиток.

В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій, підвищення рівня цифрових компетентностей педагогів стає ключовим завданням для освітніх систем у всьому світі. Європейський Союз активно впроваджує різноманітні програми та ініціативи, спрямовані на розвиток цифрових навичок серед педагогів. Одним із ключових документів є Рамка цифрових компетентностей для освітян (DigCompEdu), розроблена Європейським об'єднаним дослідницьким центром. Ця рамка визначає шість основних сфер цифрових компетентностей, включаючи професійну діяльність, створення цифрового контенту та безпеку в цифровому середовищі [1].

Важливість інтеграції цифрових технологій у педагогічну практику демонструє низка досліджень. У Німеччині програма Digital Pakt Schule (Цифровий пакт для шкіл) спрямована на модернізацію цифрової інфраструктури в школах. Програма підтримує придбання цифрових пристроїв, розширення доступу до інтернету та розробку цифрових навчальних інструментів. Також передбачено навчання вчителів для ефективного використання цих технологій [2]. У Франції створена платформа Pih для оцінювання та сертифікації цифрових навичок учнів та вчителів. Вона включає персоналізовані оцінки та охоплює такі теми, як безпека в інтернеті, конфіденційність та управління інформацією. Платформа є обов'язковою для сертифікації цифрових навичок у середніх та старших класах [3]. В Іспанії програма Plan Digital Educativo (План цифрової освіти) підтримує цифрову трансформацію освіти та розвиток компетенцій учнів і педагогів. Він зосереджений на вдосконаленні цифрових навичок і інфраструктури в школах [4].

Адаптація європейського досвіду підвищення цифрових компетентностей педагогів в українській системі освіти є важливим кроком для забезпечення якісного навчання та професійного розвитку вчителів. На сьогоднішній день в Україні існує ряд викликів, пов'язаних з недостатнім рівнем цифрових навичок серед педагогів, обмеженим доступом до сучасних технологій та відсутністю систематичного підходу до підвищення кваліфікації. Одним із ключових аспектів адаптації є впровадження національної рамки цифрових компетентностей, подібної до DigCompEdu, яка б визначала основні сфери та рівні цифрових навичок, необхідних для педагогів. Це дозволить створити чіткі критерії оцінювання та розвитку цифрових компетентностей.

Прикладами використання цієї рамки можна назвати роботи О. Стечкевича [5] та О. Наливайко [6], в яких йдеться про модель системи формування цифрової компетентності педагога та концептуальну модель DigComp, відповідно. Аналіз інших аспектів проблеми дозволяє сформулювати

практичні рекомендації для успішного підвищення рівня цифрових компетентностей педагогів в Україні, враховуючи європейський досвід:

1. Інтеграція цифрових технологій у навчальні програми. Включення цифрових технологій у навчальні плани та програми підвищення кваліфікації педагогів (онлайн-курси, вебінари та інтерактивні тренінги, що дозволять педагогам отримувати нові знання та навички у зручний для них час).

2. Забезпечення доступу до сучасних цифрових ресурсів. Оснащення шкіл сучасним технічним обладнанням та забезпечення доступу до якісного цифрового контенту (інтерактивні дошки, планшети, комп'ютери та програмне забезпечення для навчання).

3. Підтримка та мотивація педагогів. Створення спільнот практики, де вчителі можуть обмінюватися досвідом та отримувати підтримку від колег. Організація конкурсів, грантів та інших стимулів для педагогів, які активно впроваджують цифрові технології у навчальний процес.

4. Співпраця з міжнародними організаціями. Залучення міжнародних експертів та організацій для проведення тренінгів та семінарів. Участь у міжнародних проектах та програмах, що сприяють розвитку цифрових компетентностей педагогів.

5. Моніторинг та оцінювання. Регулярний моніторинг та оцінювання рівня цифрових компетентностей педагогів. Використання результатів оцінювання для коригування програм підвищення кваліфікації та впровадження нових методик.

Впровадження цих рекомендацій сприятиме підвищенню рівня цифрових компетентностей педагогів, що в свою чергу позитивно вплине на якість навчання та розвиток учнів.

Перспективи подальших досліджень за темою підвищення рівня цифрових компетентностей педагогів у країнах ЄС та можливості їх адаптації в українській системі освіти є досить широкими та багатограними. Ось кілька напрямків, які можуть бути цікавими для подальших досліджень:

1. Порівняльний аналіз ефективності різних програм підвищення цифрових компетентностей. Дослідження ефективності різних програм та ініціатив у країнах ЄС та Україні. Аналіз їх впливу на професійний розвиток педагогів та якість навчання.

2. Розробка та впровадження нових методик навчання цифрових компетентностей. Створення та тестування нових методик та підходів до навчання цифрових компетентностей педагогів. Вивчення їх ефективності та можливостей адаптації до різних освітніх контекстів.

3. Вплив міжнародної співпраці на розвиток цифрових компетентностей. Дослідження впливу участі педагогів у міжнародних проектах та програмах на розвиток їх цифрових компетентностей. Аналіз кращих практик та можливостей їх впровадження в Україні.

Ці напрямки досліджень сприятимуть глибшому розумінню процесів підвищення цифрових компетентностей педагогів та допоможуть розробити ефективні стратегії для їх впровадження в українську систему освіти.

Література

1. Punie, Y. (ed.). (2017). European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. Luxembourg: Publication Office European Union. Retrieved from: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcompedu_en

2. Digital skills @ jobs platform (n.d.). Retrieved from: <https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/european-interactive-map/germany>

3. The French Digital Plan for Education (n.d.). Retrieved from: https://cache.media.education.gouv.fr/file/01_-_janvier/88/1/The_French_Digital_Plan_For_Education_527881.pdf

4. Plan Digital Educativo (n.d.). Retrieved from: <https://portal.edu.gva.es/pladigital/es/plan-digital/>

5. Стечкевич, О. О. (2022). Формування цифрової компетентності педагога в контексті принципів та ключових понять сучасної дидактики. Педагогічні науки: теорія та практика, 4(44), 156–161.

6. Наливайко, О. (2021). Цифрова компетентність: сутність поняття та динамічного його розвитку. Компетентнісний підхід у вищій школі: теорія та практика: монографія (с.40-65). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна.

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ-ЖУРНАЛІСТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЯВЛЕННЯ

Марія Ріпей

кандидат філологічних наук, доцент

Львівський національний університет імені Івана Франка

maria-kr@ukr.net

Сьогодення вимагає активізації соціальної ролі журналіста з високим культурним рівнем, зі стійкою громадянською позицією та почуттям патріотизму й відповідальності перед суспільством. Підвищення якості підготовки журналістів в умовах інтеграції до європейського освітнього простору є важливим завданням реформування системи освіти України.

Особливості підготовки журналістів висвітлено у працях В. Гоян, М. Житарюка, В. Здоровеги, А. Москаленка, Ю. Шаповала, А. Яценка та ін. Дослідники визначають етапи підготовки студентів до професійного самовиявлення («виявлення своєї індивідуальності, оригінальності й самобутності в будь-якому виді діяльності з метою проявити себе» [3, с. 140]), окреслюють шляхи актуалізації цього процесу. Зокрема, І. М. Дяченко виокремлює професійно орієнтований, професійно-практичний та професійно-творчий етапи. Зазначає, що професійно орієнтований охоплює «формування ціннісного ставлення до професійної діяльності й уявлень про журналістську творчість, розвиток творчого мислення і культури мовлення журналіста», професійно-практичний – «оволодіння основами професійної грамотності, формування образу творчої професійної діяльності, прагнення до професійно-творчої самореалізації»; професійно-творчий – «формування засад професіоналізму, усвідомлення студентами творчої суті журналістської діяльності та самого себе як творчого журналіста» [2, с. 115].

Навчальна дисципліна «Редагування в медіа», яку викладають на факультеті журналістики у 4-му семестрі, має на меті сформувати у студентів усвідомлення важливості ґрунтовного і виваженого підходу як до написання, так і до редагування та саморедагування журналістських текстів. Ця дисципліна спрямована виробити у студентів вміння редагувати медіатексти,

враховувати специфіку редагування у пресі, на радіо і телебаченні, у мережі Інтернет у власній професійній діяльності; виявляти макроструктурні і мікроструктурні помилки у сучасних медіа, вміти їх усувати; редагувати тексти, зберігаючи індивідуальні особливості авторського стилю, враховувати можливості співпраці з автором у процесі редагування; у власній практиці враховувати специфіку редакторського читання текстів; виявляти у медіатекстах логічні, фактичні, мовнотилістичні та інші помилки й усувати їх. Програму вивчення дисципліни складено так, щоб виробити у студентів уміння самостійно створювати медіатексти, у яких дотримано мовних, етичних, композиційних та логічних норм, а також реалізувати їхній потенціал як літературних редакторів [5].

Важливою складовою підготовки студентів до практичних занять з дисципліни «Редагування в медіа» визначено розроблення мультимедійної презентації, що є захопливим способом підготовки студентів до практичних занять. Адже кожен має змогу виявити творчий підхід, виконати завдання цікаво і привабливо.

Виконання цього завдання охоплює три етапи: проєктування, конструювання і моделювання. На етапі проєктування студенти опрацьовують літературу, шукають приклади у засобах масової інформації, формують структуру і логіку подання матеріалу. На етапі конструювання визначають дизайн і наповненість слайдів. На етапі моделювання перевіряють і коректують підготовлений матеріал.

Для досягнення ефективності у використанні мультимедійних презентацій зосереджуємо увагу на важливості дотримання правил створення мультимедійних презентацій: взаємозв'язок вербальної та візуальної інформації; однорідність в оформленні слайдів презентації (структурованість і однотипність елементів); доречний обсяг презентації; дотримання уважності, грамотності й охайності [1]. Зокрема, акцентуємо на тому, щоб уважно вчитати текст презентації, аби уникнути орфографічних, пунктуаційних, стилістичних, друкарських помилок; не допускати помилок у

розставлянні пропусків між словами, перед розділовими знаками, у написанні дужок, лапок, коректно вживати тире і дефіс. Водночас головну увагу зосереджувати на дотриманні чинних норм редакції «Українського правопису» 2019 року.

У розробленні індивідуальної мультимедійної презентації кожен має змогу виявити творчий підхід як на етапі проєктування, підбираючи приклади в одному виданні (чи навіть в одному номері чи випуску) чи порівнюючи у двох або кількох виданнях, формуючи власну структуру і логіку викладу. Так і на етапі конструювання, розробляючи дизайн презентації та наповнюючи слайди.

Кожен студент намагається подати цікаво, оригінально і привабливо, підбираючи тло презентації, шрифтове оформлення, гармонійно поєднуючи кольори. Кращому сприйняттю матеріалу сприяє подання скрінів досліджуваних публікацій, пояснень значень слів у довідниках, а також скрінів словникових статей. Аналізовані слова студенти виокремлюють певним кольором або підкреслюють лінією (зазвичай червоною), завдяки чому вони легко вирізняються у тексті. Дехто наводить коротке і чітке пояснення значення слова, а поряд курсивом – підібрані приклади його вживання, зазначаючи джерело і дату. Деякі студенти подають логотип видання, з якого взято приклади. Інколи копіюють лише деякі речення з журналістських текстів, виокремлюючи курсивом на певному тлі, подають у рамках, поряд зазначаючи, правильне чи неправильне написання. Іноді у своїх презентаціях студенти подають знаки лайк (схвалення, правильно) і дислайк (несхвалення, неправильно). А одною з оригінальних була презентація, коли студентка подавала три образи дівчинки: яка сміється (правильно), яка плаче (неправильно), яка роздумує (сумнів).

Успішне засвоєння дисципліни «Редагування в медіа» дасть змогу студентам, виявляючи «індивідуальність, оригінальність й самобутність» [3, с. 140], самостійно готувати до виходу в світ власні матеріали різних жанрів, від етапу збору інформації до етапу редагування, що зробить їх більш конкурентоспроможними на сучасному ринку праці. Застосування знань та

навичок, які передбачені у межах дисципліни «Редагування в медіа», дозволить досягнути найбільшої ефективності журналістських матеріалів.

Водночас професійному розвитку студентів-журналістів сприятиме налагодження співпраці між Центром медіаосвіти та інтерактивності Щецинського університету (Польща) та факультетом журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка [4]. Підписано Лист про наміри щодо співпраці, визначено спільний напрям діяльності, консолідовано зусилля щодо створення спільних проєктів та ініціатив. Ця співпраця спрямована на те, щоб викладачі і студенти обмінюватись знаннями та досвідом, інтегруючи систему вищої освіти України в Європейський простір вищої освіти.

Література

1. Дегтярьова К. В. Комп'ютерна мультимедійна презентація у системі засобів навчання з української мови як іноземної. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи*: зб. статей IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 7–8 листоп. 2019 р.). Полтава: Вид-во «Астроя», 2019. С. 101–107. URL : <http://elib.umsa.edu.ua/jspui/>
2. Дяченко І. М. Підготовка студентів-журналістів до професійного самовиявлення у процесі позааудиторної роботи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2015. Вип. 40 (93). С. 113–119. URL: <http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2015/40/17.pdf>
3. Кравченко О. В. Науково-дослідницька діяльність як умова підготовки до професійного самовиявлення майбутнього викладача-філолога. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 23. Т. 1. С. 140–144. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/23/part_1/33.pdf
4. Ріпей М. Налагодження співпраці з освітніми закладами України і Польщі як можливість професійного розвитку майбутніх випускників. *Управління якістю в освіті та промисловості: досвід, проблеми та перспективи: тези доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції, 16–17 листопада 2023 року* / Відп. за випуск М. М. Микийчук. Львів, 2023. С. 115. URL: <https://science.lpnu.ua/qm-2023/proceedings>
5. Силабус з навчальної дисципліни «Редагування в медіа». <https://journ.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/sylabus-Datsyshyn-Redahuvannia-v-media-2023.pdf>

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ З ВАДАМИ СЛУХУ

Микола Романів

освітньо-професійна програма

«Освітні педагогічні науки», магістратура, 2 курс

mykola.romaniv.mnopn.2023@lpnu.ua

Науковий керівник: Любов Дольнікова

кандидат педагогічних наук,

Національний університет «Львівська політехніка»

lubov.v.dolnikova@lpnu.ua

Особливості організування освітнього процесу з школярами, що мають особливі потреби, є однією з ключових в останнє десятиліття, що пов'язано з вдосконаленням і розширенням нормативно-правової бази організування навчання дітей з особливими проблемами. На всезагальне обговорення вийшли проблеми організування роботи з дітьми, що мають порушення або відхилення у фізичному чи розумовому розвитку. Якщо раніше ця проблема замовчувалась як освітянами так і батьками, то на сучасному етапі освіта ставить собі завдання науково обґрунтувати особливості розвитку та соціальної адаптації таких дітей та спланувати організування ефективного освітнього процесу з ними. Значну частку таких дітей складають діти, що мають порушення слухової функції. Медицина пояснює порушення слуху у дітей різними причинами: вроджена деформація слухових кісточок, атрофія або недостатній розвиток слухового нерва, хімічні отруєння, пологові травми, механічні травми, спадковість, алкоголізм батьків, перенесені інфекційні захворювання тощо. [5] До порушень слуху належать глухота, туговухість, пізня втрата слуху, що виникає у дітей віком 3-4 років та пізніше, які частково зберегли мовлення у зв'язку з відносно пізнім виникненням глухоти. До категорії дітей з порушеннями слуху належать діти, слух яким відновити не можна, порушеннями слухової функції, при якому звичайне мовленнєве спілкування з оточуючими ускладнене або неможливе. У першому випадку говоримо про туговухість, а у другому про глухоту. Якщо дитина втратила слух у віці до 5-ти років, тобто перед початком навчання у

школі, то вона, як правило вміє висловлюватись з освоєним раніше словниковим запасом. Діяльність педагога молодшої школи повинна бути спрямована на забезпечення дитині з глухотою можливостей розуміння зверненого до неї мовлення та збереження фонематичної, лексичної та граматичної сторін власного мовлення, ефективність якісного спілкування й розвитку дитини.[3. 5]. Положення про закономірності розвитку пізнавальної сфери дітей з порушеннями слуху різного віку розглядають: В.Засенко, О. Таранченко, А. Колупасєва, О. Федоренко, Т. Loreman, D. McGhie-Richmond та ін. Саме в працях цих науковців знаходимо узагальнені та частинні підходи до характеристики особливостей організування освітнього процесу з дітьми, що мають порушення слуху в різних вікових категоріях і молодших школярів зокрема.

Організовуючи освітній процес з дитиною, що має туговухість і навчається в інклюзивному класі педагог повинен враховувати таке:

➤ психічний розвиток туговухих має свої відхилення від норми, що характерні для даного вікового періоду, що пояснюється порушенням багатьох психічних процесів; дитина погано говорить, що ускладнює її соціальну взаємодію, а труднощі словесного спілкування є однією з головних причин порушень розвитку. Разом з тим сучасні технології зумовлюють полегшення цих процесів для дітей;

➤ сприймання та розуміння туговухою чи глухою дитиною усного мовлення інших учасників педагогічного процесу є складною інтелектуальною діяльністю, від якої така дитина швидко втомлюється;

➤ у туговухих і глухих школярів, які характеризуються відставанням в мовленнєвому розвитку, спостерігається уповільнена динаміка мисленнєвих операцій, словесно-логічного мислення, що є причиною відставання в розвитку словесної пам'яті, у них менш стійко і тривало зберігаються образи об'єктів на відміну від дітей, якічують;

➤ продуктивність уваги у дітей з порушенням слуху залежить від ступеня виразності об'єктів, які сприймаються, тому мають домінувати ілюстративні методи навчання, різноманітні наочні засоби навчання;

➤ відставання в мовленнєвому є причиною ускладнень в усвідомленні власних і чужих емоційних станів, що веде до ускладнення міжособистісних відносин;

➤ вчитель повинен спостерігати, яким чином дитина сприймає мовлення інших: намагається дивитись в обличчя того, хто висловлюється чи слухає.

➤ ознакою порушення слуху може бути змішування дзвінких із глухими приголосними, шиплячих зі свистячими, пропуски приголосних звуків за наявності двох приголосних поспіль, пропуски ненаголошених складів тощо. Це спостерігається і в письмових роботах і під час спілкування;

➤ учнів з порушенням слуху треба розміщувати близько до вчителя (на відстані 1,5-2 м). Мова вчителя має бути неспішною, артикуляція чіткою, обличчя добре освітлене;

➤ у роботі з дітьми зі зниженим слухом важливо чітко структурувати навчальний матеріал, використовувати структурно-логічні схеми, опорні конспекти, укрупнені дидактичні одиниці;

➤ вчитель повинен супроводжувати своє педагогічне мовлення з використанням умовних жестів, які означають підтримку, інформують про успіхи та досягнення дитини;

➤ у процесі контролю сприймання навчального матеріалу вчителю важливо:

- ✓ перевіряти, чи правильно зрозуміли учні з порушеннями слуху інформацію, перед тим, як продовжувати висловлюватись далі;

- ✓ перефразовувати та спрощувати речення при збереженні його змісту;

- ✓ пропонувати учням з порушеннями слуху вести словник термінів і дозволяти їм користуватись ним при відповідях;

✓ враховувати, що таким чином учням потрібно більше часу для виконання завдань;

✓ сприяти розвитку комунікативних умінь шляхом застосування інтерактивних методів навчання.

У своїх спостереженнях ми приходимо до висновку, що правильне урахування вищезазначених особливостей сприяє тому, що по рівню розвитку наочно-дієвого мислення туговухі діти 6-7 років відповідають одноліткам з нормальним розвитком. Така ж відповідність спостерігається в рівні розвитку образно-зорової і рухової пам'яті на місце розташування предметів в просторі. Мовлення дітей збіднене по словнику, але вони навчені словам різного рівня узагальненості.

Таким чином важливо узагальнити, що сприймання усного мовлення – це особливий інтелектуальний і психічний процес, до якого слід ґрунтовно готувати глуху дитину, вдаючись до спеціальних вправ, тренінгів та урахування особливостей пізнавальної діяльності школярів з порушенням слуху. Вони допомагають активізувати сприймання, пам'ять, мислення. Наслідки такої діяльності будуть плідними для розуміння писемного мовлення та розвитку особистості.

Можемо робити висновок, що навчання туговухих і глухих дітей молодшого шкільного віку потребує розробки сучасних інтерактивних засобів навчання, використання штучного інтелекту тощо. Це засвідчує необхідність проведення дослідження розвитку молодших школярів з порушеннями слуху в умовах спеціально організованого навчання та в умовах інклюзивного навчання і виховання даної категорії дітей та визначення оптимальних умов для забезпечення повноцінного розвитку та соціалізації дітей з вадами слуху.

Література

1. Діти з особливими потребами: поради батькам / За ред: В.І. Бондаря, В.В. Засенка. К.: Наук. світ, 2004. С. 129-139.
2. Засенко В., Прохоренко Л. «Освіта «особливих» дітей: стратегія розвитку». Рідна школа. 2019. № 3-4. С 48-52,
3. Колупаєва А., Таранченко О. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навч.-метод.посіб. Харків: Ранок, 2019.
4. Засенко В., Колупаєва А., Таранченко О. «Освіта дітей з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії», у Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні, В. Кремень, Ред. Київ: Педагогічна думка, 2016. С. 68-77.
5. Таранченко О., Федоренко О. «Концепція розвитку системи освіти дітей із порушеннями слуху в Україні», Особлива дитина: навчання і виховання. 2015. №1. С. 27-33,
6. Данілавичюте Е. «Діти з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі», Особлива дитина: навчання і виховання. 2018. №3 (87). С. 7-18.
7. Loreman T., McGhie-Richmond D., Kolupaieva A., Taranchenko O., et al. A Canada-Ukraine collaborative initiative for inclusive education in Ukraine: Participant perspectives. School Effectiveness and School Improvement. 27(1). P. 24-44, 2016.

ОСВІТНІ СТРАТЕГІЇ РОСІЇ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПОКОЛІННЯ, ЛОЯЛЬНОГО ДО РАШИСТСЬКОЇ ІДЕОЛОГІЇ

Андрій Романюк

освітньо-наукова програма

«Політологія», аспірантура 2 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

[*andrii.a.romaniuk@lpnu.ua*](mailto:andrii.a.romaniuk@lpnu.ua)

Науковий керівник: Наталія Хома

доктор політологічних наук, професор

Національний університет «Львівська політехніка»

[*nataliia.m.khoma@lpnu.ua*](mailto:nataliia.m.khoma@lpnu.ua)

Після 2014 року в Росії почалося систематичне посилення антиукраїнської риторики як у державних ЗМІ, так і в академічних колах, що відобразилося в агресивному поширенні рашистської пропаганди. Інформаційний простір фактично монополізовано: альтернативні погляди, відмінні від офіційної позиції влади, майже повністю виключені зі ЗМІ. У наукових установах критика або незалежні думки також зазнають репресій, що призвело до еміграції опозиційних інтелектуалів. Лише з-за кордону науковці можуть відкрито засуджувати тоталітарну ідеологію, оскільки в самій Росії існує серйозна загроза переслідувань. Особливо тривожною є проникнення цієї пропаганди в освітню сферу. У російських школах та вишах молоде покоління стає об'єктом цілеспрямованого впливу, де підручники та навчальні програми використовуються для формування світогляду, що відповідає інтересам режиму. Ця доповідь має на меті дослідити вплив рашистської пропаганди на освітні стратегії як в сучасній Росії, так і зокрема на окупованих територіях України, де такі методи є інструментом русифікації та знищення української національної ідентичності.

У серпні 2023 року в Росії представили новий підручник з історії для старшокласників, який демонструє чіткі стратегії ідеологічного впливу на молодь. Ключовим елементом цієї стратегії є ревізійністський підхід до історіографії, що виражається у повному переписуванні розділів, які охоплюють період з 1970-х років, включаючи тлумачення поточного вторгнення в Україну. Підручник пропагує антагоністичне сприйняття Заходу,

зображуючи його як агресора, що прагне підірвати стабільність Російської Федерації. Паралельно з цим, Україна представляється як "ультранационалістична держава", що культивує антиросійські настрої. Така наративна структура слугує виправданням агресивних дій Росії, які подаються як оборонні заходи. Особлива увага приділяється формуванню критичного ставлення до альтернативних джерел інформації та опозиційних поглядів, що супроводжується прямими зверненнями до учнів з метою посилення патріотичних почуттів та лояльності до чинного режиму. Масштабне впровадження цього підручника, розрахованого на охоплення 650 тисяч школярів, свідчить про комплексний підхід до індоктринації молоді через систему освіти. [3].

Така пропаганда використовується в Росії не лише по відношенню до російських школярів. Ці самі підходи використовуються у школах на тимчасово окупованих українських територіях. Це проявляється у кількох ключових аспектах. По-перше, відбувається масштабне вилучення та знищення українських підручників, особливо з історії та літератури, що супроводжується завезенням російських навчальних матеріалів. Зокрема, у Скадовську, Генічеську та Чаплинці зафіксовано надходження псевдоісторичної літератури з Рязані. По-друге, спостерігається суттєва модифікація навчальних програм: збільшується кількість годин, відведених на вивчення історії Росії, при цьому історія України або повністю вилучається, або інтерпретується в контексті російської історичної парадигми. Наприклад, замість "Київської Русі" використовується термін "Русь", що нівелює українську історичну ідентичність. По-третє, нові російські підручники з історії, зокрема авторства Володимира Мединського, характеризуються вираженою антизахідною та антиукраїнською риторикою. В них Україна описується як "ультранационалістична держава", а розпад СРСР трактується як трагедія. Окрім того, впроваджується наратив про "захисну" роль Росії та її "священне право" на окуповані території. Ці заходи супроводжуються організацією наукових конференцій за участю російських

вишів на окупованих територіях, що сприяє подальшій інтеграції місцевої освітньої системи в систему корординат “русского міра”. [2]

На окупованих територіях складно навчатися по альтернативним до рашистських навчальних програмах. Аналіз ситуації на тимчасово окупованих територіях України, згідно з дослідженням Amnesty International, виявляє системні порушення права дітей на якісну освіту та значні перешкоди у доступі до української освітньої системи. Окупаційна влада застосовує комплекс репресивних заходів, спрямованих на примусову русифікацію. Зокрема, зафіксовано випадки прямих погроз батькам, які відмовляються відправляти дітей до російських шкіл, включаючи залякування вилученням дітей та поміщенням їх до дитячих будинків у Росії. Освітній процес супроводжується нав'язуванням російської ідеології, зокрема примусовим вивченням і виконанням російського гімну. Спроби організації навчання за українською програмою наражаються на серйозні ризики, змушуючи вчителів та учнів вдаватися до конспіративних методів, таких як приховування технічних засобів та пошук безпечних місць для онлайн-навчання. Якість освіти значно погіршилася через брак кваліфікованих викладачів, що призводить до самотійного опрацювання матеріалу учнями. Ці фактори створюють атмосферу страху та невизначеності, суттєво обмежуючи можливості українських дітей на окупованих територіях отримувати освіту, вільну від пропаганди, та зберігати зв'язок з українською культурою та ідентичністю. [1]

Війна, розпочата Російською Федерацією, стала не лише масштабним викликом для України та світової спільноти, але й для педагогічної системи. В умовах жорстких обмежень свободи слова в Росії, де будь-яка критика влади карається репресіями, а альтернативні джерела інформації для дітей практично недоступні, протидія рашистській пропаганді в школах і вишах фактично неможлива. Це створює серйозну загрозу для формування критичного мислення у молодого покоління, яке виховується у контексті тотальної пропаганди.

Найгіршою ситуація є на тимчасово окупованих територіях України, де російські освітні стандарти нав'язуються школярам, замінюючи українські

підручники та наративи. Навіть ті сім'ї, які намагаються продовжувати навчання за українськими програмами — через онлайн-платформи або в таємниці — ризикують власною безпекою. Як вчителі, так і учні та їхні родини стають потенційними жертвами репресій через свою проукраїнську позицію.

Ця проблема є надзвичайно серйозною, і на сьогодні не існує простих чи швидких рішень для її вирішення. Проте очевидним є те, що потрібні комплексні заходи на національному та міжнародному рівнях, щоб протистояти поширенню рашистської пропаганди в освітньому середовищі. Необхідно розробити стратегії, які передбачатимуть як зміцнення української освіти, так і залучення міжнародних партнерів для підтримки українських родин та дітей, що опинилися під окупацією, та запобігання подальшій русифікації цих територій.

Література

1. Росіяни обмежують доступ до освіти дітям на окупованих територіях — Amnesty International. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3798735-rosiani-obmezuut-dostup-do-osviti-ditam-na-okupovanih-teritoriah-amnesty.html> (дата звернення: 22.09.2024).

2. Російська література в окупації: чого навчають школярів? Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-rosiyska-literatura-v-okupatsiyi-choho-navchayut-shkolyariv/32916123.html> (дата звернення: 22.09.2024).

3. У Росії представили переписаний підручник історії. Історична правда. URL: <https://www.istpravda.com.ua/short/2023/08/8/162999/> (дата звернення: 22.09.2024).

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Тетяна Рузяк

доктор філософії, старший викладач

Національний університет «Львівська політехніка»

tetiana.i.ruziak@lpnu.ua

Сучасні умови, зокрема виклики, спричинені війною в Україні, вимагають швидкої адаптації освітнього процесу до нових реалій. Інформаційно-комунікаційні технології відіграють важливу роль у забезпеченні безперервності навчання та підтримці його якості навіть у складних умовах. Вони дозволяють забезпечити гнучкість, доступність та індивідуалізацію навчання, що є критично важливим в умовах воєнного часу.

Використання інформаційних технологій в освітньому процесі є невід'ємною складовою освітнього процесу, може значно покращити якість навчання, зробити його більш індивідуалізованим, гнучким і доступним [2,3]. Електронні навчальні ресурси, такі як електронні підручники, відеоуроки, інтерактивні вправи та онлайн-курси, є потужними інструментами для забезпечення доступу до навчального матеріалу. Вони дозволяють студентам навчатися у зручному для них темпі, що є особливо важливим в умовах вимушених переміщень та нестабільного графіку. Викладачі можуть легко оновлювати матеріали та адаптувати їх до змінних потреб студентів, що забезпечує актуальність навчання.

За допомогою таких інструментів, як Google Classroom, Zoom та Microsoft Teams, викладачі можуть організовувати онлайн-уроки, що дозволяють студентам взаємодіяти в реальному часі, незалежно від їхнього фізичного місця перебування. Це особливо важливо для студентів, які через війну не можуть відвідувати навчальні заклади. Віртуальні класи забезпечують можливість зберегти високий рівень комунікації та навчання навіть у кризових ситуаціях.

Платформи, такі як Moodle, Canvas та Blackboard, забезпечують централізоване управління навчальними процесами. Викладачі можуть створювати курси, контролювати прогрес студентів та надавати доступ до навчальних матеріалів. Це сприяє організації навчального процесу в умовах, коли традиційні методи навчання неможливі через війну. Система управління навчанням (LMS) також дозволяє студентам мати постійний доступ до матеріалів, незалежно від їх місця перебування [4].

Інформаційні технології сприяють розвитку навичок співпраці та комунікації. Інструменти для спільної роботи над документами (наприклад, Google Docs), форуми для обговорення та системи обміну файлами дають можливість студентам ефективно співпрацювати на відстані. Це підтримує командну роботу та активну участь у навчальному процесі, що є важливим елементом сучасної освіти.

Адаптивні технології дозволяють індивідуалізувати навчальний процес, підлаштовуючи його під потреби кожного студента [1]. В умовах воєнного часу, коли психологічні та соціальні фактори можуть впливати на успішність навчання, адаптивне навчання стає особливо актуальним. Такі системи враховують рівень знань, стиль навчання та інші особливості студентів, що дозволяє підвищити ефективність освітнього процесу.

Застосування аналітики у навчанні дозволяє викладачам покращувати освітній процес на основі аналізу даних про успішність, активність та відвідуваність студентів. Це дає можливість виявляти слабкі місця та вдосконалювати навчальні стратегії. У воєнних умовах аналітичні дані допомагають краще розуміти, як зміни у соціальному та емоційному стані студентів впливають на їхню навчальну діяльність.

Використання інформаційних технологій в освітньому процесі є невід'ємною складовою сучасної освіти, особливо в умовах воєнного часу.

Інформаційно-комунікаційні технології дозволяють забезпечити гнучкість, доступність та якість навчання навіть у найскладніших умовах, сприяючи безперервності освітнього процесу. Використання цифрових платформ та інструментів допомагає адаптувати навчання до нових викликів, зберігаючи його ефективність та доступність для всіх учасників освітнього процесу.

Література

1. Загіка О.О. Адаптивно-компетентнісний підхід до професійної підготовки кваліфікованих робочих кадрів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. *Адаптивне управління в освіті: професійні та громадсько активні школи*: колективна монографія. Харків: Мачулин. 2019. 370.
2. Карташова Л.А., Юрженко В.В., Гуралюк А.Г. Інформаційно-освітнє середовище професійно-технічних навчальних закладів: посібник. Київ : ІПТО НАПН, 2017. 153.
3. Кривонос О. М., Котенко О. Д. Використання цифрових технологій в освітньому процесі. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 1 (15). С. 161-176.
4. Масліч С. В., Єрмоленко А. Б. Стратегічні домінанти розвитку закладу професійної освіти. *Збірник наукових праць "Педагогічні науки"* № 101. 2023. 55-62.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Ірина Сабодашко
освітньо-наукова програма
«Освітні, педагогічні науки», аспірантура, 3 курс
Національний університет «Львівська Політехніка»
iryna.v.sabodashko@lpnu.ua
Науковий керівник: Тетяна Горохівська
доктор педагогічних наук, професор
tetiana.m.horokhivska@lpnu.ua
Національний університет «Львівська Політехніка»

Підготовка майбутніх учителів української мови та літератури в епоху цифровізації передбачає їх знайомство з різними сучасними технологіями, такими як цифрові інструменти для створення інтерактивних завдань, AR та VR-технології тощо. Впровадження таких інструментів та технологій в освіту відкриває нові можливості для підвищення педагогічної майстерності.

У наукових дослідженнях, присвячених проблемам професійної підготовки майбутніх вчителів часто використовується поняття «педагогічні умови». На важливості педагогічних умов, як засобу підвищення ефективності організації освітнього процесу, наголошують у своїх дослідженнях чимало науковців. Зокрема В. Стасюк зазначає, що педагогічні умови – це «обставини, за яких залежить та відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес професійної підготовки фахівців, що опосередковується активністю особистості, групою людей» [4]. Педагогічні умови у дослідженнях Л. Коваль розуміються як «сукупність сприятливих факторів, що забезпечують ефективність підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування загальнонавчальних технологій в реальному педагогічному процесі» ЗВО [2, с. 118]. Л. Базиль визначає педагогічні умови як «обставини, що сприяють виявленню педагогічних закономірностей, підвищенню ефективності

формування знань, гуманістичних ціннісних орієнтацій і філологічних умінь» [1, с. 63]. Дослідники О. Пташенчук, Н. Чайченко вважають педагогічні умови сукупністю «цілеспрямовано сконструйованих та об'єктивно складених заходів» [5, с. 209].

На думку І. Мельничук, під час визначення педагогічних умов професійної підготовки фахівців у ЗВО необхідно враховувати той факт, що процес навчання студентів у вищій школі засновано на певних закономірностях, які: зумовлюють послідовність досягнення визначених цілей; уможливають ефективне управління процесом навчально-пізнавальної діяльності студентів на основі передбачення її результатів; дають підстави для наукового обґрунтування й оптимізації змісту, форм і методів підготовки фахівців на сучасному етапі реформування системи освіти в Україні [3, с. 292-293].

Зазначимо, що результати аналізу актуального стану використання технологій віртуальної реальності в освітньому процесі свідчать про недостатню підготовку вчителів української мови та літератури до означеної діяльності. Проблеми впровадження VR-технологій недостатньо розкриті у підручниках з методик викладання української мови та літератури, у методичних посібниках для вчителів, у навчальних програмах. Тому молоді вчителі психологічно і методично не готові до ефективної роботи з використання технологій віртуальної реальності у освітньому процесі.

На основі аналізу наукової літератури, практики вищої школи та власного досвіду професійної діяльності нами визначено найбільш значущі педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя української мови та літератури до використання технологій віртуальної реальності у освітньому процесі, як-от:

– Орієнтація мотивів та цілей майбутньої професійної діяльності, завдань педагогічної практики на теорію і практику застосування технологій віртуальної реальності; впровадження дисциплін про VR-технології

(знайомство з теоретичним матеріалом про технології доповненої та віртуальної реальності, а також застосування таких технологій на практиці).

– Використання технологій віртуальної реальності в університеті при навчанні майбутніх вчителів української мови та літератури на заняттях дисциплін професійно-орієнтованого циклу; методична підготовленість викладачів ЗВО до управління процесом формування готовності майбутніх вчителів української мови та літератури до застосування технологій віртуальної реальності (викладачі повинні розуміти принцип роботи VR-технологій, налаштовувати обладнання, створювати контент для таких уроків, визначати переваги та недоліки використання таких технологій для конкретної теми тощо).

– Організація освітнього середовища в ЗВО, в межах якого студенти за допомогою сучасного обладнання зможуть зануритись у світ віртуальної реальності і застосувати отримані теоретичні знання на практиці (створення таких умов дасть змогу зрозуміти чи справді студенти добре засвоїли теоретичний матеріал, чи необхідно детальніше зосередитись на певних темах).

– Спрямованість самостійної та науково-дослідної роботи студентів на формування знань, умінь та навичок щодо застосування технологій віртуальної реальності в освітньому процесі.

Отже, виокремлені педагогічні умови, з одного боку, є відносно самостійними, а з іншого – взаємопов'язані та доповнюють одна одну. Урахування зазначених вище умов покликане забезпечити уміння та навички, що стануть необхідними для майбутніх учителів української мови та літератури під час застосування технологій віртуальної реальності в освітньому процесі. Водночас варто також наголосити на тому, що проблема визначення педагогічних умов для підготовки майбутніх вчителів української мови та літератури до застосування технологій віртуальної реальності потребує

додаткового дослідження, оскільки VR-технології є відносно новим поняттям у освіті. Відповідно станом на зараз важко виокремити всі педагогічні умови, що покликані забезпечити отримання теоретичних та практичних знань про застосування таких технологій в освітньому процесі.

Література

1. Базиль Л. О. Педагогічні умови формування літературної компетентності майбутніх учителів-філологів. *Педагогічна майстерність як система професійно-мистецьких компетентностей: зб матеріалів VI мистецько-педагогічних читань пам'яті професора О.П. Рудницької.* – Чернівці. Зелена Буковина. 2010. С. 62–65.
2. Коваль Л. В. Професійна підготовка майбутніх учителів у контексті розвитку початкової освіти : монографія. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2012. 343 с.
3. Мельничук І. М. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2011. 585 с.
4. Стасюк В. Д. Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх економістів у комплексі «школа – вищий заклад освіти»: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса. 2003. 282 с.
5. Чайченко Н. Н., Пташенчук О. О. Педагогічні умови формування дослідницької компетентності майбутніх учителів біології. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology.* 2016. IV (46). С. 25–29.

РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЄКТНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ ПРОГРАМУВАННЮ

Михайло Савчак

освітньо-наукова програма

«Освітні, педагогічні науки», аспірантура 3 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

[*mykhailo.m.savchak@lpnu.ua*](mailto:mykhailo.m.savchak@lpnu.ua)

Науковий керівник: Тетяна Гельжинська

кандидат педагогічних наук, доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

[*tetiana.y.helzhynska@lpnu.ua*](mailto:tetiana.y.helzhynska@lpnu.ua)

Цифрова грамотність та навички програмування зараз стають ключовою компетентністю для молоді, а шкільна винахідливість має ефективно готувати учнів до цифрової епохи. Одним з найбільш сучасних і ефективних способів навчання програмуванню в школі є використання конструкторської та науково-дослідної діяльності, яка орієнтована на практичне застосування знань [1]. Цей метод дозволяє школярам не тільки вивчати програмування, а й розвивати навички вирішення складних завдань, критичного мислення та самостійного пошуку інформації. Від простих завдань до складних проектів увага приділяється прикладам проектів і досліджень, які можуть бути включені в шкільну програму. Використання проектів у процесі навчання значно підвищує мотивацію учнів та рівень їх інтересу до програмування.

Сучасна освіта намагається знайти нові та інноваційні підходи до навчання, які сприяють максимальному розвитку учнів і готують їх до успішної адаптації в умовах інформаційного суспільства.

У світі технології практичного типу дозволяють перейти на якісно новий рівень освіти. Традиційне навчання - це форма навчання, що забезпечує репродуктивний розвиток знань. Учитель оголошує предмет і мету уроку, що не сприяє розвитку пізнавального інтересу учнів. Рішення зводиться до прояву готових знань в пошуку, тобто пояснення матеріалу, що не гарантує розуміння матеріалу більшістю класу.

Сьогодні вчитель перестає бути носієм «об'єктивних знань», які він намагається дати учневі. Його основне завдання - спонукати учнів проявляти

ініціативу і самостійність у створенні нових знань, знаходити шляхи застосування цих знань при вирішенні різних завдань. Під час пошуку вирішення цього питання вчитель пропонує учням подавати і перевіряти власні прогнози, тобто «розблоковувати» знання шляхом проб і помилок. Таким чином, сучасні педагогічні технології матимуть велике значення у вирішенні проблеми створення нового освітнього середовища, що розвивається.

У 1970-х роках педагогічні технології розглядалися тільки з точки зору вдосконалення технічного оснащення навчального процесу (впровадження проекторів, комп'ютерів, магнітофонів...). Лише у 1980-х роках стало формуватися сучасне розуміння методів управління педагогічним процесом педагогічних технологій, його системного створення, тобто технологій навчання.

Сьогодні різноманіття технологій навчання вражає своєю різноманітністю і самотуністю. Поряд з такими технологіями активно використовуються особистісно орієнтовані технології.

Серед технологій, спрямованих на особистість, проектне дослідження відповідає сучасним вимогам освіти. В основі технології лежить розвиток пізнавальних навичок учнів, вміння самостійно створювати власні знання, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного мислення. Спочатку технологія створюється на активній основі на основі особистої зацікавленості учня в цих знаннях і через його відповідну діяльність. Тобто задача взята з реального життя і є важливою для учня. Для її вирішення потрібно багато знань. У цьому випадку вчитель повинен допомагати учням і направляти їх на самостійне отримання результатів або досвіду, але не давати готову освіту.

Впровадження технології проектування та науково-дослідної діяльності в освітній процес інформатики в школі показує райдужні перспективи та позитивні результати. Такий підхід, заснований на активному залученні учнів до створення та вивчення конкретних проектів, суттєво впливає на їх академічний розвиток, пізнавальний інтерес та особистісну мотивацію.

Проектна та науково-дослідна діяльність збагачує освітній процес, створюючи умови для розвитку власної роботи, навичок творчого та критичного мислення. Студенти активно застосовують свої знання на практиці, розробляють програми, веб-додатки або аналізують дані, що сприяє їх більш глибокому засвоєнню матеріалу.

У той же час дана технологія сприяє розвитку базових компетентностей, які затребувані в сучасному інформаційному суспільстві. Студенти опанують навички роботи в команді, організації та планування проектів, а також вміння ефективно комунікувати та презентувати свої ідеї. Найважливішим аспектом успішної реалізації проектно-конструкторської та науково-дослідної діяльності є підтримка з боку викладачів. Вирішальну роль у досягненні хороших результатів відіграють кваліфіковані педагоги, які уважно стежать за процесом і підтримують учнів на всіх етапах їх творчої роботи [2]. Таким чином, технологія проектування та науково-дослідної діяльності в освітньому процесі з інформатики являє собою сучасний та ефективний підхід, який сприяє розвитку учнів як особистостей з творчим потенціалом та цифровою грамотністю.

Впровадження цієї технології в школі дозволить створити навчальне середовище, яке буде надихати на дослідження і саморозвиток, а також готувати нове покоління затребуваних в сучасному інформаційному середовищі фахівців.

Література

1. Базурін Віталій Миколайович Інформаційні технології і засоби навчання. 2017. Том 59. №3.
2. Bulueva S.I., Dzhambekova T.B., Idigova Zh.R. Project and research activities organized in modern school. *Conference: International Conference on Social and Cultural Transformations in the Context of Modern Globalism*. 2021. P.324-33.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД: ЗНАЧЕННЯ АДАПТАЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ ПІД ПОТРЕБИ УЧНІВ

Ярослав Середюк

освітньо-наукова програма

«Професійна освіта (за спеціалізаціями)», аспірантура 3 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

[*seredyukua@gmail.com*](mailto:seredyukua@gmail.com)

Науковий керівник: Мирослав Криштанович

доктор наук з державного управління, професор

Національний університет «Львівська політехніка»

[*myroslav.f.kryshtanovych@lpnu.ua*](mailto:myroslav.f.kryshtanovych@lpnu.ua)

У сучасній освіті ідея індивідуального підходу стає все більш актуальною, оскільки врахування різноманітних здібностей, інтересів і стилів навчання учнів є ключем до їх успішного розвитку. Адаптація навчальних програм під потреби кожного учня сприяє формуванню мотивованих і активних учнів, які здатні реалізувати свій потенціал. У статті розглядаються принципи індивідуалізації навчання, методи впровадження адаптованих програм та їх вплив на ефективність навчального процесу.

Сучасна освіта стикається з численними викликами, серед яких – необхідність врахування різноманітності учнів. Кожен учень є унікальною особистістю з власними здібностями, інтересами та стилями навчання. Традиційні методи навчання, які ґрунтуються на однакових вимогах до всіх учнів, часто призводять до нерівномірних результатів і низької мотивації. Індивідуальний підхід до навчання, що передбачає адаптацію навчальних програм відповідно до потреб учнів, стає важливою складовою ефективного освітнього процесу.

Важливо усвідомити, що індивідуалізація не є лише адаптацією змісту програми, але й зміною методів, форм роботи та оцінювання. Вона передбачає

активну участь учнів у навчальному процесі, сприяє розвитку їх критичного мислення та самостійності. У цьому контексті адаптовані навчальні програми допомагають створити сприятливе навчальне середовище, яке відповідає потребам кожного учня, що у свою чергу, підвищує їхню мотивацію та успішність [1].

Результати впровадження індивідуального підходу в освітній процес, призводить до покращення академічних результатів. Учні, які отримують навчальний матеріал, адаптований до їхніх потреб, демонструють вищі оцінки та кращі результати на іспитах, індивідуалізоване навчання сприяє збільшенню інтересу учнів до освітнього процесу. Коли матеріал відповідає їхнім інтересам та здібностям, учні стають більш активними та зацікавленими в навчанні [2].

Завдяки індивідуальному підходу учні вчаться приймати рішення, планувати своє навчання та оцінювати власні результати. Це формує навички, які є важливими не лише в освіті, але й у житті. У процесі адаптованого навчання учні мають можливість працювати в групах та взаємодіяти з однолітками, що сприяє розвитку комунікативних навичок і емоційного інтелекту, коли навчальні програми адаптовані до потреб учнів, вони відчують менший тиск і стрес, що позитивно впливає на їхнє психоемоційне здоров'я. Індивідуальний підхід допомагає учням усвідомити свої сильні сторони та досягнення, що підвищує їхню самооцінку та впевненість у своїх можливостях, використання різних методів навчання (індивідуальні завдання, групова робота, проєкти) забезпечує гнучкість у процесі і дозволяє кожному учневі знайти найбільш ефективний спосіб засвоєння знань [3]. Учителі, які впроваджують індивідуальний підхід, отримують задоволення від роботи, оскільки вбачають позитивні зміни у своїх учнях, що стимулює їх професійний розвиток.

Адаптовані програми забезпечують рівний доступ до знань для учнів з різними здібностями та потребами, що є важливим аспектом інклюзивної освіти. Індивідуалізація навчання формує не лише академічні знання, але й навички, необхідні для подальшої освіти та кар'єри, що позитивно позначається на їхньому майбутньому.

Ці результати підтверджують важливість індивідуального підходу в навчанні та його потенціал для покращення якості освіти в цілому.

Література

1. Липецький О. П. Особливості формування пізнавальної самостійності підлітків у процесі дослідницької діяльності. URL: https://lib.iitta.gov.ua/4201/1/46_Lypetskyi.pdf
2. Малихін О. Аспектний аналіз категорій «пізнавальна самостійність» і «пізнавальна активність» у контексті організації самостійної навчальної діяльності студентів. *Рідна школа*. 2011. № 3. С. 25-29.
3. Муковіз О. П. Сутність поняття самостійна пізнавальна діяльність майбутніх вчителів початкових класів. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/252/1/Stat_1.pdf

СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ УВАГИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: ЕФЕКТИВНІ ПІДХОДИ ТА РІШЕННЯ

Алла Сивак

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького
alla.alexander.sivak@gmail.com

Увага впливає на різні аспекти життя студента, як академічна успішність, швидкість запам'ятовування та опрацювання нового матеріалу, спроможність застосувати теорію при вирішенні практичних завдань. На жаль, хронічний стрес та значне навантаження не сприяють підвищеній концентрації уваги. Відповідно, швидкість та якість запам'ятовування зменшуються, збільшуючи прогалину в академічних знаннях.

Сучасний студент стикається із спокусою відволіктись від навчання набагато частіше, ніж його колеги 20 років тому. Щохвилини у світі з'являються нові технології, сайти, застосунки. Суспільство обирає отримати інформацію через зображення чи відео, виявляючи все менше бажання працювати із лише текстом. Наступні показники свідчать про це: Стенфордський університет має YouTube канал із 1,95 мільйонами підписників. Кількість переглядів 4,087 відео, розміщених на каналі, сягає 286,573,055. Однак, якщо ми порівняємо ці показники із кількістю відвідувачів 15 бібліотек цього внз, які налічують фонд у 15 млн. паперових та цифрових найменувань, цей показник сягає 1,5 млн. відвідувачів щороку [5]. Хоча ця цифра є вражаючою, однак ми розуміємо, що цифровий канал є більш популярний, оскільки не прив'язаний до фізичних установ, часових зон тощо. Із високою вірогідністю, студент, який не розуміє матеріал підручника, буде шукати додаткові джерела пояснень в Інтернеті, а якщо буде втомлений, то найімовірніше звернеться до пояснень, які містять не лише текст, а й візуальну складову, як зображення або відео.

Однак, які стратегії слід застосувати, щоб отримати високу концентрацію уваги студента, яка призведе до кращого та швидшого засвоєння матеріалу? Багато науковців працювали над цим питанням: Джон Дьюї, Річард Майєр та Джон Гетті.

Джон Дьюї наголошував на принципі активного залучення учнів, яке мало створити атмосферу повного занурення у тему. Коли викладач пояснює тему без залучення учнів, вірогідніше вони відчуватимуть байдужість та дистанційованість. Однак, залученість учня до процесу викликає прагнення оволодіти матеріалом та робить знання бажанішими та ціннішими, оскільки потрібно докласти зусиль, щоб їх отримати. Саме такий підхід гарантував те, що студент вірогідніше не відволікатиметься та збереже високу концентрацію впродовж опрацювання теми, а викладач матиме владу над увагою [1].

Річард Майєр є автором мультимедійної теорії навчання, яка ґрунтується на 3-х стратегіях: 1) активне залучення студента, а не пасивне отримання інформації; 2) будь-яка людина має певні ліміти поглинання інформації, тому необхідно уникати зайвої інформації, а складний матеріал потрібно фрагментувати; 3) існує два канали отримання інформації: слуховий та візуальний. Згідно цих 3-х стратегій, Річард Майєр розробляє 12 принципів. Науковець стверджує, що студенти найкраще навчаються, коли є: 1) комбінація пояснення та зображення; 2) відсутність недоцільної інформації на e-learning платформах; 3) виділення/підкреслення основного; 4) невелика кількість тексту на слайдах (фокус на графіках, зображеннях); 5) близьке розташування тексту та зображення; 5) одночасна демонстрація тексту та зображення; 6) у невеликій кількості інформація на одне заняття; 7) завчасне ознайомлення із складним матеріалом; 8) усне пояснення, яке супроводжується зображенням; 8) використання голосу викладача, а не Google Assistant для навчальних відео; 9) застосування принципу персоналізації; 10) нетривіальні відео, які включають не лише одного викладача, а й зображення, графіки тощо [3].

Джон Гетті зосереджує увагу на тому, що інші студенти, атмосфера вдома, школа, директори, однолітки та вчителі в різній мірі впливають на розпорошення уваги. Наприклад, вчителі відповідають за 30% розпорошеної уваги, в той час як інші студенти відповідали за 50%. Згідно з результатами дослідження, велика кількість вчителів бездоганно втримувала увагу, деякі притримувались нейтралітету щодо успішності студентів, і зовсім незначний відсоток міг посприяти розпорошенню уваги. Джон Гетті надав практичні стратегії, дотримуючись яких, можна втримати увагу: гнучкість – успішний викладач має пристосовувати матеріал до нових умов, вдаватись до сучасних пояснень; імпровізація – викладач може змінити запланований перебіг заняття, якщо вважає, що це посприє засвоєнню матеріалу; залучення – успішний викладач сприяє підвищенню самооцінки студента, через спонукання аудиторії до пошуку рішень [2].

Ларрі Кубан також наголошує на важливості отримання максимальної уваги від студентів в умовах дистанційного навчання. Цей науковець зосередив увагу на особі викладача та тому, що під час дистанційного навчання непотрібно використовувати великі об'єми тексту. Він надає перевагу поясненням під час лекцій у Zoom [4]. Якщо необхідно працювати із текстом, матеріал потрібно супроводжувати зображеннями та графіками, виводячи на Whiteboard під час конференції.

Дистанційне навчання є частиною процесу навчання. Воно сприяє отриманню та поглибленню знань. Онлайн- платформи пропонують великий діапазон засобів, з яких студент обере те, що імponує йому чи їй. Однак студенти можуть почати менше зосереджуватись на заняттях, адже вони потім можуть надолужити невивчене за допомогою онлайн матеріалів. З плином часу прогалина у знаннях збільшується та лягає тягарем на плечі студентів. Великий обсяг неопрацьованого позбавляє мотивації вчитись, що призводить до поганої академічної успішності. Дистанційне навчання має включити механізми, якими

можна привернути та втримати увагу студентів. Вважаємо, що наступні підходи можна застосувати у вітчизняних ВНЗ:

1. Людино-центроване навчання. Навчальний процес містить різноманітні дисципліни, яким важко рівномірно приділити увагу під час дистанційного навчання, адже існує велика спокуса відволіктись. Якщо приділяти увагу особі викладача на занятті, а саме розповідати особисті секрети подолання складнощів у вивченні предмету, тоді зростає вірогідність довірливого ставлення студента до викладача, що збільшить увагу до того, що викладач пояснює. Якщо знімаємо лекцію, важливо створити враження, що звертаєтесь саме до того, хто зараз сидить біля екрану. Це може привернути увагу до матеріалу у випадку, якщо студент відволічеться.

2. Пояснення та зображення. Якщо розробляємо матеріал для цифрових платформ, доцільно включати зображення, графіки, супроводжуючи їх поясненням викладача. Не слід робити лише трансляцію екрана із презентацією, перевантаженою текстом, без зображень та графіків. Масштабні текстові фрагменти не зацікавлюють студентів та сприяють розпорошенню уваги.

3. Якщо додаємо текст на слайди, то пам'ятаємо, що непотрібно додавати великі кількості тексту, звертаємо увагу на шрифт та супроводжуємо слайд усним поясненням або зображенням, з яким студенту буде легко провести паралель.

4. Матеріал ділимо на фрагменти, які легко пояснити за один раз. Не опрацьовуємо інформації, яка не є релевантною для розуміння теми поточного заняття чи лекції.

5. Постійно привертаємо увагу. Чергуємо засоби, якими послуговуємось при поясненні матеріалу. Якщо проводимо онлайн лекцію та починаємо із презентації, за 10 хвилин буде слушно перемкнути увагу студентів, залучивши їх до бесіди, підштовхнути їх до відповіді, яка слугуватиме продовженням

пояснення. За певний час можна включити 30-секундне відео, яке пов'язане із темою заняття та допоможе кращому розумінню матеріалу. Однак, не слід використовувати непов'язані із темою відео чи зображення, щоб не сприяти розпорошенню уваги.

Дистанційне навчання назавжди залишиться невід'ємною частиною освітнього процесу. Цей вид навчання може допомогти здобути чи поглибити знання із різних дисциплін, пояснити те, чого студент не розуміє. Велика кількість платформ може посприяти швидшому пошуку потрібного пояснення. Однак доступність інформації може призвести до того, що студент буде віддавати пріоритет коротким поясненням в YouTube, а не вичерпним та експертним поясненням викладача. Відповідно, дистанційне навчання має включити механізми, якими можна привернути та втримати увагу студентів, щоб запобігти утворенню прогалин у знаннях. Запропоновані пункти можна застосувати у вітчизняних ВНЗ з метою отримання максимальної концентрації уваги студента під час навчання.

Література

1. John Dewey. The Development of Attention. University of Chicago, Chicago, 1915. 141-152 p.
2. John Hattie. Distinguishing Expert Teachers from Novice and Experienced Teachers. Teachers Make a Difference. What is the research evidence? University of Auckland, Australian Council for Educational Research, 2003. 1-17 p.
3. Richard Mayer. Multimedia Learning: University of California, Santa Barbara, 2020. 450 p.
4. Larry Cuban. Teaching Remotely During the Pandemic. 2018. URL: <https://larrycuban.wordpress.com/2020/05/18/teaching-remotely-during-the-pandemic/>
5. Stanford Libraries. URL: <https://library.stanford.edu/about-stanford-libraries>

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРОЦЕС НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ТА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ

Данило-Михайло Стоділко

освітньо-наукова програма

«Освітні педагогічні науки», аспірантура 2 курс

Національного університету «Львівська політехніка»

danylo-mykhailo.y.stodilko@lpnu.ua

Науковий керівник: Мирослав Криштанович

доктор наук з державного управління, професор

Національний університет «Львівська політехніка»

myroslav.f.kryshtanovych@lpnu.ua

Вплив технологій на процес навчання та доступ до інформації стає дедалі важливішим у сучасному освітньому середовищі. Інформаційні та комунікаційні технології трансформують традиційні методи навчання, забезпечуючи студентам нові можливості для здобуття знань.

Сьогодні технології стали невід'ємною частиною освітнього процесу, змінюючи не лише спосіб подачі інформації, а й саму природу навчання. З появою інтернету, онлайн-курсів, мультимедійних матеріалів та інтерактивних платформ навчання стало доступнішим і різноманітнішим. Сучасні технології дозволяють студентам отримувати знання в зручний для них спосіб, забезпечують доступ до величезного обсягу інформації та сприяють розвитку навичок, необхідних у цифровому світі. Сучасні технології суттєво змінюють освітній процес, розширюючи доступ до інформації та трансформуючи способи навчання. Ця стаття досліджує вплив цифрових технологій на навчальні практики, аналізує переваги та виклики, які вони несуть, а також розглядає їхній вплив на мотивацію та ефективність навчання.

Проте впровадження технологій у навчальний процес супроводжується певними викликами, такими як нерівний доступ до ресурсів, залежність від технологій та необхідність підготовки педагогів до нових методик. Важливо

розглянути, як ці фактори впливають на якість освіти та підготовку студентів до життя в інформаційному суспільстві.

Ми розглянемо основні аспекти впливу технологій на освітній процес, а також переваги і виклики, пов'язані з їх впровадженням в освіту. Технології надають студентам можливість отримувати інформацію з різних джерел, що сприяє самостійності та розширенню кругозору. Використання мультимедійних та інтерактивних ресурсів дозволяє урізноманітнити навчальні стратегії, що підвищує зацікавленість студентів. Також технології спонукають студентів аналізувати та оцінювати інформацію, розвиваючи їхні критичні навички. Завдяки адаптивним технологіям навчання може бути персоналізованим, що відповідає потребам і здібностям кожного студента. Технології сприяють більшій взаємодії між студентами та викладачами, а також між самими студентами, що веде до створення сприятливого навчального середовища.

Існують проблеми з нерівним доступом до технологій, що може призвести до розриву в можливостях між студентами з різних соціальних груп. Для ефективного використання технологій в освіті викладачі потребують відповідної підготовки та підтримки, великий обсяг доступної інформації може призвести до труднощів у відборі та фільтрації необхідних знань. Технології дозволяють студентам брати на себе більшу відповідальність за своє навчання, що сприяє розвитку навичок самоуправління. Інтеграція технологій в освітній процес формує нову освітню парадигму, що має потенціал для значних змін у системі освіти в цілому, вони також підкреслюють важливість технологій у сучасному освітньому процесі та їх вплив на доступ до інформації, що в свою чергу, впливає на якість освіти [1-3].

Впровадження технологій у навчальний процес відкриває нові горизонти для студентів і викладачів, сприяючи інтерактивності та доступності матеріалів. Однак це також створює виклики, такі як ризик інформаційного перевантаження та зниження уваги. Для забезпечення ефективності навчання важливо розвивати критичне мислення, навички самостійного пошуку інформації та вміння аналізувати її. Комплексний підхід до інтеграції технологій у навчання дозволить не лише підвищити якість освіти, але й підготувати студентів до реалій сучасного світу.

Література

1. Січкаренко К. Розвиток цифрових освітніх платформ та поширення цифрових компетенцій в освіті. *Ефективна економіка*. 2018. №12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/117.pdf
2. Биков В. Ю. Теоретико-методологічні засади створення і розвитку сучасних засобів та технологій навчання. *Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2002* : зб. наук. праць до 10-річчя АПН України/Академія педагогічних наук України. Частина 2. Х. : ОВС, 2002. С. 182–199.
3. Генсерук Г. Р. Цифрова компетентність як одна із професійно значущих компетентностей майбутніх учителів. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2019. № 6. С. 8–16.

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ЗАГАЛЬНОПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У НІМЕЧЧИНІ

Оксана Сторонська

кандидат педагогічних наук, доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

oksana.s.storonska@lpnu.ua

Неперервні процеси трансформації системи шкільництва у Німеччині супроводжуються активними пошуками підходів до модернізації професійної підготовки її кадрового забезпечення, адже якісна педагогічна освіта – це ключова передумова ефективного впровадження будь-яких шкільних реформ. Відтак з метою оптимальної реалізації пріоритетних завдань німецького суспільства та держави у забезпеченні належної шкільної освіти молодих поколінь упродовж останніх десятиліть у країні інтенсивно розбудовується цілісна, неперервна система професійної підготовки учителів [2; 4]. В цьому контексті особливою актуальністю вирізняється проблема її загальнодержавної стандартизації з огляду на чималі регіональні відмінності внаслідок традиційного розподілу повноважень в управлінні освітньою галуззю між федерацією та її землями.

Одним із важливих кроків на шляху розв'язання цієї проблеми є конкретизація і систематизація стандартів загальнопрофесійної підготовки учителів у межах нормативно-інструктивного документу Постійної конференції міністрів освіти і культури федеральних земель – колегіального органу із функціями координації освітньої політики федеральних земель – під назвою «Стандарти педагогічної освіти: науки про освіту» [3]. Актуальність цього документу обґрунтована важливістю підвищення якості шкільної освіти через удосконалення професійної підготовки її кадрового забезпечення. Відтак він встановлює загальні орієнтири циклу загальнопрофесійної підготовки учителів, підпорядкованого загалом пізнанню й усвідомленню сутності процесів освіти, навчання, виховання в контексті сучасних соціальних, політичних, культурних тощо реалій [1; 5].

Методологічною основою координування загальнопрофесійної підготовки

учительських кадрів у Німеччині відповідно до документу Постійної конференції міністрів освіти і культури федеральних земель слугує компетентнісний підхід. Тож відповідні стандарти відображають впорядкований перелік загальнопрофесійних компетентностей як очікуваних результатів освоєння здобувачами професії учителя комплексу міждисциплінарних навчальних модулів, інтегрованих навколо актуальних загальних проблем освіти та спрямованих на розкриття комплексності сучасних освітніх явищ у їхніх внутрішніх взаємозв'язках і зовнішніх взаємовпливах [3, с. 3].

Стандарти укладені з урахуванням широкого спектру обов'язків і завдань сучасного вчителя та інтегровані в межах чотирьох блоків з огляду на ключові напрями професійної педагогічної практики. Перший блок охоплює компетентності в реалізації навчальної роботи, що виявляються у ґрунтовній обізнаності зі сучасними психолого-педагогічними теоріями навчально-пізнавальної діяльності та володінні ефективними методиками її здійснення. Другий блок уміщує компетентності у здійсненні виховного процесу, що конкретизуються знаннями наукових теорій і концепцій соціалізації і виховання дітей і молоді, оперуванні методиками передачі їм життєвих цінностей і норм поведінки. Третій блок включає компетентності у діагностично-консультативній діяльності, що передбачають знання науково-теоретичних засад контролю та оцінювання успішності, вміння застосування об'єктивних інструментів їх здійснення та готовність до консультативної допомоги учням і їхнім батькам з метою її поліпшення. Четвертий блок складають компетентності з упровадження інновацій в освітні процеси, що втілюються у розумінні напрямів розвитку школи та освіти, обізнаності з новітніми науково-педагогічними та дидактико-методичними здобутками та усвідомленні потреби неперервного професійного самовдосконалення [3, с. 7–14].

Визначені таким чином стандарти загальнопрофесійної підготовки вчителів є своєрідною рамковою конструкцією для подальшої розробки

освітніх програм і формування змісту модулів цього циклу. Зокрема вони визначають цілу низку змістових орієнтирів для укладання програм та інформаційного наповнення модулів загальнопрофесійного спрямування, серед них:

- 1) «Освіта і виховання»;
- 2) «Навчання, розвиток, соціалізація»;
- 3) «Проектування навчального середовища»;
- 4) «Діагностика успішності та консультування»;
- 5) «Медіаосвіта та медіаграмотність»;
- 6) «Тенденції розвитку школи»;
- 7) «Професія і роль учителя»;
- 8) «Дослідження в галузі освіти» та ін. [3, с. 4–5].

Окрім цього, «Стандарти педагогічної освіти: науки про освіту» містять низку методичних вказівок щодо формування загальнопрофесійних компетентностей учителів та змістової структуризації відповідних навчальних модулів. Вони встановлюють пріоритетні принципи їх загальнопрофесійної підготовки, серед яких міждисциплінарність, проблемно-ситуативна орієнтованість, практична спрямованість, науково-дослідницька направленість, та підкреслюють важливість низки передумов її ефективного здійснення, як-от:

1) конкретизація теоретичних концепцій відповідними реальними чи змодельованими ситуативними прикладами з професійної педагогічної діяльності;

2) послідовна презентація типових і нестандартних проблемних ситуацій професійної педагогічної діяльності зі встановленням шляхів їх попередження і подолання;

3) регулярна апробація здобувачами кваліфікації учителя теоретичних підходів до навчально-виховної роботи в безпосередній педагогічній практиці з подальшою рефлексією набутого досвіду;

4) систематична науково-дослідницька діяльність над розв'язанням

комплексних актуальних теоретичних і прикладних проблем школи та освіти тощо [3, с. 6].

На підставі вищевикладеного можемо констатувати, що стандарти загальнопрофесійної підготовки вчителів у Німеччині є ефективним інструментом уніфікації підходів до її реалізації шляхом регламентування її кінцевих результатів, встановлення ключових змістових орієнтирів та визначення умов її ефективної реалізації. Вони характеризуються рамковим характером з огляду на потреби врахування різноманітних регіональних особливостей системи освіти німецьких федеральних земель, а також гнучкістю і відкритістю у зв'язку з необхідністю постійного перегляду й оновлення відповідно до мінливих реалій професійної педагогічної діяльності. Укладені таким чином норми загальнопрофесійної підготовки вчителів уважаємо прикладом вдалого розв'язання проблеми її стандартизації у загальнодержавному масштабі в умовах суттєвих регіональних розбіжностей.

Література

1. Blömeke S. Lehrerausbildung in Deutschland. *Pädagogisches Forum*. 2009. № 1. S. 5–8.
2. Hohenstein, F., Zimmermann, F., Kleickmann, T., Köller, O., & Möller, J. Sind die bildungswissenschaftlichen Standards für die Lehramtsausbildung in den Curricula der Hochschulen angekommen. *Zeitschrift für Erziehungswissenschaft*. 2014. № 17(3). S. 497–507.
3. Standards für die Lehrerbildung: Bildungswissenschaften. Berlin, KMK, 2019. 14 S.
4. Terhart E. Standards für die Lehrerbildung – ein Kommentar. *Zeitschrift für Pädagogik*. 2005. № 51(2). S. 275–279.
5. Terhart E. Standards für die Lehrerbildung: Bildungswissenschaften – nach zehn Jahren. *DDS–Die Deutsche Schule*. 2014. № 106(4). S. 300–323.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ТА ЇЇ РОЗВИТОК ЗАВДЯКИ ЗАСОБАМ ІНФОРМАЦІЙНО – КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Олена Копоть

освітньо – професійна програма

«Освітні педагогічні науки», магістратура, 2 курс

[*olena.kopot.mnopnz.2023@lpnu.ua*](mailto:olena.kopot.mnopnz.2023@lpnu.ua)

Науковий керівник: Тетяна Рузяк

доктор філософії, старший викладач

Національний університет «Львівська політехніка»

[*tetiana.i.ruziak@lpnu.ua*](mailto:tetiana.i.ruziak@lpnu.ua)

Інтеграція України до світового освітнього простору ставить нові виклики перед педагогічною наукою. У контексті міжнародної співпраці та адаптації до європейських і світових стандартів освіти, актуальність професійної компетентності вчителя набуває нової значущості. Важливим аспектом у цьому процесі є використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій як інструменту для підвищення ефективності навчання та вдосконалення педагогічної діяльності. Професійна компетентність вчителя відіграє ключову роль у досягненні цих цілей.

Розвиток сучасної освіти тісно пов'язаний із потребою адаптації до глобальних змін та вимог, що впливають із інтеграції України у міжнародний освітній простір. Законодавчі акти України, такі як «Про освіту» та «Про вищу освіту», підкреслюють важливість підвищення професійної компетентності вчителів, зокрема через використання інформаційно-комунікаційних технологій. Це необхідно для відповідності міжнародним стандартам освіти, що передбачають підготовку учнів до життя в інформаційному суспільстві, розвитку критичного мислення та здатності опановувати нові технології.

Сучасний вчитель має бути готовим до постійного навчання та адаптації до швидких змін, що відбуваються у світі. Професія педагога вимагає активного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у щоденну практику, використання інтернет-ресурсів, електронних платформ та інструментів для організації ефективного навчального процесу. Учитель, який

активно впроваджує новітні технології, стає не тільки носієм знань, але й фасилітатором процесу навчання, що дозволяє учням самостійно здобувати необхідну інформацію та розвивати навички, важливі для їхнього майбутнього.

Професійна компетентність учителя визначається як сукупність знань, навичок і умінь, що дозволяють йому ефективно виконувати свої професійні обов'язки. За визначенням С.У. Гончаренка, професійна компетентність є процесом розвитку особистості через соціалізацію та виховання, що тісно пов'язане з духовним і фізичним становленням людини [1]. О. Пометун підкреслює, що компетентнісний підхід у сучасній освіті спрямований на формування ключових компетентностей, які дозволяють учням адаптуватися до нових умов та вимог сучасного світу [2].

Компетентнісний підхід у педагогіці по-різному тлумачиться різними науковцями. Зокрема, О. Овчарук наголошує на важливості підготовки учнів до сучасних соціальних викликів і змін на ринку праці. Вона вказує на необхідність формування у молоді навичок оперування сучасними технологіями, вміння адаптовуватися до нових умов, управляти інформацією, діяти ініціативно та приймати рішення вчасно, а також вчитися упродовж життя [4].

Інформаційно-комунікаційна компетентність сучасного вчителя стає важливим елементом його професійної діяльності. Як зазначає К. Колос, володіння інформаційно-комунікаційними технологіями дозволяє вчителю бути сучасним, активним та дієвим у цифровому світі, а також інтегрувати новітні досягнення технологій у педагогічну практику [3]. Використання таких систем, як Moodle та інших електронних платформ, сприяє розвитку професійних компетентностей і дозволяє вчителям бути більш гнучкими у своїй роботі.

Освіта впродовж життя є ключовим компонентом сучасного суспільства знань. Ідеї безперервної освіти, що ґрунтуються на філософських поглядах Платона, Сократа та інших мислителів, підкреслюють важливість постійного розвитку особистості. Сучасний учитель повинен навчатися протягом усього

свого професійного шляху, вдосконалюючи свої компетентності за допомогою тренінгів, вебінарів, дистанційних курсів та інших форм навчання.

Активні інвестиції у систему освіти дорослих на всіх рівнях – загальноєвропейському, національному, регіональному та місцевому – можуть принести довгострокові плоди у таких сферах, як конкурентоспроможність, стабільність, розвиток, добробут населення, рівність та здоров'я.

Аналізуючи опрацьовану інформацію, можна дійти висновку, що учитель має бути у постійному процесі неперервної освіти, оскільки сучасні пізнавальні запити та духовні потреби вимагають оновлення знань і навичок. Професійна компетентність педагога повинна нагадувати керований процес розвитку професіоналізму, що дозволяє ефективно вирішувати професійні завдання та сприяти особистісному і професійному зростанню.

Розвиток професійної компетентності вчителя через використання інформаційно-комунікаційних технологій є важливим для підвищення якості освіти в Україні. Постійне навчання та вдосконалення вчителів дозволяє їм ефективно відповідати на виклики сучасного світу, підвищувати рівень педагогічної майстерності та інтегрувати інноваційні технології у навчальний процес. Освіта впродовж життя та активне використання інформаційно-комунікаційних технологій допоможуть вчителям забезпечити якісну підготовку молоді до майбутнього.

Література

1. Гончаренко, С.У. (2009). Дидактичні аспекти освіти дорослих. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 1, 67-73.
2. Пометун, О.І. (2004). Дискусія українських педагогів навколо компетентнісного підходу. В: О.В. Овчарук (ред.), *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. Київ: К.І.С.
3. Колос, К.Р. (2011). Система Moodle як засіб розвитку компетентностей учителів. *Житомирський державний університет імені Івана Франка*.
4. Овчарук, О.В. (2010). Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ПОСИЛЕНОЇ ВНУТРІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ: ВИКЛИКИ ДЛЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Ростислав Хвалібота
аспірант кафедри публічного врядування,
Національний університет «Львівська політехніка»
roskhvalibota@gmail.com

Повномасштабне вторгнення в Україну призвело до значного переміщення населення всередині країни. Внутрішня міграція створила нові демографічні реалії, які впливають на всі сфери суспільного життя, зокрема на освіту. Забезпечення освітнього процесу в таких умовах стає критично важливим завданням. Сутність цього процесу полягає в адаптації освітньої системи до нових викликів, пов'язаних з переміщенням значної кількості учнів та студентів, забезпеченням їхнього доступу до якісної освіти та інтеграції в нові соціальні середовища [1-3].

Актуальність забезпечення освітнього процесу в умовах внутрішньої міграції зумовлена не лише потребою в освіті як такій, але й питаннями демографічної безпеки держави. Освіта відіграє ключову роль у формуванні соціального капіталу та майбутнього людського потенціалу країни. Недостатній доступ до якісної освіти може призвести до соціальної напруги, збільшення рівня безробіття та інших негативних соціально-економічних наслідків. У цьому контексті забезпечення освіти для внутрішньо переміщених осіб стає питанням національної безпеки. Роль державного управління в цьому процесі є визначальною. Держава повинна розробити та впровадити ефективні механізми адаптації освітньої системи до нових демографічних умов. Це включає розподіл ресурсів, підготовку педагогічного персоналу, розробку спеціальних освітніх

програм та забезпечення матеріально-технічної бази. Важливість державного управління полягає також у координації зусиль між різними рівнями влади та забезпеченні нормативно-правового регулювання цих процесів.

Система державного управління стикається з низкою викликів у контексті посиленої внутрішньої міграції. По-перше, це недостатня гнучкість освітньої системи, яка не завжди може швидко адаптуватися до змін. По-друге, виникають проблеми з фінансуванням, оскільки збільшується навантаження на освітні установи в регіонах, куди переміщується населення. По-третє, існує ризик соціальної ізоляції та дискримінації внутрішньо переміщених осіб, що може негативно вплинути на їхню інтеграцію в нові громади. Для подолання зазначених викликів необхідно розробити комплексні стратегії. Серед них – створення мобільних освітніх команд, які можуть оперативно реагувати на потреби в місцях концентрації внутрішньо переміщених осіб. Важливо також впроваджувати дистанційні та змішані форми навчання, що дозволить забезпечити безперервність освітнього процесу. Держава повинна сприяти підвищенню кваліфікації педагогів у питаннях роботи з внутрішньо переміщеними дітьми та молоддю.

Міжнародні організації та громадянське суспільство можуть стати важливими партнерами держави у вирішенні цих проблем. Міжнародна допомога може надати додаткові ресурси та експертизу, необхідні для адаптації освітньої системи. Громадські організації можуть виступати як посередники між державою та внутрішньо переміщеними особами, забезпечуючи зворотний зв'язок та сприяючи більш ефективній реалізації політик. Забезпечення

освітнього процесу в умовах посиленої внутрішньої міграції є ключовим елементом демографічної безпеки України. Від успішності цих зусиль залежить майбутнє країни, її соціальна стабільність та економічний розвиток. Державне управління повинно бути проактивним, гнучким та орієнтованим на довгострокові результати. Інвестиції в освіту внутрішньо переміщених осіб – це інвестиції в майбутнє України, її людський потенціал та стійкість перед зовнішніми та внутрішніми викликами.

Література

1. Васильєв В.В., Сушко О.П. Демографічна криза як ключова загроза соціальній безпеці регіону: сучасний стан, причини, тенденції та шляхи покращення ситуації. *Науковий вісник Міжнародної асоціації науковців*. Серія: економіка, управління, безпека, технології, 2023. С. 95-110.
2. Лук'яненко І.Г., Ковальчук Ю.Б. Демографічна ситуація як чинник економічної безпеки України. *Науковий блог*. 2023. С. 120-135.
3. Таран Р.І. Індикатори та рівень демографічної безпеки України. *Демографічний огляд*, 2023. С. 140-155.

МОЖЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВНИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ СЕРВІСІВ GOOGLE

Олег Чичкевич

освітньо-наукова програма

«Освітні, педагогічні науки», аспірантура 3 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

oleg.chychkevych@gmail.com

Науковий керівник: Олег Стечкевич

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

Національний університет «Львівська політехніка»

oleh.o.stechkevych@lpnu.ua

Розвиток інформаційних технологій вносить зміни до кожної професії, цифрова компетентність стає ключовою і для правової діяльності. Це включає відповідальне та критичне використання цифрових технологій для ефективної роботи, навчання і взаємодії з суспільством. Цифрова компетентність правника – це не просто робота з комп'ютерами та програмами. Зі стрімким технічним розвитком змінюються способи використання цих технологій. На думку експертів, цифрові навички стають такими ж важливими для сучасного правника, як і традиційні компетенції, такі як читання, письмо, аналітичне мислення та знання мов.

Крізь призму дослідження, проведеного О. Д. Гуменним [1], серед цифрових компетенцій працівників правової сфери виділимо вміння, кожне з яких має важливе застосування у професійній діяльності:

1. Базові навички використання інформації та даних, необхідні для пошуку, перегляду та фільтрації інформації в Інтернеті. Юрист повинен вміти швидко знайти актуальні закони, судові рішення та правові норми для підготовки до справи чи правового висновку.

2. Навички роботи з пошуковими системами, включно зі спеціалізованими. Використання юридичних баз даних, таких як "Ліга:Закон" або Westlaw, для пошуку прецедентів, правових актів та судової практики.

3. Різні стратегії отримання інформації. Пошук через відкриті джерела, такі як державні реєстри, бази судових рішень або закриті професійні платформи для отримання додаткової інформації про юридичну сторону справи.

4. Здатність критично оцінювати якість і достовірність джерел інформації. Юрист повинен аналізувати, чи є джерело законодавчої інформації авторитетним та надійним, особливо якщо йдеться про судові рішення або нормативні акти з іноземних джерел.

5. Уміння використовувати додатки, відповідні типу виконуваних робіт. Використання спеціалізованих програм для організації судових справ або платформ для електронного документообігу.

6. Уміння працювати з відкритими даними та використовувати технологію OSINT (Open Source Intelligence). Юрист може використовувати OSINT для збору інформації з відкритих джерел, таких як соціальні мережі, медіа або відкриті бази даних, для оцінки ситуації або виявлення додаткових фактів у справі.

Ці цифрові компетенції є важливими для правників, оскільки вони забезпечують ефективну роботу з інформацією та даними, що є основою для ухвалення правильних правових рішень.

Нижче розглянемо кілька інструментів та сервісів для формування цифрової компетентності майбутніх правників. Такі інструменти, як Google Workspace, Microsoft 365 та Dropbox, забезпечують юридичним фахівцям можливість спільного доступу до документів, ефективну взаємодію в режимі реального часу та безпечне зберігання і обмін файлами. Це дозволяє юристам спільно працювати над документами, договорами або звітами незалежно від їхнього місцезнаходження. Детальніше з використанням цих інструментів можна познайомитися на сторінках практикуму «Офісні інформаційні технології» [2].

Google Календар дає змогу планувати та координувати свою діяльність, встановлювати нагадування про важливі події та завдання, а також ділитися календарями з іншими користувачами. Наприклад:

1. Планування робочих процесів. Google Calendar може використовуватися юристами для створення спільних календарів, які відображатимуть розклад судових засідань, зустрічей з клієнтами та важливих юридичних подій. Це сприятиме координації між колегами та чіткому розумінню плану роботи.

2. Координація зустрічей та подій. Цей сервіс допомагає правникам планувати зустрічі з клієнтами, консультації з колегами, а також організовувати та анонсувати важливі юридичні заходи, такі як семінари, тренінги або судові слухання.

3. Відстеження дедлайнів та завдань. Юристи можуть використовувати Google Calendar для відстеження строків подачі судових документів, підготовки до справ та інших критично важливих юридичних завдань, встановлюючи нагадування про ці дедлайни.

Google Документ дає змогу створювати та редагувати текстові документи безпосередньо в браузері, без необхідності встановлення програмного забезпечення. Сервіс підтримує спільну роботу над документами, надаючи можливість одночасного доступу та редагування декількома користувачами. Наприклад:

1. Спільна робота над юридичними документами. За допомогою Google Docs правники можуть співпрацювати над спільними юридичними документами, такими як договори, угоди або процесуальні документи, в режимі реального часу. Це полегшує узгодження позицій, обмін коментарями та редагування тексту між членами команди, незалежно від їхнього місця перебування.

2. Організація підготовки до судових процесів. Google Docs надає юристам зручні інструменти для створення, редагування та структурованої організації матеріалів для судових справ або юридичних консультацій. Юристи можуть швидко ділитися підготовленими документами з колегами або клієнтами для отримання зворотного зв'язку чи схвалення.

3. Створення правових матеріалів. Юристи можуть використовувати Google Docs для підготовки правових аналітичних матеріалів, меморандумів, довідок та інших документів. Це дозволяє зберігати всі правові матеріали в одному місці, спрощуючи доступ до них для інших колег або асистентів у процесі правової діяльності.

Google Диск – інструмент для зберігання, спільного використання та співпраці над документами, презентаціями та іншими матеріалами. Наприклад:

1. Зберігання юридичних документів. Google Drive дозволяє юристам зручно організовувати та зберігати всі важливі документи в одному місці, забезпечуючи безперешкодний доступ до них у будь-який час і з будь-якого пристрою. Це може бути корисним для зберігання контрактів, судових документів або внутрішніх звітів юридичної фірми.

2. Спільна робота над юридичними проєктами. Google Drive підтримує ефективну співпрацю між юристами, надаючи можливість одночасного редагування та коментування документів, таких як правові меморандуми, угоди або позовні заяви. Це полегшує командну роботу над великими юридичними проєктами та дозволяє швидко вносити корективи в документи.

3. Організація юридичних справ і розкладу. Завдяки можливостям Google Drive для створення папок та керування доступом, юристи можуть ефективно структурувати документи за типами справ, клієнтами або термінами. Це також дозволяє планувати розклад судових засідань, консультацій або зустрічей з клієнтами, забезпечуючи чітку організацію робочих процесів.

4. Безпека та контроль версій документів. Google Drive забезпечує високу безпеку даних і можливість відновлення попередніх версій документів, що є критично важливим для юристів, які працюють з чутливою інформацією. Це дозволяє зберігати історію змін в контрактах або юридичних документах і повернутися до попередніх версій у разі потреби.

Google Keep – інструмент для швидкого створення нотаток, списків завдань та нагадувань, голосових приміток. Наприклад:

1. Організація юридичних нотаток. Юристи можуть використовувати Google Keep для створення нотаток з ключовими деталями справ, важливими юридичними цитатами та списками необхідних документів. Наприклад, адвокати можуть зберігати короткі конспекти з судових засідань або нотувати важливі моменти з клієнтських консультацій.

2. Планування юридичних завдань і проєктів. Google Keep відмінно підходить для створення списків завдань, пов'язаних з конкретними справами або юридичними проєктами. Це дозволяє встановлювати терміни виконання, слідкувати за прогресом і організовувати пріоритети, наприклад, при підготовці до судового процесу або складанні юридичного висновку.

3. Спільна робота над юридичними проєктами. Google Keep дозволяє ділитися нотатками та списками завдань з колегами, що сприяє ефективній співпраці. Юристи можуть спільно працювати над підготовкою документів або обговорювати стратегії по справі, зберігаючи всі важливі ідеї і деталі в одному місці.

4. Нагадування про важливі юридичні події. За допомогою Google Keep юристи можуть встановлювати нагадування про ключові дати, такі як дати судових засідань, терміни подання документів або зустрічі з клієнтами. Це допомагає уникнути пропуску важливих дедлайнів і забезпечити своєчасне виконання всіх завдань.

Як висновок слід зазначити, що наявний широкий спектр цифрових ресурсів може бути ефективно впроваджений в освітній процес підготовки майбутніх правників, але для цього слід зосередитися на підвищенні рівня цифрової компетентності викладацького складу, забезпечивши їм доступ до цих ресурсів та організувавши відповідне підвищення кваліфікації.

Література

1. Гуменний О.Д. Розвиток цифрової культури керівників закладів професійної освіти: монографія Київ, 2024. 280 с.

2. Стечкевич О.О. Офісні інформаційні технології : практикум / Нац. ун-т «Львівська політехніка». Кафедра пед. та інноваційної освіти. Львів : СПОЛОМ, 2023. 72 с.

МОЖЛИВОСТІ ПРОБЛЕМНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ В ПРАКТИЦІ ВИЩОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

Анастасія Чубінська

освітньо-професійна програма

«Музичне мистецтво», бакалаврат 4 курс

Львівська національна музична академія імені М.Лисенка

[*chub.anastasiia@gmail.com*](mailto:chub.anastasiia@gmail.com)

Науковий керівник: Ірина Куриляк

кандидат мистецтвознавства, доцент

Львівська національна музична академія імені М.Лисенка

[*kuryliak.iryina@lnma.edu.ua*](mailto:kuryliak.iryina@lnma.edu.ua)

Ми позбавляємо дітей майбутнього, якщо продовжуємо навчати сьогодні так, як вчили це вчора» – цей вислів Джона Дьюї, відомого американського філософа і педагога ХХ століття, особливо актуальний у ХХІ столітті, яке справедливо називають «століттям інновацій у навчальному середовищі»[3,4]. Очевидно, що традиційна фортепіанна педагогіка, заснована на найбагатшому багатовіковому практичному досвіді, є надзвичайно цінною і продуктивною. Але в умовах зміни освітньої парадигми вона не в повній мірі здатна вирішити проблему професійної компетентності майбутнього естрадного музиканта. Адже з точки зору традиційної методики навчання гри на фортепіано, вчитель є єдиною ініціативною людиною, а основними методами роботи є словесна презентація готових знань, демонстрація і нескінченне відтворення. Постійна напружена і поспішна підготовка до чергового заліку, робота від «шоу» до «шоу» призводить до того, що вчитель позбавляє учня самостійності і береться за роботу, яку він повинен виконувати самостійно. В результаті їх власна ініціатива згасає і замінюється намірами педагога.

В кінцевому підсумку учень набуває певний обсяг знань, умінь і навичок, але не завжди здатний вирішувати професійні проблеми, що виникають в реальних життєвих ситуаціях його виконавської та викладацької діяльності. Як мінімізувати одноманітність і одноманітність освітнього процесу? Як

активізувати пізнавальну активність учня та підвищити рівень свідомого ставлення до набуття професійних знань? І, нарешті, як учневі розвинути стійку мотивацію для досягнення успіху і компетентності у виконанні гри на фортепіано?

Пошук шляхів вирішення цих проблем привів до вивчення сучасних освітніх технологій, і одна з них – проблемно-орієнтоване навчання – стала фокусом наших досліджень. Її авторами є професор медичного факультету Університету Макмастера (Гамільтон, Канада), відомий вчений-дослідник Говард Берроуз і його колега Робін Тамблін. Наукові ідеї Берроуз і Тамблін викликали великий інтерес у всьому світі, а педагогічна стратегія активно використовується у всіх сферах професійної освіти[1].

Вибір того чи іншого підходу був суто індивідуальним і визначався ступенем самостійності мислення студента у визначенні суті проблеми та вирішенні проблемної ситуації:

Підсумовуючи вищесказане, відзначимо, що проблемно - орієнтоване навчання є однією з найбільш успішних мотиваційних стратегій виконання дисциплін в музичному університеті. Науково-дослідна робота учня на заняттях з фортепіано та застосування вже напрацьованих умінь і навичок у новому контексті підтверджують обґрунтованість та актуальність ідей проблемної педагогіки для навчання в класі фортепіано.

Аналіз досвіду впровадження проблемного навчання в практику вивчення дисципліни «Обов'язкове фортепіано» дозволяє зробити висновки про суттєві зміни в рівні розвитку загальних і професійних компетентностей [2]. Технологія проблемно-орієнтованого навчання навчила студентів:

- постійно бути в активному пошуку та бути незалежним;
- брати на себе відповідальність за власне навчання;
- чітко сформулювати саму суть проблеми продуктивності та знайти можливі альтернативні шляхи її вирішення;

- проводити самостійний пошук шляхів професійного вдосконалення протягом усього життя. На наш погляд, це найважливіша якість для музиканта-виконавця.

І нарешті, для викладачів-практиків, важливою була думка студентів щодо нової технології навчання, отримана в результаті співбесід. Переважна більшість з них вважає проблемне навчання цікавим, захоплюючим, що розвиває широкий спектр компетентностей, значно спрощує вступ у майбутню професію. І хоча створення курсів за методом проблемного навчання може стати суттєвим коригуванням для викладачів, результат того вартий – грамотно побудоване навчання допоможе підготувати кваліфікованих фахівців, які не піддаються професійним викликам.

Література

1. Barrows H. Generic Problem-Based Learning Essentials, 2004. URL: http://www.pbli.org/pbl/generic_pbl.htm. Savin-Baden M. Facilitating Problem Based Learning: Illuminating Perspectives. Buckingham: Society for Research in Higher Education / Open University Press, 2003.

2. Newman M.J. «Problem Based Learning: an Introduction and Overview of the Key Features of the Approach»// Journal of Veterinary Medical Education, 2005. №. 32 (1) pp. 12-20

3. Джон Дьюї. Вікіпедія : вільна енциклопедія. Б.м., URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Джон_Дьюї (дата звернення: 20.09.2024).

4. Товариство Джона Дьюї : офіц. сайт. Б.м., URL: <http://www.johndeweyociety.org/> (дата звернення 20.09.2024). Текст англ.

ВІРТУАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК СПОСІБ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО КОНТЕНТУ В МОБІЛЬНИХ ДОДАТКАХ

освітньо-професійна програма

Анастасія Чубінська

освітньо-професійна програма

«Освітні, педагогічні науки », магістратура 1 курс

[*anastasiia-mariia.chubinska.mnopn.2024@lpnu.ua*](mailto:anastasiia-mariia.chubinska.mnopn.2024@lpnu.ua)

Науковий керівник: Олександр Ієвлєв

доктор педагогічних наук, доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

[*oleksandr.m.iievliev@lpnu.ua*](mailto:oleksandr.m.iievliev@lpnu.ua)

Історично склалося так, що шкільна освіта робить акцент на використанні базових технологій навчання. Однак поява мобільних пристроїв, таких як смартфони, планшети, що підтримуються величезною кількістю недорогих або безкоштовних додатків, свідчить про те, що для вчителів з'являються нові можливості дослідити, як ці ресурси можуть бути корисними для підтримки «практичного» викладання природничих дисциплін загалом та інформатики зокрема. Аналіз результатів досліджень мобільних технологій в освіті показав, що актуальність використання цих технологій зростає з кожним днем. Більшість науковців розглядають мобільні технології як одну з найбільш прогресивних тенденцій у сучасному освітньому процесі.

G. Falloon опублікував статтю, в якій дослідив використання учнями початкової школи мобільних додатків, інтегрованих з практичними заняттями з природничих наук у темі, що вивчає енергетичні концепції. Він використав інноваційний інструмент демонстрування екрану, щоб дослідити, як учні використовували додатки та функції своїх планшетів для формування своєї практичної роботи на різних етапах експериментів. Результати визначили функції пристроїв і ключові можливості додатків, які допомогли учням структурувати свої експерименти, зрозуміти процедури, обмірковувати вплив змінних, а також спілкуватися і ділитися результатами. Однак вони також виявили обмеження в здатності додатків підтримувати розвиток концептуальних знань, визначивши критичну роль вчителів і важливість

структури та дизайну завдань для забезпечення досягнення цілей розвитку концептуальних знань [1].

У дослідженні науковців Zhai X. та Shi L. (2020) вивчалось, як педагогічна роль учнів та вчителів у мобільному навчанні пом'якшує зв'язок між сприйняттям корисності мобільних технологій старшокласниками та фактичною частотою їхнього використання, а також як сприйняття корисності впливає на успішність учнів у вивченні фізики. У дослідженні взяли участь 803 старшокласники, які протягом п'яти місяців використовували 20 конкретних функцій планшетів під час вивчення фізики. На основі педагогічних ролей, які відіграють учні та вчителі, 15 з 20 функцій були розподілені на три педагогічні категорії: п'ять для учнів, п'ять для вчителів і п'ять для спільної роботи. Результати показали, що студенти вважають функції спільної роботи найбільш корисними порівняно з функціями, які виконують студенти та викладачі. Крім того, частота використання мобільних функцій суттєво відповідала сприйнятій учнями корисності в різних педагогічних категоріях, а педагогічна категорія, як виявилось, модерує зв'язок між сприйнятою корисністю та фактичною частотою використання. Тобто, зв'язок між сприйняттям корисності та частотою використання суттєво відрізнявся у трьох педагогічних категоріях. Що підтверджує актуальність теми дослідження [2].

Багато досліджень науковців надають теоретичні та емпіричні докази факторів, що впливають на використання смартфонів серед підлітків. Мобільні пристрої стали популярними серед підлітків, проте існує низка досліджень, які зосереджуються на негативному впливі смартфонів. Хоча використання смартфонів може мати негативні наслідки, вони також можуть дозволити учням брати участь у гнучкому мобільному навчанні, отримувати доступ до важливої інформації та досягати своїх особистих цілей.

У дослідженні Yoon, M. та Yun, H. (2023) вивчалися закономірності використання смартфонів у підгрупах підлітків та асоціації з їхнім самоконтролем, цілями досягнення та академічною успішністю, щоб заповнити прогалину у використанні смартфонів підлітками [3].

Однією з сучасних освітніх технологій є модель BYOD (Bring Your Own Device), яка надає учням можливість користуватися власними мобільними пристроями в класі. Модель BYOD передбачає використання власних пристроїв студентів, таких як ноутбуки, планшети та смартфони, в якості інструменту для навчання. Ця модель дає студентам більшу свободу у виборі пристроїв і програмного забезпечення, дозволяючи їм адаптувати навчання до своїх потреб і особливостей. Модель технології BYOD все частіше використовується в освіті, посиляючись на кілька досліджень про те, як інтегрувати різні додатки BYOD в педагогічну практику, яка базується на запитах початкової школи. Автори одного з таких досліджень, Wen, Y., Song, Y. (2018), у своїй статті повідомляють про тематичне дослідження, яке вивчає, які додатки BYOD можуть допомогти учням покращити своє навчання і як вони розвивають свої академічні знання в середовищі безперервного навчання на основі запитів, що підтримуються цими додатками. В ході дослідження було зібрано та проаналізовано різноманітні якісні дані. Результати показують, що можливості додатків на основі BYOD можуть допомогти учням покращити свої наукові знання без обмежень у часі та місці та покращити процес навчання [4].

Віртуальне середовище наразі розглядається як технологія, що має потенціал для застосування в освітньому процесі. Однак у науковому контексті дослідження навчання з використанням віртуального середовища перебувають на ранній стадії розвитку. У дослідженні Cheng та Tsai (2013) визначає два основні підходи до використання технології доповненої реальності в освіті - доповнена реальність на основі зображень та доповнена реальність на основі місцезнаходження. Ці підходи можуть показати різні можливості для вивчення науки. У рамках дослідження, було описано кілька пропозицій для майбутніх досліджень. Наприклад, необхідно провести більше досліджень для вивчення досвіду навчання (наприклад, мотивації або когнітивного навантаження) і характеристик учнів (наприклад, просторових здібностей або відчуття присутності), пов'язаних з доповненою реальністю. Слід розглянути змішані

методи дослідження навчання (наприклад, контент-аналіз і послідовний аналіз) і поглиблені дослідження користувацького досвіду [5].

Загалом, використання віртуального середовища в освітніх мобільних додатках може допомогти студентам, які вивчають інформаційно-комунікаційні технології, краще зрозуміти тему та засвоїти нові навички в цікавий і захоплюючий спосіб. Однак слід пам'ятати, що використання віртуального середовища має бути свідомо адаптоване до освітніх цілей і потреб учнів.

В результаті проведеного дослідження було розроблено та протестовано мобільний додаток з модулем віртуального середовища. Також було розроблено навчальний контент, який відповідає вимогам, сформульованим під час дослідження. Результати дослідження показали, що використання мобільних додатків на уроках інформатики має ряд переваг у порівнянні з традиційними методами навчання, а саме:

- мобільні додатки надають можливість використовувати наочні матеріали, графіки, інтерактивні завдання та тести, а головне можливості віртуального середовища, що безсумнівно робить навчання більш цікавим та ефективним. Студенти можуть легко взаємодіяти з матеріалом, працювати та навчатися у власному темпі, незалежно від місця та часу;

- використання мобільних додатків з навчальним контентом на уроках інформатики та цифрової грамотності підвищує ефективність навчання за рахунок підвищення мотивації учнів. Учні з більшим бажанням навчаються, коли навчання є цікавим та інтерактивним;

- мобільні додатки з навчальним контентом у вигляді доповненої реальності дозволяють вчителю провести урок на високотехнологічному рівні відповідно до сучасних тенденцій розвитку освітніх технологій;

- використання функцій чат-ботів у мобільних додатках з навчальним контентом допомагає реалізувати миттєвий зворотній зв'язок;

- використання освітніх мобільних додатків дозволяє викладачам легко відстежувати прогрес студентів та індивідуалізувати навчальний процес під потреби кожного студента.

В результаті дослідження було виявлено, що використання освітніх мобільних додатків з модулем доповненої реальності на уроках інформатики та цифрової грамотності може принести багато переваг для учнів та вчителів. Такі додатки дозволяють навчатися в інтерактивному форматі, що значно підвищує зацікавленість учнів у процесі навчання. Крім того, використання мобільних додатків скорочує час на підготовку матеріалів до уроку та дозволяє розраховувати навчальний матеріал з урахуванням особливостей кожного учня. Це особливо актуально в умовах дистанційного навчання. Важливо зазначити, що такі додатки можуть підвищити рівень знань і навичок учнів з інформатики та цифрової грамотності. Тому використання мобільних додатків з навчальним контентом на уроках інформатики та цифрової грамотності в школах має великий потенціал для підвищення якості освіти. Загалом використання мобільних додатків на уроках інформатики в школах може підвищити ефективність навчання, посилити мотивацію учнів та полегшити моніторинг рівня досягнень. Результати дослідження можуть бути використані в освітній діяльності середніх загальноосвітніх шкіл, оскільки дослідження має високу практичну та наукову актуальність.

Література

1. Falloon, G. Mobile Devices and Apps as Scaffolds to Science Learning in the Primary Classroom. *J Sci Educ Technol* 26, 613–628 (2017). <https://doi.org/10.1007/s10956-017-9702-4>
2. Zhai, X., Shi, L. Understanding How the Perceived Usefulness of Mobile Technology Impacts Physics Learning Achievement: a Pedagogical Perspective. *J Sci Educ Technol* 29, 743–757 (2020). <https://doi.org/10.1007/s10956-020-09852-6>
3. Yoon, M., Yun, H. Relationships between adolescent smartphone usage patterns, achievement goals, and academic achievement. *Asia Pacific Educ. Rev.* 24, 13–23 (2023). <https://doi.org/10.1007/s12564-021-09718-5>
4. Wen, Y., Song, Y. Integrating Various Apps on BYOD (Bring Your Own Device) into Seamless Inquiry-Based Learning to Enhance Primary Students' Science Learning. *J Sci Educ Technol* 27, 165–176 (2018). <https://doi.org/10.1007/s10956-017-9715-z>

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У КРАЇНАХ ЄС ТА УКРАЇНІ

Ольга Швед

освітньо-професійна програма

«Початкова освіта», магістратура, 1 курс

zawryx0@gmail.com

Науковий керівник: Тетяна Мухіна

старша викладачка

Бердянський державний педагогічний університет

tanamuhina2@gmail.com

Актуальність. В умовах глобалізації та інтеграції України до європейського освітнього простору особливої актуальності набуває питання вдосконалення системи підготовки педагогічних кадрів, зокрема вчителів початкових класів. Порівняльний аналіз систем підготовки вчителів в Україні та країнах Європейського Союзу дозволяє виявити спільні та відмінні риси, визначити перспективні напрями розвитку та можливості адаптації кращих європейських практик до українських реалій.

Проблема підготовки вчителів початкових класів є предметом дослідження багатьох науковців. Серед українських учених слід відзначити праці Н. Бібік, В. Бондаря, О. Савченко, які зробили значний внесок у розвиток теорії та практики підготовки вчителів початкової школи. Європейський досвід підготовки вчителів досліджували О. Локшина, О. Глушко, А. Джурило, С. Кравченко, Н. Нікольська, М. Тименко, О. Шпарик та ін. [7].

Мета дослідження – здійснити порівняльний аналіз системи підготовки вчителів початкових класів в Україні та провідних країнах Європейського Союзу для виявлення спільних тенденцій, відмінностей у програмах підготовки, методах навчання та практичній підготовці, а також визначення перспективних напрямів модернізації української системи педагогічної освіти.

Сутність дослідження. Аналіз системи підготовки вчителів початкових

класів у країнах ЄС та Україні виявляє як спільні риси, так і суттєві відмінності. В Україні підготовка вчителів початкової школи здійснюється переважно за освітнім ступенем бакалавра (термін навчання – 3 роки 10 місяців) та магістра (термін навчання – 1 рік 4 місяці). У більшості країн ЄС тривалість підготовки вчителів початкових класів становить 4-5 років і завершується отриманням освітнього ступеня «магістр». Зміст програм підготовки в Україні та ЄС має спільну основу, що включає психолого-педагогічні дисципліни, методики та технології викладання окремих освітніх галузей, виробничу практику. Однак у європейських країнах спостерігається тенденція до збільшення частки практичної підготовки (до 30-50% від загального обсягу програми), тоді як в Україні цей показник зазвичай не перевищує 20-25% [4].

Зокрема, в Німеччині підготовка вчителів початкових класів здійснюється за моделлю «бакалаврат + магістратура» з обов'язковим проходженням зазначених рівнів вищої освіти, що передбачає 5-6 років навчання. Для вступу до ЗВО цієї країни необхідний Abitur (аналог українського свідоцтва про здобуття повної загальної середньої освіти), а в деяких федеральних землях проводяться ще й додаткові вступні іспити [2].

Польща ж демонструє більш гнучкий підхід, дозволяючи випускникам бакалаврату (3 роки) розпочати викладацьку діяльність у початковій школі. Водночас, магістратура (додаткові 2 роки) відкриває ширші перспективи для професійного розвитку, зокрема, можливість працювати у сфері управління освітою. Для вступу до польських ЗВО необхідний атестат зрілості (matura) та успішне складання іспитів з державної мови та математики [5].

Порівнюючи зміст підготовки, можна помітити як спільні риси, так і відмінності. Важливою відмінністю є підхід до організації та тривалості виробничої практики. У країнах ЄС, зокрема у Фінляндії, яка вважається

однією з найуспішніших країн у сфері освіти, педагогічна практика розподілена рівномірно протягом усього періоду навчання і проводиться в спеціальних закладах освіти при університетах. Це дозволяє здобувачам вищої освіти поступово набувати практичних навичок та інтегрувати їх з теоретичними знаннями. В Україні проходження студентами виробничої практика зазвичай зосереджено на останніх курсах навчання, що може ускладнювати процес формування професійних компетентностей [3].

У країнах ЄС широко застосовуються інноваційні методи навчання, такі як проблемне навчання, кейс-метод і проєктна діяльність, що сприяють розвитку критичного мислення та практичних навичок майбутніх учителів. В Україні також спостерігається тенденція до впровадження інтерактивних методів навчання, проте їх застосування ще не набуло системного характеру, що пов'язано з низкою факторів, включаючи традиційні підходи до навчання та недостатнє матеріально-технічне забезпечення. Такий різний підхід до використання інноваційних методів навчання має прямий вплив на якість підготовки майбутніх вчителів. Випускники європейських університетів, як правило, демонструють більш високий рівень критичного мислення, креативності та вміння працювати в команді. Це, в свою чергу, сприяє підвищенню якості освітнього процесу в школах.

Також значна увага в країнах ЄС приділяється безперервному професійному розвитку вчителів. Наприклад, в Естонії діє ефективна система підвищення кваліфікації, яка передбачає обов'язкове проходження 160 годин навчання протягом 5 років. Ці години включають участь у різноманітних заходах: тренінгах, семінарах, конференціях, а також розробку власних навчальних матеріалів. Такий підхід дозволяє педагогам постійно оновлювати свої знання та навички відповідно до сучасних освітніх тенденцій. В Україні

також впроваджується концепція безперервної педагогічної освіти, проте її реалізація потребує подальшого вдосконалення, зокрема в аспекті створення більш гнучких та індивідуалізованих програм підвищення кваліфікації. Однак, незважаючи на наявність законодавчої бази та окремих ініціатив, реалізація концепції безперервного професійного розвитку вчителів в Україні стикається з низкою проблем [6].

Не менш важливим аспектом підготовки вчителів є стандартизація вимог до їхніх компетентностей. У багатьох країнах ЄС, таких як Фінляндія та Німеччина, професійні стандарти для вчителів є вже давно впровадженими та ефективно використовуються. В Україні у 2020 році був затверджений професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» та «Вчитель закладу загальної середньої освіти», що визначило загальні та професійні компетентності вчителя, такі як педагогічна майстерність, здатність до інновацій та комунікативні навички. Це є важливим кроком у напрямку гармонізації з європейськими підходами [4].

Інтернаціоналізація педагогічної освіти є ще одним ключовим аспектом, який відрізняє системи підготовки вчителів в Україні та ЄС. Країни ЄС активно впроваджують різноманітні програми мобільності, такі як студентські обміни, стажування викладачів та спільні дослідницькі проекти. Програма Erasmus+ є одним з ключових інструментів, який забезпечує можливості для міжнародного обміну та співпраці у сфері вищої освіти. Паралельно з цим, європейські країни активно розвивають цифрові компетентності майбутніх вчителів, розуміючи важливість підготовки учнів до життя в цифровому суспільстві. В Україні також спостерігається тенденція до розширення міжнародної співпраці у сфері педагогічної освіти та впровадження курсів з інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, проте масштаби цього процесу поки що значно менші

порівняно з країнами ЄС [1].

Ще однією важливою відмінністю є підхід до оцінювання якості педагогічної освіти. У країнах ЄС широко застосовуються системи зовнішнього оцінювання якості освітніх програм, які включають як оцінку академічних досягнень студентів, так і оцінку їхньої готовності до практичної діяльності. В Україні система зовнішнього оцінювання якості вищої освіти все ще перебуває на етапі становлення, хоча в останні роки спостерігаються позитивні зрушення в цьому напрямку.

Таким чином, порівняльний аналіз систем підготовки вчителів початкових класів в Україні та країнах ЄС виявляє як спільні тенденції, так і суттєві відмінності. Обидві системи прагнуть формувати вчителів, здатних забезпечити якісний освітній процес, орієнтуючись на компетентнісний підхід та впровадження інноваційних методів навчання. Проте, системи підготовки вчителів у країнах ЄС характеризуються більшою гнучкістю, практичною спрямованістю та тіснішим зв'язком з реальним освітнім середовищем у ЗЗСО, що сприяє розвитку таких ключових компетентностей, як педагогічна майстерність, здатність до інновацій та співпраці.

Висновок. Отже, ключові відмінності між системами підготовки вчителів початкових класів полягають у рівнях освіти, тривалості навчання, вступних вимогах та системі оцінювання. Для вдосконалення української системи освіти доцільно розглянути можливість адаптації європейського досвіду, зокрема, збільшення частки практичної підготовки, розширення можливостей для міжнародної мобільності, впровадження педагогічної інтернатури та вдосконалення системи безперервного професійного розвитку.

Реалізація цих заходів, за підтримки державної політики, спрямованої на підвищення якості освіти, дозволить наблизити українську систему підготовки

вчителів початкових класів до європейських стандартів та забезпечити якісну початкову освіту для всіх її здобувачів. Це, в свою чергу, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності України на глобальному освітньому ринку та розвитку людського капіталу.

Література

1. Erasmus+ URL: https://eurodesk.eu/policy-points/erasmus/?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw0aS3BhA3EiwAKaD2ZVkAVGjvXD1dzwXCBFF9Y8rQKZ-o5loRrHm7c3pe3JdZolt49O18_xoCQvsQAvD_BwE
(дата звернення: 17.09.2024)
2. Говорун І. Окремі аспекти професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у Федеративній республіці Німеччина. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2019. № 1 (15). С. 132–139.
3. Петренко С. Аспекти професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи в закладах вищої освіти Фінляндії: формування інформаційно-комунікаційної компетентності. *Інноватика у вихованні*. 2019. № 10. С. 213–220.
4. Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти» (з дипломом молодшого спеціаліста): Наказ Мінекономіки від 23.12.2020. №2736. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/01/Nakaz_2736.pdf (дата звернення: 17.09.2024)
5. Професійна підготовка вчителя початкових класів у Польщі. URL: <https://vseosvita.ua/library/profesijna-pidgotovka-vcitela-pocatkovih-klasiv-u-polsi-248196.html> (дата звернення: 17.09.2024)
6. Тенденції розвитку освіти дорослих у розвинених країнах світу: монографія / Авшенюк Н. М. та ін. Кропивницький, 2020. 645 с.
7. Тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї: монографія / Локшина О. І. та ін. Київ, 2021. 256 с. URL: <https://undip.org.ua/library/tendentsii-rozvytku-shkilnoi-osvity-v-krainakh-yes-ssha-ta-kytai-monohrafiia/> (дата звернення: 17.09.2024).

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ФАХОВА ЯКІСТЬ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Людмила Швидун

доктор філософії, доцент

**Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної
освіти» Дніпропетровської обласної ради»**

sobchyk2009@ukr.net

Проблема професійної мобільності не нова, проте ще донедавна вона була предметом дослідження, як правило, соціології. Говорячи про мобільність у соціології, не можна не згадати Питирима Сорокіна та його фундаментальну працю «Соціальна мобільність», що мала вагомий вплив на розвиток не лише соціальної, а й професійної мобільності. Сьогодні можемо стверджувати, що мобільність досліджується різними науковими дисциплінами, зокрема, психологією, педагогікою, філософією, менеджментом, економікою, географією тощо, оскільки він є різноплановим та багатофункціональним.

З погляду педагогіки, мобільність є явищем, що сприяє діяльності людини у плані її розвитку, саморозвитку, вдосконалення, самовдосконалення. Мобільність вивчається з позиції здатності особистого розвитку людини і суспільства, організації неперервної освіти, можливості адаптації до нових умов, пошуку кращих умов навчання, у тому числі зі зміною місця проживання. Ключовими поняттями є професійна, академічна мобільність.

Ще декілька років тому мобільність, зокрема, академічна, по праву, вважалася прерогативою вищої школи. За даними ЮНЕСКО до 2025 року число студентів, що навчатимуться за кордоном, становитиме 4,9 мільйонів осіб. Однак сьогодні розширилися горизонти використання мобільності в освіті. Професійна мобільність стала логічним продовженням академічної мобільності, яку можна розглядати як процес інтелектуального зростання, важливий для індивідуального життєвого та професійного розвитку. Вона все активніше

використовується у системі післядипломної освіти, зокрема, педагогічної, системі загальної середньої освіти. Її учасниками стають не лише студенти та науковці, але й шкільні вчителі, вихователі ЗДО, здобувачів різних рівнів освіти.

У психолого-педагогічній літературі науковці подають різні визначення професійної мобільності фахівця, наприклад:

- здатність швидко змінювати вид праці, переключатися на іншу діяльність у зв'язку зі змінами техніки й технології виробництва. Вона виявляється у володінні системою узагальнених прийомів професійної праці та застосуванні їх для успішного виконання будь-якого завдання на суміжних за технологією ділянках виробництва [3].

- мобільність – міра здатності фактора виробництва до переміщення між сферами використання [5, с. 130];

- мобільність – рухливість, готовність до швидкої реакції, швидкого включення в діяльність [6, с. 15];

- якість особистості, що дозволяє їй бути соціально активною, конкурентоспроможною, професійно-компетентною, здатною до саморозвитку й модернізації власної діяльності та зміни видів діяльності [6, с. 15].

Мобільність в освіті – це особлива якість особистості, що формується в процесі навчання і виховання та має найважливіший вплив на професіоналізм фахівця.

До змісту поняття «професійна мобільність» належать: вибір професії, підвищення кваліфікації, визначення умовної зміни місця роботи або професії, плинність кадрів, «готовність кваліфікованого працівника до зміни виконуваних професійних завдань, здатність швидко освоювати нові види робіт, нові спеціальності» [5, 130], «здатність до змін, до прийняття нового, до

системного мислення, до розуміння взаємозв'язків і взаємозалежності в суспільному розвитку» [3]. «У цілому професійна мобільність може розглядатися як механізм, що обумовлює ступінь адаптованості та конкурентоспроможності фахівця на ринку праці. Крім того, вона стає суттєвим фактором професійної успішності, тому що забезпечує як внутрішній механізм розвитку самої людини, так і якісне й ефективне перетворення оточуючого професійного та життєвого середовища» [1].

Цікаву думку про професійну мобільність педагогів висловлює французький учений Ф. Ваніскотт, який виділяє педагога як ключову фігуру в суспільстві, на його думку, «мобільність учителя – це здатність до змін, до прийняття нового, до системного мислення, до розуміння взаємозв'язків і взаємозалежності в суспільному розвитку» [4, с. 32]. Педагог має бути відкритим для всіх, поважати культуру різних народів, бути мобільним у своєму розвитку та праці.

Отже, професійна мобільність є важливою якістю фахівця, яка проявляється у творчому характері його діяльності, в активному пошуку нових підходів та інноваційних технологій, особистій ініціативі, професійній комунікабельності, реалізація яких стає можливою завдяки «мобільності» [2, с. 6]. Професійна мобільність дозволяє педагогові перебувати в стані готовності до змін, вимагає підвищення рівня його адаптаційних можливостей, формує платформу творчого підходу до педагогічної справи, виступає основою для самовираження у процесі всього його професійного життя, сприяє формуванню цінностей педагога, толерантності, налаштованості на співпрацю.

Література

1. Біда О. А., Гончарук В. В., Гончарук В. А. Професійна мобільність як фактор професійної успішності сучасного фахівця. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/11078/1/Profesijna%20mobil%60nist%60%20yak%20faktor%20profesijnoyi%20uspishnosti%20suchasnogo%20faxivcy a.PDF> (дата звернення: 19.09.2024).
2. Латуша Н. В. Поняття «Професійна мобільність» у педагогічному аспекті. *Наукові записки Вінницького держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. Вінниця, 2014. Вип. 42. Ч. 2. С. 6–9.
3. Ничкало Н. Г. Розвиток професійної освіти в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів: монографія. Київ: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. 125 с.
4. Професійна освіта: словник: навч. посіб. / уклад. С. У. Гончаренко; за ред. Н. Г. Ничкало. Київ: Вища школа, 2000. 380 с.
5. Сушенцева Л. Професійна мобільність як сучасна педагогічна проблема. *Креативна педагогіка*. 2011. Вип. 1. С. 129–136.
6. Хом'юк І. В. Теоретико-методичні засади формування базового рівня професійної мобільності майбутніх інженерів: монографія. Вінниц. нац. техн. ун-т. Вінниця: ВНТУ, 2012. 379 с.

ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Остап Юнак

заступник директора з навчальної роботи, PhD

**Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж
інформаційних технологій Національного університету**

«Львівська політехніка»

ostap.yunak@itcollege.lviv.ua

Ольга Залога

викладач української мови

**Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж
інформаційних технологій Національного університету**

«Львівська політехніка»

olha.zaloha@itcollege.lviv.ua

Вступ

Штучний інтелект (ШІ) завойовує нові горизонти в різних сферах нашого життя, включаючи освіту. Використання ШІ для вивчення української мови є перспективним напрямком, який не тільки сприятиме модернізації процесів навчання, але й відкриває нові можливості для індивідуалізації та підвищення ефективності освітнього процесу. Сучасні технології ШІ не дозволяють створювати інтелектуальні системи, здатні аналізувати та розуміти мовлення, що створює створений контекст для їх використання в навчанні української мови. У цьому контексті розглядаємо ключові аспекти використання ШІ для підвищення якості та доступності навчання мов, зосереджуючись на новаторських можливостях, які вони відкривають для учнів та вчителів.

1 Застосування ШІ у навчанні української мови

Використання штучного інтелекту в навчанні української мови може бути ключовим кроком для індивідуалізації процесу навчання. Системи розпізнавання мови можуть аналізувати вимову учнів, визначати індивідуальні особливості та давати персоналізовані рекомендації для вдосконалення навичок вимови та граматики.

Додатково, штучний інтелект може створювати інтерактивні вправи, спрямовані на вдосконалення конкретних аспектів вивчення мови. Наприклад, система може пропонувати завдання для розвитку навички вживання граматичних конструкцій або вправи для розширення активного словникового запасу.

Також важливо мати можливість автоматичного оцінювання письмових робіт, що дозволяє ефективно визначати рівень володіння мовою. Інтелектуальні системи можуть виявляти помилки в написанні, структурі тексту та пропонувати рекомендації для подальшого вдосконалення навичок письма.

Застосування ШІ для індивідуалізації навчання української мови створює учням унікальний шлях до вивчення мови, враховуючи їх потреби та темпи навчання. Це може значно підвищити якість освіти та мотивацію до вивчення учнями української мови, зробивши процес більш ефективним та захоплюючим.

Додатковим аспектом використання ШІ у навчанні української мови є створення інтерактивних сценаріїв для сприяння розвитку усного мовлення. Віртуальні асистенти можуть імітувати реальні комунікативні ситуації, надаючи учням можливість вдосконалити свої навички спілкування. Це особливо важливо для тих, хто вивчає мову як іноземну.

Системи машинного навчання можуть адаптуватися відповідно до рівня володіння мовою навчання, його слабких сторінок та індивідуальних цілей навчання. Наприклад, учневі, який звертається менше уваги на лексичні одиниці, можуть бути рекомендовано більше завдань для покращення словникового запасу.

Необхідна платформа також забезпечує можливість інтеграції віртуальних класів, де вчителі можуть взаємодіяти з учнями через ШІ, надаючи регулярні обговорення та індивідуальну підтримку. Це дозволяє створити

сприятливий середовище для ефективного вивчення мови та розвитку комунікативних навичок.

Загалом, застосування штучного інтелекту в розділі навчання української мови відкриває нові можливості для персоналізації процесу, створюючи його більш ефективним, захоплюючим та відповідним індивідуальним потребам учнів (рис.1).

Рис. 1. Застосування ШІ в навчанні української мови.

2. Розвиток навичок в усному та письмовому мовленні

Штучний інтелект може успішно виконувати важливу роль у розвитку навичок усного та писемного мовлення. Системи інтелектуального аналізу тексту можуть визначати індивідуальні аспекти мовлення, такі як структура речення, вживання лексичних одиниць та стиль висловлювання.

Для усного мовлення інтерактивні асистенти можуть надавати зворотний зв'язок щодо мови та інтонації, що є ключовим для вивчення будь-якої мови. Крім того, системи можуть створювати сценарії для практики різних ситуацій, допомагаючи учням вдосконалити ваші комунікативні навички.

У контексті писемного мовлення штучний інтелект може функціонувати як автоматизований редактор, ідентифікуючи граматичні та стилістичні помилки. Системи можуть давати конкретні рекомендації для покращення структури тексту, розширення словникового запасу та вдосконалення граматичних навичок.

Додатково, розвиток усного та писемного мовлення може включати інтерактивні завдання, такі як обговорення тем чи створення творчих текстів, де системи ШІ надають зворотний зв'язок та корекції. Це завдяки практичному використанню мови, що є ефективним методом вивчення.

Враховуючи ці аспекти, застосування штучного інтелекту в розвитку навичок мовлення може значно полегшити процес вивчення української мови, зробивши його більш інтерактивним та ефективним.

3. Створення інтерактивних навчальних матеріалів

Штучний інтелект відкриває нові перспективи для створення інтерактивних та ефективних навчальних матеріалів з української мови. Використання інтелектуальних систем може допомогти в розробці персоналізованих завдань та вправ, адаптованих до індивідуальних потреб та рівня володіння мовою кожного учня.

Створення віртуальних асистентів або чат-ботів для вивчення української мови може бути особливо ефективним. Ці інтерактивні агенти можуть сприяти

навчанню шляхом надання інформації, пояснення та виконання діалогів, що покращує вдосконалення мовленнєвих навичок.

Крім того, ІІІ може допомогти у створенні ігрових елементів для навчання мови, що робить процес вивчення більш захоплюючим та мотиваційним. Графічні інтерфейси, віртуальне середовище та елементи гри можуть бути використані для залучення учнів до активного вивчення мови.

Важливим аспектом є можливість візуалізації граматичних правил та мовних концепцій через використання графіки та анімації. Це можна полегшити розуміння складних мовних структур та сприяти їх засвоєнню учнями.

Такий підхід не тільки робить процес вивчення української мови більш доступним та цікавим, але також сприяє ширшому розумінню мовних правил та їх практичному застосуванню в комунікативних ситуаціях.

Висновки

Використання штучного інтелекту для вивчення української мови є потужним інструментом для модернізації та покращення освітнього процесу. Описані вище аспекти застосування ІІІ в навчанні - процес індивідуалізації, розвиток навичок мовлення та створення інтерактивних навчальних матеріалів - вказують на потенціал технологій для трансформації навчання мови.

Цей підхід може забезпечити учням персоналізований підхід, враховуючи їхні потреби та індивідуальні особливості. Технології ІІІ можуть стати справжнім помічником у розвитку навичок усного та писемного мовлення, забезпечуючи інтерактивні завдання та зворотний зв'язок.

Створення інтерактивних навчальних матеріалів за допомогою ІІІ дозволяє перейти від традиційних методів вивчення до більшої кількості захоплюючих та інтерактивних форматів. Гри, віртуальні асистенти та інші інноваційні елементи можуть сприяти збільшенню мотивації учнів та активному залученню до вивчення мови.

З урахуванням цих переваг, можна зробити висновок, що використання штучного інтелекту для вивчення української мови не полегшить процес, а й зробить його більш доступним, ефективним та захоплюючим для широкого кола учнів.

Література

1. O. Berdnykov, K. Bohush, and Y. Bohush, "Speech recognition in artificial intelligence systems," *Collection "Information technology and security,"* vol. 1, no. 1, pp. 21–24, 2012.
2. М. Кадемія, І. Візнюк, А. Поліщук, and С. Долинний, "ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ," *Mod. Inf. Technol. Innov. Methodol. Educ. Prof. Train. Methodol. Theory Exp. Probl.,* pp. 153–163, 2022.
3. L. Hunaza, "Artificial intelligence in contemporary education: Transformation of the teacher's role, enhancement of teaching quality and new opportunities for students," *Pedagogy of the formation of a creative person in higher and secondary schools,* no. 90, pp. 46–53, 2023.
4. О. Топузов and С. Алексеева, "Можливості використання штучного інтелекту в освітньому процесі закладів середньої освіти в умовах воєнного стану," *uej,* no. 1, pp. 5–11, 2024.
5. М. Мар'єнко and В. Коваленко, "ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА ВІДКРИТА НАУКА В ОСВІТІ," *Phys. Math. Educ.,* vol. 38, no. 1, pp. 48–53, 2023.
6. *Modern information technologies and innovation methodologies of education in professional training: Methodology, theory, experience, problems,* vol. 140, no. 61. Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, 2021.
7. О. Kyselova, "Implementing project-based learning using artificial intelligence," *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: педагогіка,* no. 4, 2024.
8. А. Кім, Г. Алексеева, В. Хоменко, О. Несторенко, and О. Матвійчук-Юдіна, "ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПРОЦЕС ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ," *Молодь і ринок,* no. 10/218, pp. 32–37, 2024.
9. S. Palamar and M. Naumenko, "Artificial intelligence in education: Use without violating the principles of academic integrity," *Educological discourse,* vol. 44, no. 1, pp. 68–83, 2024.
10. *Scientific journal of the Ternopil national technical university.* Ternopil Ivan Puluj National Technical University, 2019.

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Тарас Янишівський

освітньо-наукова програма

«Публічне управління та адміністрування», аспірантура 2 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

taras.y.yanyshivskyi@lpnu.ua

Науковий керівник: Галина Хаварівська

кандидат наук з державного управління, старший викладач

Національний університет «Львівська політехніка»

halyna.s.khavarivska@lpnu.ua

У контексті інтеграції України до європейського освітнього простору особливої актуальності набуває проблема формування професійної мобільності майбутніх педагогів. Сучасний ринок праці вимагає від фахівців здатності швидко адаптуватися до змін, освоювати нові технології та методи роботи, а також бути готовими до постійного професійного розвитку. Одним із ефективних шляхів формування професійної мобільності є впровадження інноваційних технологій у процес підготовки майбутніх педагогів.

Професійна мобільність розглядається як інтегративна якість особистості, що характеризується готовністю до змін у професійній діяльності, здатністю швидко адаптуватися до нових умов праці та освоювати нові компетенції. Це поняття охоплює не лише здатність змінювати свою професію, місце і сферу діяльності, але й уміння приймати самостійні і нестандартні рішення, спрямовані на підвищення рівня свого професіоналізму, а також здатність швидко освоювати нове освітнє, професійне, соціальне і національне середовище [1, с. 130-131].

У педагогічній літературі інноваційні технології визначаються як процес створення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, що призводять до підвищення показників досягнень структурних компонентів освіти. Впровадження таких технологій є критично важливим для формування професійної мобільності майбутніх педагогів, оскільки вони створюють

середовище, яке стимулює розвиток ключових компетенцій та особистісних якостей, необхідних для успішної адаптації в сучасному освітньому просторі [5, с. 103].

Технологія ігрового моделювання ситуацій передбачає включення учасників навчального процесу в гру під час заняття. Майбутнім педагогам надається максимальна свобода інтелектуальної діяльності, обмежена лише правилами гри. Вони самостійно обирають ролі, висувають припущення про розвиток подій, шукають шляхи розв'язання проблемних ситуацій. Це сприяє розвитку адаптивності до різних професійних ситуацій, формуванню навичок прийняття рішень в умовах невизначеності та підвищенню комунікативної компетентності [7, с. 47-48].

Практичне застосування цієї технології може включати розробку та проведення рольових ігор, що імітують реальні педагогічні ситуації, організацію ділових ігор, спрямованих на вирішення конкретних освітніх завдань, створення симуляцій шкільного середовища для практики управління класом та взаємодії з учнями, а також проведення ігор-дебатів з актуальних питань освіти для розвитку критичного мислення та аргументації. Використання ігрового моделювання дозволяє створити безпечне середовище для експериментування з різними педагогічними підходами та методиками, що є надзвичайно важливим для розвитку професійної мобільності [2, с. 48-49].

Технологія проєктивної діяльності являє собою систему навчання, яка передбачає гнучку організацію освітнього процесу та забезпечує професійно-особистісне зростання майбутнього педагога. Вона спрямована на розвиток самостійності, творчості та інтелектуальних здібностей студентів. Ця технологія сприяє розвитку навичок самостійного пошуку та обробки інформації, формуванню здатності до планування та організації власної діяльності, підвищенню готовності до інноваційної діяльності в майбутній професії [4, с. 95].

Практичне впровадження проєктивної діяльності може включати створення індивідуальних та групових проєктів, спрямованих на вирішення конкретних педагогічних задач, організацію міждисциплінарних проєктів, що вимагають інтеграції знань з різних галузей, залучення студентів до реальних освітніх проєктів у партнерстві з школами та громадськими організаціями, а також розробку інноваційних освітніх продуктів (навчальних матеріалів, методичних посібників, освітніх програм). Така діяльність не лише розвиває професійні компетенції майбутніх педагогів, але й формує їхню готовність до постійного самовдосконалення та адаптації до нових професійних викликів [5, с. 100-101].

Впровадження інноваційних технологій у процес підготовки майбутніх педагогів сприяє формуванню когнітивного, діяльнісного та особистісного компонентів професійної мобільності. Когнітивний компонент включає розширення професійного кругозору, формування системного мислення, розвиток критичного мислення та аналітичних здібностей, підвищення інформаційної грамотності. Діяльнісний компонент передбачає оволодіння новими педагогічними технологіями та методами, розвиток навичок проєктування та моделювання освітнього процесу, формування вміння працювати в міждисциплінарних командах, розвиток навичок ефективної комунікації та презентації. Особистісний компонент охоплює підвищення адаптивності до змін, розвиток креативності та ініціативності, формування лідерських якостей, розвиток емоційного інтелекту та емпатії. Ці компоненти взаємопов'язані та в сукупності формують цілісну структуру професійної мобільності майбутнього педагога [4, с. 95].

Для ефективного впровадження інноваційних технологій у процес підготовки майбутніх педагогів необхідно враховувати ряд практичних аспектів. Важливо, щоб інноваційні технології були не лише додатковим елементом, а інтегральною частиною навчального процесу, узгодженою з цілями та завданнями кожної дисципліни. Необхідно забезпечити постійне

підвищення кваліфікації викладачів у сфері інноваційних освітніх технологій та методик їх застосування. Важливо створити відповідне освітнє середовище, забезпечивши технічну та методичну базу для реалізації інноваційних підходів, включаючи необхідне обладнання та програмне забезпечення. Регулярний моніторинг та оцінка ефективності впливу інноваційних технологій на формування професійної мобільності студентів дозволить вчасно корегувати та удосконалювати освітній процес. Не менш важливою є співпраця з роботодавцями та освітніми установами, залучення практикуючих педагогів та представників освітніх закладів до розробки та реалізації інноваційних освітніх проєктів [6, с. 20-21].

Використання інноваційних технологій, зокрема ігрового моделювання ситуацій та проєктивної діяльності, у процесі підготовки майбутніх педагогів є ефективним засобом формування їх професійної мобільності. Ці технології сприяють розвитку ключових компетенцій, необхідних для успішної адаптації до мінливих умов сучасного освітнього простору та ринку праці. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку комплексної моделі формування професійної мобільності майбутніх педагогів з використанням широкого спектру інноваційних освітніх технологій, вивчення впливу цих технологій на готовність педагогів до міжнародної академічної мобільності, дослідження довгострокового впливу інноваційних технологій на професійну траєкторію та успішність педагогів, розробку та впровадження системи оцінювання рівня професійної мобільності майбутніх педагогів, а також створення міждисциплінарних освітніх програм, орієнтованих на формування професійної мобільності в контексті глобальних освітніх тенденцій [6, с. 19].

Таким чином, впровадження інноваційних технологій у підготовку майбутніх педагогів не лише підвищує якість їхньої професійної освіти, але й формує фундамент для їхньої успішної адаптації та розвитку в динамічному освітньому середовищі 21 століття. Це сприяє формуванню нового покоління

педагогів, здатних ефективно відповідати на виклики сучасної освіти та бути агентами змін у своїх професійних спільнотах.

Література

1. Галузінський В., Євтух М. Педагогіка, теорія та історія. *Вища школа*. 1996. 237 с
2. Гутиряк О., Павлішак О. Ділова гра як метод активного навчання майбутніх фахівців. *Молодь і ринок*. 2018. №11 (166). С. 47–51. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.151952>
3. Дубасенюк О. А. Інноваційні освітні технології та методики в системі професійно-педагогічної підготовки. *Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики*: монограф. / Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2009. С. 14–47.
4. Ієвлєв О. М. *Формування професійно-педагогічної мобільності майбутнього викладача засобами інноваційних педагогічних технологій*. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. №62. С. 93-97.
5. Коберник О. М. Підготовка майбутніх учителів до застосування проектної технології у професійній діяльності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2012. № 6(3). С. 98-105. URL:: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/4626/1/Pidgotovka_majbutnix_uchy%60te liv_do_zastosuvannya_proektnoyi%20 texnologiyi_u_profesijnij_diyal%60nosti.pdf
6. Мартинова І. Упровадження інноваційних педагогічних технологій як засіб розвитку творчого потенціалу педагога. *Нова педагогічна думка*. 2016. №4 (88). С. 18-22.
7. Романова Г. М., Артюшина М. В., & Слатвінська О. А.. Педагогічні технології у професійній підготовці кваліфікованих робітників: довідник. Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. 2015. 87 с.

**ПРОФЕСІЙНА КВАЛІФІКАЦІЯ ВИКЛАДАЧІВ ОСВІТНЬО-
ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ «ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА» ТА
«ВИРОБНИЦТВО ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ»**

Наталія Назарчук

**заступник директора з навчальної роботи
викладач вищої категорії, викладач-методист**

Ольга Янюк

**завідувач відділення підприємництва та технологій
викладач вищої категорії**

**Відокремлений структурний підрозділ «Хмельницький торговельно-
економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного
університету»**

anukolga4@gmail.com

Професійний розвиток педагогічних працівників ВСП «ХТЕФК ДТЕУ» являє собою безперервний процес вдосконалення набутих та освоєння нових професійних та загальних компетентностей, необхідних для професійної діяльності. У викладачів, які працюють за ОПП, наявні документи про освіту з відповідної спеціальності; наявні публікації в рецензованих авторитетних виданнях, участь у науково-практичних конференціях; регулярне підвищення кваліфікації (стажування) у нормативні терміни за профілем дисциплін, що викладаються тощо.

Варто зазначити, що ОПП мають у своєму складі 3 викладачів: два спеціаліста вищої категорії, викладач-методист, один - спеціаліст вищої категорії. Зазначені педагогічні працівники мають вищу економічну освіту, педагогічний стаж та освітню кваліфікацію, що відповідає ліцензійним вимогам. Освітній процес у коледжі здійснюється висококваліфікованими фахівцями.

Спеціальність 241 Готельно-ресторанна справа освітньо-професійна програма «Готельно-ресторанна справа» та спеціальність 181 Харчові технології освітньо-професійна програма «Виробництво харчової продукції»

забезпечують 33 педагогічних працівників, що складає 100% укомплектованості штату.

Спеціаліст вищої категорії – 23 особи, в тому числі викладача-методиста – 17.

Спеціаліст першої категорії – 4 особи.

Спеціаліст другої категорії - 4 особи.

Викладач кваліфікаційна категорія «спеціаліст» - 2 особи.

Кандидати - 7 осіб.

Майстер виробничого навчання 1 особа - 14 тарифний розряд, педагогічне звання «майстер 1 категорії».

Викладачі коледжу, які забезпечують викладання освітніх компонентів даних ОПП системно працюють на підвищенні свого професійного рівня, є активними учасниками вебінарів, майстер-класів, про що свідчать їхні сертифікати. Здійснюють публікації статей та тез у науково-практичних конференціях.

Професійна кваліфікація педагогічних працівників відповідає вимогам щодо викладення дисциплін професійного спрямування. Всі викладачі, що забезпечують ОПП мають повну вищу освіту. Для стимулювання професійного розвитку викладачів в Коледжі діє Положення про підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників в ВСП «Хмельницький торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

Коледж сприяє професійному розвитку викладачів в частині підвищення кваліфікації та доступу до необхідних ресурсів. У Коледжі проводяться регулярні засідання творчої педагогічної майстерні, методичний кабінет здійснює підтримку викладачів щодо розвитку їх педагогічної та професійної

майстерності. Викладачі мають доступ до мультимедійних засобів, комп'ютерного обладнання, бібліотечних фондів тощо.

Коледж забезпечує умови для професійного розвитку викладачів ОПП, що є складовою системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти, регулюється Положенням про внутрішню систему забезпечення якості освіти у ВСП «ХТЕФК ДТЕУ» та становить цілісну систему. На рівні циклової комісії організовано наставництво, коли найбільш досвідчені викладачі надають методичну та організаційну допомогу молодим викладачам.

Майстер виробничого навчання циклової комісії має іноземне стажування у Міжнародній Академії Прикладних Наук м. Ломжі (Польща) на тему «Цифрова трансформація та диджитал технології в системі сучасної економічної освіти, науки і практики» «Digital transformation and technology in the system of modern economic education, science and practice» – Петришена О.Д. Також Назарчук Н.М., Янюк О.В. пройшли онлайн-семінар для підготовки експертів з питань акредитаційної експертизи освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти від Державної служби якості освіти України Державна освітня установа «Навчально- методичний центр з питань якості освіти».

Педагогічні працівники освітній процес проводять в комфортних аудиторіях, мають доступ до професійної літератури і періодичних видань у електронній бібліотеці.

Стратегія розвитку кадрового потенціалу коледжу розроблена з врахуванням Програми стратегічного розвитку ВСП «ХТЕФК ДТЕУ» на 2023-2027 роки, яка передбачає розвиток кадрового потенціалу через підвищення якісного складу педагогічних і науково-педагогічних кадрів; підвищення кваліфікації у різних формах у широкого кола суб'єктів підвищення

кваліфікації, функціонування інституту наставництва, наявної чіткої системи мотивації педагогічних працівників, а також визначений окремими пунктами Колективного договору[3].

Професійний розвиток педагогічних працівників Коледжу являє собою безперервний процес вдосконалення набутих та освоєння нових професійних та загальних компетентностей, необхідних для професійної діяльності.

Планування професійного розвитку педагогічних працівників та узгодження графіку відповідних заходів здійснюється на рівні Директора Коледжу.

Заходи професійного розвитку педагогічних працівників можуть здійснюватися як в Україні, так і за кордоном.

У Коледжі діє система оцінювання ефективності роботи викладачів відповідно до Положення про рейтингову оцінку діяльності педагогічних працівників ВСП «ХТЕФК ДТЕУ». Планування та рейтингове оцінювання роботи викладача проводиться за кожен навчальний рік, враховує його науковий рівень, методичну, наукову, організаційну, виховну роботу, а також громадську діяльність та відзнаки за навчальний рік

Рейтингова оцінка діяльності педагогічних працівників визначається за результатами попереднього навчального року з урахуванням окремих видів виконаної роботи та їх бальної оцінки.

Рейтингове оцінювання викладача в коледжі здійснюється на основі показників діяльності лише штатних педагогічних працівників. Згідно Положення про рейтингову оцінку діяльності педагогічних працівників ВСП «ХТЕФК ДТЕУ»: 1.6 Рейтингову оцінку діяльності науково-педагогічних та педагогічних працівників здійснюють:

- сам викладач;

- експерти (заступник директора з навчальної роботи, заступник директора з виховної роботи, методист коледжу, голова циклової комісії);
- студенти[2].

Перелік показників для розрахунку рейтингу за результатами діяльності у поточному навчальному році затверджуються педагогічною радою коледжу.

Результати рейтингу враховуються при атестації викладачів, преміюванні, визначенні розміру педагогічного навантаження на наступний навчальний рік.

Процедури, за якими Коледж стимулює розвиток викладацької майстерності, включають матеріальне й професійне заохочення.

Матеріальне заохочення регулюється Положення про преміювання та надання матеріальної допомоги працівникам Відокремленого структурного підрозділу «Хмельницький торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету» та Колективного договору.

Професійне заохочення провадиться через такі заходи: рейтингова оцінка діяльності викладачів відповідно до Положення про рейтингову оцінку діяльності педагогічних працівників ВСП «ХТЕФК ДТЕУ»; атестація педагогічних працівників з метою підвищення кваліфікаційної категорії чи присвоєння педагогічного звання відповідно до Положення про атестацію педагогічних працівників ВСП «ХТЕФК ДТЕУ»[3].

За старання та ініціативне виконання своїх обов'язків, тривалу і бездоганну працю та інші успіхи для працівників Коледжу встановлюються заохочення: подяка; грамота; Почесна грамота; грошова премія; представлення до відомчих та державних нагород.

Заохочення оголошуються наказом директора Коледжу або ректора Університету і заносяться до трудової книжки.

Отже, потужний академічний потенціал циклової комісії харчових технологій та готельно-ресторанного бізнесу забезпечується освітнім та практичним досвідом педагогічних працівників та нарощується завдяки проходження стажування в реальних умовах у сфері готельно-ресторанного бізнесу. Цикловою комісією здійснюються заходи, що значно посилюють практичні компоненти в освітньому процесі, а саме: проблемно-орієнтоване навчання, комбінований підхід до навчання, лекції, лабораторні, семінари, практичні заняття (ділові ігри, розв'язання кейсів і ситуаційних вправ, семінари-презентації, семінари-дискусії, проблемні лекції, навчальні тести), метод мозкової атаки, круглий стіл, дискусія, ситуаційний аналіз, самостійна робота, курсова робота, виробнича практика, консультації викладачів, проведення тренінгів.

Література

1. Положення про підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників в ВСП «Хмельницький торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».
2. Положення про рейтингову оцінку діяльності педагогічних працівників ВСП «ХТЕФК ДТЕУ». URL : <http://surl.li/ysqwxif>
3. Положення про атестацію педагогічних працівників ВСП «ХТЕФК ДТЕУ». URL : <http://surl.li/xohbbc>
3. Програма стратегічного розвитку Відокремленого структурного підрозділу «Хмельницький торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ

Христина Дзівінська
освітньо-професійна програма
«Освітні, педагогічні науки», магістратура, 1 курс
solomiia.havryliv.mnopnz.2024@lpnu.ua
Науковий керівник: Іванна Гузій
доктор філософії, доцент
Національний університет «Львівська політехніка»
ivanna.s.huzii@lpnu.ua

Глобалізаційні процеси, які відбуваються в міжнародній площині останнє десятиліття вплинули на кожен сферу суспільної життєдіяльності. Безумовно цей вплив призвів і до значних змін освітнього середовища. Наслідки економічних криз, збройних конфліктів та пандемії створили потребу в пошуку інноваційних та ефективних підходів в розвитку освітньої траєкторії, адже саме якість освіти визначає подальший розвиток суспільства.

Так, одним з таких дієвих освітніх рухів стали технології змішаного навчання, які почали стрімко розвиватися та застосовуватися в Україні у період пандемічної кризи.

В контексті нашого дослідження важливим є розуміння сутності технологій змішаного навчання, переваг та недоліків, а також набуття вчителями практичних навичок з застосування цих інновацій в загальноосвітніх навчальних закладах під час проведення уроків інформатики.

Змішане навчання (англ. «Blended Learning») – це поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі як комп'ютерна графіка, аудіо та відео, інтерактивні елементи тощо [1]. Це не просто використання сучасних інтерактивних технологій на додаток до традиційних, а якісно новий підхід до навчання, що трансформує клас.

Сучасне навчання вимагає від учителя все більше застосовувати на уроках інформатики змішане навчання. Зважаючи на специфіку самого предмету, а також на те, що з запровадженням НУШ практично у всіх школах України для цього забезпечено матеріальні та технічні можливості – ці технології стали

доступними у повному об'ємі, але їм потребують від вчителів швидкого реагування на зміни в технологічному розвитку та освоєнні нових методик їх застосування.

Такий підхід дає можливість контролювати час, місце, темп та шлях опанування навчальним матеріалом. Змішане навчання дозволяє суміщати традиційні методики та актуальні технології.

Так, при навчанні інформатики науковці, методисти та вчителі-практики описують концепції, розглядають переваги та недоліки, діляться досвідом впровадження адаптивного навчання, навчання у віртуальному класі, застосування масових відкритих он-лайн-курсів, синхронного та асинхронного навчання, змішаного та «перевернутого» навчання, самостійно направленої освіти, хмароорієнтованого та мобільного навчання, гейміфікації, дистанційного навчання, цифрового сторителінгу тощо [2, с. 28].

В основу практичного аспекту опанування технологією змішаного навчання покладено такі цілі:

формування у вчителів на заняттях з методики навчання інформатики навичок розвитку в учнів критичного мислення та здатності приймати рішення.

Необхідною умовою реалізації окреслених цілей є формування вміння у того, хто навчається, розмірковувати, тобто застосовувати різноманітні види умовиводів (індуктивне, дедуктивне мислення та ін.) залежно від ситуації; вміння системно мислити, тобто аналізувати, як частини цілого у складних системах взаємодіють між собою; доходити висновків та приймати рішення; розв'язувати задачі, використовуючи як традиційні, так і інноваційні способи; формулювати і ставити важливі запитання, що прояснюють різні погляди [3].

Безперечно, змішане навчання, як і будь-яка інша інноваційна технологія, вимагають часу та додаткових зусиль з боку вчителя щодо формування навчальної культури класу. При застосуванні змішаного навчання основний акцент робиться на формуванні навичок самостійної роботи, групової роботи, взаємодопомоги та комунікативних компетенцій [4].

З технічного боку обов'язковою умовою реалізації змішаного навчання є використання комп'ютерів. Це можуть бути комп'ютери або мобільні класи,

комп'ютери в шкільній бібліотеці, особисті мобільні пристрої учнів. Необхідно звернути увагу на те, що змішане навчання не вимагає обов'язкової наявності пристрою в кожного учня в один й той самий момент часу.

Серед специфічних властивостей методики змішаного навчання на уроках інформатики є:

- дискретність («покрокове» виконання, конкретизація дій, структурування процесу виконання операцій);
- абстрактність (здатність до абстрагування від конкретних вихідних даних і переходу до розв'язування загального завдання).

У своїх роботах дослідники змішаного навчання зазначають, що останнє має три складові (рис. 1).

Рис. 1. Складові змішаного навчання.

Дистанційну складову в змішаному навчанні можна реалізовувати через кейсову технологію, інтернет-технологію та телекомунікаційну технологію [5, с. 18].

Складову навчання через інтернет в технології змішаного навчання вчителі можуть реалізувати на базах системи GOOGLE CLASSROOM, MOODLE, НОВІ ЗНАННЯ, HUMAN ШКОЛА, ЄДИНА ШКОЛА, ZOOM, УКРАЇНСЬКА ШКОЛА ON-LINE та ін.

Отже, підсумовуючи, можемо зазначити, що:

1. Змішане навчання є прогресивною освітньою технологією, яка має широкі перспективи використання та подальшого розвитку.

2. Однією зі значних переваг застосування технології змішаного навчання на уроках інформатики є її відповідність вимогам Нової української школи, які висуваються щодо всіх учасників освітнього процесу.

3. За умов правильного та повноцінного застосування технології змішаного навчання працюють на формування цінних якостей особистості, які також відомі як навички XXI століття:

- здатність до комплексного вирішення проблем, до урахування всіх аспектів задачі, що розв'язується;

- критичне мислення, здатність обирати достовірні джерела та відбирати інформацію, яка є дійсно необхідною для вирішення проблеми;

- креативність, здатність творчо опрацьовувати наявну інформацію, синтезувати нові ідеї та рішення;

- командна роботи, вміння ефективно взаємодіяти з іншими людьми, шукати однодумців та створювати команди;

- вміння та прагнення вчитися протягом усього життя;

- вміння приймати рішення та бути за них відповідальними.

Література

1. Що таке змішане навчання? URL: <https://teach-hub.com/shcho-take-zmishane-navchannia>.

2. Барна О. В. Технологія змішаного навчання в курсі методики навчання інформатики. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2016. Вип. 2. С. 24-37.

3. Триллінг Б., Фейдл Ч. Навички XXI століття. Навчання для життя у наш час,; пер. з англ. С. Христофорової. URL: <http://edu.rucamp.org>.

4. Мізюк В., Дмитрієва М. Використання мобільних технологій на уроках інформатики в умовах змішаного навчання. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2019_3_12/.

5. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Навчально-методичний посібник / Оксана Пасічник, Юлія Єлфімова, Христина Чушак, Олена Шинаровська, Андрій Донець. К.: 2021. 92 с.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Мар'ян Попко

освітньо-наукова програма

**«Освітні, педагогічні науки», аспірантура 3 курс
Національний університет «Львівська політехніка»**

[*marian.m.popko@lpnu.ua*](mailto:marian.m.popko@lpnu.ua)

Науковий керівник: Наталія Чубінська

кандидат педагогічних наук

Національний університет «Львівська політехніка»

[*nataliia.b.chubinska@lpnu.ua*](mailto:nataliia.b.chubinska@lpnu.ua)

Вирішення економічних і соціальних проблем в умовах швидкої трансформації сучасного суспільства тісно пов'язане з освітою і вихованням підростаючого покоління, діяльністю освітньої системи, де професійний рівень педагогів займає значне місце. Уміння вибрати систему навчання, освітні програми, методи, технології і форми педагогічного процесу з одного боку дозволяє вчителю творчо розвиватися, а з іншого - якість педагогічної діяльності. Підвищення ефективності навчання на основі використання нових педагогічних технологій у сучасному освітньому процесі; розроблення та впровадження освітніх стандартів, впровадження навчально-методичних модулів; інтеграція та диференціація навчальних курсів, видів освіти, етапів та інститутів; зміцнення відкритості та соціальної спрямованості освіти, її індивідуального та творчого початку; ліквідація меж між загальною та професійно-технічною освітою, активізація інноваційних тенденцій у розвитку системи освіти.

Освітні підходи сьогодення акцентують увагу на людині як центральній фігурі педагогічного процесу, що спрямований на її всебічний розвиток. Гуманістичні принципи освіти підкреслюють важливість учня як головної цінності, а також стимулюють творчий підхід педагога. Це передбачає готовність вчителів усвідомлювати та враховувати ті чинники, які сприяють підвищенню їхньої професійної компетентності[1].

На сучасному етапі в професійній освіті простежуються тенденції, що вимагають від педагогів впровадження новітніх методів навчання, орієнтованих на постійний розвиток їхніх фахових умінь.

Актуальність теми полягає в тому, що багато випускників шкіл стикаються з проблемами вибору професії через недостатню кількість інформації про обрану спеціальність. У зв'язку з цим виникає питання, чому абітурієнти не обирають педагогічну професію і не працюють за своєю спеціальністю після закінчення університетів [2].

Дослідження цього питання виявило наступні протиріччя:

- недостатня зацікавленість учнів у педагогічній професії, яка може забезпечити якісну освіту, вирішувати професійні та особистісні проблеми на рівні інтеграції теорії та практики;
- формування нового типу професійної діяльності педагога, який має особистісну спрямованість вищої професійної освіти, часто орієнтовану на парадигму «знання», що відрізняється обмеженістю вибору змісту, освітніх траєкторій, видів освіти;
- можливості спеціальних предметів у стимулюванні професійної самореалізації майбутнього вчителя та теоретична необґрунтованість дидактичних умов, що дозволяють випускнику надавати власні послуги;
- індивідуальні стратегії особистісного та професійного розвитку викладачів ;

Освітньо-професійна спрямованість розглядається як складова якості формування професійного переконання, що визначає спрямованість психолого-педагогічної діяльності, ставлення до професії. Якщо говорити про професійний напрямок, то науковці додають його до поняття професіоналізму, поряд з ефективністю професійної діяльності, стабільністю якісних показників, професійною компетентністю та високим рівнем кваліфікації, особистісними якостями, серед яких професійна креативність, ерудиція. У контексті розвитку освітньо-професійної спрямованості особистості загальні

питання професійного розвитку, перш за все, зберігають своє значення для прикладних галузей психології, залишаючись при цьому недостатньо вивченими.

Адже з багатьох аспектів термінологічних пояснень і розуміння явища цієї категорії випливає недостатня теоретична і практична підготовка питання розвитку навчально-професійної орієнтації студента в навчальний період в університеті, відсутність самостійності та відсутність навичок самоуправління студента в організації освітньої та професійної діяльності, незгода комплексу психологічних можливостей студента і неструктурованості засобів психологічного забезпечення складається з протиріч між системами. Формування суб'єктивного образу майбутнього фахівця зумовлене відсутністю психологічної моделі розвитку освітньої та професійної спрямованості особистості студента[3].

Проаналізовані протиріччя у формуванні професійно-педагогічної спрямованості майбутнього вчителя, а також удосконалення підготовки фахівців у системі вищої професійної педагогічної освіти пов'язані насамперед із вивченням таких напрямів:

- конкретизувати педагогічний стан системи формування професійно-педагогічної спрямованості на підготовчому етапі діяльності університету; більш всебічна освіта щодо особливостей формування професійно-педагогічної спрямованості з урахуванням показників індивідуального розвитку;

- пошук організаційно-педагогічних умов і засобів формування суб'єктів особистісного і професійного розвитку учнів, їх максимальної самореалізації, суб'єктів навчання, а потім і професійної діяльності;

- ознайомлення з інструментами підготовки до професійної діяльності вчителя, якими є особистісні та розвивальні умови, що входять до змісту предмета;

- підготовка методичних підходів, особистісних та розвивальних умов, таких як ціннісний відбір, пошуково-орієнтований, практично-наслідувальний, рефлексія та самооцінка, які сприяють розвитку сутності педагогічної діяльності, а також їх застосуванню в практиці різних навчальних закладів: у навчальних школах, коледжах, університетах;

- визначити сукупність критеріїв оцінювання встановленого рівня професійно-педагогічної спрямованості майбутнього вчителя та їх показників;

- при розробці системи професійно-педагогічної спрямованості студентів закладів вищої освіти необхідно уточнити зміст кожного елемента;

- виявлення педагогічних умов, що забезпечують формування професійно-педагогічної спрямованості у підготовці майбутнього вчителя.

- формування відносин з самим собою як з суб'єктом майбутньої професійної діяльності; організація суб'єкт-сутностей, професійно-орієнтовані відносини; розвиток індивідуальних творчих і рефлексивних здібностей у процесі організації особистої роботи;

- наявність професійної діяльності, педагогічного та ціннісного педагогічного керівництва; особисте врахування професійної діяльності майбутнього вчителя, її змісту; наявність пізнавальних інтересів; вивчення необхідності і розуміння бажання, цілей і завдань для входження в значення педагогічних явищ і напрямків.

Література

1. Зязюн І.А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: наук.-метод. посіб. К.: МАУП, 2000. 312 с.

2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20> (дата звернення: 03.09.2024)

3. Тьютори, коучи, і едвайзери – хто вони? Освіта.ua. URL: <http://osvita.ua/school/reform/55183/> (дата звернення: 03.09.2024)

ДІЛОВА ГРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Андрій Скочиляс

освітньо-наукова програма

«Освітні, педагогічні науки», аспірантура 3 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

[*andrii.b.skochylias@lpnu.ua*](mailto:andrii.b.skochylias@lpnu.ua)

Науковий керівник: Наталія Чубінська

кандидат педагогічних наук

Національний університет «Львівська політехніка»

[*nataliia.b.chubinska@lpnu.ua*](mailto:nataliia.b.chubinska@lpnu.ua)

В даний час освітній процес потребує постійного вдосконалення, оскільки відбувається зміна пріоритетів та соціальних цінностей. Тому нинішня ситуація в підготовці фахівців вимагає кардинальної зміни стратегії і тактики навчання. Головними рисами випускника будь-якого закладу вищої освіти є його компетентність і мобільність. У зв'язку з цим акцент при вивченні спеціальних дисциплін зміщується на процес пізнання, ефективність якого повністю залежить від пізнавальної активності самого студента. Успіх у досягненні цієї мети залежить не тільки від того, що вивчається, а й від того, як це засвоюється: індивідуально чи колективно, за допомогою репродуктивних або активних методів навчання.

Слід зазначити, що в останні десятиліття велике значення має перебудова системи вищої освіти, пошук нових і реконструкція добре відомих педагогічній науці старих методів навчання, які могли б забезпечити взаємозв'язок освітньої, розвивальної та виховної функцій освіти[1]. Одним із основних напрямів удосконалення методики навчання студентів вищої професійної освіти є використання в освітньому процесі активних методів навчання, які ґрунтуються на творчому мисленні студентів, найбільшою мірою активізують їх пізнавальну діяльність, роблять їх співавторами нових ідей, навчають самостійно приймати оптимальні рішення та сприяють їх реалізації. Знання цих технологій і методів,

вміння використовувати навчання у своїй роботі є показником сучасної, прогресивної кваліфікації вчителя як представника наук. Сучасний учитель, щоб якісно і повно доносити знання до своїх учнів, повинен йти в ногу з часом, використовувати сучасні технології, самонавчатися, давати учневі більше свободи і самостійності на заняттях, тим самим розвиваючи його особистість, готуючи майбутнього фахівця до самостійного життя у величезному світі різних технологій та інформації. Правильність вибору і застосування педагогічної технології дуже важливі в навчальному процесі.

У зв'язку з цим в педагогічних закладах вищої освіти система підготовки фахівців розглядається з позицій інноваційного збагачення і реконструкції змісту навчального матеріалу, а також переосмислення і зміни характеру викладання і навчання. Варто зазначити, що останнім часом кількість годин, відведених на педагогічну практику, значно зменшилася. Тому університетська освіта сьогодні повинна бути орієнтована на таку підготовку, яка б забезпечувала природний перехід студента від одного провідного виду діяльності (навчання) до іншого (професійного) з відповідним перетворенням мотивів, цілей і значень діяльності.

Пошук шляхів вирішення проблеми готовності молодих спеціалістів до професійної діяльності призводить до адаптації кейс-методу, широкого впровадження в освітній процес методу проєктів, ділових ігор та інших сучасних видів технологій активного навчання, спрямованих на діалогове навчання. Серед інноваційних технологій найбільш відомими є ігрові технології, спрямовані на вирішення завдань на основі вибору альтернативних варіантів: цікаві ігрові проєктування, вирішення практичних завдань, індивідуальне навчання тощо.

Ділова гра - це один з видів педагогічних ігор на основі ігрової методики, який використовується для вирішення складних завдань засвоєння нового, закріплення матеріалу, розвитку творчих здібностей, формування загальноосвітніх умінь, дає можливість студентам розуміти і вивчати навчальний матеріал з різних позицій. Переваги ділової гри перед іншими видами навчання полягають у тому, що ділова гра, імітуючи ситуації, які є реальними в майбутній професії, розвиває вміння шукати і працювати з інформацією, дозволяє значно активізувати творчі можливості студента.

Ділові ігри, розроблені на конкретні ситуації, знайомлять учнів зі сферою професійної діяльності, розвивають їх здатність критично оцінювати ситуацію, що склалася, знаходити шляхи її вдосконалення, є потужним стимулом для активізації самостійної роботи з набуття професійних знань і навичок. Практичні навички, отримані в процесі гри, дозволяють майбутньому фахівцеві уникнути помилок, що виникають при переході до самостійної роботи.

Ділова гра є складним методом навчання, оскільки може включати в себе цілий комплекс методів активного навчання: дискусію, мозковий штурм, аналіз конкретних виробничих ситуацій, дії за інструкцією та інші[2].

Для проведення ділової гри педагог ставить дидактичні та виховні цілі, як при плануванні чергового уроку, хоча вони повинні реалізовуватися в ігровій ситуації. При плануванні гри важливо продумати емоційний і мотиваційний фон гри.

При постановці цілей викладачу важливо відповісти на наступні питання:

- 1) для чого проводиться ця ділова гра;
- 2) для якої категорії студентів проводиться дана ділова гра;
- 3) чого саме слід навчати студентів;
- 4) яких результатів слід досягти за допомогою гри.

При проведенні занять у формі ділової гри можна використовувати індивідуальну, парну та групову роботу студентів. Успішні в застосуванні і наукові проекти. Студенти залучаються до роботи з документами та різними джерелами .

Відмінними перевагами методу «ділової гри» є безліч факторів. Студенти відчують задоволення, спостерігається висока мотивація, емоційна насиченість процесу навчання, вся особистість проявляється в ході ділової гри, в той час як традиційні методи припускають домінування інтелектуальної сфери.

В цілому можна сказати, що ділова гра як форма організації і метод навчання сприяє підвищенню якості освіти. Ділова гра сприяє обміну досвідом, розвиває вміння працювати в команді, моделює умови професійного середовища, реалізуючи діяльнісно-компетентнісний підхід до навчання, дозволяє активізувати пізнавальну діяльність, сформувати практичні навички та професійні ідеї студентів.

Література

1. Стахів М.О. Український комунікативний етикет: навч.- метод. посібник К.:Знання,2008. 245 с.
2. Хейт, критика, аб'юз: арттерапевтичні тренінги допомоги: метод.посіб. / /За редакцією Тетяни Курганської. Київ ТОВ 7БЦ. 2024. 232 с.

**ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«ІНЖЕНЕРІЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ» ЧЕРЕЗ ЗВ'ЯЗОК З ІТ-
КОМПАНІЯМИ**

Матвій Приходько

освітньо-професійна програма

«Розробка програмного забезпечення»,

фаховий молодший бакалавр, 3 курс

tmandrikakrkm1203304@gmail.com

Науковий керівник: Тетяна Мандрика

**Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж ракетно-
космічного машинобудування Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара»**

tmandrikakrkm1203304@gmail.com

Складовою успіху в підготовці фахового молодшого бакалавра у Відокремленому структурному підрозділі «Фаховий коледж ракетно-космічного машинобудування Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара» за спеціальністю «Інженерія програмного забезпечення» – тісна співпраця з ІТ-компаніями.

Освіта студентів спеціальності «Інженерія програмного забезпечення» неможлива без практичних занять з опанування різних інформаційних систем і технологій. У сучасному коледжі поєднується спеціалізований лекційний матеріал з лабораторними, практичними заняттями на базі інформаційних технологій, які адаптують студента до виробництва. Перед сучасним педагогом стоїть безліч завдань. І найперші з них – розвиток професійних здібностей студента, формування особистості, компетентності майбутнього ІТ-фахівця.

У сучасних умовах вивчення дисциплін «Групова динаміка і комунікації», «Технологія автоматизованої обробки економічної інформації» студентами спеціальності «Інженерія програмного забезпечення» потребує використання інформаційних технологій. Майбутній випускник повинен після всього курсу навчання мати не тільки наукові знання, а й певні навички майбутньої професії.

Всеукраїнська громадська організація «Спілка Автоматизаторів Бізнесу» на договірній основі надає можливість використання інформаційної

системи ІТС студентам та викладачам в освітньому просторі освітнього закладу [1].

Головною метою якої є – сприяння створенню нових інформаційних систем для автоматизації підприємств, забезпечення якісного супроводу та впровадження таких систем, розширення мережі професійних компаній з автоматизації бізнесу, навчальна та просвітницька робота. Унікальність ІТС полягає в тому, що автори розміщених матеріалів – розробники програм для автоматизації бізнесу, аудитори та методисти ІТС. Між коледжем та «Спілкою Автоматизаторів Бізнесу» підписаний Меморандум про співпрацю, освітній заклад є «Центром Освітніх Ініціатив» [2].

У процесі опановування студентами навчальних матеріалів спеціальності «Інженерія програмного забезпечення», під час вивчення дисципліни «Технологія автоматизованої обробки економічної інформації» відбувається процес оволодіння та вдосконалення професійних знань, вмінь, навичок, при використанні інформаційної системи ІТС як потужного засобу навчання.

У сучасних умовах формування інформаційного простору виникає потреба в інтеграції інформаційних технологій та традиційних форм навчання у фаховому коледжі з метою їх найбільш ефективного використання.

Досвід показує, що інформаційні технології надають викладачеві при очній та дистанційній освіті широкий інструментарій для представлення освітньо-методичних матеріалів дисциплін, проведення теоретичних, лабораторних занять, контрольних заходів як індивідуальної, так і групової організації освітньої діяльності сучасних студентів.

Щороку у грудні проходить найбільша в Україні профільна конференція «Synergy. IT business & IT education», яка об'єднує освітян, бізнес та владу. Учасники конференції демонструють сучасні можливості освітнього закладу, діляться своїм досвідом впровадження сучасних технологій та сервісів при підготовці фахівців для ІТ галузі.

Участь у форумах – це важливий чинник професійного зростання викладача, студента, що забезпечує розширення творчих можливостей, формування творчої індивідуальності.

Сьогодні студенти коледжу мають змогу онлайн дізнатися про стажування в ІТ-компаніях, правилах поведінки на співбесідах, сучасних вимогах роботодавців.

Відвідуючи такі заходи, студенти отримують інформацію щодо шляхів професійного зростання та кар'єрних можливостей, шанс побудувати успішну кар'єру.

Одне із спрямувань, яке направлене на популяризацію ІТ серед студентської молоді – участь студентів коледжу в освітньому проєкті - Learn IT. Освітній проєкт Learn IT створений за ініціативи IT Dnipro Community. Студентська молодь коледжу, яка навчається за спеціальністю «Інженерія програмного забезпечення», має змогу за допомогою онлайн-зустрічей познайомитися з компаніями EPAM, Lanars, Comparus.ua, Sitecore, SoftServe, Luxoft, Valtech [3].

Зустріч проходить на платформі Zoom одну годину. Студенти дізнаються про кар'єрні можливості в ІТ, відвідують онлайн-тур до офісу компанії, задають питання у чаті, в кінці зустрічей мають нагоду виграти призи від ІТ-компаній та IT Dnipro Community.

Студентська молодь мала можливість поглянути на умови, в яких працюють сучасні ІТ-фахівці, прослухати інтерактивні лекції, поставити питання щодо роботи в компаніях, щодо проходження практики, вивчення сучасних мов програмування. Студенти коледжу спеціальності «Інженерія програмного забезпечення» завжди з нетерпінням чекають онлайн-тури Learn IT – освітнього проєкту IT Dnipro Community, який спрямований на популяризацію ІТ серед творчої молоді.

Беручи участь у заходах профорієнтаційного напрямку ІТ, студентська молодь розширює кругозір, перспективи самореалізації, аналізує свої soft skills.

Освітній проєкт Learn IT очима студентів спеціальності «Інженерія програмного забезпечення» – це перспективи самореалізації в українських компаніях, які є на ринку регіону, якими проєктами вони займаються, що вимагають від потенційних кандидатів та в яких умовах працюють ІТ-фахівці.

Такі зустрічі розширюють спектр опанування майбутньої спеціальності, мотивують студентів усіх курсів спеціальності «Інженерія програмного забезпечення» до активного навчання за обраним фахом.

Студенти спеціальності «Інженерія програмного забезпечення», беручи участь у хакатонах, виробляють навички командної роботи та демонструють їх при виконанні лабораторних, практичних робіт у коледжі.

На базі Noosphere Engineering School у жовтні в м. Дніпро відбувається NASA Space Apps Challenge – міжнародний щорічний хакатон. NASA Space Apps Challenge – це об'єднання фахівців, студентів аерокосмічної галузі та ІТ-технологій. Головна мета проведення заходу – використання космічних технологій для вирішення проблем на Землі. Локальний організатор NASA Space Apps – громадська організація (ГО) «Асоціація Ноосфера» [4].

Серед учасників завжди команда студентів коледжу спеціальності «Інженерія програмного забезпечення», яка демонструє навички групової роботи, створюючи проєкт. Захист роботи перед членами журі – це крок у майбутнє, набуття досвіду виступати публічно, презентувати результати групової творчої роботи. Заходи такого типу сприяють виробленню стійких навичок професійного спілкування та є основою для майбутнього захисту курсового та дипломного проєктів.

Освітній ресурс IT-Universe дає можливість студентам активно брати участь онлайн у розв'язанні олімпіадних завдань, тобто максимально перевірити набуті знання та отримати навички роботи з інформаційними системами.

Студенти спеціальності «Інженерія програмного забезпечення» при вивченні дисципліни «Групова динаміка і комунікації» мають змогу брати участь

у конкурсі «Управління ІТ-проектами». Попередньо студентів дається тренувальне тестування. У разі набрання 80% правильних відповідей тренувального тесту учасник допускається до участі до першого туру конкурсу, який проходить у режимі онлайн.

IT-Universe - освітня платформа, яка дає можливість студенту творчо розвиватися, правильно розподіляти час при виконанні тестових завдань, адаптуватися до дистанційного навчання [5].

Зустрічі студентів з HR – менеджерами ІТ-компаній стали традиційними, студентська молодь чекає не тільки інформацію щодо життя компанії, а й порад для майбутнього працевлаштування за ІТ-напрямом.

Сучасний коледж повинен не лише надавати фундаментальну базу знань, а й формувати професійні компетентності, орієнтувати на потреби ринку праці.

Практичне застосування інформаційних технологій при підготовці ІТ-фахівця включає головні напрямки:

- нове в інформаційних технологіях освіти;
- використання освітніх платформ у самоосвіті студентів;
- проведення комп'ютерного контролю знань;
- забезпечення освітнього процесу при дистанційній формі навчання;
- інформаційна культура як складова професійної культури фахівця.

Досвід показує, що інформаційні технології надають викладачеві при очній та дистанційній формах навчання широкий інструментарій для представлення навчально-методичних матеріалів дисципліни, проведення теоретичних, лабораторних занять, контрольних заходів як індивідуальної, так і групової організації освітньої діяльності студентів.

Комплекс інформаційних систем і технологій дає змогу ефективно використовувати можливості фахового коледжу, створює сприятливе освітнє середовище для здобуття студентами повноцінної сучасної освіти та власної самореалізації з подальшим навчанням у закладах вищої освіти, забезпечує

можливість педагогічним працівникам якнайкраще проявити свої здібності та таланти.

Підвищення професійного рівня студентів спеціальності «Інженерія програмного забезпечення» через зв'язок з ІТ-компаніями проходить через різні спектри – від ведення ділових розмов до проходження переддипломної практики.

Мотивацією для набуття професійних навичок студентами спеціальності «Інженерія програмного забезпечення» є вихід за межі освітнього закладу – участь у міжнародних хакатонах, олімпіадах, де є потреба виконання ІТ-проєктів командою учасників, захист робіт перед модераторами конкурсів, участь у ярмарках вакансій онлайн, офлайн, освітнього проєкту Learn IT, мета яких – продемонструвати студентам можливості, які відкриває для них світ ІТ.

Така методика апробована студентами Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж ракетно-космічного машинобудування Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара» протягом останніх трьох років.

Досвід показує, що студенти мають додаткову мотивацію щодо набуття професійних компетентностей та можливість усвідомлення їх прикладного характеру в майбутній професійній діяльності.

Література

1 Інформаційна система ІТС : веб-сайт. URL: <https://its.1c.ua> (дата звернення: 23.09.2024).

2 «Спілка Автоматизаторів Бізнесу» : веб-сайт. URL: <http://unionba.com.ua/about-union> (дата звернення: 23.09.2024).

3 IT Dnipro Community: веб-сайт. URL: <http://itdni.pro/pro-nas/> (дата звернення: 23.09.2024).

4 Noosphere Engineering School : веб-сайт. URL: <https://noosphereengineering.com/contact> (дата звернення: 23.09.2024).

5 IT-Олімпіада «IT-Universe» : веб-сайт. URL: https://it-universe.org/ua/2024/UCH/Uz_Uch/Uch_2021.php (дата звернення: 23.09.2024).

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТЕЙ ПЕДАГОГА ДЛЯ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ

Роман Карп

освітньо-наукова програма

«Професійна освіта (за спеціалізаціями)», аспірантура 3 курс

roman.v.karp@lpnu.ua

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: Олександр Ієвлєв

доктор педагогічних наук, доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

oleksandr.m.iievliev@lpnu.ua

Інтеграція України до європейського освітнього простору вищої освіти ставить перед педагогами нові вимоги і виклики. Зокрема, це стосується розвитку їхньої професійної компетентності, готовності до інноваційної діяльності, адаптації до змін та впровадження передового європейського досвіду в царині освіти.

Однією з ключових умов успішної інтеграції є розробку заходів, що сприятимуть стимулюванню міжнародної академічна та професійна мобільностей педагогів. Це передбачає участь в освітніх програмах, стажуваннях та обмінах досвідом, що дозволяє педагогам не лише підвищувати свою кваліфікацію, але й засвоювати європейські стандарти викладання та організації навчального процесу.

У сучасному світі вимоги до педагогічних кадрів значно змінилися. Глобалізаційні процеси, розвиток інформаційних технологій та відкритий доступ до знань ставлять перед педагогами завдання постійного професійного самовдосконалення. Це стосується академічної мобільності, що передбачає участь у міжнародних проектах, конференціях, стажуваннях, тренінгів та т.п., що сприятиме розвитку професійної мобільності педагога

Відомо, що академічна мобільність є одним із ключових чинників підвищення професійної компетентності педагога [1]. Це передбачає участь в

обміні студентами та викладачами між закладами освіти різних країн, що дозволяє педагогам здобувати досвід викладання в інших культурних та освітніх середовищах. Програми академічної мобільності, для прикладу, Erasmus+, сприяють створенню спільного освітнього простору, де педагоги можуть переймати інноваційні методи навчання, нові технології та підходи до організації навчального процесу.

Водночас професійна мобільність передбачає постійне вдосконалення професійних знань та навичок через участь у різноманітних тренінгах, стажуваннях, семінарах як в Україні, так і за кордоном [2]. Європейські країни пропонують безліч програм професійного розвитку, що сприяють інтеграції педагогів у європейське освітнє середовище. Професійні стажування дозволяють педагогам не лише вдосконалювати свої знання, але й вивчати новітні методи управління навчальними процесами, а також адаптувати їх до українських реалій.

Інновації та підвищення кваліфікації говорить про те що, європейська система освіти орієнтована на постійне впровадження інновацій у навчальний процес. Це стосується як технологічних рішень (впровадження електронних навчальних платформ, дистанційного навчання), так і нових методів викладання (активні форми навчання, інтерактивні методики). Педагоги, які беруть участь у міжнародних програмах мобільності, мають можливість не лише вивчати ці інновації, але й впроваджувати їх у своїй країні.

Інтернаціоналізація освіти – це процес, у рамках якого національні освітні системи адаптуються до глобальних змін. Відбувається збагачення змісту освіти завдяки міжкультурному діалогу, поширенню новітніх досягнень науки та техніки. Українські педагоги, беручи участь у міжнародних проектах,

отримують змогу вивчати досвід інших країн та адаптувати його до потреб вітчизняної системи освіти.

Вважаємо важливим розробити на державному рівні програми фінансової підтримки для педагогів всіх рівнів закладів освіти, що беруть участь у міжнародних стажуваннях та обмінах; створити національну платформу для обміну досвідом між педагогами, які пройшли стажування за кордоном, з метою впровадження інновацій у вітчизняну систему освіти; підвищувати рівень англійської мови серед педагогічних кадрів для забезпечення їхньої ефективної участі у міжнародних програмах.

Таким чином міжнародна академічна та професійна мобільності педагога є важливою умовою інтеграції української освіти до європейського простору вищої освіти. Ці види мобільностей сприяють підвищенню рівня професійної компетентності педагогів, що дозволяє їм успішно запроваджувати європейські стандарти освіти та інноваційні методи навчання. За таких умов мобільність педагогів стає не лише інструментом підвищення якості освіти, але й важливим чинником розвитку національної освітньої системи.

Література

1. Загородня А. А. Академічна мобільність як засіб забезпечення якості професійної підготовки фахівців економічної галузі України. *World Science*. 2018. №4 (32). С. 42–46.

2. Ієвлєв О.М. Професійна мобільність як рушійна сила сучасного постіндустріального суспільства. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Зб. наук. пр. 2016. Вип. 45. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер». С. 207 – 211.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Андрій Маслюк

освітньо-наукова програма

«Освітні, педагогічні науки», аспірантура 3 курс

Національний університет «Львівська політехніка»

andrii.d.masliuk@lpnu.ua

Науковий керівник: Наталія Чубінська

кандидат педагогічних наук

Національний університет «Львівська політехніка»

nataliia.b.chubinska@lpnu.ua

Особистість відіграє ключову роль у розвитку суспільства, і сучасні вимоги до неї, як і до її дій, стали більш високими. Створення ідеального образу людини тісно пов'язане з виконанням стандартів, що визначаються системою освіти. Формування такого іміджу потребує розвитку як інтелектуальних, так і емоційних якостей. Вчительська діяльність відзначається постійною розумовою роботою та високим навантаженням на нервову систему. Сьогодні існують професійні уявлення про ідеал представників різних професій — учителя, лікаря, інженера, підприємця тощо. У даній роботі ми розглянемо, як формується імідж майбутніх вчителів початкових класів та специфіку педагогічних підходів.

Права та обов'язки вчителів як учасників освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти визначають Закон України «Про освіту», «Про загальну середню освіту». Варто зазначити, що особистість учителя буде емоційно забарвленим стереотипом сприйняття вчителя у свідомості учнів, колег, соціальних кіл.

Імідж (від англ. *image*) — образ або враження, створене людиною чи компанією. Термін також може стосуватися іміджу, сформованого людьми, які спостерігають за особою чи компанією.

Процес формування іміджу залежить від самого вчителя, його досвіду, освіти, національності та інших факторів. У формуванні свого іміджу майбутнім вчителям необхідно не тільки добре виглядати, але і займатися самоосвітою, бути впевненим в собі і контролювати успішність своїх дій [1].

Імідж майбутніх учителів початкових класів асоціюється з наявністю таких вимірів, як спілкування, активність і зовнішня поведінка, мотивація .

Якщо подивитися на генетику в дослідженнях, то слово «імідж» насправді з'явилося в 1980-х роках як цілеспрямоване формування поняття естетичних якостей, потім матерії, про людину через засоби масової інформації, рекламу.

Аналізуючи теоретичні аспекти формування іміджу майбутніх учителів початкових класів, ми даємо науково-методичні рекомендації:

- Розробка, впровадження програми факультативного курсу «Іміджоутворююча технологія»;
- Організація дискурсів «Педагогічний імідж і фізична культура»;
- «Мій педагогічний імідж. З чого вона складається?»

Поняття іміджу відноситься до психолого-педагогічної категорії. Чи існує особливий образ вчителя? На жаль, у сучасному українському суспільстві професія вчителя втратила колишній престиж, і потреба в його відновленні очевидна. Перш за все, це вимагає підтримки з боку держави. Проте чи впливають виключно економічні чинники на те, як формується імідж вчителя та як до нього ставляться учні і батьки? Що можуть зробити самі педагоги для підвищення статусу своєї професії?

Відповідь на це запитання тісно пов'язана з особистими образами кожного вчителя. Загальна думка про будь-яку професію ґрунтується на стереотипних уявленнях, що склалися в суспільстві про її представників.

У педагогічному середовищі ставлення до іміджу різниться. Часто його трактують як своєрідну "маску", а розмови про імідж вчителя сприймаються як заклик до лицемірства. Багато хто вважає, що внутрішній зміст важливіший за зовнішнє враження, і головне не те, як виглядаєш, а ким ти є насправді [4].

Однак прихильники такої позиції часто забувають, що учень формує свій образ вчителя на основі сприйняття. Кожен педагог має свій імідж, незалежно від того, визнає він це чи ні. Формування цього образу залежить як від самого

вчителя, так і від індивідуальних характеристик учня: його віку, статі, досвіду, культурних та національних особливостей[2].

Крім того, педагог, який свідомо формує свій образ, почувається впевненіше, має позитивний вплив на власний стан, і як результат, працює успішніше. Варто підкреслити, що поняття "імідж" має не лише науковий, але й практичний аспект. У сучасному світі, де комерціалізація відіграє значну роль, педагог повинен приділяти увагу самопрезентації — тобто свідомому створенню свого образу [4].

Підводячи підсумки, можна сказати, що імідж майбутнього вчителя - це яскраве розкриття талантів у професійній підготовці, спосіб сформувати позитивну думку про себе. На світовій освітній арені, на думку дослідників, очікується, що феномен відмінного успіху буде безпосередньо пов'язаний з іміджем фахівця і його кар'єрою на професійному шляху. Одним з найважливіших якостей педагога є «здатність і бажання розвиватися».

Література

1. Жердева І.С., Рашидова С.С. Методика формування іміджу викладача вищої школи. *Духовність особистості: методологія, теорія, практика*. 2016. № 4 (73). С. 48-61.
2. Попова Л. Імідж сучасного педагога. *Відкритий урок: Розробки. Технології. Досвід*. 2008. № 3. С. 41.
3. Романовська О. Поняття і структура іміджу сучасного викладача вищої школи. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2016. №2. С.135-146.
4. Якушева А. Значущі якості особистості педагога. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. 2013. № 6. С. 88

THE ROLE OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE IN THE PROFESSIONAL ACTIVITIES OF A MODERN IT SPECIALIST

Svitlana Kozubska

Educational and Scientific Program «Vocational education (by specialization)»

Postgraduate studies, the 3rd year

svitlana.v.kozubska@lpnu.ua

Scientific advisor: Nataliya Mukan

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Lviv Polytechnic National University

nataliya.v.mukan@lpnu.ua

The modern conditions of professional activity in the IT sector are aimed at cooperation in multinational and multilingual teams, which requires knowledge of foreign languages as the main means of communication in such an environment. In this context, researchers (Varava et al., 2021) emphasize the need to master English as the language of international communication, which is recognized as one of the key attributes of high professionalism of an IT specialist. Proficiency in English is the basis for establishing contacts between specialists from different countries, joining international IT communities and overcoming cultural and language barriers in the process of teamwork on international projects.

The professional success of an IT specialist in the conditions of the modern open labor market directly depends on the level of his knowledge and skills in the field of foreign languages, which allow him to achieve communicative goals and effectively perform professional roles and functions in a globalized multilingual professional environment. Accordingly, the proposal of researchers (Shandra, 2018) to consider mastering foreign languages as one of the key professional, business and personal qualities of IT specialists is fully justified in view of globalization trends and the need for cooperation with developers of IT products and consumers of IT services from different countries.

According to the specificity of foreign language professional communication in the IT sphere, which is caused primarily by its high technology, knowledge-intensiveness, dynamism, and the need for an extremely wide range of knowledge,

abilities, skills, and qualities of an IT specialist for its successful implementation, various approaches to defining the essence are presented in modern scientific literature of the foreign language communicative competence and the identification of its key structural components. Thus, Chernyachovych (Черняхович, 2010b) considers the foreign language professional competence of an IT specialist as an integral component of his general professional competence. According to the author's beliefs, it is a complex and multifaceted formation of his personality, inextricably linked with its deep structures, in particular, the value-conceptual sphere, awareness of the importance of foreign language professional communication.

According to the research results of Chernyachovych (Черняхович, 2010a, 2010b), the foreign language professional competence of IT specialists is a multi-component phenomenon, which involves: 1) a thorough knowledge of foreign language units of all levels (phonetic, lexical, grammatical), which are used as building material for generating and/or recognition of expressions, as well as with the rules for operating them; 2) the ability to carry out communicative activities, taking into account the variety of types, forms, methods of communication; 3) willingness to comply with behavioral, etiquette, social norms of professional communication.

Kudrynska interprets the foreign language communicative competence of future programmers as "... an integrated set of knowledge, abilities and skills that contribute to the development of students' mobility, in particular, the ability to adapt to communicative situations, to quickly react and select the necessary verbal forms of responses to a certain situation and their abilities to correct use of a foreign language in all types of speech activity (reading, speaking, writing, listening)" (Кудринська, 2020, p. 76). The author quite rightly, in our opinion, considers the formation of such competence to be one of the key tasks of professional training of personnel in the IT sphere.

Relying on the results of previous studies, the researcher points to a whole set of knowledge, abilities, and skills that form the basis of the foreign language communicative competence of the future programmer, among them there are:

1) linguistic knowledge and skills, 2) discursive skills, 3) sociolinguistic knowledge and skills, 4) socio-cultural knowledge and skills, 5) pragmatic knowledge and skills (Кудринська, 2020, p. 76).

We agree with the statement (Мукан, Горохівська, Ієвлєв, Чубінська, & Кобрин, 2023), that communicative competence is the ability to effectively and adequately interact with external participants of communication using verbal and non-verbal means. This competence includes understanding how to use and interpret language structures, gestures, facial expressions, tone of voice, etc., which allow the effective transmission and reception of information, ideas, feelings and intentions and is the significant component of IT specialist's professional activity.

Literature

1. Кудринська, Х. В. (2020). Мотиваційні способи розвитку іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх програмістів. *Педагогічні науки*, 91, 74-80.

2. Мукан, Н., Горохівська, Т., Ієвлєв, О., Чубінська, Н., & Кобрин, В. (2023a). Іншомовна комунікативна компетентність: поняттєво-категорійний дискурс. *Академічні візії*, 15. Взято з: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/738>

3. Черняхович, О. С. (2010a). Змістові та структурні особливості готовності до професійного іншомовного спілкування майбутніх фахівців з комп'ютерної та програмної інженерії (теоретичний аспект). *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 8(10), 347-354.

4. Черняхович, О. С. (2010b). Особливості іншомовної професійно орієнтованої комунікативної компетенції ІТ-фахівців. *Наукові записки. Серія: Психологія і педагогіка*, 15, 367-374.

5. Shandra, N. (2018). Specific features of professionally oriented written communication in English of IT specialists. *Intellectual Archive*, 7(6), 42-51.

6. Varava, I. P., Bohinska, A. P., Vakaliuk, T. A., & Mintii, I. S. (2021). Soft skills in software engineering technicians education. *Journal of Physics: Conference Series*, 1946, 1-13.

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Остап-Михайло Сірант

освітньо-наукова програма

«Освітні педагогічні науки», аспірантура, 3 курс

[*ostapsirant@gmail.com*](mailto:ostapsirant@gmail.com)

Науковий керівник: Юрій Козловський

доктор педагогічних наук, професор

Національний університет «Львівська політехніка»

[*yuriy.m.kozlovskiy@lpnu.ua*](mailto:yuriy.m.kozlovskiy@lpnu.ua)

Метою формування системи інноваційної на основі інтеграції цифрових технологій в освітній процес є створення умов формування єдиного інформаційно-освітнього простору, підвищення якості освітніх послуг за умов інтегрованих педагогічних систем безперервної професійної підготовки на основі технології генерації знань, принцип проектування інноваційного розвитку. Самі підходи до інновацій в освіті мають бути розроблені з урахуванням сучасних тенденцій розвитку регіону, країни та світової спільноти, спрямовані у майбутнє.

Загальносвітова тенденція руху до нової якості вищої освіти проявляється насамперед через наростання комплексного, системного, міждисциплінарного та інтегрального характеру вимог до рівня підготовленості випускників. Існує протиріччя між зростаючими вимогами до якості вищої освіти і рівнем її організації, що склався, і насамперед, технологіями та способами діяльності всіх основних учасників освітнього процесу.

На сучасному етапі важливу роль відіграє «розвиток інформаційних, високих та інших технологій. У недалекому майбутньому перед людством постане завдання побудови творчо орієнтованого суспільства, де знання - орієнтовані технології - будуть застосовуватись як допоміжний інструментарій» [10, с.8].

Вирішення поставленої проблеми підвищення якості освітніх послуг в умовах інтегрованих педагогічних систем безперервної професійної підготовки на основі технології генерації знань з позиції системно-інтегративного підходу дозволяє вирішити низку комплексних завдань, що становлять значну

актуальність як для професійної педагогічної спільноти, так і для сучасного суспільства як основного замовника та споживача освітніх послуг загалом

Загалом «комунікативна компетентність включає здатність людини застосовувати знання, вміння, особистісні якості: у побудові та передачі повідомлення (змісту спілкування) за допомогою традиційної та віртуальної взаємодії; у вибудовуванні відносин; у виборі тактики поведінки; у формах спілкування з партнером» [4, с.15]. Ґрунтуючись на принципах розвитку інноваційного потенціалу освітньої організації та враховуючи тенденції глобалізації освіти, розглядатимемо системну інтеграцію цифрових технологій в освітній процес як інноваційний процес, в якому нова змістовна інформація також генеруватиметься в самому процесі.

Процес реформування розглядається в контексті створення таких педагогічних технологій, які забезпечують проблемно-активний тип навчання. Це завдання безпосередньо пов'язане з концептуальним обґрунтуванням цілісної системи навчальної діяльності, основою якої є формування розумових дій з використанням конструктивного аналізу та моделювання предметних середовищ, на основі цифрових технологій.

Формування загальнонаукових компетенцій призводить до постановки і вирішення нового типу навчальних завдань, Тому до основних підходів формування інтегративно-загальнонаукового знання віднесемо: системний підхід, сприятиме адекватній постановці проблем у конкретній предметній галузі та виробленню ефективної стратегії їх вивчення; ситуаційний підхід до пізнання дійсності, центральне місце в якому займає ситуація як поєднання деяких елементів (умов, обставин, положень, станів тощо), які зумовлюють розвиток; структурний підхід до об'єктів, що вивчаються, сутність якого полягає в декомпозиції системи на автоматизовані функції; функціональний підхід, у якому система розглядається виключно з позиції її зовнішнього аспекту, інтерес представляють відносини системи як цілого коїться з іншими, які поза її об'єктами, тобто. із середовищем.

Переходячи від уявлення освіти як трансляції знань до ширшого глобально-еволюційного бачення феномена освіти, важливо все ж таки сконцентрувати увагу на тому загальному, що їм притаманне - руху та сприйняття інформації.

Навчальний процес, як і загальнолюдський процес пізнання, оперує відчуттями, сприйняттями, уявленнями, поняттями, судженнями та іншими формами мислення. Все, що ми намагаємося піднести учневі, має бути так чи інакше сприйнято, представлено, зрозуміло, утримано і відтворено у його пам'яті. На початку процесів взаємодії об'єкта та суб'єкта є об'єкт, наприкінці - його відображення, а між ними система спеціальних дій (операцій).

Розглядаючи сприйняття (безпосередньо чуттєве відображення дійсності) як основну форму пізнання і виходячи з того, що можливості сприйняття обумовлені пристроєм органів чуття людини, її сенсорними здібностями, акцентуємо увагу на те, що для того, щоб у голові людини виник дотик, зоровий чи слуховий образ предмета, необхідно, щоб між людиною та цим предметом склалося діяльне ставлення. Від процесів, реалізують це ставлення, залежить адекватність і рівень повноти образу, тобто. Образ - це результат певної системи когнітивних процесів.

Відомо, що людина отримує інформацію з кількох сенсорних входів, використовуючи різні аналізатори: зоровий, слуховий, тактильний, нюховий. За різними джерелами 80-85% інформації він сприймає зоровим каналом, тобто. основну роль грає візуальне уявлення. На рівні уявлення виникає можливість взаємо відособлення об'єкта та його фону. При переході від відчуття і сприйняття до подання відбувається хіба що «стиск» інформації.

Організація навчання, орієнтованого задоволення пізнавальних потреб учнів, будувалася нами з урахуванням психолого-педагогічних особливостей навчально-пізнавальної діяльності які у мультимедійних середовищах як засобах, які забезпечують мультисенсорне навчальне оточення. До основних із них нами віднесено:

Формування мотиваційної основи пізнання у процесі самостійного вибору учням способу та форми пред'явлення навчального матеріалу, і навіть темпу його освоєння.

Занурення того, хто навчається в пізнавальний процес за рахунок активного включення різних каналів сприйняття інформації та створення умов активного пошуку знань.

Спрямованість діяльності об'єкт пізнання у процесі активізації уваги учня на особливостях організації інтерфейсу.

Проте, активізація пізнавальної діяльності учнів вимагає надання йому можливості адаптації змісту навчального матеріалу до своїх індивідуальних особливостей, особистісно значущих цілей та завдань діяльності, рівня сформованості системи знань та умінь, психологічних особливостей та уподобань. Таким чином, система управління контентом повинна забезпечити можливість учням задовольняти оптимальний обсяг знань залежно від їх потреб, що реалізується різним ступенем деталізації навчального матеріалу та адекватним способом подання інформації, визначенням зв'язків між окремими темами та поняттями. Таким чином, визначаються дидактичні можливості гіпермедіа середовища, покладеного в основу системи керування контентом.

Система управління контентом може бути використана в процесі випереджальної підготовки до лекцій. Випереджальна самостійна робота теоретичного характеру успішна та ефективна лише тоді, коли студентам доступні необхідні інформаційно-освітні ресурси. Для розміщення цих ресурсів ефективно використання запропонованої системи, в якій по кожній темі мають бути викладені матеріали: структурно-логічна схема змісту теми дозволяє студенту самостійно сконструювати навчальні матеріали на тему як для початкового знайомства, так і для підготовки до заліку чи іспиту. Процес взаємодії викладача та студентів є системою, в якій елементами взаємодії виступають: зміст курсу, що має модульну структуру; методика викладання, система управління контентом, що дозволяє розміщувати інформаційно-освітні

ресурси у вигляді дидактичних одиниць, представлених у різних мультимедійних середовищах.

В рамках основної освіти в очній формі мультимедійний модульний контент системи з вбудованим конструктором можна швидко зібрати в навчальний модуль для демонстрації на лекції (з використанням ноутбука, підключеного до інтернет і проектора). Зміст, структура, а також можливості поєднання різних модулів при використанні їх на лекціях, практичних заняттях, під час проведення лабораторних робіт дозволяє викладачеві в залежності від педагогічних завдань організувати роботу у різних формах (індивідуальна, робота в парах, робота в малих групах співробітництва, колективна). Організація самостійної роботи у позааудиторний час забезпечена можливістю побудови індивідуальних освітніх стратегій кожним учнем залежно від типу сприйняття інформації, пізнавальних потреб, поставлених перед ним завдань. Відкрита адаптивна система управління контентом, що розробляється, є модульною, гнучкою, особистісно орієнтованою. Представляючи собою адитивну модель з урахуванням міжпредметних зв'язків, міжнародного освітнього досвіду та міжнародних стандартів, вона сприяє формуванню інтелектуально-інформаційної бази глобальної освіти, що дозволяє передавати знання, досвід та культуру від минулих та нинішніх поколінь до майбутніх.

Таким чином, освіта як соціально організований інститут у світовому масштабі на початку нового тисячоліття перебуває на докорінному зламі свого розвитку. Будучи одним із масштабних соціальних механізмів функціонування суспільства, освіта має таким чином змінити зміст та форму свого власного розвитку, щоб сприяти подальшому розвитку цивілізації.

Література

1. Одрін В.І. Технологія наукової і технічної творчості: нова наука та високоінтелектуальна інформаційна метатехнологія. *Вісник НАН України*. 2005. №6. С.43-64.
2. Єзова С. А. Комунікативна компетенція. *Наукові та технічні бібліотеки*. 2008. вип.4. С. 14–18.

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Наталія Дячик

освітньо-наукова програма

«Освітні педагогічні науки», аспірантура, 2 курс

nataliia.y.diachyk@lpnu.ua

Науковий керівник: Любов Дольнікова

кандидат педагогічних наук

Національний університет «Львівська політехніка»

lubov.v.dolnikova@lpnu.ua

Галузь педагогічної психології заснована видатними психологами незадовго до початку двадцятого століття. Одним із тих піонерів був Вільям Джеймс. Невдовзі після випуску першого підручника з психології він прочитав серію лекцій, у яких обговорював застосування психології для навчання. Джеймс стверджував, що лабораторні психологічні експерименти часто не можуть сказати нам, як ефективно навчати. Він доводив важливість спостереження за викладанням і навчанням у класі для покращення освіти. Одна з його рекомендацій полягала в тому, щоб починати заняття з того моменту, який трохи перевищував рівень знань і розуміння особи, щоб розвинути її розум.

Другою важливою фігурою у формуванні сфери педагогічної психології був Джон Дьюї, який став рушійною силою практичного застосування психології. Дьюї заснував першу велику педагогічну психологічну лабораторію. Джону Дьюї ми завдячуємо багатьма важливими ідеями. По-перше, поглядом на дитину як на активну особистість. До Дьюї вважалося, що діти повинні спокійно сидіти на своїх місцях і пасивно вчитися напам'ять. По-друге, ми завдячуємо Дьюї ідеєю про те, що освіта повинна зосереджуватися на дитині в цілому та підкреслювати адаптацію дитини до середовища. Дьюї вважав, що не повинні отримувати вузької освіти в академічних темах, а повинні навчитися думати та адаптуватися до світу, навчитися рефлексивно вирішувати проблеми. По-третє, ми завдячуємо Дьюї переконанням, що всі заслуговують на

компетентну освіту. Ця галузь черпає свої знання з теорії та досліджень у психології, з теорії та досліджень, які були безпосередньо створені та минулого століття, коли освіта була зарезервована для невеликої частини учнів чи студентів, багато з яких були із заможних сімей. Дьюї був одним із впливових психологів-педагогів, який наполягав на компетентній освіті для всіх соціально-економічних та етнічних груп.

Принцип конструктивізму був у центрі філософії освіти Вільяма Джеймса та Джона Дьюї. Конструктивізм підкреслює, що люди активно створюють знання та розуміння. З точки зору конструктивістів, інформація не вливається безпосередньо в уми учнів чи студентів. Швидше, їх заохочують досліджувати свій світ, відкривати знання, розмірковувати та мислити критично. Сьогодні конструктивізм наголошує на співпраці — учні працюють один з одним у своїх зусиллях знати та розуміти. Таким чином, педагог із конструктивістською філософією викладання не змушував би учнів запам'ятовувати інформацію напам'ять, але дав би їм можливість осмислено конструювати знання та розуміння самостійно.

Дедалі частіше тенденція реформування освіти полягає в тому, щоб викладати з конструктивістської точки зору. Конструктивіст переконаний, що в освіті надто довго від учнів чи студентів вимагали сидіти на місці, бути пасивними учнями та запам'ятовувати неважливу, а також релевантну інформацію. Однак не всі схиляються до конструктивізму. Деякі традиційні педагоги вважають, що педагог повинен спрямовувати та контролювати навчання учнів більше, ніж передбачає конструктивістська точка зору. Вони також вважають, що конструктивісти часто недостатньо зосереджуються на базових навчальних завданнях або мають достатньо високі очікування щодо досягнень учнів чи студентів. Деякі експерти з педагогічної психології вважають, що ви можете бути ефективним педагогом, незалежно від того, чи

слідуйте сучасній тенденції реформування освіти та викладаєте більше з конструктивістської точки зору, чи використовуєте більш традиційний підхід прямого навчання.

Незалежно від того, чи є вони конструктивістами чи більш традиційними, ефективні педагоги ставлять перед викладанням високі цілі та розробляють організовані плани досягнення цих цілей. Вони також розробляють конкретні критерії успіху, витрачають багато часу на планування навчання, організовуючи свої уроки, щоб максимально покращити навчання учнів. Під час планування ефективні педагоги розмірковують і думають про те, як вони можуть зробити навчання складним і цікавим.

Важливим аспектом того, щоб бути ефективним педагогом, є здатність підтримувати клас у цілому, працюючи разом і орієнтований на виконання завдань. Ефективні педагоги створюють і підтримують середовище, в якому може відбуватися навчання. Щоб створити це оптимальне навчальне середовище, вчителям потрібен репертуар стратегій для встановлення правил і процедур, організації груп, моніторингу та темпу занять у класі, а також боротьби з неправильною поведінкою.

Ефективні педагоги мають хороші стратегії, щоб допомогти учням стати самомотивованими до навчання. Педагоги-психологи все частіше вважають, що це найкраще досягається шляхом надання реальних можливостей для навчання, які є оптимальними за складністю та новизною для кожного учня. Ефективні педагоги знають, що студенти мотивовані, коли вони можуть зробити вибір, який відповідає їхнім особистим інтересам. Такі педагоги дають їм можливість творчо та глибоко мислити над проектами.

Незамінними для навчання є також навички говоріння, аудіювання, подолання бар'єрів вербальної комунікації, настроювання на невербальну комунікацію учнів, конструктивного вирішення конфліктів. Навички

спілкування мають вирішальне значення не лише для навчання учнів, але й для ефективної взаємодії з батьками. Ефективні педагоги використовують хороші навички спілкування, коли вони розмовляють з учнями, прагнуть звести до мінімуму критику, мають наполегливий, а не агресивний, маніпулятивний або пасивний стиль спілкування. А ефективні педагоги також працюють над покращенням комунікативних навичок учнів. Це особливо важливо, оскільки комунікативні навички вважаються найбільш затребуваними сьогоднішніми роботодавцями.

У сучасному світі, коли міжкультурні контакти зростають, ефективні педагоги добре знають людей з різним культурним середовищем і чутливі до їхніх потреб. Ефективні педагоги заохочують учнів до позитивного особистого контакту з іншими та думають про способи створення таких умов. Вони скеровують студентів критично мислити щодо питань культури та етнічної приналежності, запобігають або зменшують упередженість, розвивають сприйняття та служать культурними посередниками.

Таким чином «базовими знаннями для спеціаліста з психології є суспільні, природничі науки, психологія і педагогіка. До необхідних здібностей спеціаліста з психології належать: концентрація і стійкість уваги; переключення і розподіл уваги; образна і словесно-логічна пам'ять; образне мислення; короткочасна і довготривала пам'ять; комунікативні здібності – спілкування і взаємодія з людьми, уміння встановлювати контакт, уміння слухати; вербальні здібності – вміння говорити чітко, зрозуміло, виразно, грамотно висловлювати свої думки; ораторські здібності – уміння переконувати, аргументувати; здатність до самоконтролю [2, с. 17].

Технологія сама по собі не обов'язково покращує здатність учнів навчатися. Однак технології змінюють середовище, в якому відбувається навчання. Комбінація п'яти умов необхідна для створення навчального

середовища, яке належним чином підтримує навчання студентів за допомогою технологій. Перша умова – бачення та підтримка освітянських лідерів. Друга умова включає чіткі освітні цілі, стандарти змісту та ресурси навчальної програми. Третя умова — доступ до технологій. Четверта умова включає час, підтримку та постійну оцінку ефективності технології викладання та навчання. П'ята умова – конструктивістська спрямованість. Кожна з цих умов є необхідною, але недостатньою для збільшення використання нових технологій вчителями та учнями. Поєднують ці умови разом і змушує їх частини працювати як єдине ціле педагоги, які володіють навичками використання технологій для викладання та навчання та які належним чином інтегрують інформаційні та комунікаційні технології в практику в класі.

Ефективні педагоги знають, як використовувати та навчати учнів використовувати комп'ютери для відкриття та письма, можуть оцінити ефективність навчальних ігор та комп'ютерного моделювання, знають, як використовувати та навчити учнів використовувати комп'ютерні комунікаційні ресурси, такі як Інтернет, і є знання про різноманітні допоміжні пристрої для підтримки навчання студентів з винятковими ситуаціями. Стандарти ISTE та CanCore забезпечують основу для визначення: що студенти повинні знати про технології та вміти робити з ними на різних етапах свого академічного життя; що педагоги повинні знати про те, як ефективно та доцільно використовувати технології протягом навчального плану; які системи, доступ, розвиток персоналу та послуги підтримки необхідні для роботи з технологіями в освіті; які стратегії оцінювання найкраще підходять для моніторингу прогресу учнів і технологічної ефективності викладання та навчання.

Формування професійних компетентностей у психолога, як вважає Т. Григоренко, передбачає «побудову наскрізної програми професійної компетентності психолога, яка направлена на формування у сучасного

психолога професійних психолого-педагогічних знань, фахового планування його сучасними психолого-педагогічними, діагностичними, корекційними, реабілітаційними технологіями тощо» [1, с.5]. Бути ефективним педагогом також вимагає відданості. Це включає мотивацію, гарне ставлення та турботу про студентів. Педагоги-початківці часто кажуть, що для того, щоб бути ефективним педагогом, потрібно витратити величезні час і зусилля. Відданість і мотивація допомагають ефективним викладачам проходити важкі моменти навчання. Ефективні педагоги також впевнені у власних силах і не дозволяють негативним емоціям зменшити їх мотивацію. У будь-якій роботі легко виробити негативне ставлення. Початковий ентузіазм може перетворитися на нудьгу. Щодня ефективні педагоги привносять позитивне ставлення та ентузіазм. Ці якості є заразливими та допомагають зробити клас місцем, де студенти хочуть бути. Ефективні педагоги справді хочуть бути зі студентами та віддано допомагають їм вчитися. Ефективні педагоги роблять те, що від них залежить, щоб залучити учнів до навчання, навіть якщо це вимагає додаткових витрат часу чи ресурсів. Хоча ефективні педагоги турботливі, вони відрізняють свою роль вчителя від ролі учня. Нарешті, окрім турботи про своїх учнів, ефективні педагоги шукають способів допомогти своїм учням враховувати почуття один одного та піклуватися одне про одного.

Література

1. Григоренко Т. *Формування професійних компетентностей у психолога (спеціального, клінічного) у процесі навчання*: дис. доктора філософії: 016 / Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ, 2021. 237 с.
2. Лозова О. М. (ред.). *Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх психологів*: монографія. 2014. Вінниця: Віндрук. 317 с.

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПРАВА В КОНТЕКСТІ МОДЕЛІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

Іван Когут

освітньо-наукова програма

«Освітні педагогічні науки», аспірантура, 2 курс

ivan.i.kohut@lnpu.ua

Науковий керівник: Ганна Шевчук

кандидат історичних наук, доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

shevchukganna@ukr.net

Модель спеціаліста, поряд із кваліфікаційними вимогами, визначеними в державних стандартах, повинна включати такі характеристики: інтелектуальну компетентність, що сприяє особливій організації знань: структурованості, категоріальності й узагальненості, гнучкості і оперативності в аналізі й синтезі ситуацій, що забезпечує здатність правника до розв'язання творчих та професійних завдань, отже, встановлення істини; інтелектуальну ініціативу – властивість цілісної особистості виходити на органічне поєднання пізнавальних і мотиваційних дій, на здатність скласти власну програму професійної діяльності для швидкого і гнучкого використання свого інтелекту в складній ситуації; самоорганізацію, яка передбачає інтелектуальні зусилля, скеровані на поєднання дієвості мислення і правової цілеспрямованості (мобільність, швидкість, самостійність та критичність професійної діяльності), з метою отримання позитивного кінцевого результату; саморегуляцію, що формує вміння вільно керувати своєю власною інтелектуальною діяльністю, здатність фіксувати у собі зміни, розуміння і використання механізмів культурної самокорекції, успішне включення у соціокультурне життя.

П. Ситник вважає, що «формування професійної компетентності майбутніх юристів у закладах вищої освіти буде більш ефективним за таких педагогічних умов: створення інтегрованого інформаційно-освітнього середовища шляхом поєднання традиційних і дистанційних форм і методів навчання, активного використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій як

технологічної основи процесу дистанційного навчання» [2, с.113]. Іншим важливим чинником є поняття професійної компетентності як результату правової освіти, який відображає рівень професійної самосвідомості, сформовану систему потреб-здібностей із метою соціокультурного самовизначення та творчої самореалізації у життєво-професійних ситуаціях. Слід зауважити, що культурологічне спрямування правової освіти визначає вплив на правосвідомість майбутнього бакалавра права множини культур, дослідженням і визначенням яких займається культурологія права. В цілому право характеризується багатьма видами (множиною) культур. Проте не сумарна кількість різновидів культур визначає професійну самосвідомість бакалавра права, оскільки це здобутки загальної національної культури. Мова йде про культурологічні аспекти кожної окремої культури, котрі мають безпосереднє або дотичне відношення до професійної самосвідомості.

Загалом «здобувачі вищої освіти нерідко не мають необхідних для здійснення навчально-пізнавальної діяльності знань, розвинених навичок, сформованих компетентностей та мотивації як для навчання, так і для майбутньої професійної діяльності» [1, с.33]

Поняття професійного саморозвитку визначає процес неперервного розкриття унікальності суб'єкта правової діяльності, який сприяє цілеспрямованому становленню особистісно-професійної позиції, формуванню творчого потенціалу майбутнього фахівця.

Наступним важливим компонентом розробки моделі фахівця є педагогічна технологія – алгоритмічний процес управління неперервним саморозвитком потреб, здібностей, самосвідомості студентів, який здійснюється через систему засобів, що забезпечують досягнення запрогнозованого результату.

Зокрема, принцип гуманізації забезпечує орієнтацію на загальнолюдські цінності, стимулювання розвитку суб'єктних якостей, сприяє самовизначенню

особистості в духовній культурі – національній і світовій. Гуманістичне спрямування професійної підготовки орієнтує передусім на ціннісно-мотиваційний стрижень особистості, котрий визначає духовний світ професіонала, рівень цілісної професійної культури. Принцип демократизації гарантує реалізацію прав людини, повагу до її життєвого досвіду, сприяє утвердженню діалогічних засад як підґрунтя відкритості, довіри і співробітництва. Принцип системності передбачає цілісне вивчення будь-якого явища як багатомірного й поліфункціонального, включення індивіда у різноманітні системи навколишнього світу з метою активного впливу на їх функціонування. У такому сприйманні зливаються воедино всі враження від оточуючого світу, спираючись на які особа осмислює сенс власного буття й буття інших людей, кожного явища і кожної речі. Зокрема, правосвідомість бакалавра права може мати вияви лише при глибокому знанні системи правових знань та сформованих правових почуттях (почуття законності, власного обов'язку, милосердя, культура юридичного мислення, правова, нормативна, світоглядна культура тощо).

Розглянуті системотвірні поняття нової освітньої моделі професійного становлення майбутніх бакалавр права свідчать, що культурологічний підхід до підготовки майбутнього спеціаліста як людини культури повинен бути невід'ємною частиною освітньо-виховного процесу у вищій школі права.

Людина культури – це незалежна особистість, здатна до самовизначення у культурному бутті. Саме тому студенти як майбутні фахівці мають бути зорієнтовані на подальший розвиток почуття самоповаги, здатність визначатися у світі духовних цінностей і оточуючому середовищі, приймати рішення і нести відповідальність за свої вчинки, здійснювати самостійний вибір змісту своєї життєдіяльності, стилю поведінки, шляхів свого подальшого розвитку.

Варто зауважити, що саме професійна культура бакалавра права – це єдиний засіб, здатний забезпечити використання своїх професійних знань для служіння Закону, а не супроти нього.

Технологія формування змісту освіти має бути гнучкою, системною, враховувати основні фактори, що проявляються у цьому процесі. Його рушійною силою має бути творіння культури особистості з виходом на необхідну сукупність культур: духовної, національної, політичної, моральної, правової, психологічної тощо. У зв'язку з цим необхідно підкреслити, що відбір і структурування змісту навчання, його оновлення, а відповідно й розробка державних стандартів освіти, моделі фахівця – проблема багатоаспектна, зокрема філософська, культурологічна, педагогічна, психологічна, законодавча. Її розв'язання потребує державного підходу, який передусім полягає у науковому обґрунтуванні та законодавчому забезпеченні.

Слід пам'ятати, що особистісна характеристика моделі спеціаліста включає світоглядні установки особистості, які орієнтують її на виконання відповідної соціальної функції. Це рівень соціальної зрілості, особиста система цінностей і пріоритетів, ділові якості, морально-етичні переконання тощо. До того ж специфіка юридичного фаху вимагає формування внутрішнього імперативу службового обов'язку, готовності підпорядкувати власні інтереси ідеї справедливості.

Література

1. Бурак В. Специфіка формування компетентності майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи у процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти. *Нова педагогічна думка*. 2021. № 2 (106). С. 32–38.
2. Ситник П. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів права в умовах інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2019. Вип. 27. С. 110–115.

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МЕТОДУ МОДЕЛЮВАННЯ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДХОДУ

Володимир Нагірний

освітньо-наукова програма

«Освітні педагогічні науки», аспірантура, 3 курс

volodymyr.v.nahirnyi@lnpu.ua

Науковий керівник: Тетяна Горохівська

доктор педагогічних наук, професор

Національний університет «Львівська політехніка»

t.gorohivska@gmail.com

Цикл моделювання складається з двох етапів, включаючи два загальні класи діяльності з моделювання: розробка моделі та розгортання моделі. Перший етап призначений для систематичного проведення студентами чотирьох основних етапів розробки моделі: опис, формулювання, розгалуження та перевірка. Другий етап присвячений розгортанню моделі, розробленої на першому етапі, до різноманітних нових ситуацій різними способами. Це допомагає унезалеженню моделі від конкретного контексту, в якому вона була розроблена. На етапі опису окремі системи та явища, задіяні в даній емпіричній ситуації, виділяються, а відповідні первинні властивості ідентифікуються та математично представляють.

На етапі формулювання ідентифіковані властивості пов'язуються одна з одною відповідними законами, і формулюється, яка аналізується на етапі розгалуження, щоб знайти рішення проблеми, інтерпретувати рішення та розглянути його наслідки. Модель і наступне рішення оцінюються на етапі перевірки.

Протягом усього циклу моделювання викладач має чіткий порядок і конкретні цілі, включаючи концепції та термінологію, які необхідно представити, висновки, які потрібно зробити, питання, які потрібно підняти, і неправильні уявлення, які потрібно усунути. Викладач бере на себе роль фасилітатора діяльності та арбітра. Для студентів кваліфікований викладач є

прозорим, він виступає в першу чергу як посередник у досягненні цілей і порядку денного. Залучення викладача поступово зменшується від одного циклу моделювання до іншого, оскільки студенти поступово стають більш незалежними у формулюванні та виконанні завдань і більш чіткими у представленні та захисті своїх точок зору.

Моделююча інструкція опосередковує навчання в послідовних циклах навчання. Науковий курс завершується через обмежену кількість циклів, кожен цикл присвячений розробці конкретної моделі та відповідних інструментів моделювання та навичок, для яких модель пропонує найбільш зручний контекст. Цикл навчання моделювання проводиться відповідно до канонів теорії моделювання. Він спирається на чотири цикли навчання, а також на успішні практики в науковій освіті, щоб допомогти реалізувати кредо теорії моделювання найбільш ефективним і дієвим способом.

Цикл навчання моделювання присвячений розробці конкретної моделі складається з п'яти послідовних фаз: дослідження, додавання моделі, формулювання моделі, розгортання моделі та парадигмального синтезу. Неможливо перейти до даної фази або до даної стадії в рамках фази, перш ніж пройти через попередні. Однак можна будь-коли повернутися до попередньої фази, щоб переглянути проблемні питання. Цикл завершується синтезом, який розмежовує сферу застосування щойно розробленої моделі та прокладає шлях до розробки нової моделі в новому циклі. Кожний навчальний цикл має чітко визначену мету: розробка конкретної концептуальної моделі відповідно до конкретної моделі в реальному світі та відповідно до певної наукової теорії.

Низка концептуальних засад моделювання полягає в тому, що існує «необхідність забезпечення органічного зв'язку методів навчання зі змістом та цілями навчання; поєднання внутрішньої та зовнішньої інтеграції методів навчання; поєднання методів навчання та учіння; інтеграція методів по

вертикалі за ланками освіти; результативність навчання залежить від органічного поєднання методів навчання та методів пізнання; урахування структури методу навчання та використання його компонентів як елементів інтеграції і побудови інтеграційних алгоритмів; створення банку методів для задоволення запитів практики» [1, с.68].

Автори В. Вдовічен та О. Меленко відмічають, що «незважаючи на осучасненість освітнього процесу, нові виклики, які стоять перед вищою школою, не вважається за необхідне взагалі вилучення з освітнього процесу традиційних методів навчання. Звичайно, тільки збалансоване використання методів є важливою умовою ефективності методики викладання правових дисциплін» [2, с.6].

Студенти встановлюють обсяг бажаної моделі на першому етапі циклу, а потім переходять до розробки моделі. Основна мета серії циклів у певному науковому курсі полягає в тому, щоб допомогти всім студентам подолати критичний парадигматичний поріг, визначений набором базових моделей у курсі. Поріг є доступним для будь-якого студента, який бажає докласти необхідних зусиль, і як такий він є показником ефективності навчання.

Загальні канони наукової теорії та різні концепції, інструменти та навички, пов'язані з теорією, розробляються в контексті та з метою розробки моделей теорії (насамперед базових моделей). Цикл навчання починається з допоміжних моделей і розвивається, щоб поступово охопити всі схематичні аспекти цільової моделі та розширити її сферу. Як і модель, будь-яка нова концепція, необхідна для розробки моделі, викликається необхідністю, а потім поступово формалізується, починаючи з номінальної форми концепції. Відповідно, складність моделі поступово зростає в процесі, а також когнітивні вимоги.

Цикл моделювання навчання представляє найефективніший цикл навчання для розробки конкретної моделі. Цикл може бути легко адаптований на будь-

якому освітньому рівні для побудови окремих концепцій або законів у контексті відповідних моделей чи теорії. Залежно від інтегральної складності та прогнозованого обсягу цільової моделі цикл може вимагати від п'яти до десяти періодів. Якщо будь-які практичні обмеження заважають викладачеві проходити будь-який цикл, деякі з етапів, можна скоротити, але не обійти.

Звичайні наукові інструкції в основному дотримуються дедуктивного підходу, згідно з яким нове теоретичне твердження, як-от визначення концепції чи твердження закону, спочатку проголошується, а потім пояснюється викладачем. Твердження спочатку робиться висновком, часто шляхом дедукції зі старих концепцій, а потім застосовується в серії вправ. на відміну від цього, багато сучасних освітніх тенденцій виступають замість індуктивного підходу, за якого студенти спочатку беруть участь у серії емпіричних спостережень та/або експериментів, щоб вони натрапили на порівнювані дані в різноманітних емпіричних контекстах, а потім викликали відповідні концепції.

Однак деякі педагоги стверджують, що хоча дедуктивний підхід не може забезпечити значущого досвіду навчання для студентів, альтернативний індуктивний підхід, залишається неефективним. Ті ж педагоги показали, що проміжний підхід є значно ефективнішим, який починається з часткових і неповних моделей, будь то допоміжні, аналогові чи знакові, і який продовжується таким чином, щоб дозволити учням поступово вдосконалювати ці моделі до задовільного стану. Наші цикли моделювання дотримуються останнього підходу.

Залежно від ситуації демонстраційні вправи в навчальному циклі можуть бути у формі емпіричних демонстрацій, відеокліпів, емпіричних тематичних досліджень, комп'ютерного моделювання та експериментів. Наскільки це можливо та з метою мотивації, демонстраційні вправи вибираються таким чином, щоб, з одного боку, відповідати повсякденним життєвим ситуаціям, а з

іншого – викликати стан когнітивної нерівноваги. В останньому відношенні це має дві взаємодоповнюючі цілі. По-перше, він спрямований на те, щоб допомогти учням усвідомити, що їхні існуючі знання, особливо знання, що складаються з життєздатних моделей, є недостатніми для вивчення нової представленої моделі. По-друге, це має на меті приблизно визначити деякі характерні риси цього шаблону та розмежувати, у першому наближенні, сферу застосування цільової моделі.

Демонстрація повинна зробити проблему прозорою для студентів. З цією метою, і коли це можливо, слід представити ситуації, які в деяких аспектах знайомі. Інакше демонстрація ризикує перешкодити виявити новинки, які становлять суть проблеми. Проте демонстрація не повинна обмежуватися знайомими функціями, щоб не завадити учням визначити природу шаблону та проблему. Демонстрація не є самоціллю, вона спрямований на те, щоб привести студентів у стан когнітивної нерівноваги та викликати в їхній свідомості потребу нової моделі, яка буде відображена на представленому шаблоні. З цією метою демонстрація повинна стосуватися основних рис нового шаблону найпростішими способами.

Література

1. Ведь Т. Теоретичні засади формування трансверсальних компетентностей на сучасному етапі розвитку суспільства. *Педагогічні науки: збірник наукових праць*. 2020. Вип. 93. С. 64–69.

2. Вдовічен В. А., Вдовічена, Л. І. & Меленко, О. В. *Методика викладання правничих дисциплін*. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2022. 144 с.

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ БУДІВЕЛЬНИКІВ

Захар Фаринюк

освітньо-наукова програма

«Освітні педагогічні науки», аспірантура, 3 курс

zakhar.l.faryniuk@lpnu.ua

Науковий керівник: Юрій Козловський

доктор педагогічних наук, професор

Національний університет «Львівська політехніка»

yuriy.m.kozlovskiy@lpnu.ua

Грунтуючись на принципах системності та цілісності, синергетика наголошує на вивчення механізму мимовільного виникнення, самозбереження, самоорганізації та саморозвитку структур, що мають місце не в будь-яких, а у відкритих системах. Вважається, що «для дієвої реалізації стратегії будівельного підприємства, враховуючи його екологічну відповідальність, повинно бути окреслено перелік критеріїв, за котрими може бути сформований прийнятний її рівень. Усі критерії варто поділити на дві групи: ті, котрі відносяться до сфери беззаперечного дотримання екологічних зобов'язань, і ті, котрі припадають до особистого екологічного починання суб'єкта господарювання і позначаються як добровільні. До гурту критеріїв суб'єктивної екологічної ініціативи доречно включити дві підгрупи ознак: керування екологією будівельного виробництва та продуктивність спілкувань із зацікавленими суб'єктами» [1, с. 299].

Отже, синергетичний підхід має справу з такими системами як біосистеми та соціальні системи. педагогіка, як система наукового знання та методів виховання, освіти та навчання, є розвивається в рамках соціальної системи та виступає підсистемою більш загальної системи. Це положення дозволяє розглядати педагогічну систему як дисипативну, що є необхідною умовою, щоб підходити до неї як до системи, що саморозвивається.

Почнемо з поняття синергія, сенс якого розкривається лише у контексті аналізу самоорганізації та саморозвитку великих систем., які вважають, що синергетичний підхід відкриває новий етап у сучасній філософії, дає принципово новий імпульс у розробці багатьох наукових проблем, пов'язаних із самоорганізацією та саморозвитком складних відкритих систем. Робляться спроби філософського осмислення теорії синергетизму. оскільки синергетичний підхід має справу з системами, що самоорганізуються, саморозвиваються, а такими є біосоціальні системи, то ідеї синергетизму, синергетичний підхід як філософсько-методологічний принцип застосовний для дослідження та освітньо-виховних систем.

Концепція самоорганізації передбачає загальнонаукові підходи до вивчення об'єктів, що самоорганізуються, виділяючи універсальні закономірності для всіх явищ, де превалюють нелінійність, нерівноважність, флуктуації та біфуркації. область синергетики, таким чином, охоплює всі явища, в яких присутня асиметрія. об'єктами вивчення теорії самоорганізації є: складність та дисипація, хаос та впорядкованість, стійкість та нерівноважність, флуктуації та аттрактори, біфуркації та керуючі параметри.

Екологічна освіта фахівців в галузі будівництва «необхідна для формування у них екологічно орієнтованого світогляду, напрацювання навичок щодо оцінювання можливого впливу на навколишнє середовище на етапах розробки, будівництва, експлуатації та обслуговування будівель і споруд з подальшим застосуванням заходів зменшення техногенного навантаження» [2, с.337].

Багато названих понять запозичені теорією самоорганізації з термодинаміки, теорії стійкості, теорії флуктуацій. підкреслимо, що уявлення синергетики відрізняють її серед споріднених дисциплін тим, що вони задіяні в

екстремальній ситуації, тобто в умовах нерівноважності, нелінійності, незворотності. У цьому плані система педагогіки, що розвивається у системі соціальних відносин, цілком допускає стосовно собі синергетичний підхід. Особливо він стає актуальним у час, як у країні відбуваються бурхливі зміни всього соціального життя.

Огatus синергетики у системі наукового знання відзначається тим, що теорія самоорганізації починає своє існування як міждисциплінарний напрямок, продукує наукове знання різного ступеня спільності, суворості та відтворюваності. Про початок кристалізації філософських підстав синергетики у межах формуються нетрадиційні зразки і норми науковості. Новий образ наукового стилю мислення, особливе розуміння ролі наукових традицій у процесі дослідження природи — такі чинники визначають загальнонауковий статус синергетики. Як загальнонаукова дисципліна, синергетика реалізується у двох напрямках: у процесі зближення гуманітарного образу світогляду з природничим та у зміні структури наукового пізнання. Далі спробуємо розглянути систему уявлень синергетики у додатку до педагогічної науки.

Як відомо, одним із головних завдань педагогіки є навчання та Таким чином, це соціальне середовище визначає установки, поведінку та дії людини не випадково, а через норми, вироблені самою особистістю на основі свого позитивного досвіду, співвіднесеного з усім історичним досвідом людства, тобто культурою. Розробці проблем, пов'язаних з фазовим переходом людини в особистість, що самоорганізується, могла б допомогти теорія самоорганізації, що розробляється в рамках синергетики. перехід людини з організованого в самоорганізується носить нелінійний характер і настає на певному етапі впливу громадських інститутів виховання (наприклад, педагогічної системи) на нього.

Процес становлення людини, перетворення його на особистість подібний до народження порядку з безладдя, наприклад в біології.

Поява перших живих систем у природі пов'язується з виникненням у гомогенному середовищі з неживої природи перших автокаталітичних, квазістаціонарних процесів. Ці перші системи, що самоорганізуються, були б неможливі без каталізаторів, які, самі не беручи участі в хімічних реакціях, різко збільшували швидкість протікання цих реакцій. Що стосується педагогічної системи, то, наприклад, взаємовідносини вчителя і учня, викладача і студента ВНЗ також часто носять нелінійний характер. так, наприклад, вузівський викладач, як би нічого не отримуючи, тобто генеруючи інформацію, для студентів виступає подібно до каталізатора. Тут під генерацією інформації необхідно розуміти не тільки передачу кількості знань, але також потрібно включати й індивідуальні інформативні якості викладача ВНЗ, наприклад, стиль і манеру його викладання.

Звісно, ці міркування носять лише модельний характер, і вузівський викладач який завжди «каталізатор», він лише подібний до нього і дозволяє студентам вийти рівень власної самоорганізації, тобто. викладач вузу як би прискорює процес кількісного і якісного накопичення студентами інформації, умінь, навичок для свого переходу в нову якість особистості. реально ж взаємовідносини викладача і студента ВНЗ повинні будуватися на принципі додатковості. студент, щоб зробити черговий крок до своєї самості, приймаючи інформацію зворотний зв'язок, повинен постійно вдосконалювати свої особисті якості. У свою чергу і підсистема, наприклад, «діяльність викладача ВНЗ» має синергетичні властивості, постійно взаємодіючи зі студентом, вона також виходить на нові рівні свого саморозвитку. З урахуванням вищевикладеного можна дати таке визначення синергетизму стосовно педагогічних систем.

Саморозвиток систем, що самоорганізуються, вимагає активного функціонування пам'яті як умови мінімізації помилок самогенерації, а це неминуче веде до виникнення інформаційних процесів. У рамках педагогічних систем, які є частиною соціальних систем, функції пам'яті бере на себе культура, яка проявляється у процесах саморозвитку, самоорганізації людини та трансформується у її особисті якості.

Особистість як активно діючий суб'єкт з нормальним розподілом потенційних здібностей може актуально реалізуватися залежно від вимог тієї соціальної системи, в якій вона розвивається. Іншими словами, людина-особистість, як суб'єкт із нескінченним числом ступенів свободи, постає як щось потенційне. Але людина є підсистемою іншої системи. Педагогічна система залежно від своїх вимог актуалізує і реалізує лише частину ступенів свободи людини, тобто як би спеціалізує його на певний тип діяльності, затребуваний в даний історичний момент.

Література

1. Ткаченко А. М., Бугрім О. Ю. Екологічна стратегія розвитку будівельного підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 3. С.298-303.

2. Яковшина Т. Ф., Шматков Г. Г., Гільов В. В. Екологічна освіта у ЗВО будівельного профілю. *Інноваційні технології у будівництві, цивільній інженерії та архітектурі: тези XIX міжнар. наук.-практ. конф., (19-22 вересня 2021 р.)*. Дніпро: ДВНЗ ПДАБА, 2021. С. 336-337

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ В УМОВАХ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА РОБОТОДАВЦІВ ІТ- СФЕРИ

Богдан Петровський
освітньо-наукова програма
«Освітні педагогічні науки», аспірантура, 3 курс
[*bohdan.i.petrovskyi@lpnu.ua*](mailto:bohdan.i.petrovskyi@lpnu.ua)
Науковий керівник: Юрій Козловський
доктор педагогічних наук, професор
Національний університет «Львівська політехніка»
[*yuriy.m.kozlovskiy@lpnu.ua*](mailto:yuriy.m.kozlovskiy@lpnu.ua)

При розгляді питання взаємодії між ІТ-коледжами та роботодавцями доцільно використовувати контекстний підхід до навчання, який практикується у вищій освіті в останні роки. Принцип структурної єдності на різних рівнях формування змісту освіти вимагає забезпечення єдиного підходу до конструювання змісту освіти кожного навчального предмета. Зовнішньою умовою для професійної діяльності у сфері електронного навчання є економічна ситуація.

Фахівець ІТ-сфери повинен володіти основними методами аналітичної та обчислювальної математики, фундаментальними законами механіки, електрики та магнетизму, законами руху матерії, будови та зміни стану речовини.

Необхідною складовою професійної підготовки фахівця ІТ-сфери є знайомство з методами та навичками роботи з обчислювальною технікою, насамперед з цифровими технологіями. Випускники и повинні бути обізнані в питаннях екології та безпеки життєдіяльності.

В сучасних умовах «коледжі одержують змогу обирати власну траєкторію розвитку, творчо застосовувати інноваційні технології для забезпечення якості професійної освіти, модернізувати спеціальності й відкривати нові відповідно до ринкових вимог» [2, с.199]. Такий підхід відкриває нові перспективи та шляхи взаємодії навчальних закладів з роботодавцями

Вивчення гуманітарних та соціально-економічних дисциплін сприяє отриманню всебічної освіти, дає можливість студентам знати та оцінювати історичні події та сучасну суспільно-політичну та соціально-економічну

ситуацію. Підготовка в галузі природничих наук забезпечує методологічну основу для отримання фізичної картини світу, формування системи знань про закони природи та оволодіння загальнотехнічними та спеціалізованими галузями.

З іншого боку, «формування інноваційної політики державно-громадської взаємодії в управлінні фаховою освітою. Визначено показники ефективності фахової передвищої освіти в умовах розвитку інформаційного суспільства та децентралізації, як цілісної системи принципів ефективного функціонування структур фахової освіти, що включає принцип легітимності, культурно-генеративний принцип, принцип узгодженості соціально-універсальної і особової орієнтацій фахової освіти, принцип професійної підготовки в структурах фахової передвищої освіти» [1, с.180].

На додаток до спеціалізованої підготовки, спеціальні дисципліни зі спеціалізованим змістом скорочують період адаптації в організації або на підприємстві після закінчення навчання і дозволяють студентам вибрати спеціалізацію для отримання вищої технічної кваліфікації в бакалавраті. Ці дисципліни можна розділити на дві групи за характером їх вибірконості. Перша група - це професійно-орієнтовані дисципліни. Цей перелік включений до програми, але має рекомендаційний характер. Після того, як перелік буде остаточно сформований навчальним закладом, він інтегрується в навчальний план. Для студентів дисципліни цієї групи є обов'язковими. Друга група дисциплін обирається навчальним закладом за власною ініціативою. До другої групи вибірових дисциплін належать гуманітарні, фундаментальні дисципліни та спеціалізації. Повний перелік вибірових дисциплін визначається навчальним планом закладу.

У закладах фахової передвищої освіти фахівці ІТ-сфери мають можливість продовжити навчання у вищому навчальному закладі на основі отриманої підготовки. Процес розробки навчальних планів повинен не тільки визначати відповідне співвідношення між теорією та практикою, загальноосвітнім та професійним циклом, але й враховувати цілі вищого

навчального закладу для обґрунтування структури навчального плану, переліку дисциплін для вивчення певної спеціалізації та послідовності їх вивчення.

Підсумовуючи вищесказане, можна виокремити особливості навчальних програм фахівців ІТ-сфери:

- необхідність підтримувати високий рівень підготовки фахівців з телекомунікацій та радіотехніки в Україні, орієнтуючись при цьому не лише на сучасні, але й на перспективні розробки в галузі інформаційно-комунікаційних технологій

- поетапно формувати зміст навчання, виходячи з кваліфікаційних вимог та освітніх стандартів, намірів і компетенцій студентів та інтересів навчального закладу

- зосередитися на наступних типах професійних бакалаврських програм в галузі телекомунікацій та радіотехніки: проектування, виробництво, технологія, експлуатація, організація, управління, технологія, економіка, технологія, навколишнє середовище та комерція.

- запровадження інтегрованого навчального плану дасть можливість випускникам скоротити період адаптації в організації чи на підприємстві після закінчення навчання або обрати спеціалізацію для отримання вищої технічної кваліфікації на рівні бакалавра

- у навчально-наукових комплексах відбувається оновлення змісту освітньо-професійних програм відповідно до вимог роботодавців

- і професійні бакалаври з телекомунікацій та радіотехніки будуть проходити багаторівневу безперервну підготовку відповідно до мультиінтеграційного плану, який розроблятиметься учасниками навчально-науково-виробничого комплексу; та

- одним з основних принципів підготовки фахівців ІТ-сфери є базовість змісту освіти.

Умовами ефективної взаємодії між закладах фахової передвищої освіти та роботодавцями є необхідність врахування нових технологічних процесів, вміння застосовувати передові технології та методи роботи, інформаційна підтримка працівників на основі комп'ютерних технологій.

На сучасному етапі в Україні безробіття значно ускладнює працевлаштування випускників технічних коледжів ІТ-профілю. Взаємодія між технічними коледжами та роботодавцями може частково запобігти безробіттю, принаймні, шляхом врахування попиту та пропозиції робочої сили в певних регіонах та галузях. Зайнятість - це суспільно корисна діяльність громадян, пов'язана із задоволенням особистих та суспільних потреб, що приносить їм дохід.

У теоретичних розробках питання взаємодії акцентується з точки зору соціального партнерства, зменшення дисбалансу між ринками праці та освіти, підвищення якості підготовки сучасних ІТ-фахівців та наближення освітнього процесу до майбутньої професійної діяльності. Досліджено сутність ключових понять цього питання.

Соціальне партнерство між закладах фахової передвищої освіти та роботодавцями передбачає взаємовплив, взаємопроникнення різних аспектів діяльності та взаємозв'язок на різних рівнях, що визначає принцип багаторівневого соціального партнерства. Принцип професійної адаптивності передбачає взаємодію, що сприяє трансформації професійної кваліфікації ІТ-фахівців у професійні компетенції, які дозволяють їм швидко змінювати виробничі завдання, обов'язки та напрями спеціалізації. Принцип поглибленої професійної підготовки максимізує ефективність навчання майбутніх ІТ-фахівців. Модель взаємодії технічних коледжів та роботодавців ІТ-профілю відображає умови, фактори, напрями, основні аспекти та результати взаємодії. Змістовні аспекти включають соціальні, економічні, освітні, навчальні та виробничі питання. Процесуальні аспекти визначають шляхи, форми та засоби взаємодії між ІТ технікумами та роботодавцями.

Література

1. Беляєва О. П. Механізми державно-громадської взаємодії в управлінні фаховою передвищою освітою: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Нац. ун-т цивільного захисту України. Харків, 2021. 219 с.
2. Равчина Т., Шемелюк Г. Організація освітнього процесу в системі фахової передвищої освіти у вимірі законодавчих змін. *Вісник Львівського університету*. 2019. Вип. 34. С. 198–208.

СТРУКТУРНО-КРИТЕРІАЛЬНИЙ ПІДХІД ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРОГРАМІСТІВ

Василь Салабай

освітньо-професійна програма

«Професійна освіта (за спеціалізаціями)», аспірантура, 3 курс

salabayvasyl1@gmail.com

Науковий керівник: Олександр Ієвлєв

доктор педагогічних наук, доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

oleksandr.m.iievliev@lpnu.ua

Професійна мобільність майбутніх програмістів набуває дедалі більшої важливості в умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій та швидкозмінних вимог сучасного ринку праці. Світ ІТ постійно еволюціонує, і для того, щоб залишатися конкурентоспроможними, програмісти мають не лише володіти глибокими теоретичними знаннями, але й бути здатними швидко адаптуватися до нових умов, освоювати нові технології та працювати в різноманітних професійних середовищах. В цьому контексті структурно-критеріальний підхід до професійної мобільності стає ключовим інструментом для підготовки спеціалістів, які можуть ефективно діяти в умовах постійних змін.

Професійна мобільність майбутніх програмістів є багатогранним поняттям, яке охоплює здатність фахівця адаптуватися до швидкозмінних умов сучасної ІТ-індустрії, опановувати нові технології та інструменти, а також ефективно застосовувати свої знання в різних робочих контекстах. Це не лише можливість змінювати напрямок діяльності в межах своєї професії, але й готовність до постійного навчання та вдосконалення [2].

Однією з основних ознак професійної мобільності є здатність до адаптації. Це означає, що програміст, незалежно від змін у галузі або вимог проектів, має бути здатним швидко освоювати нові інструменти, мови програмування та технології. В умовах постійного оновлення технологічних стандартів така

здатність є вирішальною для успішної кар'єри. Професіонал, який має високу професійну мобільність, не боїться змін і готовий до нових викликів, оскільки його фахові компетенції дозволяють йому швидко пристосовуватися до нових умов. Ще однією ознакою професійної мобільності є прагнення до безперервного розвитку. Програміст з високим рівнем мобільності завжди шукає можливості для вдосконалення своїх навичок, проходить додаткове навчання, відвідує курси або працює над новими проектами, що виходять за межі його звичного досвіду. Це прагнення до розвитку допомагає йому бути конкурентоспроможним на ринку праці, зберігаючи актуальність своїх знань та вмінь.

Гнучкість у підходах до вирішення задач також є важливою ознакою професійної мобільності. Програмісти, які володіють цією якістю, можуть знаходити різноманітні рішення для тих самих завдань, використовуючи альтернативні технології або інструменти. Це дозволяє їм ефективно працювати в різних командах і проектах, де можуть бути застосовані різні підходи до розробки програмного забезпечення. Крім того, професійна мобільність передбачає здатність до роботи в різних умовах – як у великих компаніях із чітко структурованими процесами, так і в стартапах, де необхідно діяти більш самостійно і креативно. Уміння швидко переходити від одного формату роботи до іншого також підкреслює високий рівень мобільності фахівця. Отже, професійна мобільність майбутніх програмістів включає такі риси, як адаптивність, прагнення до самовдосконалення, гнучкість у вирішенні задач і здатність працювати в різних професійних середовищах. Ці ознаки роблять програміста здатним до успішної кар'єри в умовах сучасного технологічного розвитку і змін, забезпечуючи його готовність до нових викликів та постійного розвитку [3].

Структурний компонент професійної мобільності майбутніх програмістів має вирішальне значення для формування їхнього професійного розвитку та конкурентоспроможності на ринку праці. Він включає в себе кілька ключових елементів, що визначають не лише технічну, але й соціальну складову професійної підготовки фахівця. Першим важливим елементом є теоретичні знання, що слугують базою для будь-якого програміста. Ці знання охоплюють основи програмування, розуміння алгоритмів, структури даних та принципи розробки програмного забезпечення. Без глибокого усвідомлення цих основ професійна діяльність програміста є малоефективною, адже розуміння теоретичних концепцій дозволяє вирішувати складні завдання на більш високому рівні. Алгоритмічне мислення, здатність аналізувати проблеми та розробляти оптимальні рішення, є однією з головних компетенцій, що закладаються на етапі теоретичної підготовки [5].

Однак, теорія не є самодостатньою без відповідної практичної реалізації. Тому другим важливим аспектом структурного компонента є практичні навички, що формуються шляхом безперервного застосування знань у реальних умовах. Це передбачає вміння використовувати різні мови програмування, сучасні технології та інструменти для вирішення прикладних задач. Програміст, який володіє широким спектром практичних навичок, здатен адаптуватися до швидких змін у технологічному середовищі та залишатися конкурентоспроможним, оскільки технології постійно оновлюються, і ринок праці вимагає від фахівців гнучкості та готовності освоювати нові інструменти. Професіоналізм програміста полягає в здатності не лише теоретично обґрунтовувати свої дії, але й ефективно використовувати інструменти програмного забезпечення для досягнення конкретних результатів [1].

Соціальні навички є третім важливим елементом структурного компонента. В умовах сучасної професійної діяльності програмісти часто працюють у команді, де від їхніх комунікативних здібностей та вміння взаємодіяти з іншими залежить успіх проекту. Здатність до роботи в команді є критичною, оскільки великі проекти часто виконуються спільно і вимагають координації зусиль кількох фахівців. Соціальні навички включають також управління проектами, що потребує ефективної організації часу та ресурсів, а також комунікації з клієнтами, що вимагає зрозумілого пояснення технічних рішень для нефахівців. Уміння налагодити продуктивний діалог, правильно зрозуміти потреби клієнта та ефективно передати технічну інформацію є важливими аспектами професійної мобільності, що виходять за межі суто технічних знань. Таким чином, структурний компонент професійної мобільності майбутніх програмістів є комплексним і включає в себе не лише глибокі теоретичні знання, але й широкі практичні навички та здатність до соціальної взаємодії. Лише гармонійне поєднання цих елементів може забезпечити успіх у професії та здатність адаптуватися до динамічних умов сучасного світу.

У свою чергу, критеріальний компонент професійної мобільності майбутніх програмістів охоплює ключові аспекти, які визначають готовність фахівців не лише до успішної діяльності в сучасному світі технологій, але й до їх постійного розвитку. Цей компонент передбачає системну оцінку рівня підготовки програміста та його здатність до адаптації в умовах змінних ринкових і технологічних вимог.

Когнітивні критерії є важливою складовою, що дозволяє виміряти глибину знань програміста і його розуміння теоретичних основ професії. Вони включають рівень засвоєння концепцій, що стосуються алгоритмів, структур

даних, принципів проектування та розробки програмного забезпечення. Глибокі когнітивні знання дозволяють програмісту не лише вирішувати стандартні завдання, але й бути готовим до аналітичного мислення в умовах складних і непередбачуваних ситуацій. Теоретична підготовка є фундаментом, на якому базується здатність до вирішення практичних задач, тому когнітивні критерії відіграють провідну роль у визначенні професійної мобільності. Операційні критерії, у свою чергу, зосереджені на здатності програміста ефективно застосовувати отримані знання в практичній діяльності. Вони оцінюють вміння розробляти та реалізовувати програмні рішення, адаптувати їх до реальних потреб проектів та вирішувати технічні проблеми, що виникають під час роботи. Важливим аспектом тут є здатність програміста знаходити оптимальні рішення, враховуючи обмеження часу, ресурсів та специфіку конкретного завдання. Операційні критерії вимірюють не тільки технічну підготовку, але й рівень професійної гнучкості, адже успішний програміст повинен швидко реагувати на зміни в проекті та технологіях. Вирішення проблемних ситуацій, застосування інноваційних підходів та здатність працювати в команді є невід'ємними складовими цього компонента [4].

Мотиваційні критерії є третім важливим аспектом критеріального компонента, який визначає прагнення програміста до постійного самовдосконалення та розвитку. У світі технологій, що швидко змінюються, професійна мобільність залежить від здатності фахівця не тільки підтримувати наявний рівень знань, але й постійно розширювати свої компетенції. Мотивація до навчання, освоєння нових мов програмування, технологій і підходів є визначальними факторами успіху в кар'єрі програміста. Високий рівень внутрішньої мотивації дозволяє фахівцю адаптуватися до нових умов, швидко засвоювати нові знання і використовувати їх на практиці. Таким чином,

критеріальний компонент професійної мобільності майбутніх програмістів охоплює когнітивні, операційні та мотиваційні аспекти, які в сукупності визначають готовність фахівця до ефективної роботи в умовах сучасного технологічного середовища. Лише гармонійний розвиток усіх цих критеріїв дозволяє програмісту бути успішним та конкурентоспроможним на ринку праці.

Таким чином, структурно-критеріальний підхід забезпечує комплексну оцінку і розвиток майбутніх фахівців / дослідження їх професійної мобільності, роблячи їх здатними не лише виконувати свої професійні обов'язки, але й бути лідерами у своїй галузі. Це відкриває широкі перспективи для кар'єрного зростання, оскільки майбутні програмісти, підготовлені із використанням цього підходу, володіють усіма необхідними якостями для досягнення успіху в динамічному і складному світі інформаційних технологій.

Література

1. Варава І. П. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх техніків-програмістів як сучасна психолого-педагогічна проблема. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Педагогіка. Психологія. 2021. Вип. 1 (18). С. 18-30. <https://doi.org/10.18372/2411-264X.18.15470>.
2. Грицькова Н. В. Професійна мобільність фахівця: сутність та структура. *Вісн. ЛНУ ім. Т. Шевченка*. 2010. №12 (199). с. 25–32.
3. Прохоренко Т. Професійна мобільність як фактор професійної успішності, *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія : Соціологія, 2017, № 4., С. 167-174.
4. Салабай В., Модель системи формування професійної мобільності майбутніх програмістів через модернізацію змісту їх підготовки. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 61. Том 2. 2023, с. 123-129
5. Співачук В., Іконнікова М. Теоретичні основи формування ІКТкомпетентності майбутніх програмістів в умовах використання хмарних технологій в освітній діяльності. *Viae Educationis. Studies of Education and Didactics*. Т.1 (2). 2022. С. 38-44 DOI: <https://doi.org/10.15804/ve.2022.02.04> www.czasopisma.marszalek.com.pl/10-15804/ve

УХВАЛА

III Міжнародної науково – практичної конференції

«Професійний розвиток педагога в умовах інтеграції до європейського освітнього простору: міжнародна академічна та професійна / професійно – педагогічна мобільність»

III International Scientific and Practical Conference

«Professional development of a teacher in the context of integration into the European educational space: international academic and professional / professional-pedagogical mobility»

(27 вересня 2024 року, м. Львів)

III Міжнародну конференцію проведено 27 вересня 2024 року в Національному університеті «Львівська політехніка» (з онлайн-трансляцією) кафедрою педагогіки та інноваційної освіти Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (м. Львів, вул. В. Чорновола, б. 57, 36 навчальний корпус).

З вітальним словом до учасників конференції звернулися: Володимир Ортинський – д.ю.н., професор, Заслужений юрист України, директор Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»; Олександра Якимець – д-р філософії, віце президент Європейського центра освіти (E.C.E., м. Рим, Італія); Тетяна Горохівська – д.пед.н., проф., завідувачка кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка».

УХВАЛИЛИ:

1. Професійний розвиток педагога – це важлива умова забезпечення якості освіти, що відіграє провідну роль у модернізації системи освіти педагога в умовах інтеграції до європейського простору вищої освіти (ЕНЕА).

2. Управління професійним розвитком педагога в умовах інтеграції до європейського простору вищої освіти (ЕНЕА) у воєнний час здійснюється шляхом організації (розвитку) його міжнародної академічної та професійної / професійно-педагогічної мобільностей, що сприяє покращенню якості освітнього процесу.

3. Під час воєнного часу важливо сприяти активній діяльності, що пов'язана із міжнародним обмінами викладачів і студентів, участю в міжнародних освітніх проєктах, вивченням європейського досвіду реформування системи освіти та т. ін.

4. Запровадження європейської освітньої моделі TeLSAC в систему підготовки майбутніх педагогів професійного навчання підвищує якість освітнього процесу ЗВО України і сприяє розвитку професійної та професійно-педагогічної мобільностей студентів.

5. Як свідчить аналіз вітчизняного та європейського практичного досвіду - посилення взаємодії викладача і студентів передбачає врахування їх ментального здоров'я, перебігу емоційних та когнітивних процесів, рівня емоційного інтелекту, що виступає передумовою підвищення якості освіти.

Завідувачка кафедри ППО Інституту ППО

Тетяна ГОРОХІВСЬКА

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА В УМОВАХ
ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО
ПРОСТОРУ: МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЧНА ТА
ПРОФЕСІЙНА / ПРОФЕСІЙНО – ПЕДАГОГІЧНА
МОБІЛЬНІСТЬ**

МАТЕРІАЛИ

III Міжнародної науково-практичної конференції

Національний університет «Львівська політехніка»

Львів, 27 вересня 2024 року